

Navike i ponašanja autora iz društvenog i humanističkog područja pri objavljivanju radova u časopisima

Peša Pavlović, Nikolina

Doctoral thesis / Disertacija

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:451935>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZADRU
POSLIJEDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
DRUŠTVO ZNANJA I PRIJENOS INFORMACIJA

Nikolina Peša Pavlović

**NAVIKE I PONAŠANJA AUTORA IZ
DRUŠTVENOG I HUMANISTIČKOG PODRUČJA
PRI OBJAVLJIVANJU RADOVA U ČASOPISIMA**

Doktorski rad

Zadar, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZADRU
POSLIJEDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
DRUŠTVO ZNANJA I PRIJENOS INFORMACIJA

Nikolina Peša Pavlović

**NAVIKE I PONAŠANJA AUTORA IZ
DRUŠTVENOG I HUMANISTIČKOG PODRUČJA
PRI OBJAVLJIVANJU RADOVA U ČASOPISIMA**

Doktorski rad

Mentor

doc. dr. sc. Franjo Pehar

Komentor

prof. dr. sc. Pavle Valerjev

Zadar, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZADRU

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

I. Autor i studij

Ime i prezime: Nikolina Peša Pavlović

Naziv studijskog programa:

Mentor: doc. dr. sc. Franjo Pehar

Komentor: prof. dr. sc. Pavle Valerjev

Datum obrane: 20. svibnja 2022.

Znanstveno područje i polje u kojem je postignut doktorat znanosti: društvene znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti

II. Doktorski rad

Naslov: Navike i ponašanja autora iz društvenog i humanističkog područja pri objavljivanju radova u časopisima

UDK oznaka: 001.102-057.177:3

Broj stranica: 202

Broj slika/grafičkih prikaza/tablica: 23/0/55

Broj bilježaka: 87

Broj korištenih bibliografskih jedinica i izvora: 203

Broj priloga: 9

Jezik rada: hrvatski

III. Stručna povjerenstva

Stručno povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada:

1. prof. dr. sc. Ivanka Stričević, predsjednica
2. doc. dr. sc. Krešimir Zauder, član
3. izv. prof. dr. sc. Boris Badurina, član

Stručno povjerenstvo za obranu doktorskog rada:

1. prof. dr. sc. Ivanka Stričević, predsjednica
2. doc. dr. sc. Krešimir Zauder, član
3. izv. prof. dr. sc. Boris Badurina, član

UNIVERSITY OF ZADAR
BASIC DOCUMENTATION CARD

I. Author and study

Name and surname: Nikolina Peša Pavlović

Name of the study programme: Postgraduate doctoral study Knowledge Society and Information Transfer

Mentor: Assistant professor Franjo Pehar, PhD

Co-mentor: Full professor Pavle Valerjev, PhD

Date of the defence: 20 May 2022

Scientific area and field in which the PhD is obtained: Social sciences, Information and Communication sciences

II. Doctoral dissertation

Title: Journal Publishing Habits and Behaviors of Authors in Social Sciences and Humanities

UDC mark: 001.102-057.177:3

Number of pages: 202

Number of pictures/graphical representations/tables: 23/0/55

Number of notes: 87

Number of used bibliographic units and sources: 203

Number of appendices: 9

Language of the doctoral dissertation: Croatian

III. Expert committees

Expert committee for the evaluation of the doctoral dissertation:

1. Full professor Ivanka Stričević, PhD, chair
2. Assistant professor Krešimir Zauder, PhD, member
3. Associate professor Boris Badurina, PhD, member

Expert committee for the defence of the doctoral dissertation:

1. Full professor Ivanka Stričević, PhD, chair
2. Assistant professor Krešimir Zauder, PhD, member
3. Associate professor Boris Badurina, PhD, member

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Nikolina Peša Pavlović**, ovime izjavljujem da je moj **doktorski** rad pod naslovom **Navike i ponašanja autora iz društvenog i humanističkog područja pri objavljivanju radova u časopisima** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 29. listopada 2021.

Zahvala

Zahvaljujem mentoru doc. dr. sc. Franji Peharu na razgovorima i pomoći u izradi ove doktorske disertacije, kao i komentoru prof. dr.sc. Pavlu Valerjevu na savjetima oko metodološke pripreme ovog rada.

Zahvaljujem svojim kolegicama i kolegama, te članovima povjerenstva za obranu disertacije. Posebno hvala kolegi doc. dr. sc. Mati Juricu na podršci i pomoći u mom nastavnom i znanstvenom radu.

Hvala svim ispitanicima koji su sudjelovali u ovom istraživanju.

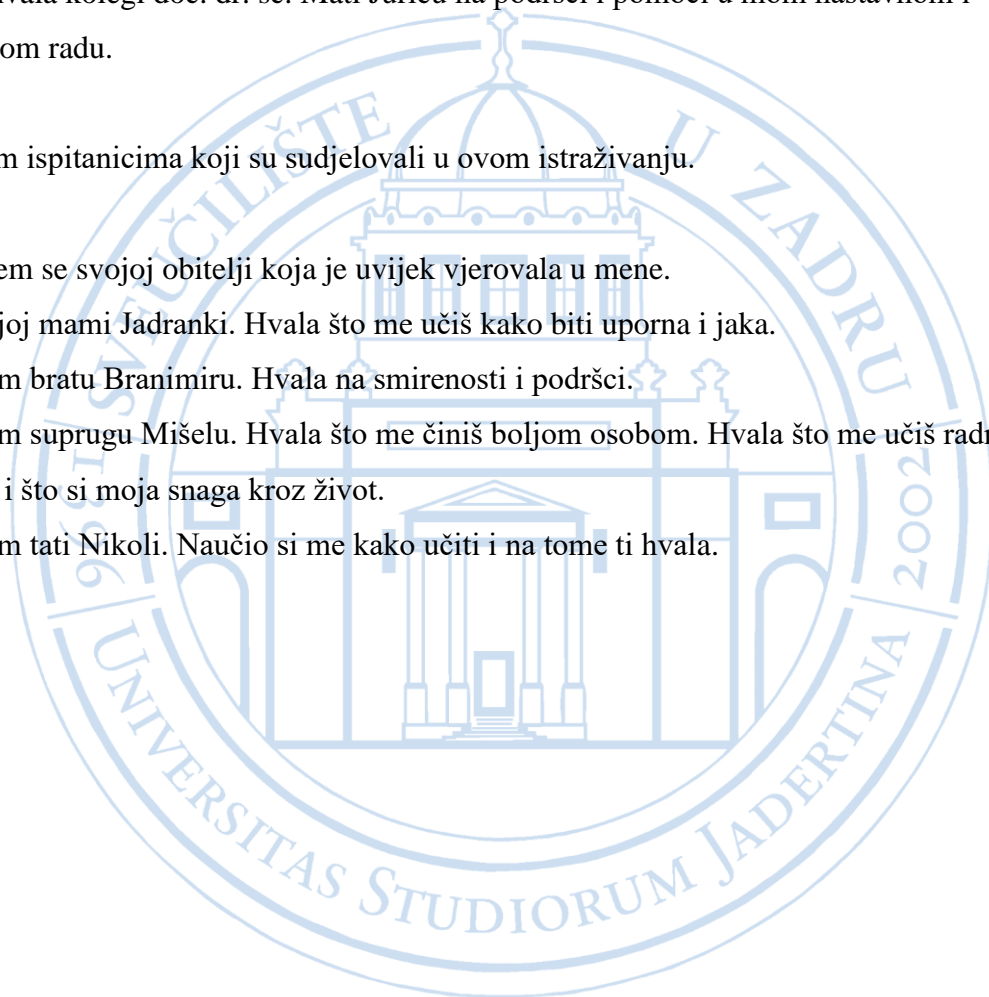
Zahvaljujem se svojoj obitelji koja je uvijek vjerovala u mene.

Hvala mojoj mami Jadranki. Hvala što me učiš kako biti uporna i jaka.

Hvala mom bratu Branimiru. Hvala na smirenosti i podršci.

Hvala mom suprugu Mišelu. Hvala što me činiš boljom osobom. Hvala što me učiš radnim navikama i što si moja snaga kroz život.

Hvala mom tati Nikoli. Naučio si me kako učiti i na tome ti hvala.

Sadržaj

1.	Uvod	1
1.1.	Problem i predmet istraživanja	1
1.2.	Cilj istraživanja i istraživački problem	1
1.3.	Metodologija istraživanja i istraživačke hipoteze	2
1.4.	Struktura doktorske disertacije	4
2.	Određenje temeljnih pojmova i koncepata	6
2.1.	Znanost i znanstvena komunikacija	6
2.1.1.	Modeli znanstvene komunikacije	8
2.1.2.	Dionici u znanstvenoj komunikaciji	12
2.1.3.	Znanstveni časopis	14
2.2.	Krize znanstvene komunikacije i integritet znanosti	16
2.3.	Sažetak poglavlja o znanosti, znanstvenoj komunikaciji i krizama u znanstvenoj komunikaciji	28
3.	Pregled istraživanja navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima	30
3.1.	Informacijsko ponašanje autora u procesu donošenja odluka o odabiru časopisa za objavu rada	30
3.2.	Navike i ponašanja autora iz društvenih i humanističkih znanosti pri objavljivanju radova u časopisima	31
3.3.	Normativni okvir za napredovanje u društvenim i humanističkim znanostima i publikacijsko ponašanje autora	37
3.4.	Sažetak poglavlja o navikama i ponašanju autora pri objavljivanju radova u časopisima ..	41
4.	Konceptualni okviri za istraživanje navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima	43
4.1.	Teorija planiranog ponašanja	43
4.1.1.	Namjera	44
4.1.2.	Stav prema određenom ponašanju	44
4.1.3.	Norme	45
4.1.4.	Percipirana bihevioralna kontrola ponašanja	46
4.1.5.	Primjenjivost teorije planiranog ponašanja u istraživanju publikacijskog ponašanja ..	47
4.1.6.	Sažetak poglavlja o teoriji planiranog ponašanja	48
4.2.	Teorija dualnog procesiranja	49
4.2.1.	Kognitivni stilovi	52
4.2.2.	Test kognitivne refleksivnosti	52

4.2.3.	Primjenjivost teorije dualnog procesiranja u istraživanju publikacijskog ponašanja	53
4.2.4.	Sažetak poglavlja o teoriji dualnog procesiranja.....	54
5.	Metodologija istraživanja.....	55
5.1.	Pregled poglavlja.....	55
5.2.	Metode prikupljanja podataka.....	55
5.3.	Cilj istraživanja i istraživačke hipoteze.....	56
5.4.	Analiza sadržaja.....	58
5.4.1.	Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja na temu publikacijskog ponašanja (F1D1).....	61
5.4.2.	Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja na temu časopisa upitne kvalitete (F1D2).....	62
5.4.3.	Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa s popisa Cabells i DOAJ (F1D3).....	63
5.5.	Analiza zastupljenosti časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI).....	64
5.6.	Pilot istraživanje.....	65
5.7.	Analiza obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u kontekstu prepoznavanja časopisa.....	66
5.7.1.	Uzorak istraživanja.....	67
5.7.2.	Instrument istraživanja.....	73
5.7.3.	Etički aspekti istraživanja.....	81
6.	Analiza rezultata istraživanja.....	83
6.1.	Metodologija obrade podataka.....	83
6.2.	Istraživački problem 1.....	83
6.2.1.	Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja o publikacijskom ponašanju.....	84
6.2.2.	Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja o časopisima upitne kvalitete.....	87
6.2.3.	Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne i dokazane kvalitete.....	90
6.3.	Istraživački problem 2.....	93
6.4.	Analiza navika objavljivanja autora iz društvenog i humanističkog područja.....	94
6.5.	Istraživački problem 3.....	96
6.5.1.	Percipirana važnost obilježja časopisa s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.....	96
6.5.2.	Faktorska analiza za skale percipirane važnosti obilježja časopisa.....	98
6.5.3.	Hijerarhijska regresijska analiza: prestiž časopisa i brzina i lakoća objave.....	99
6.6.	Analiza rezultata pilot istraživanja.....	102
6.7.	Istraživački problem 4.....	103

6.7.1.	Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete.....	103
6.8.	Istraživački problem 5.....	106
6.8.1.	Testiranje valjanosti i pouzdanosti mjernih skala: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola i namjera.....	106
6.8.2.	Hijerarhijska regresijska analiza: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola i namjere	108
7.	Rasprava o rezultatima istraživanja.....	115
7.1.	Pregled poglavlja.....	115
7.2.	Rasprava uz prvi istraživački problem.....	115
7.3.	Rasprava uz drugi istraživački problem.....	117
7.4.	Rasprava uz treći istraživački problem.....	118
7.4.1.	Percipirana važnost obilježja časopisa.....	118
7.4.2.	Percipirana važnost prestiža časopisa.....	121
7.4.3.	Percipirana važnost brzine i lakoće objave.....	123
7.5.	Rasprava uz četvrti istraživački problem.....	125
7.5.1.	Kognitivni stilovi i uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete.....	125
7.6.	Rasprava uz peti istraživački problem.....	128
7.6.1.	Uloga stava u formiranju namjere objavljivanja u časopisima.....	128
7.6.2.	Uloga normi u formiranju namjere objavljivanja u časopisima.....	130
7.6.3.	Uloga percipirane bihevioralne kontrole u formiranju namjere objavljivanja u časopisima.....	132
7.6.4.	Zaključna rasprava o konceptualnom modelu teorije planiranog ponašanja: ponašanje autora i namjere objavljivanja u časopisima.....	134
8.	Zaključak.....	135
8.1.	Zaključna razmatranja.....	135
8.2.	Odgovori na istraživačke probleme.....	136
8.3.	Znanstveni doprinos i ograničenja istraživanja.....	139
9.	Literatura.....	141
10.	Sažetak.....	156
10.1.	Abstract.....	158
11.	Prilozi.....	161
11.1.	Prilog 1: Skripta anketnog upitnika i eksperimentalnih scenarija.....	161
11.2.	Prilog 2: Skripta: Test kognitivne reflektivnosti.....	177
11.3.	Prilog 3: Zamolba za sudjelovanjem u istraživanju.....	179

11.4. Prilog 4: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz baze Cabells	180
11.5. Prilog 5: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa – DOAJ.....	182
11.6. Prilog 6: Upitnik u pilot istraživanju.....	184
11.7. Prilog 7: Rezultati pilot istraživanja.....	185
11.8. Prilog 8: Faktorske analize za skale varijabli Teorije planiranog ponašanja	188
11.9. Prilog 9: Matrica korelacija za varijable Teorije planiranog ponašanja.....	189
12. Popis slika i tablica.....	190
12.1. Popis slika	190
12.2. Popis tablica	192
12.3. Prilog: Životopis.....	196
12.4. Biography	197

1. Uvod

1.1. Problem i predmet istraživanja

Znanost i znanstvena komunikacija kao dio složenog društvenog sustava stalno su izloženi utjecajima i promjenama, a posljednjih desetljeća se često navodi da je tradicionalni sustav znanstvene komunikacije u krizi. Dosadašnja istraživanja su uglavnom bila usmjerena na znanstvenu komunikaciju u kontekstu korištenja i citiranja izvora. U literaturi se uočava nedostatak istraživanja o ostalim čimbenicima koji utječu na publikacijsko ponašanje autora te načina percipiranja kvalitete i povjerenja u formalnoj znanstvenoj komunikaciji.

Razni oblici negativnih praksi u znanstvenom nakladništvu, posebice kod znanstvenih časopisa, kao što je pojava lažnih časopisa rezultat su pritiska u akademskoj zajednici za objavljivanjem u časopisima koji jamče napredovanje u znanstvenoj karijeri. Posljednja dva desetljeća intenzivno se raspravlja o krizi kriterija i standarda znanstvenog rada, sa sve većim zahtjevima za što većom produktivnosti autora, što dovodi do rasta broja autora, radova i časopisa. Potrebna su daljnja istraživanja s ciljem razumijevanja kompleksnosti objavljivanja i odluka koje autori donose pri odabiru časopisa za objavu rada.

U ovom radu istražit će se sličnosti i razlike u publikacijskom ponašanju autora u Republici Hrvatskoj s obzirom na područje znanosti i akademski status autora. Ispitat će se uloga različitih obilježja časopisa te kontekstualnih i individualnih čimbenika u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete i formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima. Budući da fenomen časopisa upitne kvalitete i s njima povezana nova kriza znanstvene komunikacije narušavaju integritet, kredibilitet i autoritet cjelokupnog sustava znanosti, ovom je problemu potrebno posvetiti više pažnje. Stoga se ovaj rad usmjerio na istraživanje navika i ponašanja autora u procesu objavljivanja radova i kriterija odabira časopisa za objavu rada.

1.2. Cilj istraživanja i istraživački problem

Cilj doktorske disertacije je ispitati ulogu različitih obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane kontrole ponašanja u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete i formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima s obzirom na akademski status i područje znanosti u kojem autor djeluje.

U doktorskoj disertaciji prepoznati su i postavljeni sljedeći istraživački problemi: Istraživački problem 1: Na osnovi relevantne literature te tzv. "*crnih i bijelih*" popisa utvrditi obilježja te elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete.

Istraživački problem 2: Na temelju tzv. "*crnih popisa*" istražiti zastupljenost časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI) i usporediti s rezultatima sličnih međunarodnih istraživanja.

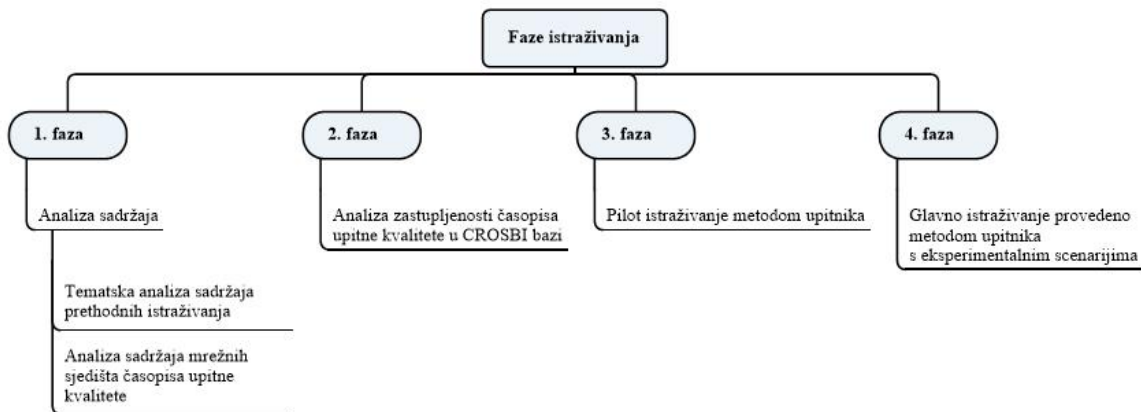
Istraživački problem 3: Ispitati povezanost važnosti percipiranog značaja odabranih obilježja časopisa te akademskog statusa i područja znanosti autora.

Istraživački problem 4: Ispitati povezanost reflektivnog kognitivnog stila i uspješnost prepoznavanja časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

Istraživački problem 5: Ispitati ulogu stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u formiranju namjere za objavljivanje u časopisima upitne ili dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

1.3. Metodologija istraživanja i istraživačke hipoteze

Istraživanje je podijeljeno i provedeno u četiri istraživačke faze (Vidi Poglavlje 5 te prikaz na SliciSlika 1). U prvoj fazi (F1) provedena je analiza sadržaja koja je uključivala tri različite dionice: tematsku analizu sadržaja prethodnih istraživanja (dalje u tekstu i: F1D1 i F1D2) te analizu sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete (dalje u tekstu i: F1D3). U drugoj fazi (F2) provedena je analiza zastupljenosti radova iz časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji CROSBI. Treća faza (F3) obuhvatila je pilot istraživanje metodom anketnog upitnika, dok je u četvrtoj fazi (F4) provedeno glavno istraživanje metodom anketnog upitnika s eksperimentalnim scenarijima.

Slika 1. Faze istraživanja

Na temelju pregleda prethodnih istraživanja i predloženog konceptualnog okvira, testirat će se sljedeće hipoteze:

H1 Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete.

H2 Očekuje se izvjesna zastupljenost časopisa iz "crnih popisa" u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBÍ).

H3 Očekuje se pozitivna povezanost između višeg akademskog statusa i percipirane važnosti prestiža pri objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete. Za razliku od toga, očekuje se pozitivna povezanost između nižeg akademskog statusa i percipirane važnosti lakoće i brzine objavljivanja u časopisima upitne kvalitete. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

H4 Ispitanici s izraženijim refleksivnim kognitivnim stilom imat će bolje rezultate u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Ne očekuju se razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

H5a Pozitivni stavovi prema časopisima dokazane kvalitete imaju pozitivan efekt na namjeru objavljivanja u takvim časopisima kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

H5b Viši percipirani značaj preskriptivnih normi ima negativan efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod ispitanika u nižem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti.

H5c Veći stupanj percipirane bihevioralne kontrole ima pozitivan efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

1.4. Struktura doktorske disertacije

U uvodnom poglavlju ponuđen je prikaz problema i predmeta istraživanja, svrhe i ciljeva istraživanja te znanstvene metode korištene u istraživanju problema doktorske disertacije.

Drugo poglavlje donosi pregled osnovnih pojmova i koncepata iz područja znanosti i znanstvene komunikacije potrebnih za bolje razumijevanje konteksta istraživanja navika i ponašanja autora u društvenom i humanističkom području pri objavljivanju radova u časopisima. U nastavku su pojašnjeni modeli znanstvene komunikacije, dionici koji u njoj sudjeluju te znanstveni časopis i njegova uloga. Posljednje potpoglavlje zaključuje opisom kriza u znanstvenoj komunikaciji koje narušavaju integritet znanosti.

Treće poglavlje podijeljeno je u tri potpoglavlja te donosi pregled prethodnih istraživanja važnih za istraživanje navika i ponašanja autora iz društvenih i humanističkih znanosti pri objavljivanju radova u časopisima. Na početku je opisana teorija donošenja odluka u kontekstu informacijskog ponašanja autora pri objavljivanju radova, tj. publikacijskom ponašanju autora. Nadalje će se dati pregled prethodnih istraživanja navika i ponašanja autora. Opisana su najvažnija istraživanja koja ispituju percipiranu važnost različitih obilježja časopisa pri donošenju odluke autorima o odabiru časopisa za objavu rada. Posljednje potpoglavlje posvećeno je analizi normativnog okvira za napredovanje u društvenim i humanističkim znanostima.

U četvrtom poglavlju prikazani su konceptualni okviri korišteni u ovom radu, teorija planiranog ponašanja i teorija dualnog procesiranja, za istraživanje navika i ponašanja autora u društvenom i humanističkom području pri objavljivanju radova u časopisima. Teorija planiranog ponašanja predstavljena je kroz šest potpoglavlja, u kojem su objašnjene glavne varijable ove teorije: stav, norme i percipirana bihevioralna kontrola koje utječu na namjeru za objavljivanjem u časopisima. U posljednjem dijelu prikazana je primjenjivost teorije planiranog ponašanja u području publikacijskog ponašanja kroz pregled prethodnih istraživanja koja su važna za kontekst ovog rada. U sljedećem potpoglavlju opisane su glavne odrednice teorije dualnog procesiranja, poput racionalnosti, kognitivnih stilova te različitih testova koji su se u prethodnim istraživanjima koristila za ispitivanje procesa mišljenja i rasuđivanja kod ljudi. Nadalje, opisan je test kognitivne refleksivnosti koji je korišten u metodološkom dijelu ovog

rada. Teorija dualnog procesiranja je u kontekstu ovog rada korištena za ispitivanje uloge kognitivnog stila ispitanika u situacijama procjene vjerodostojnosti časopisa.

Peto poglavlje opisuje metodologiju istraživanja. U uvodnom potpoglavlju ponovno su predstavljeni cilj istraživanja, istraživački problemi i postavljene istraživačke hipoteze. Sljedeća potpoglavlja opisuju četiri faze istraživanja koja su provedena u ovoj doktorskoj disertaciji.

U šestom poglavlju prikazani su rezultati analize testiranih hipoteza, a u sedmom poglavlju napravljena je usporedba sa sličnim, prethodno provedenim istraživanjima. U osmom poglavlju predstavljeni su najvažniji rezultati i zaključci provedenog istraživanja te je iznesen znanstveni doprinos te ograničenja istraživanja.

2. Određenje temeljnih pojmova i koncepata

U ovom poglavlju prikazani su i određeni osnovni pojmovi i koncepti važni za istraživanje navika i ponašanja autora u društvenim i humanističkim znanostima pri objavljivanju radova u časopisima kao uvod u problematiku ove istraživačke teme.

2.1. Znanost i znanstvena komunikacija

Znanost se može definirati iz nekoliko perspektiva. Garvey (1979) smatra znanost *društvenim sustavom*. Whitley (2000) znanost promatra iz *organizacijske perspektive*, pri čemu je važna *interaktivna znanstvena komunikacija*, koja je bila posebno važna u počecima znanstvene komunikacije (Borgman i Furner, 2002; Kling i McKim, 1999; Meadows, 1998). Još jedna važna odrednica znanosti su znanstvene etičke norme koje je opisao sociolog Robert Merton. Mertonovo viđenje normativne strukture znanosti utemeljeno na zajedništvu, univerzalnosti, nesebičnosti i organiziranom skepticizmu predstavljaju temeljne konstrukte znanosti na kojima i dalje počiva sustav znanstvene komunikacije (Merton, 1973). Njegovo objašnjenje normativne strukture zajedništva, preuzetog od Marxovog poimanja "svakome prema potrebama i sposobnostima" uobičajena je praksa u znanstvenoj komunikaciji koja se manifestira u priznanju kolega i okoline uslijed objavljivanja i citiranja znanstvenih radova te u sustavu nagrađivanja (Merton, 1968, Merton i Strorer, 1973). Taj se proces odvija u sklopu komunikacije znanstvenih rezultata (Whitley, 2000) kroz znanstvene publikacije, što predstavlja ključan element u znanstvenom napredovanju te postizanju akademskog statusa i reputacije znanstvenika. Stoga se može zaključiti da je *objavljivanje* radova jedna od temeljnih odrednica znanstvene komunikacije.

Pojam *znanstvenik* povezan je s nastankom i razvojem zasebnih znanstvenih disciplina u 19. stoljeću (Oraić Tolić, 2011). U ovom radu pojam autor, znanstvenik i istraživač koriste kao istoznačnice. Prema Borgman i Furner (2002, str. 4) četiri vrste informacijskog ponašanja u znanstvenoj komunikaciji se odnose na autore i njihove povezane uloge:

1. autori koji donose odluke o temama, argumentima i žanrovima (eng. *writers*),
2. autori koji odlučuju koje će dokumente citirati (eng. *linkers*),
3. autori koji odlučuju u kojem će časopisu ili nekom drugom informacijskom izvoru objaviti svoj rad (eng. *submitters*),
4. autori koji odlučuju o koautorima ili institucijama s kojima će surađivati (eng. *collaborators*).

U ovom radu naglasak je stavljen na istraživanje informacijskog ponašanja autora u kontekstu znanstvene komunikacije, odnosno donošenja odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Navedena definicija Christine Borgman u ovom će se radu koristiti kao *ponašanje autora pri objavljivanju radova u časopisima*, tj. *publikacijsko ponašanje*.

Borgman (2010, str. 48) definira znanstvenu komunikaciju oslanjajući se na definiciju Garveya te ju definira u širem smislu, kao "formalne i neformalne aktivnosti povezane s korištenjem i diseminacijom rezultata". Znanstvena komunikacija kroz publikacije temelji se na povjerenju u pouzdanost objavljenog znanja kolega i zadaća propitivanja znanstvenih informacija, što tvori kompleksne odnose povjerenja i validacije u znanosti (Zauder, 2014).

Neizostavni dio znanstvene komunikacije je i termin "*publish or perish*", u slobodnom prijevodu značenja "objavi ili nestani", koji upućuje na potrebu objavljivanja što većeg broja radova s ciljem napredovanja u karijeri, zbog sve većeg pritiska u radnom okruženju (Van Dalen i Henkens, 2012).

Znanstvena komunikacija dio je tradicije pojedinih znanstvenih područja te je iznimno važno promatrati njihove sličnosti i razlike (Søndergaard, Andersen i Hjørland, 2003). Uz razlike između pojedinih područja, u prethodno objavljenoj literaturi se opisuju i različiti modeli znanstvene komunikacije kojima je cilj objasniti ponašanje njenih dionika u aktivnostima kroz koje prolaze. Te aktivnosti se najčešće definiraju kao: komunikacija, traženje informacija, citiranje, suradnja, objavljivanje i diseminacija informacija.

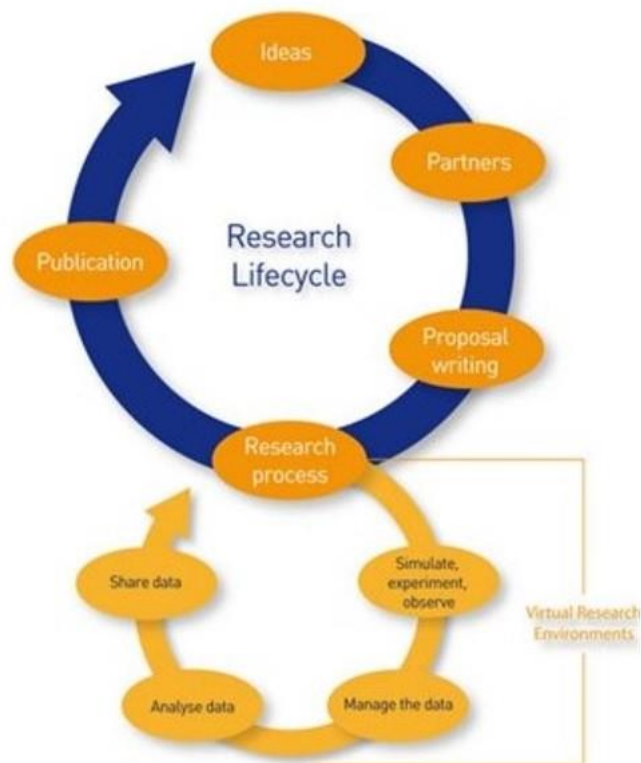
U sljedećem potpoglavlju naglasak je na različitim modelima znanstvene komunikacije u sklopu prethodno navedenih aktivnosti.

2.1.1. Modeli znanstvene komunikacije

Modeli u području znanstvene komunikacije razvijali su se tijekom godina kako bi se pokušalo objasniti informacijsko ponašanje dionika uključenih u proces znanstvene komunikacije, posebice autora. Stoga se većina modela usmjerila na ponašanje raznih skupina znanstvenika u različitim ulogama. Ovo istraživanja usmjereno je na *autora* kojem je cilj *diseminacija radova kroz objavu* u znanstvenom časopisu.

Proces istraživanja kojeg autor provodi i kojemu je krajnji cilj diseminacija može se opisati kao *životni ciklus istraživanja* koji je sastavljen od sljedećih faza (eng. *research lifecycle*):

1. razvijanje ideje
2. pisanje pregleda literature
3. istraživački proces
4. objava (Tenopir i sur., 2011) (Slika 2).

Slika 2. Životni ciklus istraživanja

Izvor slike Tenopir, C., Allard, S., Douglass, K., Aydinoglu, A. U., Wu, L., Read i E.Frame, M. (2011). Data sharing by scientists: practices and perceptions. PloS one, 6(6).

Određeni broj modela znanstvene komunikacije nastojao je tijekom posljednjih godina objasniti na koji način autori objavljuju informacije i uloge različitih dionika uključenih u publikacijski proces. U ovom poglavlju predstavljeni su određeni modeli znanstvene komunikacije, a poglavito modeli usmjereni na proces objave rada kao posljednje faze istraživačkog procesa. Prvi je UNISIST model znanstvene komunikacije kojeg su 1971. godine izradili UNESCO (*United Nations Educational Scientific and Cultural Organization*)¹ i ISCU (*International Council of Scientific Unions*)², a u međuvremenu je 2003. godine revidiran kako bi se naglasile razlike u znanstvenoj komunikaciji između različitih domena i područja znanosti, posebice društvenih znanosti i humanistike u odnosu na ostala područja (Sondergaard i sur., 2003). Za razliku od UNISIST modela, sljedeći model znanstvene komunikacije naglašava vremenski tijek objavljivanja u procesu publiciranja radova, a nazive se *Model znanstvenog nakladništva kao komunikacijske prakse* (eng. *Model of scholarly publishing as a communicative practice*). Navedeni model sadrži nekoliko kriterija koji označavaju da je neki dokument objavljen te da je proces objavljivanja završen (Kling i McKim, 1999, str. 897-899).

1. Publicitet (eng. *publicity*): pretplate, izvještaji, baze podataka, oglašavanje i citiranost,
2. Pouzdanost (eng. *trustworthiness*): autori vjeruju sadržaju na temelju društvenih normi. Pouzdanost se odnosi na recenzijski postupak i prestiž časopisa,
3. Dostupnost (eng. *accessibility*): dostupnost široj publici.

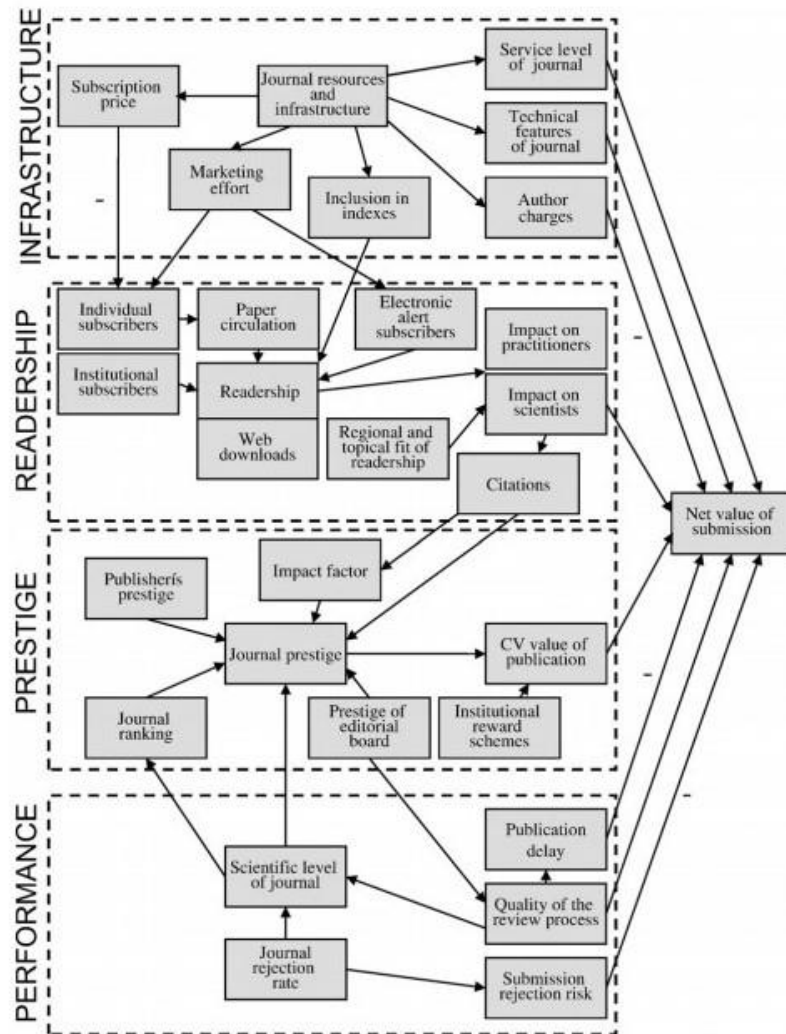
Nešto drugačiji pristup publikacijskom ponašanju predstavio je Björk 2005. godine u svom modelu *Životni ciklus znanstvene komunikacije* (eng. *Scientific communication life-cycle*), u kojem se opisuju aktivnosti i uloge svih dionika uključenih u komunikacijski proces, kao što su knjižnice, izdavači i financijeri istraživanja (Björk, 2005). U procesu znanstvene komunikacije sudjeluju različiti dionici koji svojim različitim ulogama omogućuju da taj proces bude uspješan.

¹ UNESCO. Pristupljeno 11. ožujka 2021. <https://en.unesco.org/>

² ISCU. Pristupljeno 11. ožujka 2021. <https://council.science/>

Još jedan od modela znanstvene komunikacije je *Model neto vrijednosti znanstvenog publiciranja* (eng. *The Net Value of Submission Model*) autora Björk i Holström (Björk i Holmström, 2006; Björk i Öörni, 2009) koji je napravljen iz pozicije autora koji pripremaju rad za objavu te govori o tome koja će obilježja časopisa autor uzeti u obzir pri donošenju odluke o odabiru časopisa u kojem planira objaviti rad. Glavni cilj ovog modela je da služi kao preporuka autorima za usporedbu časopisa. U modelu je nekoliko glavnih tema:

1. Infrastruktura (eng. *infrastructure*)
2. Čitateljska publika (eng. *readership*)
3. Prestiž (eng. *prestige*)
4. Izvedba (eng. *performance*) (Slika 3).

Slika 3. Model neto vrijednosti znanstvenog publiciranja

Izvor slike: Björk, B. C., Holmström, J. (2006). Benchmarking scientific journals from the submitting author's viewpoint. *Learned publishing*, 19(2), 147-155.

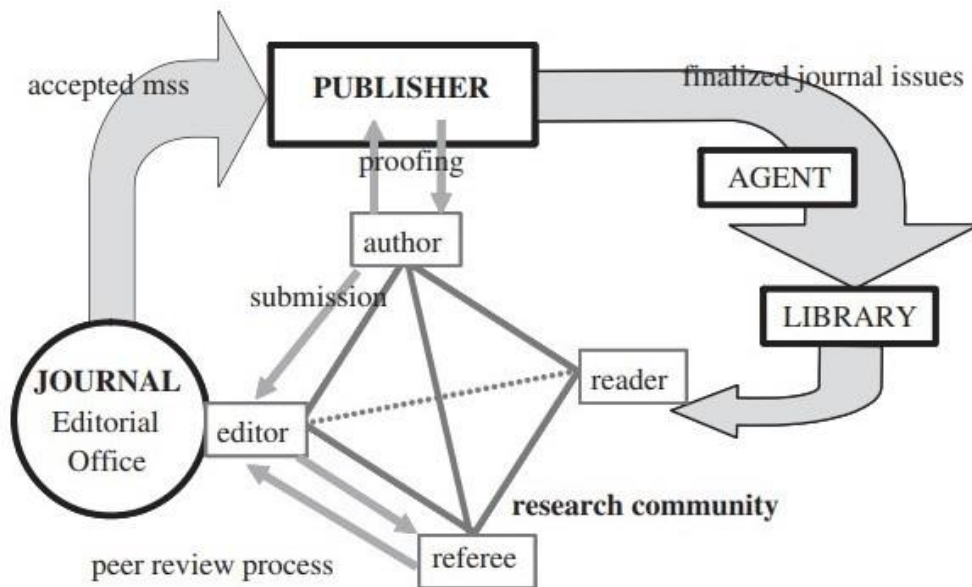
Ovaj model testiran je u nekoliko istraživanja (Lee, Yang i Oh, 2020; Dalton, 2013) koja su za cilj imala ispitati važnost obilježja časopisa u publikacijskom ponašanju autora, o čemu će biti riječ u sljedećim poglavljima.

2.1.2. Dionici u znanstvenoj komunikaciji

Prema Borgman i Furner (2002, str. 420-421), životni ciklus znanstvene komunikacije uključuje traženje, korištenje i diseminaciju informacija te očuvanje dokumenata kroz procese u koje su uključene knjižnice, izdavači i znanstvenici. Također objašnjavaju *nakladnički lanac* (eng. *publishing cycle*) (Slika 4) tj. tijek informacija između različitih sudionika u procesu objavljivanja u znanstvenom časopisu. Autor piše radove, izdavač zaprima rukopise, osigurava kvalitetu kroz provođenje recenzijskog postupka, objavljuje i diseminira radove, a knjižnice osiguravaju pristup. Uspješnim procesom znanstvene komunikacije se smatra kad dokument dolazi do čitatelja. Međutim, Borgman također naglašava da ovaj proces nije jednostavan kako se čini te da njegova kompleksnost ovisi o samoj zajednici i kontekstu, ali i o činjenici da svi sudionici uključeni u ovaj proces mogu u isto vrijeme imati različite uloge u samom procesu (npr. autor je i čitatelj, koji ujedno može biti i urednik i slično). Bez obzira na to, znanstveni časopis kao sredstvo znanstvene komunikacije ima ključnu ulogu u ovom procesu.

Sudionici uključeni u ovaj proces su:

1. *autori* koji stvaraju informacije,
2. *izdavači* koji prenose informacije,
3. *knjižnice* koje pretplaćuju časopise preko posrednika (Borgman, 2010).

Slika 4. Nakladnički lanac

Izvor slike: Borgman, C. L. (2010). *Scholarship in the digital age: Information, infrastructure, and the Internet*. MIT press.

Prema *Odluci o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti* iz 2007. godine, pod *Izdavačke djelatnosti* ubraja se *Izdavanje knjiga, periodičnih publikacija i ostale izdavačke djelatnosti*, u što se ubraja:

1. Izdavanje knjiga
2. Izdavanje imenika i popisa korisničkih adresa
3. Izdavanje novina
4. Izdavanje časopisa i periodičnih publikacija
5. Ostala izdavačka djelatnost.

Za ovo istraživanje važno je *izdavanje časopisa* te će se u sljedećem poglavlju objasniti navedeni pojam.

2.1.3. Znanstveni časopis

Znanstvenici kao ključni dionici u sustavu znanstvene komunikacije djeluju stvaranjem, vrednovanjem i diseminacijom rezultata svojih istraživanja (Kling i McKim, 1999; Merton, 1968; Merton i Strorer, 1973) kroz formalne i neformalne komunikacijske kanale (Borgman, 2010; Meadows, 1998). Formalnom znanstvenom komunikacijom smatra se objavljeni dokument koji je prošao recenzijski postupak te ga je moguće dohvatiti putem različitih informacijskih sustava (Garvey i Griffith, 1972). Početcima formalne znanstvene komunikacije smatra se izdavanje prvih znanstvenih časopisa: *Philosophical Transactions of the Royal Society* 1665. godine u Londonu, u izdanju Kraljevskog društva (*Royal Society*) i urednika Henrya Oldenburga, te *Journal des sçavans* u Parizu. Ovi se časopisi smatraju pretečama današnjih časopisa (Meadows, 1998; Merton i Storer, 1973; Ravetz, 2020; Ziman, 1979;). Ponajprije je razlog tome činjenica da su sve četiri funkcije Oldenburgovog prvog časopisa ostale važeće i danas:

1. registracija
2. ovjera valjanosti kroz provođenje recenzijskog postupka
3. diseminacija
4. pohrana.

Znanstveni časopisi početkom 20. stoljeća preuzimaju primat nad knjigama kao izvorom informacija u znanstvenom nakladništvu. Formiranjem novih znanstvenih disciplina pojavljuje se u relativno kratkom vremenskom periodu veliki broj različitih specijaliziranih časopisa (Stipčević, 2006, str. 611). Pojava prvih časopisa također je zadovoljila potrebe tadašnjih znanstvenika za javnim priznanjem vlastitog rada te za prvenstvom objavljivanja rezultata vlastitog rada. Broj časopisa je u današnje vrijeme u stalnom porastu³ (Bornmann i Mutz, 2015; Mabe i Amin, 2001), što je potvrdilo neka ranija bibliometrijska istraživanja kao što je ono autora De Solla Price (1963) da će broj publikacija biti u konstantnom porastu. Broj znanstvenih informacija se prema nekim istraživanjima udvostručuje svakih pet godina (Larsen i Von Ins, 2010). Različiti urednički postupci poput neobjavljivanja ili odbijanja nekih zaprimljenih

³ Istraživanje Bornmanna obuhvaća razdoblje od 1600-ih godina te nije obuhvatilo cijeli uzorak objavljenih publikacija, budući da ne postoji objavljeni skup podataka sveobuhvatne objavljene literature. Nadalje, jedno od ograničenja rada je jedinica analize: publikacija, koja nije statična jedinica te se publikacije kao i publikacijske prakse uvelike razlikuju među ne samo različitim područjima znanosti, već i različitim znanstvenim poljima unutar određenog područja. Sljedeće ograničenje je da navedeno istraživanje nije obuhvatilo i časopise u otvorenom pristupu općenito, već samo časopise iz baza podataka. Za detaljniji prikaz ograničenja ovog istraživanja Vidi (Bornmann i Mutz 2015, str. 2220-2221).

radova smatraju se pretečom recenzijskog postupka kakvog danas poznajemo. Zwemer je još 1970. godine u istraživanju *Identification of journal characteristics useful in improving input and output of a retrieval system* (Zwemer, 1970) predložio određene kriterije za procjenu kvalitete časopisa, a ti se kriteriji koriste i danas. Istraživanje je provedeno zbog već tada ukazane potrebe za kontrolom kvalitete časopisa.

Kvaliteta časopisa se prema Zwemeru (1970, str. 1598-1600) može utvrditi na temelju sljedećih kriterija:

1. Visoki standardi pri prihvaćanju rukopisa
2. Stručno uredništvo iz različitih područja
3. Redovito izlaženje časopisa
4. Jasno navedene smjernice i procedure časopisa
5. Visok stupanj povjerenja od strane čitatelja
6. Zastupljenost časopisa u relevantnim bazama podataka i sekundarnim izvorima literature
7. Citiranost časopisa.

Znanstveni časopisi imaju ključnu ulogu u procjeni kvalitete znanstvenog istraživanja pa se od 1960-ih godina uočava porast kvantitativnih istraživanja usmjerenih na obilježja časopisa (tzv. bibliometrijska/scientometrijska/informetrijska istraživanja).

"Primjena bibliometrijskih pokazatelja ustalila se kao mjera komplementarna prosudbama donesenima na temelju recenzijskog postupka" (Macan i Petrak, 2014, str. 38-39). Procjena recenzenta na temelju recenzijskog postupka jedan je od pristupa vrednovanja kvalitete samog rada. Takvo vrednovanje utječe i na stratifikaciju časopisa prema percipiranoj kvaliteti (Ware, 2008), a također i predstavlja ključni element u znanstvenom nakladništvu. Recenzijski postupak obično provode: urednički odbor, urednici i recenzenti (Jubb, 2016), s ciljem provjere valjanosti argumenata, originalnosti i tematske povezanosti s časopisom te radi poboljšanja kvalitete rada (Johnson i sur., 2018; Mabe, 2010).

Prethodno provedena istraživanja ukazuju na važnost *recenzijskog postupka* kod donošenja odluke autora o odabiru prikladnog časopisa za objavu vlastitoga rada. U velikom međunarodnom istraživanju CIBER-a⁴ o povjerenju kojeg autori imaju u znanstvenom okruženju, jedan od glavnih rezultata je kako upravo recenzijski postupak za više od 4000

⁴ CIBER research ltd. Pristupljeno 26. lipnja 2021. <http://ciber-research.com/>

istraživača predstavlja "središnji stup povjerenja" (eng. *central pillar of trust*), povećava kvalitetu samog rada (bez obzira je li rad prihvaćen ili nije) te stvara povjerenje u samog izdavača (Nicholas i sur., 2015, str. 16). Nadalje, recenzijski postupak poboljšava znanstvenu komunikaciju i osigurava kontrolu (Ware, 2008).

Recenzijski postupak često je izložen i kritikama (Jubb, 2016; Nicholas i sur., 2015; Ware, 2008), a uglavnom se svode na sporost i nedjelotvornost kod otkrivanja prijevara. Sporost recenzijskog postupka kao jednu od njegovih kritika može se sagledati i u karakteristikama krize u znanstvenoj komunikaciji (Nicholas i sur., 2015). Sporost provođenja recenzijskog postupka i samog objavljivanja u svojim marketinškim aktivnostima iskoristili su lažni izdavači i izdavači upitne kvalitete koji autorima nude brz recenzijski postupak, kojeg u pravilu provode nekvalitetno ili ga uopće ne provode.

2.2. Krize znanstvene komunikacije i integritet znanosti

Jedan od glavnih indikatora uspješnosti autora u akademskom okruženju jest *znanstvena produktivnost*. Zbog sve većeg broja raspoloživih časopisa za objavu rada, znanstvenici su pred sve većim izazovima pri procjeni kvalitete informacija i informacijskih izvora. S druge strane, tu je kontekstualni čimbenik znanstvenog okruženja te pritisak u akademskoj zajednici za objavljivanjem radova, poznat pod frazom „objavi ili nestani“. Svaku krizu unutar nekog sustava ili društva potrebno je promatrati kroz širi kontekst i različite utjecaje koji su doveli do krize. U ovom poglavlju prikazane su krize znanstvene komunikacije koje su stvorile plodno tlo za razvoj neetičkih nakladničkih praksi.

Prva kriza u znanstvenoj komunikaciji javila se sredinom 17. stoljeća kada je došlo do problema u razmjeni informacija između znanstvenika zbog sporosti protoka informacija i zbog nemogućnosti autora da predstave rezultate svojih istraživanja široj javnosti kako bi preuzeli prvenstvo nad novim znanstvenim spoznajama i otkrićima. Do tada, komunikacija između znanstvenika se odvijala usmenom predajom, pisanom osobnom korespondencijom među autorima i objavljivanjem monografija, što je uvelike otežalo brzinu prijenosa znanja i informacija. Sve veća iskazana potreba znanstvenika za što bržom diseminacijom rezultata istraživanja i dobivanjem prava prvenstva nad znanstvenim rezultatima razriješila se objavljivanjem prvih znanstvenih časopisa.⁵

Sljedeća kriza događala se postupno i to zbog ubrzanog rasta broja časopisa, a samim time i broj autora i članaka. Dolazi do krize dostupnosti znanstvenih informacija, koja se

⁵ Vidi Poglavlje 2.1.3 Znanstveni časopis.

pojaviła zbog sve većih cijena pretplata na znanstvene časopise koje knjižnice više nisu mogle plaćati (Hebrang Grgić, 2015).

Uskoro nakon pojave pokreta otvorenog pristupa dolazi i do novih problema koji proizlaze iz prilagodbe komercijalnih izdavača otvorenom pristupu, ali i zbog pritiska za objavljivanjem što većeg broja radova (Hebrang Grgić, 2015a, str. 5). Pojavljuju se novi poslovni modeli u izdavaštvu kao što je model naplaćivanja troškova objavljivanja radova (eng. *article processing charges - APC*)⁶ od autora (ili ustanova). "Takav je model naplate generirao mnoge predatorske izdavače koji profit pretpostavljaju kvaliteti objavljenih radova" (Stojanovski, 2015, str. 59).

Mora se naglasiti kako nisu svi časopisi koji koriste ovaj model automatski *predatorski časopisi* (Teixeira i Tsigaris, 2018). Početak širenja pojma *predatorski izdavači i časopisi* povezuje se s knjižničarom Jeffrey Beallom, koji je dugi niz godina održavao popis potencijalnih *predatorskih* časopisa i izdavača.⁷

Krize znanstvene komunikacije koje narušavaju integritet znanosti u obliku raznih devijantnih ponašanja u znanosti prisutne su oduvijek (Merton, 1968)⁸. Još je Ravetz u svojoj knjizi *Scientific and its social problems*⁹ posebnu pažnju posvetio društvenim aspektima komunikacije u znanosti, s naglaskom na etiku u znanosti i kontrolu kvalitete (Ravet, 2020). Do danas su zabilježeni razni oblici nepoštenja u znanosti, kao što je povreda znanstvene čestitosti. Znanstvena nečestitost (ili znanstveno kršenje etičnosti) se u literaturi definira kao razni oblici prijevare kod provođenja istraživanja (eng. *research misconduct*) kao što su izmišljanje, prepravljanje i plagiranje rezultata istraživanja,¹⁰ do raznih negativnih nakladničkih praksi i krađe identiteta tuđih časopisa.

Današnja znanstvena komunikacija pod jakim je utjecajem akademske kulture koju najbolje opisuje moto "objavi ili nestani" („*publish or perish*“). Uz navedenu sintagmu, spominje se i sintagma „*publish or perish in English*“, budući da je u većini institucija jedan od bitnih kriterija napredovanja i objavljivanje na engleskom jeziku (uz postojanje određenih razlika među određenim znanstvenim područjima/poljima). To posebice pogađa zemlje u razvoju gdje je prema nekim istraživanjima zabilježen najveći broj časopisa upitne kvalitete

⁶ Dalje i u tekstu APC.

⁷ Beall's list of potential predatory journals and publishers. Pristupljeno: 10. prosinca 2020. <https://bealllist.net/>

⁸ Popis raznih prijevare u znanosti, posebice u području medicine, Vidi u: (Lacetera i Zirulia, 2011).

⁹ Prvo izdanje knjige objavljeno je 1971. godine.

¹⁰ U engleskoj terminologiji: fabrication, falsification i plagiarism.

(Ayeni i Adetoro, 2017; Shen i Björk, 2015). Prema najnovijem izvješću Cabells Scholarly Analytics¹¹ takvih časopisa je u rujnu 2021. godine zabilježeno oko 15 000.

Shen i Björk (2015) u svom istraživanju provedenom na uzorku od preko 600 *predatorskih časopisa* zaključuju kako je broj tih časopisa veći u zemljama u razvoju, najvjerojatnije uslijed uvjeta propisanih u nacionalnim pravilnicima o napredovanju i spomenutog zahtjeva za objavljivanjem radova na engleskom jeziku. Shen i Björk ističu da izraz *predatorski časopisi* nije prikladan, ali je kroz brojna objavljena istraživanja ušao u široku uporabu i stoga ga oni nastavljaju koristiti u svom radu. Iako Shen i Björk zaključuju da će broj takvih časopisa opadati, neka istraživanja ipak pokazuju njihov porast (Ross-White i sur., 2019; Cabell's Scholarly Analytics). Marušić i Marušić (2015, str. 20) u svom radu ističu da se situacija neće promijeniti i da autori neće imati potrebu za kvalitetnijim znanstvenim radovima sve dok se budu priznavali radovi objavljeni u slabim časopisima. Ovaj problem su nazvali "začaranim krugom nekvalitete znanstveno slabe sredine" koji je prikazan na Slici 5 (Marušić i Marušić, 2015, str. 20).

¹¹ Cabells Scholarly Analytics. Pristupljeno: 27. srpnja 2021. <https://www2.cabells.com/about-predatory>. Cabells je tvrtka koja za cilj ima identificiranje časopisa upitne kvalitete, a i onih kvalitetnih, kako bi pomogli svima uključenima u publikacijski proces. Njihova je misija "Pružiti istraživačima točne informacije i ugledne izvore za objavljivanje" (Cabell's Scholarly Analytics).

Hebrang Grgić i Romić (2018). Može se zaključiti kako časopisi upitne kvalitete ne ispunjavaju temeljne funkcije časopisa navedene u prethodnom potpoglavlju, poput registracije, ovjere valjanosti kroz provođenje recenzijskog postupka, diseminacije i trajnog arhiva pohranjenih radova, koje se u znanstvenom nakladništvu još od pojave prvih časopisa smatraju svojevrsnim jamstvom kvalitete.

U nastavku je prikazan primjer časopisa upitne kvalitete koji poduzima različite marketinške aktivnosti i šalje *spam* poruke kojima autore poziva na objavu radova u njihovom časopisu. Zaprimiteljna e-mail poruka prikazana na SliciSlika 6 sadrži određene elemente koji ukazuje na to da se radi o časopisu upitne kvalitete, npr. elektronička pošta nije poslana sa službene adrese, djelokrug i teme časopisa su preširoko postavljene, a pozornost potencijalnih autora nastoji se privući isticanjem brzine objave, lažnih metrika i indeksnih publikacija uz pomoć različitih vizuala i boja. U naslovu se ciljano naglašava međunarodni karakter časopisa korištenjem pojma *International* koji bi potencijalne autore trebao uvjeriti da urednici i autori dolaze iza različitih zemalja.¹³ Naime, međunarodna orijentacija časopisa je jedan od preduvjeta za uvrštavanje određenog časopisa u citatne indekse kao što su oni *Web of Science Core Collection: Science Citation Indeks Expanded (SCI-EXP)*, *Social Science Citation Index (SSCI)* i *Art and Humanities Citation Index (A&HCI)*, a u Republici Hrvatskoj je primjerice dio kriterija navedenih u Pravilniku o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja, 2017).

Provjerom navedenog međunarodnog standardnog serijskog broja časopisa (eng. *International Standard Serial Number – ISSN*)¹⁴ na ISSN portalu¹⁵ utvrđeno je da navedeni broj pripada časopisu registriranom u Sjedinjenim Američkim Državama.

¹³ Za donošenje konačne odluke o tome je li časopis upitne kvalitete potrebno je provesti detaljnije uvide u karakteristike navedenog časopisa.

¹⁴ Dalje u tekstu i: ISSN

¹⁵ International Standard Serial Number portal. Pristupljeno 18. kolovoza 2021. <https://portal.issn.org/>

From: Mijanur Rahman <mijanur.r35@yahoo.com>
Subject: Call for Papers
Date: 22 May 2021 at 06:18:58 CEST
To: "editor.ijbass@hotmail.com" <editor.ijbass@hotmail.com>

Call for Papers

International Journal of Business and Applied Social Science

ISSN: 2469-6501

DOI: 10.33642/ijbass

International Journal of Business and Applied Social Science (IJBASS) is an open access, double blind peer reviewed journal published by [Center for Promoting Education and Research \(CPER\) USA](#). It covers the areas of COVID-19, management, marketing, finance, economics, banking, accounting, human resources management, international business, hotel and tourism, entrepreneurship development, business ethics, international relations, law, development studies, population studies, political science, history, geography, industrial relations, information science, library science, media studies, methodology, demography, organizational behavior and theory, strategic management policy, social issues and public policy, management organization, statistics and econometrics, personnel and industrial relations, gender studies, journalism and mass communication, corporate governance, cross-cultural studies, peace and conflict, library and information science, public administration, psychology, philosophy, sociology, women studies, religious studies, social welfare, anthropology, linguistics, education, and so on.

IJBASS publishes original papers, review papers, conceptual framework, analytical and simulation models, case studies, empirical research, technical notes, and book reviews. Special Issues devoted to important topics in business and Applied Social Science will occasionally be published.

DOI@ number

Each paper published in International Journal of Business and Applied Social Science is assigned a DOI@ number. The DOI of this journal is 10.33642/ijbass.

IJBASS is indexed with and included in [Sherpa Romeo](#), Crossref, Scilit, Worldcat, EZB, ECONIZ, ProQuest, EBSCO, Ulrich's, and Gale, Index Copernicus International, Moreover the journal is under the indexing process with ISI, ERIC, DOAJ, Scopus, and Econlit.

IJBASS is inviting papers for Vol. 7 No.6, which is scheduled to be published on June 30, 2021. Last date of submission: **June 25, 2021.** However, an early submission will get preference in case of review and publication process. **Send your manuscript to the editor at editor@ijbassnet.com or editor.ijbass@hotmail.com**

For more information, visit the official website of the journal <https://ijbassnet.com/>

This Journal is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](#)

With Thanks

The Chief Editor

Jun-Yeon Lee, Ph.D.

CA, USA

International Journal of Business and Applied Social Science

Contact: editor@ijbassnet.com

DOI: 10.33642/ijbass

<https://ijbassnet.com/>

Slika 6. Primjer spam -e maila (neželjene pošte) - časopis upitne kvalitete

Izvor slike: Poruka poslana na službenu e-mail adresu (@unizd.hr)

Daljnjom provjerom domene časopisa putem međunarodne agencije odgovorne za reguliranje Internet protokola (IP) te registraciju i reguliranje sustava internetskih domena (eng. *Domain Name System*) ICANN Lookup¹⁶ utvrđeno je kako je navedena domena *u statusu zabrane* (eng. *clientUpdateProhibited*) (Slika 7), čime vlasnici domene nastoje onemogućiti pristup podacima o osobi koja je zakupila navedenu domenu¹⁷ i time nastoji sakriti stvarni identitet časopisa.

Slika 7. Status domene na primjeru časopisa upitne kvalitete

Izvor: Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN). Pristupljeno 27. rujna 2021.
<https://lookup.icann.org/lookup>

Slika 8 prikazuje mrežno sjedište časopisa *International Journal of Business and Applied Social Science*. Navedeni časopis prema bazi časopisa upitne kvalitete¹⁸ Cabells International (Cabell's Scholarly Analytics) krši najmanje 16 standardnih kriterija kvalitete. Prema podacima s web stranice sjedište časopisa je u SAD-u, a prema bazi Cabells stvarno sjedište se nalazi u Dhaki (Bangladeš). Navod Cabellsa potvrđuju i podaci o domeni koju je izvjesni Md. Ranju Mia registrirao u Bangladešu.

¹⁶ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN). Pristupljeno 27. rujna 2021.
<https://lookup.icann.org/lookup>

¹⁷ Prema ICANN izvještaju testiranja domene: [ijbassnet.com](https://www.icann.org/resources/pages/epp-status-codes-2014-06-16-en#clientTransferProhibited). Pristupljeno 27. rujna 2021.
<https://www.icann.org/resources/pages/epp-status-codes-2014-06-16-en#clientTransferProhibited>

¹⁸ Baza časopisa upitne kvalitete tvrtke Cabell's International se naziva *Predatory Reports*. Pristupljeno 27. rujna 2021. <https://www2.cabells.com/>

International Journal of Business and Applied Social Science

DOI: 10.33642/ijbass ISSN: 2469-6501 (Online)

[Home](#) [Aims & Scope](#) [Cper](#) [Journals](#) [Editorial Board](#) [Publication Ethics](#) [Author Guidelines](#) [Current](#) [Archive](#) [Peer Review Policy](#) [Index](#) [FAQ](#)

Journal Menu

Call for Papers: VOL: 7, ISSUE: 11, Publication date November 30, 2021 |

People

- Contact
- Editorial Team
- Editorial Policies
- Focus and Scope
- Section Policies
- Peer Review Process
- Publication Frequency
- Open Access Policy
- Archiving
- Publication Ethic
- Plagiarism
- Submissions
- Manuscript Submission
- Call for papers
- Author Guidelines
- Copyright Policy
- Privacy Statement
- Author Fee
- Others**
- Journal Sponsorship
- Journal History
- Site Map

ABOUT THE JOURNAL

International Journal of Business and Applied Social Science (IJBASS) is an open access, peer-reviewed and refereed journal published by *Center for Promoting Education and Research (CPER), USA*. The main objective of IJBASS is to provide an intellectual platform for the international scholars. The IJBASS aims to promote interdisciplinary studies in business and applied social science and become the leading journal in business and applied social science in the world.

The IJBASS publishes original papers, review papers, conceptual framework, analytical, and simulation models, case studies, empirical research, technical notes, and Special Issues dedicated to significant topics in business and applied social science will infrequently be published. Business innovation and research strategies, plans, and tools of both theoretical and practical nature are welcome.

CURRENT

VOLUME: 7; ISSUE: 10; OCTOBER: 2021

Table of Contents

Articles

The Effect of Institutional Ownership and Audit Committee on Audit QualityThe Indonesia Stock Exchange Period 2016-2020

Author(s): Jombrik, Vika Alifita Tamami [Abstract](#) [Full Text](#)

👁 59 📄 32

Key Theoretical Principles to Implement the Student-Centered Learning and Teaching Process

Author(s): Prof. Elena Intorcia, Prof. Erricoberto Pepicelli* [Abstract](#) [Full Text](#)

👁 55 📄 35

Investigating the Role of Service Quality and Satisfaction on Debtor Loyalty Behavior

EVENT & NEWS

We are announcing that we must follow the terms and conditions..

[More Event & News »](#)

JOURNALS

ISSN: 2469-6501 (Online)

International Journal of Business and Applied Social Science

International Journal of Business
Center for Promoting Education and Research
and Applied Social Science

RECRUITMENT OF REVIEWERS

IJBASS is inviting self-enthusiastic and experienced faculty and researchers

Slika 8. Primjer mrežne stranice časopisa upitne kvalitete: *International Journal of Business and Applied Social Science*

Dodatnu sumnju pobuđuju zanimljivi komentari korisnika u katalogu WorldCat¹⁹ o navedenom časopisu, prikazan na Slici 9.

by Parast (WorldCat user published 2019-02-26) ★☆☆☆☆ [Permalink](#)
This is a Fake Predatory Journal that charges people from Developing countries to put the PDF on their website.
My name is on the EDITORIAL BOARD of this FAKE journal. They Put my name here without getting permission from me and they do NOT remove it after 1 year.
This website is run by a young lad in Dhaka, Bangladesh.
"All" of the Editorial Board members from Western countries listed on their webpage are FAKE. They even do not know their names are here.
I contacted the legal department of my university and they are working to put charges on the hosting company.

Slika 9. Primjer korisničkog društvenog označavanja na temu časopisa upitne kvalitete

Izvor: WorldCat²⁰

Slika 10 prikazuje popis baza u kojima je časopis navodno indeksiran, te navodna članstva u međunarodnim organizacijama. Provjerom DOAJ baze nije moguće pronaći navedeni časopis prema ISSN-u, a pretraživanje prema naslovu časopisa izbacuje jedan rezultat - *International Journal of Business Science and Applied Management* (ISSN 1753-0296) koji izlazi u Velikoj Britaniji od 2006. godine. Nadalje, časopis navodi da posjeduje IARC (JCRR) *Impact Factor* što bi neiskusnog autora trebalo navesti na krivi zaključak da je časopis indeksiran u WoS-u i da mu je izračunati čimbenik odjeka (IF) objavljen u JCR-u (*Journal Citation Reports*). Organizacija koja stoji iza IARC Impact Factora navodi da joj je sjedište u SAD-u, međutim uvidom u podatke o registriranoj domeni jednostavno se zaključuje da je registracija obavljena u Indiji.

¹⁹ WorldCat je najveći skupni katalog u svijetu, bibliografska baza podataka.

Pristupljeno 27. rujna 2021. <https://www.worldcat.org/>

²⁰WorldCat. Pristupljeno 27. rujna 2021. <https://www.worldcat.org/title/international-journal-of-business-and-applied-social-science/oclc/930367500>

International Journal of Business and Applied Social Science (IJBA55) are indexed with the following organizations.

Slika 10. Primjer prikaza indeksiranosti na mrežnom sjedištu časopisa upitne kvalitete

Časopisima upitne kvalitete posvećen je značajan broj radova u kojima su obrađeni sljedeći aspekti:

1. Porast broja *predatorskih* izdavača i časopisa upitne kvalitete (Cabells, 2022; Shen i Björk, 2015)
2. Karakteristike časopisa upitne kvalitete (Strinzel, Severin, Milzow i Egger, 2019; Cobey i sur., 2018)
3. Popisi časopisa upitne kvalitete (Memon, 2018; Teixeira i Tsigaris, 2018)
4. geografska distribucija časopisa upitne kvalitete (Ayeni i Adetoro, 2017; Shen i Björk, 2015)
5. Bibliometrijske analize i obilježja časopisa upitne kvalitete (Björk, Christer, Kanto-Karvonen i Harviainen, 2020; Frandsen 2017)
6. Motivacija autora za objavljivanje u časopisima upitne kvalitete (Mills i Inouye 2021; Frandsen 2019b).

Također su zabilježeni brojni pokušaji usmjereni na razotkrivanje pokušaja prijevera u sustavu znanstvene komunikacije, kao što je slučaj novinara časopisa *Science* koji je namjerno poslao nepotpun članak prepun pogrešaka u 140 časopisa upitne kvalitete (Bohannon 2013), zatim razotkriveni pokušaj prijevera liječnika Andrewa Wakefielda čiji rad objavljen u časopisu *Lancet* je naknadno povučen, te svjesni pokušaj prijevere fizičara Alana Sokala koji je objavio rad s ciljem razotkrivanja loših uredničkih postupaka. Međutim, pokušaji usmjereni na razotkrivanje prijevera nisu dovoljno učinkoviti i ne mogu riješiti novonastalu situaciju. Stoga je važnije jačanje svijesti o kriterijima i važnosti čestitosti (Marušić i Marušić, 2015, str. 25-26), u čemu važnu ulogu ima uredništvo časopisa koje mora provoditi dobru uredničku praksu.

U pokušaju ukazivanja na nepravilnosti u znanstvenoj komunikaciji objavljeni su razni „crni“ i „bijeli“ popisi, te razni alati koji bi autorima trebali olakšati prepoznavanje časopisa upitne kvalitete (Cabells, 2022; Frandsen, 2019a; Forrester, Björk, i Tenopir, 2017). Također postoje razne organizacije koje promiču znanstvenu čestitost u nakladništvu te pomažu urednicima časopisa u provođenju dobre uređivačke prakse, kao i u otkrivanju slučajeva znanstvenog nepoštenja ili drugih oblika neetičkog ponašanja. Neke od tih organizacija su: Udruga za etiku u objavljivanju (eng. *Committee on Publication Ethics, COPE*)²¹, Vijeće

²¹ Udruga za etiku u objavljivanju. Pristupljeno 22. rujna 2020. <https://publicationethics.org/>

znanstvenih urednika (eng. *Council of Science Editors, CSE*)²², Europska udruga znanstvenih urednika (eng. *The European Association of Science Editors, EASE*)²³, Međunarodna udruga urednika medicinskih časopisa (eng. *International Committee of Medical Journal's Editors, ICMJE*)²⁴, Svjetska udruga medicinskih urednika (eng. *World Association of Medical Editors*)²⁵ i brojne druge. Osim navedenih organizacija koje pomažu uredništvima časopisa u formiranju uredničkih politika, na raspolaganju su razni *online* alati kao što su *Think. Check. Submit*²⁶, koji pomažu autorima u prepoznavanju nepravilnosti i neetičkih nakladničkih praksi. Sve ove organizacije i udruženja, skupa sa *Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC)* objavljuju upute s ciljem kritičkog vrednovanja informacija i informacijskih izvora u nakladništvu.

Rieh i Danielson (2007) naglašavaju kako su potrebne nove vještine za procjenu vjerodostojnosti stalno rastućeg broja dostupnih informacijskih izvora, što kod čitatelja i autora stvara osjećaj nesigurnosti. U prethodnim istraživanjima se posebno naglašava sposobnost *samostalne procjene vjerodostojnosti informacija* (Jamali i sur., 2014; Nicholas, Huntington, Jamali i Dobrowolski, 2008). Pojava časopisa upitne kvalitete narušava integritet znanosti i cijelog sustava znanstvene komunikacije, što dovodi do narušavanja vjerodostojnosti i povjerenja u autoritet izdavača i cjelokupnog nakladničkog sustava i publiciranja. U literaturi se posljednjih godina sve češće može pronaći radove koji kritički propituju vjerodostojnost i povjerenje u sustav znanstvene komunikacije. Tako primjerice projekt CIBER²⁷ *Trust and Authority in Scholarly Communications in the Light of Digital Transition* (Jamali i sur., 2014; Watkinson i sur., 2016) sustavno istražuje teme povezane s povjerenjem i autoritetom, te ponašanja i stavova znanstvenika kao autora i čitatelja u kontekstu velikih promjena s kojima se recentno suočava sustav znanstvene komunikacije. Rezultati su pokazali da na navedene odluke najveći utjecaj ima *povjerenje u kvalitetu izvora* koje najčešće temelji na naslovu časopisa, jasnom sadržaju i kredibilitetu autora. Istraživanje je također pokazalo kako je *prestíž* autorima ključno obilježje u odabiru časopisa pri donošenju odluke za objavu rada (Tenopir, Levine i sur., 2016, str. 2348). Kvalitativno istraživanje provedeno u sklopu navedenog projekta za cilj je imalo utvrditi kontekst u kojem autori procjenjuju vjerodostojnosti informacijskih izvora (Watkinson i sur., 2016). Istraživanje je pokazalo da autori ne vjeruju časopisima upitne kvalitete zbog izostanka recenzijskog postupka. Jamali i suradnici (2014, str. 193) ističu

²² Vijeće znanstvenih urednika. Pristupljeno 22. rujna 2020. <https://www.councilscienceeditors.org/>

²³ Europska udruga znanstvenih urednika. Pristupljeno 22. rujna 2020. <https://ease.org.uk/>

²⁴ Međunarodna udruga urednika medicinskih časopisa. Pristupljeno 22. rujna 2020. <http://www.icmje.org/>

²⁵ Svjetska udruga medicinskih urednika. Pristupljeno 22. rujna 2020. <https://www.wame.org/>

²⁶ Think. Check. Submit. Pristupljeno 22. rujna 2020. <https://thinkchecksubmit.org/>

²⁷ CIBER Resaearch Ltd. Pristupljeno 22. rujna 2020. <https://ciber-research.com/harbingers.html>

nedostatak istraživanja o tome na koji način autori procjenjuju vjerodostojnost informacijskih izvora.

Može se zaključiti da je u dostupnoj literaturi razvidan nedostatak sustavnih empirijskih istraživanja koja bi mogla ponuditi odgovor na pitanje zbog čega autori objavljuju svoje radove u lažnim i/ili u časopisima upitne kvalitete (Frandsen, 2019b). Na (ne)svjesno donošenje odluke znanstvenika o objavi rada u časopisu upitne kvalitete utječe i sve jači (institucijski) pritisak koji potiče na objavu radova u (međunarodnim) časopisima kojih je svakim danom sve više i čiju vjerodostojnost nije jednostavno prepoznati (Demir, 2018). Rezultati istraživanja karakteristika *predatorskih časopisa* upućuju na važnost provođenja istraživanja usmjerenih na prepoznavanje njihovih obilježja (Hebrang Grgić i Romić, 2018).

Problem časopisa upitne kvalitete zasigurno neće u dogledno vrijeme nestati, ali je zato važno da se tom problemu pristupi sustavno i metodološki utemeljeno. Ovo se istraživanje posebno usmjerilo na *autore* jer je posljednja kriza sustava znanstvene komunikacije ukazala na potrebu za kvalitetnijim razumijevanjem publikacijskog ponašanja autora u procesu donošenja odluka o objavi rada, posebice u kontekstu prepoznavanja časopisa upitne kvalitete i percipiranog značaja različitih obilježja časopisa.

2.3. Sažetak poglavlja o znanosti, znanstvenoj komunikaciji i krizama u znanstvenoj komunikaciji

U ovom poglavlju objašnjeni su osnovni pojmovi i koncepti vezani za istraživanje navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima. Predstavljeni pregled određenja znanosti temelji se na različitim perspektivama teoretičara iz područja informacijskih znanosti i sociologije znanosti. Nadalje je definirana znanstvena komunikacija, s naglaskom na informacijskom ponašanju autora kod odabira časopisa za objavu rada. Potom je ponuđen pregled najvažnijih modela znanstvene komunikacije te opis dionika u znanstvenoj komunikaciji. Budući da je u središtu ovog rada *autor* i *objavljivanje u znanstvenim časopisima*, ukratko je prikazana pojava i razvoj znanstvenih časopisa, te njegove temeljne funkcije i značajke. Na kraju ovog poglavlja predstavljene su tzv. krize znanstvene komunikacije zabilježene tijekom proteklih godina koje su se manifestirale u obliku znanstveno neprihvatljivih ponašanja i neetičkih nakladničkih praksi, te pojavom *časopisa upitne kvalitete* koji narušavaju sustav znanstvene komunikacije, integritet i temeljna načela znanosti. Objavljivanje u časopisima upitne kvalitete dovodi do narušavanja vjerodostojnosti i autoriteta izdavača, te potkopava povjerenje u cjelokupni sustav znanstvenog izdavaštva. Naime, časopisi upitne kvalitete ne ispunjavaju temeljne funkcije znanstvenog časopisa o čemu svjedoče

mnogobrojni pokušaji razotkrivanja prijevara u znanosti, kao i brojne inicijative, udruženja i organizacije koje svojim djelovanjem ukazuju na problem i izrađuju smjernice za prepoznavanje časopisa upitne kvalitete namijenjene svim dionicima znanstvenog komunikacijskog lanca. Na kraju poglavlja prikazana su neka od važnijih istraživanja u kojima je naglašena važnost procjene vjerodostojnosti informacijskih izvora i u kojima je jasno istaknut nedostatak istraživanja usmjerenih na istraživačke probleme formulirane i obrađene u ovoj doktorskoj disertaciji.

3. Pregled istraživanja navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima

3.1. Informacijsko ponašanje autora u procesu donošenja odluka o odabiru časopisa za objavu rada

Donošenje odluka predmet je istraživanja u raznim područjima znanosti. Herbert Simon (1966) dao je veliki doprinos proučavanju donošenja odluka u području političkih znanosti, sociologije organizacije, ekonomije i kognitivne psihologije. Teoriju donošenja odluka Simon je objasnio *modelom ograničene racionalnosti* (eng. *bounded rationality*), koji je utemeljen u području psihologije (Simon, 1955, 1966). Kod procesa donošenja odluke pojedinca važna je njegova okolina, ali i *ljudska kognicija*, odnosno način na koji pojedinac razmišlja i na koji procesira informacije (Simon, 2000). Simon objašnjava da pojedinci donose odluke koje su *zadovoljavajuće* (eng. *satisficing*), tj. koriste *heuristike ili prečace* kod donošenja odluka. Te zadovoljavajuće odluke su u skladu s njihovim kognitivnim sposobnostima i vremenom s kojim raspolazu. Wason i Evans (1974) te Tverski i Kahneman (1974) također objašnjavaju proces donošenja odluka na način da uvode koncepte *prečaca ili heuristika* u razmišljanju kod donošenja odluka, što je važno u kontekstu ovog rada i bit će zasebno obrađeno u sljedećim poglavljima.

Prema prethodnim istraživanjima, kredibilitet informacijskih izvora i vrijeme koje je na raspolaganju u procesu donošenja odluka pokazali su se značajnim čimbenicima i u prethodnim istraživanjima u području informacijskih znanosti (Higgins, 1999). Donošenje odluka kod različitih skupina korisnika, npr. djece i mladih predmet je mnogih istraživanja (Liu, 2004; Agosto, 2002a, 2002b), za razliku od nedostavno istraženog sustava znanosti i visokoškolskog obrazovanja u kojem posebice nedostaju istraživanja koja uzimaju u obzir istraživače u njihovim različitim ulogama u procesu znanstvene komunikacije. Neka istraživanja ispitivala su procjenu kvalitete informacijskih izvora i kognitivnog autoriteta (Rieh i Belkin, 2000; Rieh, 2002) te predstavljaju važan doprinos literaturi u području donošenja odluka.

Donošenje odluka u različitim kontekstima predmet je određenog broja radova usmjerenih na istraživanje informacijskog ponašanja ljudi iz perspektive informacijskih znanosti (Allen 2011; Mishra, Allen i Pearman 2015a; Mishra, Allen i Pearman 2015b; Wei, 2009). Istraživanja u području informacijskog ponašanja ljudi uglavnom su se usmjerila na racionalne modele donošenja odluka, dok se u širem području istraživanja donošenja odluka koriste različiti pristupi i modeli, kao što su npr. rasprave oko dvojnog procesiranja

informacija²⁸ (Mishra i sur., 2015b, str. 2). Informacijsko ponašanje ljudi pri donošenju odluka može se promatrati s nekoliko gledišta. Kako je navedeno na početku poglavlja, ljudi mogu donositi odluke koje su *zadovoljavajuće* (Simon, 1955) ili *o kojima promišljaju* (Kahneman, 2013). U teorijama dvojnog procesiranja, o kojima će više riječi biti u sljedećim poglavljima, ovi procesi donošenja odluka kod ljudi nazivaju se i Tip 1 (intuitivni) i Tip 2 procesi (analitički).²⁹ U literaturi se stalno vodi rasprava o tome kada je bolje upotrijebiti određeni tip mišljenja. Tako su Mishra i suradnici (2015a) u svom istraživanju o donošenju odluka istražili informacijsko ponašanje u kriznim situacijama koristeći dva teorijska pristupa: naturalističko donošenje odluka³⁰ i teoriju dualnog procesiranja. Zaključili su kako se donošenje odluka u vremenski ograničenim situacijama i pod pritiskom uslijed prirode posla uglavnom donosi na intuitivan način, bez analitičkog razmišljanja. Choo (2009) promatra Tip 1 i 2 procese kao dvije oprečne strane donošenja odluka kao jednog kontinuuma. Allen (2011) je u svom istraživanju koristio teoriju dualnog procesiranja i teoriju aktiviteta u istraživanju donošenja odluka u kontekstu traženja informacija.

U prethodno navedenim istraživanjima korištena je teorija dualnog procesiranja što je ujedno važno i za ovo doktorsko istraživanje budući da je u središtu interesa publikacijsko ponašanje *autora kao donositelja odluke* (Borgman i Furner, 2002) pri odabiru informacijskog izvora (časopisa) za objavu rada.

3.2. Navike i ponašanja autora iz društvenih i humanističkih znanosti pri objavljivanju radova u časopisima

Brojna istraživanja u području znanstvenog komuniciranja provedena su s ciljem istraživanja navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova. Meadows je tako istraživao procese znanstvene komunikacije, razloge i načine na koji znanstvenici objavljuju svoja istraživanja (Meadows, 1998). Ravetz³¹ (2020; 1971, str. 273-289) u svojoj knjizi *Scientific knowledge and its social problems* govori o društvenim aspektima znanstvenih aktivnosti i o kontroli kvalitete u znanosti. Prema Ravetzu (1971, str. 282), autoru bi trebalo biti u najvećem interesu objaviti rad u prestižnom časopisu kako bi došao do svoje ciljane publike. Sličnog je stajališta i Garvey (1981, str. 267) koji objašnjava kako će autori svoje radove koji su odbijeni ponovno poslati na objavu u časopis koji je manje prestižan te će s vremenom pronaći "ekološku nišu" u hijerarhiji

²⁸ Više u Poglavlju 4.2.

²⁹ Više u Poglavlju 4.2.

³⁰ Naturalističko donošenje odluka (eng. Naturalistic decision making) nije u fokusu ovog rada. Za više informacija o ovom pristupu donošenja odluka Vidi: Klein, G. A. (2017). *Sources of power: How people make decisions*. MIT press.

³¹ Izvornik navedene monografije objavljen je 1971. godine

časopisa. Na taj način autor pronalazi svojevrsnu *nagradu* za svoja postignuća (Fry i sur., 2009). U istraživanjima motivacija i potreba između autora i čitatelja, *diseminacija radova* se izdvojila kao glavna motivacija autorima za objavljivanje, što je i u skladu sa samom definicijom znanstvene komunikacije (Mabe i Amin, 2002; Mulligan i Mabe, 2011).

Nameće se pitanje što je važno autorima pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Prema dosadašnjim spoznajama autorima su u navedenom procesu važna različita *obilježja časopisa*. Neka od većih istraživanja publikacijskog ponašanja autora provedena su kroz CIBER projekte³² koji su obuhvatili značajan uzorak istraživača s ciljem ispitivanja percipirane važnosti različitih obilježja časopisa kod donošenja odluke o odabiru časopisa za objavu rada (Nicholas, Huntington i Rowlands, 2005; Tenopir, Levine i sur., 2016). Rezultati dvaju navedenih istraživanja ukazuju na važnost reputacije, čimbenika odjeka (eng. *impact factor*) te čitateljske publike časopisa. CIBER Research proveo je 2014. godine prvu fazu projekta *Trust and Authority in Scholarly Communications in the Light of the Digital Transition* (Jamali i sur., 2014) s ciljem istraživanja ponašanja i stavova znanstvenika kao autora i čitatelja. Cilj istraživanja bio je odrediti autoritet i povjerenje u informacijske izvore koje autori koriste, citiraju i u kojima objavljuju. Rezultati su pokazali da su recenzijski postupak i priznati autori najvažniji čimbenici u sustavu povjerenja. Uz publikacijska ponašanja, prethodna istraživanja su se bavila i raznim drugim čimbenicima koji utječu na čitateljska ponašanja u akademskoj zajednici, kao što je prikazano u izvještaju Udruženja znanstvenih izdavača – STM: *International Association of Scientific, Technical and Medical Publishers* (Johnson i sur., 2018). Tenopir i King su sa suradnicima od 1977. godine proveli niz istraživanja o čitateljskim navikama i ponašanjima (Rowlands i Nicholas, 2005; Tenopir, Levine, Allard, Christian i sur., 2016)³³. Potrebe autora kao što su: pravo prvenstva nad objavom vlastite ideje, sigurnost u komunikaciji te ideje, publika, prestiž i slično se prema Mabe (u: Campbell, Pentz i Borthwick 2012, 417) postižu kroz već navedene funkcije znanstvenog časopisa³⁴: registraciju, ovjeru valjanosti kroz provođenje recenzijskog postupka, diseminaciju i pohranu. Navedene potrebe autora (i čitatelja) moguće je ispuniti putem uredničkih praksi časopisa, ovisno o vrsti radova koje časopis objavljuje, autorima, strogosti recenzijskog postupka i stavom prema samoj zajednici. Ispunjavanjem temeljnih funkcija i dobrim poslovnim praksama časopisi stječu veći ugled i važnost u zajednici.

³² CIBER Research. Pristupljeno 20. travnja 2021. http://ciber-research.com/CIBER_projects.html

³³ Premda se u literaturi autor i čitatelj nerijetko zajedno istražuju, problematiku čitateljskih ponašanja ostavljamo po strani jer nije dijelom ovoga rada.

³⁴ Vidi Poglavlje 2.1.3 Znanstveni časopis.

U prethodno objavljenoj literaturi usmjerenoj na istraživanje percipirane važnosti različitih obilježja časopisa profiliralo se nekoliko vrlo zanimljivih tema. Neke od tema koje su se nametnule su *prestiž časopisa*, *čitateljska publika*, *recenzijski postupak*, *lakoća i brzina objave*. Lukonnen (1992) smatra kako su i prestiž i čitateljska publika podjednako važni autorima pri odabiru časopisa za objavu rada. *Prestiž časopisa* se pokazao najvažnijim obilježjem u ispitivanju publikacijskog ponašanja autora u brojnim istraživanjima (Lee, Yang i Oh 2020; Niles, Schimanski, McKiernan i Alperin, 2020; Rowlands i Nicholas, 2005; Rowley, Sbaffi, Sugden i Gilbert, 2020; Ravetz, 2020; Tenopir, Levine, Allard, Christian i sur., 2016), a važnost prestiža se posebice pokazala važnom kod autora koji su stekli znanstveno zvanje³⁵ (Tenopir, Levine, Allard, Christian i sur., 2016; Rowlands i Nicholas, 2006; Nicholas, Huntington i Rowlands, 2005). Određena istraživanja su pak istaknula važnost *lakoće i brzine objave* pri odabiru časopisa za objavu rada (Johnson i sur., 2018; Solomon i Björk, 2012; Rowlands i Nicholas, 2005), što se posebice odnosi na autore koji nisu u znanstvenim zvanjima (Mulligan i Mabe, 2011). Sa stajališta sustava znanosti, *recenzijski postupak* se smatra najbitnijim čimbenikom osiguravanja kvalitete u znanstvenoj komunikaciji, što potvrđuju i brojna istraživanja (Nicholas, Watkinson, Jamali i Herman, 2015; Rowley i sur., 2020; Solomon i Björk, 2012; Watkinson i sur., 2016). Prema mišljenjima autora, recenzijski postupak predstavlja stup povjerenja u objavljene rezultate i poboljšava kvalitetu članka, ali igra i ključnu ulogu kod odabira časopisa. Znanstvena komunikacija se temelji na povjerenju i znanstvenom autoritetu, a cilj joj je razviti i osigurati odgovarajuće mehanizme kontrole kvalitete (Jamali i Herman, 2015; Nicholas, Watkinson, Jamali i Herman, 2015). Povjerenje u kvalitetu objavljenih radova je kroz različita istraživanja potvrđeno kao temelj u donošenju odluka znanstvenika o odabiru informacijskih izvora za čitanje, citiranje ili objavljivanje (Tenopir, Levine, Allard, Christian i sur., 2016). *Vidljivost* objavljenih rezultata istraživanja je također vrlo važna autorima i stoga se obilježje časopisa da dopire do šire *čitateljske publike* pokazalo bitnim kod donošenja odluke o odabiru časopisa za objavu rada. To potvrđuju zaključci istraživanja koje je proveo Gordon (1984), a potvrđena su i u kasnijim istraživanjima (Tenopir, Levine i sur. 2016; Nicholas, Huntington i Rowlands, 2005; Niles i sur., 2020; Rowlands i Nicholas, 2005). Autorima je također važno da je *časopis usko vezan s njihovim područjem interesa* (Dalton, 2013; Nicholas i sur., 2015; Solomon i Björk, 2012).

Kod istraživanja navika i ponašanja autora bitno je obratiti pozornost na njihove međusobne razlike, kako individualne, tako i u odnosu na okruženje unutar kojeg djeluju. Neke od navedenih razlika manifestiraju se u odnosu na pripadnost *znanstvenom području* autora.

³⁵ U literaturi na engleskom jeziku: “tenured”.

Razlike među znanstvenim područjima su detaljno prikazali Becher i Towler (2001) u knjizi *Academic tribes and territories*. U navedenom djelu su društvene i humanističke znanosti kategorizirane kao tzv. *meke znanosti* (eng. *soft sciences*). Whitley (2000) opisuje znanstvene discipline kao kompetitivna okruženja u kojima intelektualne organizacije vrednuju objavljeni rad istraživača. U istraživanjima sudionika u znanstvenoj komunikaciji značajnu ulogu zauzima kultura vrednovanja u različitim znanstvenim disciplinama i razvijene razlike u komunikacijskim praksama. Razlike u navikama, ponašanjima i motivaciji autora iz različitih znanstvenih područja bile su u središtu interesa većeg broja recentnih istraživanja, (Fry, 2006; Fry i Talja, 2004; Shehata, 2019), te također većeg broja starijih istraživanja (Garvey i Griffith 1971, 1967; Gordon 1984). Wijewickrema i Petras (2017) su tako proveli istraživanje o važnosti različitih obilježja časopisa na uzorku autora u području medicine i društvenih znanosti. U prethodnoj se literaturi uočava nedostatak istraživanja publikacijskog ponašanja autora koji djeluju u društvenom i humanističkom području znanosti.

Do danas su razvijene brojne međunarodne nomenklature i klasifikacijski sustavi koji predlažu nazivlje za različita područja, polja i potpolja znanosti i tehnologije. Značajan broj današnjih klasifikacija sastavljen je na temelju UNESCO-vog kodnog sustava (npr. Eurostatov standardni popis kodova). S obzirom da su u ovoj doktorskoj disertaciji u središtu interesa autori iz društvenog i humanističkog područja znanosti iz Republike Hrvatske, u radu je korištena klasifikacija usklađena s važećim *Pravilnikom o znanstvenim, umjetničkim područjima, poljima i granama; Klasifikacija znanstvenih i umjetničkih područja i polja* (Pravilnik o znanstvenim, umjetničkim područjima, poljima i granama, 2009) koji Društveno područje dijeli na četrnaest, a Humanističko područje na deset znanstvenih polja.

Društveno područje znanosti čini 14 polja:

- 5.01. Ekonomija
- 5.02. Pravo
- 5.03. Politologija
- 5.04. Informacijske i komunikacijske znanosti
- 5.05. Sociologija
- 5.06. Psihologija
- 5.07. Pedagogija
- 5.08. Edukacijsko-rehabilitacijske znanosti
- 5.09. Logopedija
- 5.10. Kineziologija
- 5.11. Demografija
- 5.12. Socijalne djelatnosti
- 5.13. Sigurnosne i obrambene znanosti
- 5.14. Interdisciplinarne društvene znanosti

Humanističko područje znanosti čini 10 polja:

- 6.01. Filozofija
- 6.02. Teologija
- 6.03. Filologija
- 6.04. Povijest
- 6.05. Povijest umjetnosti
- 6.06. Znanost o umjetnosti
- 6.07. Arheologija
- 6.08. Etnologija i antropologija

6.09. Religijske znanosti (interdisciplinarno polje)

6.10. Interdisciplinarne humanističke znanosti

S obzirom na navike objavljivanja autora u različitim područjima znanosti, Hicks (2004) navodi četiri najčešće vrste publikacija u kojima se objavljuju radovi u društvenom i humanističkom području:

1. Međunarodni časopisi
2. Nacionalni (domaći) časopisi
3. Knjige
4. Stručna i popularna literatura.

U području humanističkih znanosti monografije tradicionalno zauzimaju najvažnije mjesto. Međutim, određena recentna istraživanja ukazuju na sve veću zastupljenost znanstvenog časopisa i u njima objavljenih znanstvenih članaka u humanističkom području (Johnson i sur., 2018).

Uz prethodno opisane razlike među znanstvenim područjima, u istraživanju navika i publikacijskih ponašanja autora potrebno je uzeti u obzir i pripadnost određenom *akademskom statusu* budući da su prethodna istraživanja ukazala na njegovu povezanost s procesom donošenja odluka. Naime, istraživanja autora i čitatelja u tzv. ranoj fazi razvoja karijere provedena 2016. godine u okviru projekta CIBER pokazala su povezanost namjere za objavljivanjem u prestižnim časopisima (Nicholas i sur., 2017) i institucijskih/nacionalnih pravilnika kojima se određuju uvjeti i kriteriji karijernog napredovanja (Blankstein i Wolff-Eisenberg, 2019). U engleskoj terminologiji znanstvenici u ranoj fazi razvoja znanstvene karijere se (posebice u CIBER istraživanjima) nazivaju *early career researchers (ECR)*³⁶, a odnosi se na znanstvenike koji nisu u znanstvenim zvanjima. U kontekstu ovog rada, oni će se definirati kao autori u „*nižem*“ akademskom statusu. Za razliku od njih, znanstvenici koji su stekli znanstvena zvanja se u engleskoj terminologiji (posebice u CIBER istraživanjima) nazivaju *tenured researchers*. U kontekstu ovog rada, oni će se definirati kao autori u „*višem*“ akademskom statusu.

Kod nekih istraživanja rezultati su pokazali kako mladi znanstvenici posebno ističu važnost tradicionalnih bibliometrijskih pokazatelja i citiranost kao ključnih obilježja časopisa (Nicholas i sur., 2015, 2020), a recenzijski postupak im je važniji nego znanstvenicima u višem

³⁶ Dalje i u tekst: ECR.

akademsom statusu. Premda je na temelju prethodno provedenih istraživanja gotovo nemoguće ponuditi konačan zaključak, prvenstveno zbog razlika u istraživačkim uzorcima, područjima znanosti, te ostalim kulturalnim i kontekstualnim čimbenicima, ipak se može zaključiti da je *percepcija kvalitete znanstvenih istraživanja i informacijskih izvora* (znanstvenih časopisa) ključan čimbenik u procesu donošenja različitih odluka u sustavu znanstvene komunikacije.

Prethodna istraživanja ponašanja sudionika uključenih u znanstvenu komunikaciju su se uglavnom bavila aspektom korištenja, čitanja i citiranja izvora. Nekoliko radova je bilo usmjereno na istraživanje publikacijskih aktivnosti autora iz društvenog i humanističkog područja, kao što su objavljivanje različitih vrsta radova, navike objavljivanja i slično (Shehata, 2019), odnosno razloga zbog kojih autori objavljuju radove u časopisima upitne kvalitete (Shehata, 2019; Mills i Inouye 2021). Bez obzira na prethodne radove i dalje je razvidan nedostatak istraživanja koja bi ponudila sveobuhvatniji uvid u informacijska ponašanja autora i načine percipiranja kvalitete u formalnoj znanstvenoj komunikaciji, a posebno nedostaju istraživanja usmjerena na prepoznavanje časopisa upitne kvalitete u procesu donošenja odluke autora o odabiru časopisa za objavu rada.

Osim obilježja časopisa, značajnu ulogu u publikacijskom ponašanju autora imaju različiti kontekstualni čimbenici kao što su *društvene norme i institucijski pritisak* koji posljednjih desetljeća potiču znanstvenike na objavljivanje što većeg broja radova. Napredovanja u akademskom okruženju pod utjecajem su institucijskih kriterija napredovanja za koja se može pretpostaviti da imaju utjecaj na publikacijsko ponašanje autora.

3.3. Normativni okvir za napredovanje u društvenim i humanističkim znanostima i publikacijsko ponašanje autora

Znanstveni časopis kao oblik znanstvene komunikacije moguće je u kontekstu ovog rada promatrati kroz njegove tradicionalne funkcije. Osim diseminacije i trajnog arhiva znanja, znanstveni časopisi igraju značajnu ulogu u procesu određivanja znanstvenog primata i vrednovanja znanstvenih radova koji se prilažu kod napredovanja u znanstveno-nastavna i ostala zvanja. Herbert Simon, poznati teoretičar i istraživač donošenja odluka (1955, 1966, 2000), ističe da autori donose odluke o objavljivanju u okviru vlastitih institucija, što dodatno ukazuje na potrebu proučavanja publikacijskih ponašanja autora u širem društvenom, te užem disciplinarnom i institucijskom kontekstu.

Okolina u kojoj znanstvenici i istraživači djeluju u značajnoj mjeri je određena nacionalnim legislativnim i normativnim okvirom i institucijskim aktima koja reguliraju

znanstveno-istraživačku i nastavnu djelatnost, što u konačnici uvjetuje određena ponašanja sudionika unutar sustava. Rezultati prethodnih istraživanja pokazuju da institucijski kriteriji napredovanja uvelike utječu na publikacijska ponašanja i donošenje odluke o izboru informacijskog izvora za objavu rada (Johnson i sur., 2018; Niles i sur., 2020; Shehata i Elgllab, 2018;). Prema tome, može se zaključiti kako se publikacijske navike i ponašanja autora moraju promatrati u širem društvenom kontekstu – od društva u cjelini, znanstvenog područja i polja, institucijskog okvira, prirode radnog mjesta, pa sve do individualnih obilježja i motivacija autora.

Počeci praćenja produktivnosti znanstvenika i mjerenje znanosti zabilježena su još u radu američkog psihologa Jamesa McKeena Cattella, urednika časopisa *Science*. Catell uvodi dva koncepta: *produktivnost*, koja se mjeri kvantitativno i *postignuće*, koje se mjeri kvalitativno, prema mišljenju recenzenata (prema Godin, 2007, str. 693). Današnja praksa mjerenja produktivnosti i postignuća znanstvenika uglavnom se temelji na broju objavljenih publikacija ili primljenih citata (Pehar, 2010, str. 7). Nakladništvo u kontekstu dionika akademskog okruženja opisao je još i Pierre Bourdieu u svojoj knjizi *Homo Academicus* (Bourdieu, 1988), u kojoj se posebno osvrnuo na znanstvenike iz društvenih i humanističkih znanosti. Prema Bourdieu, autori pri objavljivanju za cilj imaju priznanje okoline u kojoj djeluju, o čemu su pisali i ranije spomenuti teoretičari i istraživači sociologije znanosti.

Objavljivanja radova autora u Republici Hrvatskoj određeni su temeljnim pravnim aktom kojim se uređuje sustav znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja, *Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*.³⁷ Prema navedenom Zakonu (Članak 6), za razvitak i kvalitetu cjelokupne znanstvene djelatnosti i sustava znanosti u Republici Hrvatskoj brine se *Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj*.³⁸ U Republici Hrvatskoj uvjeti za izbor u znanstvena zvanja propisana su od strane spomenutog Nacionalnog vijeća propisanih *Pravilnikom o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja* iz 2017. godine (Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, 2017). U nekim institucijama također su važeći i razni institucijski pravilnici koji reguliraju uvjetima za izbor na znanstvena radna mjesta, npr. pravilnici različitih instituta kao što je *Pravilnik o dodatnim uvjetima za izbor na znanstvena radna mjesta Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*.³⁹

³⁷ Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Narodne novine 123/03, 105/04, 174/04 2/07 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 137/2017

³⁸ Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj. Pristupljeno 22. travnja 2021. <https://www.nvzvotr.hr>

³⁹ „Pravilnik o dodatnim uvjetima za izbor na znanstvena radna mjesta broj 10-194/27-2020 od 10. prosinca 2020. godine, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Pristupljeno 22. rujna 2021.

Za društvene znanosti prema Pravilniku uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, 2017), vrijede sljedeći kriteriji:

"Izbor u znanstveno zvanje u području društvenih znanosti provodi se na temelju kvalitativne i kvantitativne analize objavljenih znanstvenih radova pristupnika. U tu svrhu stručno povjerenstvo radove pristupnika razvrstava u skupine (a1), (a2) ili (a3)". (Članak 17(2))

Nadalje se navodi:

"U znanstvene radove prve skupine (a1) ubrajaju se radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenim u bazama podataka WoSCC ili Scopus. Podjela znanstvenih časopisa u kvartile (Q1, Q2, Q3, Q4) utvrđuje se prema izvješću o citiranosti JCR (Journal Citation Report) ili SJR (SCImago Journal Rank Indicator) za godinu predaje rada na objavu ili godinu objave rada, ovisno o tome što je povoljnije za pristupnika, te za predmetnu kategoriju (Subject Category) koja je najpovoljnija za pristupnika. Ako za časopis koji je uvršten u bazu podataka WoSCC ili Scopus za određenu godinu još nije objavljen čimbenik odjeka i kvartil, pri izboru će se koristiti posljednji objavljeni čimbenik odjeka i kvartil. Ako za časopis koji je uvršten u bazu podataka WoSCC ili Scopus pri posljednjoj objavi podataka nije određen čimbenik odjeka i on nije razvrstan u određeni kvartil, smatrat će se da je razvrstan u četvrti kvartil (Q4)" (Članak 17(3)).

"U znanstvene radove druge skupine (a2) ubrajaju se radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenima u bazama PsycInfo, ProQuest Social Science Premium Collection, SocIndex, Academic Search Complete, Education Research Complete, Inspec, Westlaw, LexisNexis, LISA – Library and Information Science Abstracts te bibliografskim zbirkama i modulima uključenim u navedene baze. Znanstveni radovi objavljeni u časopisima koji nisu razvrstani u prvu (a1) ili drugu (a2) skupinu su radovi treće (a3) skupine" (Članak 17(4)).

U Pravilniku se navode i razlike među različitim područjima i poljima. Tako su primjerice navedeni *Posebni dodatni uvjeti za izbor u znanstvenom polju Ekonomija*:

"U znanstvenom polju »Ekonomija« u radove prve skupine (a1) ubrajaju se i radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenim u bazi EconLit, koji ne mogu zamijeniti potreban minimalan broj bodova/radova objavljenih u časopisima

zastupljenim u bazama WoSCC ili Scopus iz stavka 2. ovoga članka. Ako nisu povoljnije razvrstani u WoSCC-u ili Scopusu radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenim u bazi EconLit razvrstavaju se i boduju kao radovi četvrtog kvartila (Q4)" (Članak 18(3)).

Osim Ekonomije, propisani su *Posebni dodatni uvjeti u polju Pravo:*

"U znanstvenom polju »Pravo« u radove prve skupine (a1) ubrajaju se i radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenim u bazi HeinOnline. Ako nisu povoljnije razvrstani u WoSCC-u ili Scopusu radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenim u bazi HeinOnline razvrstavaju se i boduju kao radovi četvrtog kvartila (Q4)". (Članak 19(3))

U Republici Hrvatskoj za područje humanističkih znanosti prema navedenom Pravilniku (Pravilnik o uvjetima za izbor u zvanja, 2017) vrijede sljedeći kriteriji:

"Za izbor u znanstveno zvanje u području humanističkih znanosti pristupnik mora imati objavljene radove (znanstvene radove u časopisu ili znanstvene radove objavljene u recenziranim zbornicima ili kao poglavlja u knjizi, uključujući i elektronička izdanja) u međunarodnim, stranim ili s njima izjednačenim domaćim publikacijama (a1-lista domaćih publikacija, te publikacije zastupljene u međunarodnim bazama relevantnim za humanističko područje), a može imati dio i u drugim vrijednim domaćim znanstveno-stručnim publikacijama (a2), pri čemu ti radovi mogu zamijeniti samo dio radova u ukupnome zbroju". (Članak 20(2)).

U navedenom Pravilniku je za područje humanističkih znanosti sadržan i *Popis kategoriziranih domaćih publikacija*. (Članak 31)

Pretpostavlja se da Pravilnici o uvjetima za izbor u zvanja uvelike utječu na publikacijsko ponašanje autora. Uvjet za napredovanje je među ostalim kriterijima i objavljivanje radova u časopisima u određenim kvartilima. Pretpostavlja se da na autore utječe i pritisak objavljivanja radova kao uvjet za izbore u viša zvanja.

3.4. Sažetak poglavlja o navikama i ponašanju autora pri objavljivanju radova u časopisima

Poglavlje *Pregled istraživanja navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima* podijeljeno je u tri tematske cjeline. Na početku poglavlja pojašnjen je proces donošenja odluka u kontekstu publikacijskog ponašanja autora, te su prikazane najvažnije definicije i radovi poznatih teoretičara donošenja odluka. U nastavku su predstavljena istraživanja u procesu donošenja odluka, a krajnji ishod je jasno ukazao na nedovoljnu istraženost i razmjerno malen broj radova usmjerenih na istraživanje publikacijskog ponašanja znanstvenika u procesu donošenja odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Zaključno je u uvodnoj temi objašnjena povezanost donošenja odluka i informacijskog ponašanja autora u kontekstu znanstvene komunikacije, te je istaknuta važnost kognicije u procesu donošenja odluka, na što su u značajnoj mjeri usmjereni istraživački problemi ovoga rada.

U narednom poglavlju posvećenom središnjem problemu ovoga rada prikazana su prethodna istraživanja publikacijskih navika i ponašanja autora iz društvenog i humanističkog područja pri objavljivanju radova u časopisima. Uvodno su navedena istraživanja posvećena općenito proučavanju navika i ponašanja autora. Na taj način se nastojalo tematski povezati ovu cjelinu s prethodnim poglavljem koje je usmjereno na prikaz najvažnijih teorija i teoretičara znanosti i znanstvene komunikacije. U nastavku su opisana istraživanja publikacijskih navika i ponašanja autora u različitim znanstvenim područjima i poljima, te je istaknut nedostatak istraživanja informacijskog ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima u društvenim i humanističkim znanostima. Uvidom u prethodna istraživanja utvrđen je razmjerno malen broj radova usmjerenih na proučavanje časopisa upitne kvalitete, te pristupe znanstvenika u prepoznavanju istih. Stoga su u nastavku predstavljena istraživanja različitih obilježja časopisa koja utječu na donošenje odluka o odabiru časopisa za objavu rada. Nastojeći izdvojiti čimbenike važne donositeljima odluka u publikacijskom procesu, opisani su radovi vezani uz autore u ranoj fazi razvoja znanstvene karijere koje bismo u hrvatskom kontekstu mogli označiti kao osobe u stručnim, nastavnim i/ili suradničkim zvanjima. Na kraju ovog poglavlja istaknuta je središnja uloga normativnog i institucijskog okvira u sustavu znanstvenog i akademskog napredovanja u društvenim i humanističkim znanostima, te interakcija navedenih okvira i publikacijskog ponašanja autora kod odabira publikacije za objavu rada. Na kraju poglavlja prikazani su važeći pravni akti koji, zajedno s institucijskim propisima, određuju postupke izbora u znanstveno-nastavna, nastavna i suradnička zvanja u društvenom i

humanističkom području u Republici Hrvatskoj, te posljedično utječu na publikacijska ponašanja znanstvenika.

4. Konceptualni okviri za istraživanje navika i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima

Donošenje odluka o odabiru časopisa za objavu rezultata znanstveno-istraživačkog rada u ovom je radu istraženo primjenom elemenata teorije planiranog ponašanja i teorije dualnog procesiranja koje ujedno predstavljaju konceptualni okvir istraživanja. Glavne značajke ovih dviju teorija opisane su sljedećim poglavljima.

4.1. Teorija planiranog ponašanja

Teorija planiranog ponašanja (Ajzen, 1991) nastala je kao proširenje teorije razložne akcije koju su razvili Martin Fishbein i Icek Ajzen (Ajzen i Fishbein, 1980; Fishbein i Ajzen, 2015) i vrlo brzo je primijenjena u različitim istraživanjima usmjerenim na proučavanje ljudskog ponašanja. Teorija razložne akcije uključivala je stavove i subjektivnu normu kao glavne pokretače namjere, ali nije uključivala bihevioralnu kontrolu koja je dodana kasnije u nadogradnju ove teorije. Prema teoriji planiranog ponašanja (dalje u tekstu i: TPP), na namjeru ponašanja utječu tri čimbenika: 1) stav prema ponašanju, 2) subjektivne norme i 3) percipirana bihevioralna (ponašajna) kontrola ponašanja. Prema ovoj teoriji (Ajzen, 1991) većina ljudskog ponašanja rezultat je *namjere* pojedinca da izvrši određeno ponašanje i da je pri tome to svjesna odluka (voljni aspekt). Namjera ponašanja predstavlja motivaciju pojedinca i označava količinu napora koji je pojedinac spreman uložiti da se ponaša na određeni način. Na formiranje namjere utječu: a) stavovi pojedinca (*Želim li to učiniti?*) i b) norme (*Žele li drugi ljudi da to učinim?*). Stavovi se odnose na procjenu određenog ponašanja, pri čemu je utjecaj stava na ponašanje posredovan putem *namjere*, kao ključnog elementa ove teorije. Drugi element teorije su *subjektivne norme* koje se određuju kao socijalni pritisak, pri čemu važnu ulogu ima upravo motivacija pojedinca da njihovo vlastito ponašanje bude u skladu s mišljenjima drugih ljudi (Ajzen, 1991). Uvođenjem varijable subjektivnih normi, tj. utjecaja drugih ljudi na donošenje odluka pojedinca, autori su dodali kontekstualni okvir cijeloj teoriji.

Neke od kritika ove teorije bile su usmjerene na njezino jednosmjerno pristupanje raznim utjecajima na ponašanje pojedinca te zanemarivanje svih onih ponašanja koja nisu pod izravnom kontrolom pojedinca. Daljnjim istraživanjima i kao odgovor na kritiku koja se pojavila u literaturi, Ajzen uvodi novu varijablu u teoriju planiranog ponašanja: *percipiranu bihevioralnu kontrolu* (eng. *perceived behavioral control*). Ova varijabla se odnosi na percipiranu lakoću ili težinu izvedivosti ponašanja, ali je također pod utjecajem prethodnog iskustva (*Imam li potrebnu kontrolu da to učinim?*). Prema teoriji planiranog ponašanja subjektivne norme, osobni stav prema ponašanju te percipirana bihevioralna kontrola

predviđaju namjeru izvođenja ponašanja te posredno utječu i na samo ponašanje. U daljnjim poglavljima bit će objašnjene varijable teorije planiranog ponašanja koje će biti korištene u metodološkom dijelu ovog rada.

4.1.1. Namjera

Prema Conner i Armitage (1998), *namjere* se definiraju kao motivacija pojedinca da djeluje u skladu sa svojom svjesnom odlukom ili planom. Ajzen (1991, str. 181) namjeru definira kao "pretpostavku o tome koliko će se ljudi potruditi i koliko napora planiraju uložiti da bi izveli neko ponašanje". Prema ovoj teoriji ponašanje je direktan rezultat namjere, koja je pod utjecajem stava prema ponašanju, subjektivnih normi i percipirane bihevioralne kontrole (Ajzen, 2002).

U istraživanjima koja su koristila teoriju planiranog ponašanja pokazala se visoka korelacija varijable namjera i ponašanja (Armitage i Conner, 2001). Namjera ovisi o stavu koji je utemeljen na kogniciji ljudi, percipiranoj normi (percipirani socijalni pritisak), te percipiranoj bihevioralnoj kontroli ponašanja. U kontekstu ovog rada, namjere se odnose na *namjere autora za objavljivanjem radova u časopisima upitne ili dokazane kvalitete*.

4.1.2. Stav prema određenom ponašanju

Definicija stavova je mnogo, a ovdje će biti izdvojene samo neke od važnijih za kontekst ovoga rada. Stav se definira kao "*psihološka tendencija koja se izražava vrednovanjem nekog objekta uz određeni stupanj sklonosti ili nesklonosti*" (Chaiken, 1993, str. 23; Eagly i Chaiken, 2007). Stav se prema Spenceru (2001) određuje kao kognitivne i ponašajne (ne)sklonosti koje se izražavaju u procjenama određenih ljudi, mjesta ili stvari. Prema Ajzenu i Fishbeinu (Ajzen, 1991; Fishbein i Ajzen, 2015) stav prema ponašanju je stupanj prema kojem osoba ima pozitivnu ili negativnu procjenu ponašanja te se odnosi na uvjerenje da će ponašanje dovesti do određenih ishoda. Stav je samo jedna od odrednica ponašanja.

U kontekstu ove disertacije stavovi se odnose na stavove autora prema časopisima upitne ili dokazane kvalitete i u istraživanju će se testirati odnos stava i namjere ispitanika prilikom odabira časopisa za objavu rada. Stavovi su se proučavali u raznim empirijskim istraživanjima. Primjerice, Stone (Stone, Jawahar i Kisamore, 2010, str. 239) navodi da je stav procjena koliko je dobro ili loše objaviti u određenom časopisu. Rezultati istraživanja plagijarizma (Marar i Hamza, 2020) pokazali su da autori imaju negativne stavove prema plagijarizmu. Visoka povezanost stava kao prediktora namjere također je potvrđena u prethodnoj literaturi u kontekstu namjera objavljivanja autora u otvorenom pristupu (Dulle i

Minishi-Majanja 2011; Masrek i Yaakub, 2015; Moksness i Olsen, 2017). Stavovi i ponašanja pojedinaca su pod snažnim utjecajem drugih ljudi i okoline, ponajprije društvenih institucija.

4.1.3. Norme

Norme se prema teoriji planiranog ponašanja (Ajzen, 1991) odnose na percipirani pritisak za izvršavanje ili izbjegavanje ponašanja koji u pojedincima izazivaju njima *važne druge osobe* (eng. *important others*) prilikom izvedbe ponašanja. *Važni drugi* odnosi se na različite grupe ljudi, kao što su prijatelji, kolege ili mentori na poslu, što predstavlja važan dio teorije planiranog ponašanja.

Autori teorije planiranog ponašanja uvode pojam *subjektivnih normi* koje predstavljaju motivaciju osobe da uskladi vlastito ponašanje s mišljenjima drugih (Ajzen i Fishbein 1980; Ajzen, 1991). Subjektivne norme definiraju kao doživljaj socijalnog pritiska da se ponašanje sprovede ili ne, a formiraju se na temelju uvjerenja osobe da moraju udovoljiti stajalištima drugih. Odnose se na očekivanja osobe o tome misle li druge osobe iz njihovog života da bi se trebali ponašati na određeni način ili ne.

Značaj normi u formiranju namjere potvrđeno je u više empirijskih istraživanja (Klobas i Clyde, 2010; Moksness i Olsen, 2017). Moksness i Olsen (2017) podjelu normi preuzimaju od Cialdina (Cialdini, Kallgren i Reno, 1991) :

1. *preskriptivne ili propisujuće norme* (eng. *injunctive norms*) predstavljaju normativna uvjerenja o tome što drugi koji su nam važni misle da bismo trebali napraviti, odnosno odražavaju motivaciju da se naše ponašanje uskladi s drugima
2. *deskriptivne ili običajne norme* označavaju našu percepciju o tome kako se drugi ponašaju.

Klobas je u svom istraživanju potvrdio značajan utjecaj institucijskih normi na navike objavljivanja autora u višim akademskim zvanjima, dok na autore u nižim akademskim zvanjima najveći utjecaj imaju kolege i suradnici (Klobas i Clyde, 2010). Definicije normi su oduvijek bile uključene u kontekst znanstvene komunikacije, a posebno važno mjesto su zauzimale u akademskom kontekstu (Braxton, 2010). Pritom je smisleno pozvati se na klasike poput Mertona koji određuje norme kao propisane i zabranjene obrasce ponašanja (Merton, 1968; Merton i Strorer, 1973).

Deskriptivne norme u znanstvenoj komunikaciji se mogu opisati kao tendenciju objavljivanja u časopisima koji su visoko rangirani i poželjni za objavljivanje od strane značajnih ljudi iz okoline (Migheli i Ramello, 2013). U ovome se radu preskriptivne norme

odnose na percipirani institucijski i društveni pritisak te kontekstualne čimbenike, dok se deskriptivne norme odnose na utjecaj kolega i okoline.

4.1.4. Percipirana bihevioralna kontrola ponašanja

Teorija razložne akcije je 1991. godine ažurirana uvođenjem varijable *Percipirana bihevioralna (ponašajna) kontrola* te se takva nadopunjena teorija naziva Teorija planiranog ponašanja (Ajzen, 1991). Razlog za uvođenje nove varijable koja izravno utječe na namjeru je kritika teorije razložne akcije da je ponašanje uvijek pod kontrolom, što nije uvijek slučaj. Nova varijabla percipirane bihevioralne kontrole uključuje i ona ponašanja koja nisu uvijek pod kontrolom pojedinca (Ajzen 2002; Fishbein i Ajzen 2015). Prema Ajzenu (Ajzen, 1991), percipirana bihevioralna kontrola je subjektivna procjena kontrole nad izvođenjem određenog ponašanja te govori o tome koliko je neko ponašanje pod kontrolom donositelja odluke. Za razliku od stava i normi koji predstavljaju motivacijske čimbenike, percipirana bihevioralna kontrola je ne-motivacijski čimbenik koji ovisi o tome koliko je pojedinac sposoban izvoditi određeno ponašanje.

Dva su tipa procjene percipirane bihevioralne kontrole: a) procjena vlastite kompetentnosti, i b) procjena mogućnosti za savladavanje prepreka. Percipirana bihevioralna kontrola se mjeri pomoću dvije varijable: *percipirana sposobnost ili vještina* (eng. *capacity*), koja označava vjerovanje u vlastite sposobnosti, kao i sposobnost da se ponašanje izvede, te *autonomnost* (eng. *autonomy*), koja označava *percipirani* stupanj kontrole (Ajzen 1991; Fishbein i Ajzen 2015; Moksness i Olsen, 2017), budući da je prema autorima stvarnu kontrolu teško mjeriti.

Moksness i Olsen (2017, str. 1154) su u svom istraživanju definirali varijablu percipirane kontrole ponašanja kao "procjenu vlastitih vještina i kontrole za objavu rada u časopisima otvorenog pristupa", što označava *percipiranu vještinu* i *percipiranu procjenu je li objava isključivo ovisi o njima*, što označava autonomnost.

Ajzen (1991) navodi kako je percipirana bihevioralna kontrola najbližija terminu *samoefikasnosti* Alberta Bandure. Bandura svoj pojam samoefikasnosti definira kao "procjenu pojedinca o tome koliko je lako ili teško upustiti se u određeno ponašanje" (Bandura, 1977, str. 191–215). Kod percipirane samoefikasnosti važnu ulogu ima i prethodno iskustvo koje determinira hoće li samoefikasnost biti niska ili visoka. Samoefikasnost se više odnosi na sigurnost u vlastite sposobnosti, dok se percipirana bihevioralna kontrola više odnosi na lakoću izvedbe ponašanja.

U svojim kasnijim radovima Ajzen ponovno objašnjava varijable teorije planiranog ponašanja te napominje kako je prema prethodnim istraživanjima utvrđeno da je percipirana bihevioralna kontrola izravna determinanta namjere (Ajzen, 2020, str. 317), što je također potvrđeno i u istraživanju koje je provela Jeger (2013). U nekim se istraživanjima, percipirana bihevioralna kontrola nije pokazala značajnom u prepoznavanju lažnih informacija (Khan i Idris, 2019).

U kontekstu publikacijskog ponašanja, percipirana bihevioralna kontrola i namjera objavljivanja u časopisima se može ispitati s obzirom na percipiranu vještinu i autonomnost autora u procesu donošenja odluke odabira časopisa za objavu rada. U ovom istraživanju empirijski će se provjeriti efekt stupnja percipirane bihevioralne kontrole na namjeru objavljivanja u časopisima. Teorija planiranog ponašanja korištena je u različitim istraživačkim područjima, o čemu će biti riječ u sljedećem poglavlju.

4.1.5. Primjenjivost teorije planiranog ponašanja u istraživanju publikacijskog ponašanja

Teorija planiranog ponašanja često je korištena teorija u raznim istraživanjima ljudskog ponašanja te se koristi kao model donošenja odluka (Ajzen, 2020). Ajzen također navodi kako je ova teorija korištena u više od 2.000 istraživanja (Ajzen, 2020, str. 316).⁴⁰

Sveobuhvatni pregled primjene ove teorije u različitim znanstvenim područjima nadilazi zadani tematski okvir ovog rada. Stoga je u nastavku naglasak stavljen na teoriju planiranog ponašanja kao konceptualnog okvira za empirijsku provjeru u metodološkom dijelu rada, dok će se u ovom poglavlju prikazati mogućnosti primjene ove teorije i pregled srodnih istraživanja publikacijskog ponašanja.

Teorija planiranog ponašanja se u koristila u istraživanju različitih aspekata ljudskog ponašanja, npr. informacijskog ponašanja ljudi vezano za zdravlje, ponašanja potrošača, organizacijsko ponašanje, ponašanje u poslovnom i brojnim drugim okružjima. Istraživanja u Republici Hrvatskoj u kojima je korištena teorija planiranog ponašanja kao konceptualni okvir dolaze iz različitih područja znanosti, a za potrebe ove doktorske disertacije dovoljno je izdvojiti sljedeća dva istraživanja: istraživanje poduzetničkih namjera (Ekonomija) (Jeger, 2013) i istraživanje čimbenika koji utječu na prihvaćanje otvorenog pristupa znanstvenim i obrazovnim sadržajima (Informacijske i komunikacijske znanosti) (Krelja Kurelović, 2017).

⁴⁰ Za detaljniji pregled primjene teorije planiranog ponašanja vidi: Ajzen, I. (2020). The Theory of Planned Behavior: A Bibliography. Icek Ajzen. URL: <https://people.umass.edu/aizen/tpbrefs.html>

Provedena istraživanja ukazuju i na potrebu i mogućnost uspješne primjene teorije planiranog ponašanja kao konceptualnog okvira u istraživanju znanstvene komunikacije i publikacijskog ponašanja znanstvenika kao autora. Tako su Stone i suradnici (2010) te Marar i Hamza (2020) implementirali teoriju planiranog ponašanja u istraživanju prijevara u akademskoj sredini, dok je Moksness (2017) istraživao stavove i navike autora kod objavljivanja radova u otvorenom pristupu. Klobas (2010) je ovu teoriju primijenio u istraživanju publikacijskih navika knjižničara, dok su Kim i Stanton (2016) teoriju planiranog ponašanja koristili kako bi istražili stavove i namjere o dijeljenju podataka nakon objave rada. Khan i Idris (2019) teoriju planiranog ponašanja primjenjuju u prepoznavanja lažnih informacija. Može se zaključiti da je teorija planiranog ponašanja konceptualni okvir koji može biti primijenjen u kontekstu publikacijskog ponašanja i znanstvenog nakladništva (Moksness i Olsen 2017, str. 27), ali i u istraživanju problema u širem području informacijskih i komunikacijskih znanosti (Kim i Stanton, 2016; Klobas i Clyde, 2010; Moksness i Olsen, 2017; So i Bolloju, 2005).

Teorija planiranog ponašanja je u ovom radu korištena kao konceptualni okvir za istraživanje, uz empirijsku validaciju predloženih varijabli ove teorije. Glavne varijable teorije planiranog ponašanja – stav, norme i percipirana bihevioralna kontrola bit će korištene u anketnom upitniku kako bi se ispitala uloga navedenih varijabli u formiranju namjere objavljivanja u časopisima upitne ili dokazane kvalitete i to kod ispitanika iz područja društvenih i humanističkih znanosti u različitim znanstvenim i akademskim statusima/zvanjima.

4.1.6. Sažetak poglavlja o teoriji planiranog ponašanja

Teorija planiranog ponašanja se u ovom radu koristi kao konceptualni okvir s ciljem ispitivanja uloge stavova, normi i percipirane kontrole ponašanja u formiranju namjere ispitanika u sklopu njihovih publikacijskih aktivnosti.

Ova teorija predviđa da na donošenje odluke da se izvrši određeno ponašanje utječu prvenstveno namjera, zatim stav, norme i percipirana bihevioralna kontrola. Njezine glavne varijable su: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola, te namjera ponašanja kao glavna odrednica. Istraživanja pokazuju da se ova teorija može primijeniti u različitim kontekstima i istraživačkim područjima. Može se zaključiti da je teorija planiranog ponašanja primjenjiva i u istraživanju publikacijskih navika i ponašanja autora u procesu odabira časopisa za objavu rada.

4.2. Teorija dualnog procesiranja

Teorija dualnog procesiranja nastala je u području kognitivne psihologije kod proučavanja načina na koje ljudi obrađuju informacije. Naime, kognitivna psihologija se bavi proučavanjem načina na koji ljudi uče, percipiraju, prisjećaju se ili razmišljaju o informacijama. Ova teorija naišla je na široku primjenu u različitim znanstvenim područjima, ali najčešće se ipak primjenjuje u psihologijskim istraživanjima mišljenja, rasuđivanja, donošenja odluka i razlika u logičkom zaključivanju pojedinaca (Evans, 2008). Teorija dualnog procesiranja postala je posebno popularna u kognitivnoj psihologiji, ali i u drugim područjima nakon objave knjige "Misлити, brzo i sporo", autora i nagrađenog nobelovca u području ekonomije Daniela Kahnemana (2013).

Teorija dualnih (dvojnih) procesa mišljenja ili teorija dualnog procesiranja predstavlja opći okvir koji obuhvaća procese rasuđivanja. Tversky i Kahnemann su 1970-ih godina pokrenuli raspravu kako na kvalitetu donošenja odluka ne utječe samo inteligencija, već i razni drugi faktori (Tversky i Kahneman, 1974). S tim je započeo čitav niz istraživanja u okviru teorije dualnog procesiranja koji je povezan s načinima na koje ljudi obrađuju informacije i donose odluke.

U osnovi teorije dualnog procesiranja je da se procesi obrade informacija kod ljudi odvijaju na dvjema suprotnim stranama:

1. procesi koji su automatski (nesvjesni): Tip 1 procesi
2. kontrolirani procesi (svjesni i namjerni procesi): Tip 2 procesi. (Evans i Stanovich, 2013).

Tip 1 i Tip 2 proces oblikuju ponašanje, mišljenje i donošenje odluka kod ljudi pomoću različitih mehanizama, ovisno o situaciji u kojoj se nalaze. Glavna razlika između ta dva procesa je u točnosti i brzini procesiranja informacija (Evans i Stanovich, 2013; Kahneman, 2013). Tip 1 procesi su brzi, intuitivni i automatske su prirode (Evans, 2003), ali često produciraju pogrešan odgovor (De Neys, 2006). Karakterizira ih kognitivna pristranost i mali kognitivni napor. Nazivaju se još i *heurističko procesiranje* jer se baziraju na *heuristikama* ili *mentalnim prečacima*, a informacije se procesiraju holistički. Prema Tverski i Kahneman (1974), heuristike se smatraju mentalnim prečacima jer rasterećuju kognitivne kapacitete kod ljudi. Ljudi se korištenjem Tip 1 procesa oslanjaju na prijašnja znanja i imaju unaprijed stvorene zaključke i već stečene vještine, tj. prethodno iskustvo. Prečaci kod Tip 1 procesa često dovode

do pogrešaka ili pristranosti, tj. do pogrešaka u rasuđivanju dolazi jer Tip 2 proces nije uspio nadjačati Tip 1 proces.

Za razliku od Tip 1 procesa koji se opisuju kao emotivni, nesvjesni i skloni pogreškama, Tip 2 procesi su spori, neintuitivni, analitički i svjesni procesi te zahtijevaju veći kognitivni napor. Ljudi prilikom procesiranja informacija i donošenja odluka mogu koristiti više sustava, što je predstavljeno u novijim, tzv. hibridnim pristupima teorije dualnog procesiranja. Uz hibridne pristupe postoje i razni drugi *modeli aktivacije Tip 1 i Tip 2 procesa*, npr. paralelni model i serijalni model (De Neys, 2018). De Neys (2018) razlikuje nekoliko modela i pristupa aktivacije navedenih procesa koji objašnjavaju tipove *konflikta* koji se događaju pri rasuđivanju: uz već spomenuto aktiviranje Tip 1 procesa, nerijetko dolazi do različitih pogrešaka u rasuđivanju jer se ne uspiju aktivirati Tip 2 procesi. Aktiviranje Tip 2 procesa kod ljudi nije jednostavno i ovisi o brojnim faktorima, kao što su: kontekst, metakognicija, sigurnost u točnost odgovora ili razlike u dispozicijama mišljenja (De Neys, 2018; Mata, Ferreira i Sherman, 2013). Prema hibridnom modelu, u slučaju aktivacije Tip 2 procesa, dolazi do *detekcije konflikta*, tj. do prepoznavanja pogrešnog, intuitivnog odgovora Tip 1 procesa (De Neys, 2018; Mata i sur., 2013). Kompleksnost ova dva procesa rezultat je i konstantnog trenda istraživanja navedenog područja. Tako su prethodna istraživanja pokazala da ipak postoji detekcija konflikta i kod ispitanika kod kojih je aktiviran proces Tipa 1 (Pennycook, Trippas, Handley i Thompson, 2014). Istraživanja poznata pod nazivom studije detektiranja konflikta (eng. *conflict detection studies*) su potvrdila da ljudi koji su u procesu donošenja odluka nisu samo "*kognitivni škrtci*" koji minimaliziraju kognitivni trud kako ranija istraživanja sugeriraju, već se može dogoditi i da nisu sigurni u svoj odgovor, odnosno pokazuju nižu razinu sigurnosti u vlastiti odgovor, što predstavlja indikator detekcije konflikta. Autori koji su se bavili istraživanjima konflikta koristili su razne metode, poput mjerenja vremena koje je potrebno za odgovor (eng. *response time measure*) (De Neys i Glumicic, 2008; Stuppel, Pitchford, Ball, Hunt i Steel, 2017). Osim vremena korišteni su zadaci koji mjere sigurnost ispitanika u vlastiti odgovor, što je tipičan indikator detekcije konflikta. Ovakva se objašnjenja detekcije konflikta prema tradicionalnim teorijama dualnog procesiranja u zadnje vrijeme nadopunjuju i kritiziraju daljnjim istraživanjima ova dva procesa, posebice dodatnim ispitivanjima Tip 1 procesa, tj. intuitivnih procesa kod ljudi koji se temelje na pristranosti ljudi i prethodnom iskustvu (Pennycook, Fugelsang i Koehler, 2015).

Daljnja se istraživanja provode kako bi se saznalo što zbog čega dolazi do neuspješne detekcije konflikta. U istraživanjima u kognitivnoj psihologiji koriste se razni eksperimentalni zadaci s ciljem testiranja misaonih procesa kod ljudi. Neki od tih zadataka⁴¹ su:

- zadaci silogističkog rasuđivanja (De Neys, 2006; Evans, Barston i Pollard, 1983)
- zadaci temeljnog omjera (Evans, 2008)
- pogreška konjunkcije (Handley i Trippas, 2015)
- zadaci pristranosti uvjerenja (eng. *belief bias*) (Quayle i Ball, 2000)
- zadatak detekcije kovarijacije (Valerjev i Dujmović, 2019).

Svim zadacima je zajedničko da nude dva odgovora: jedan je heuristički, brzi odgovor, dok je drugi analitički koji se temelji se na logičko-matematičkim principima. Kod zadataka koji se koriste u istraživanjima u području psihologije mišljenja, za točan odgovor potrebno je aktiviranje Tip 2 procesa i ulaganje kognitivnog napora u odlučivanju. Istraživanja u području psihologije pokazala su da su ljudi "kognitivni škrtci" koji donose neracionalne odluke (Evans, 2008), a to se događa pogotovo u slučajevima kad nemaju vremena razmišljati i odluku moraju donijeti brzo. Kod njih se aktiviraju procesi Tipa 1, a ne Tipa 2 te se stoga ne može detektirati konflikt između heurističkog (proces Tipa 1) i analitičkog odgovora, logičkog odgovora koji je točan (proces Tip 2) (Bago i De Neys, 2017; Kahneman, 2013). Može se zaključiti da navedena dva sustava mišljenja, Tip 1 i Tip 2 (Kahneman, 2013; Stanovich i West, 2000) opisuju *proces* koji utječu na donošenje odluka kod ljudi. Teorija dualnog procesiranja je u ovom radu važna u procesu donošenja odluka autora na koje utječu različiti čimbenici. U ovom kontekstu važan je pojam racionalnog mišljenja koji podrazumijeva da pojedinac donosi racionalne odluke koristeći svoje kognitivne vještine (West, Toplak i Stanovich, 2008). Stanovich (2009) pojam racionalnosti povezuje sa sposobnošću ljudi da donose odluke – što je osoba racionalnija to ona donosi bolje odluke. Provedena istraživanja ukazuju da se ljude na razne načine može naučiti poboljšati vlastitu racionalnost (Stanovich, West i Toplak, 2018; Stanovich, 2009), te da su „vještine prosuđivanja i donošenja odluka kognitivne sposobnosti koje uporište imaju u racionalnom razmišljanju“ (Stanovich i sur., 2018, str. 12).

U ovom radu teorija dualnog procesiranja se koristi kako bi se istražili načini na koje autori prosuđuju informacije, odnosno koliko uspješno prepoznaju časopise dokazane i upitne kvalitete u procesu donošenja odluke o odabiru časopisa za objavu vlastitog rada. Uz razne zadatke koji se primjenjuju u području psihologije, u novije se vrijeme sve više pozornosti posvećuje individualnim razlikama pojedinaca te vrstama kognitivnih stilova.

⁴¹ Uz zadatke citirana su i istraživanja koja su koristila te zadatke.

4.2.1. Kognitivni stilovi

Jedna od često citiranih definicija kognitivnog stila navodi da je to način na koji osoba prima i obrađuje informacije, te rješava probleme (Kozhevnikov, 2007). Kozhevnikov (2007) u svom pregledu kognitivnih stilova zaključuje kako su istraživanja kognitivnih stilova pojedinaca svoj ubrzani razvoj doživjela 1950-ih godina. Nakon toga dolazi do opadanja interesa za istraživanjem kognitivnih stilova, da bi se 1970-ih godina ponovno započeli intenzivnije proučavati. Kognitivni stilovi se odnose na razinu obrade informacija kod ljudi, počevši od percepcije do metakognicije (Kozhevnikov, 2007). Može se zaključiti da se kognitivni stilovi ne odnose na sposobnosti pojedinca, već su više povezani s načinom na koji pojedinci koriste sposobnosti koje posjeduju.

U literaturi su zabilježene brojne podjele kognitivnih stilova, a jedna od najčešće korištenih dijeli ih na reflektivnost i impulzivnost. U novije vrijeme se ispitivanje kognitivnih stilova dovodi u vezu s teorijom dualnog procesiranja i dva ranije spomenuta tipa procesa što dovodi do nastanka *intuitivnog* i *refleksivnog ili analitičkog stila mišljenja*. Kognitivni stilovi predstavljaju tipične načine rješavanja problema.

Kognitivna refleksivnost odnosi se na sposobnost pojedinca da nadvlada intuitivni, automatski odgovor na neki problem ili zadatak te da se upusti u "refleksiju" koja upućuje na promišljanje o nekom problemu ili zadatku kako bi se došlo do ispravnog rješenja problema (Frederick, 2005). Mjerni instrument koji se koristi za ispitivanje kognitivnog stila naziva se *test kognitivne refleksivnosti* i predstavlja važan doprinos području kognitivne psihologije i proučavanju ljudske kognicije, te je stoga primijenjen u metodološkom dijelu ovog rada.

4.2.2. Test kognitivne refleksivnosti

Test kognitivne refleksivnosti (eng. *Cognitive Reflection Test*)⁴² je jedan od testova koji se koriste u istraživanjima psihologije mišljenja (Frederick, 2005). Ovaj test mjeri analitičko mišljenje kod pojedinca. Frederickov (2005) CRT najpoznatiji je test kojim se ispituje kognitivni stil mišljenja, a uveden je zbog potrebe za dubljim razumijevanjem čimbenika koji utječu na procese donošenja odluka i shvaćanja ljudske kognicije. Za uspješno rješavanje CRT testa potrebno je da se ispitanik upusti u analitičko promišljanje (Tip 2 proces) i da na taj način odbaci prvi, intuitivni odgovor (Tip 1 proces), i upotrijebi Tip 2 proces koji dovodi do točnog odgovora. Više je različitih verzija testa, a najkraća je verzija ona od tri čestice⁴³. Tri čestice

⁴² Dalje i u tekstu: CRT.

⁴³ Vidi Prilog 2: Test kognitivne refleksivnosti.

odnose se na tri problemska zadatka koji na prvi pogled izgledaju jednostavno. Prvi odgovor koji se ispitanicima čini točan je u pravilu netočan jer je intuitivne prirode, što ujedno predstavlja i glavnu valjanost testa budući se na taj način ispituje kognitivni stil ispitanika: intuitivni (u pravilu brži) i analitički (u pravilu sporiji).

Test kognitivne refleksivnosti važan je za područje kognitivne psihologije i proučavanje procesa donošenja odluka jer služi razumijevanju kognitivnih procesa kod ljudi. Prema prethodnim istraživanjima (Toplak, West i Stanovich, 2011, 2014), test kognitivne refleksivnosti pokazao se uspješnom mjerom u objašnjavanju kako ljudi traže, koriste i vrednuju informacije u različitim istraživačkim kontekstima.

4.2.3. Primjenjivost teorije dualnog procesiranja u istraživanju publikacijskog ponašanja

Ponašanje znanstvenika u procesu donošenja odluka o objavljivanju povezano je s raznim kontekstualnim čimbenicima, ali i s osobnim karakteristikama pojedinaca. Osobne karakteristike uključuju podložnost i osjetljivost na dezinformacije i kognitivni stil pojedinca. Njihova će se uloga u kontekstu ovog rada objasniti kroz primjenu teorije dualnog procesiranja koja se primjenjuje u ispitivanju donošenja odluka i razlika u logičkom zaključivanju kod ljudi (Evans, 2008, str. 263–70).

Teorija dualnog procesiranja se osim u području kognitivne psihologije koristila u istraživanju različitih tema i problema u području ekonomije (Kahneman, 2013), religije (Shenhav, Rand, i Greene, 2012; Pennycook, Cheyne, Seli, Koehler i Fugelsang, 2012) i socijalne psihologije (Smith i DeCoster, 2000). Eksperimentalna istraživanja u području donošenja odluka autora o odabiru časopisa za objavu rada su rijetka (Pepermans i Rousseau, 2016), ali su zato često korištena kod ispitivanja sposobnosti prepoznavanja lažnih vijesti, teme koja dijeli brojne sličnosti i u određenoj mjeri je povezana s problemom tzv. *lažnih* ili *predatorskih* časopisa (Pennycook, Fugelsang, i Koehler, 2015; Pennycook, Cannon, i Rand, 2018; Pennycook i Rand, 2019; Pennycook, Bear, Collins, i Rand, 2020; Ross, Rand, i Pennycook, 2021). Provedeni eksperimenti pokazuju da su ispitanici s višom razinom refleksivnog (analitičkog) kognitivnog stila skeptičniji kod donošenja odluka (Pennycook, Fugelsang, i Koehler, 2015, str. 426) i uspješniji u prepoznavanju lažnih vijesti (Pennycook i Rand, 2019).

Novija istraživanja u području kognitivne psihologije sve se više usmjeravaju na ispitivanje povezanosti refleksivnog kognitivnog stila i raznih područja svakodnevnog života (Pennycook, Fugelsang i Koehler, 2015). Ova se teorija također koristila kao konceptualni okvir

istraživanja u području informacijskih znanosti (Mishra, Allen, i Pearman, 2015a; Mishra, Allen, i Pearman, 2015b; Allen, 2011). Zaključno, teorija dualnog procesiranja se u proučavanju širokog spektra ljudske kognicije istraživala teorijama zaključivanja (Wason i Evans, 1974), procjena i donošenja odluka i socijalne kognicije (Evans, 2008) .

Primjenom teorije dualnog procesiranja u eksperimentalnom dijelu ovoga rada nastajat će se dati odgovor na istraživački problem povezanosti reflektivnog kognitivnog stila i uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. U eksperimentalnom nacrtu istraživanja ispitanicima će biti ponuđeni različiti scenariji u kojima se od ispitanika očekuje donošenje odluke na temelju prepoznatih obilježja dokazanih/upitnih časopisa, popraćeno testom kognitivne reflektivnosti.

4.2.4. Sažetak poglavlja o teoriji dualnog procesiranja

U potpoglavlju posvećenom teoriji dualnog procesiranja opisane su glavne značajke ove teorije u okviru kognitivne psihologije i glavnih koncepata poput racionalnog mišljenja i povezanih procesa. Nadalje, opisana su dva najvažnija tipa procesa donošenja odluka koji se koriste u primjeni ove teorije. Riječ je o Tip 1 i Tip 2 procesu koji se međusobno razlikuju u brzini i točnosti procesiranja informacija. Opisani kognitivni stilovi koji su važni za metodološki dio ovog rada su intuitivni i reflektivni ili analitički kognitivni stil. Također je objašnjen test kognitivne reflektivnosti (CRT) kao jedan od zadataka koji se koriste u istraživanjima psihologije mišljenja. Na kraju poglavlja prikazana su odabrana istraživanja iz različitih područja u kojima je korištena teorija dualnog procesiranja.

5. Metodologija istraživanja

5.1. Pregled poglavlja

U poglavlju posvećenom metodologiji opisan je cilj istraživanja i navedeni su istraživački problemi te hipoteze istraživanja. Istraživanje je podijeljeno u četiri faze koje su pojašnjene u sljedećim potpoglavljima.

5.2. Metode prikupljanja podataka

Istraživanje je provedeno u četiri faze:

Prva faza istraživanja:

- Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja
- Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete

Druga faza istraživanja:

- Analiza zastupljenosti časopisa upitne kvalitete u CROSBİ bazi metodom pobiranja s weba (eng. *web scrapping*)

Treća faza istraživanja:

- Pilot istraživanje provedeno metodom anketnog upitnika

Četvrta faza istraživanja:

- Glavno istraživanje provedeno metodom anketnog upitnika s eksperimentalnim scenarijima

U ovom istraživanju korišten je mješoviti istraživački pristup prema eksplorativno sekvencijalnom nacrtu istraživanja. U eksplorativno sekvencijalnom nacrtu u prvoj fazi istraživanja (tematskoj analizi sadržaja) korištene su kvalitativne metode. Na temelju rezultata analize sadržaja i provedenog kvalitativnog dijela istraživanja određene su varijable i formirane kategorije koje će se koristiti u trećoj i četvrtoj (kvantitativnoj) fazi istraživanja (Creswell, 2020, str. 225–27). U drugoj fazi istraživanja provedena je kvantitativna analiza zastupljenosti časopisa upitne kvalitete u Republici Hrvatskoj na temelju podataka prikupljenih u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBİ). U trećoj fazi istraživanja provedeno je pilot istraživanje metodom anketnog upitnika kako bi se identificirale i odredile varijable za eksperimentalne scenarije integrirane u anketni upitnik koji je proveden u četvrtoj fazi koja ujedno predstavlja središnji dio istraživanja provedenog u okviru ove doktorske disertacije.

5.3. Cilj istraživanja i istraživačke hipoteze

Cilj istraživanja je ispitati ulogu različitih obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane kontrole ponašanja u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete, te u formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

Istraživački problemi postavljeni u doktorskoj disertaciji su:

- Istraživački problem 1: Na osnovi relevantne literature te dostupnih "crnih" i „bijelih" popisa utvrditi obilježja i elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete.
- Istraživački problem 2: Na temelju postojećih "crnih popisa" istražiti zastupljenost radova upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI) i usporediti rezultate sa sličnim međunarodnim istraživanjima.
- Istraživački problem 3: Ispitati povezanost važnosti percipiranog značaja odabranih obilježja časopisa te akademskog statusa i područja znanosti autora.
- Istraživački problem 4: Ispitati povezanost reflektivnog kognitivnog stila i uspješnost u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.
- Istraživački problem 5: Ispitati ulogu stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u formiranju namjere za objavljivanje u časopisima upitne ili dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

Hipoteze postavljene u ovom istraživanju su:

- H1 Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete.
- H2 Očekuje se izvjesna zastupljenost radova iz "crnih popisa" u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI).
- H3 Očekuje se pozitivna povezanost između višeg akademskog statusa i percipirane važnosti prestiža pri objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete. Za razliku od toga, očekuje se pozitivna povezanost između nižeg akademskog statusa i percipirane važnosti lakoće i brzine objavljivanja u časopisima upitne kvalitete. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

- H4 Ispitanici s izraženijim reflektivnim kognitivnim stilom imat će bolje rezultate u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Ne očekuju se razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.
- H5a Pozitivni stavovi prema časopisima dokazane kvalitete imaju pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u takvim časopisima kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.
- H5b Viši percipirani značaj preskriptivnih normi ima negativan efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod ispitanika u nižem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti.
- H5c Veći stupanj percipirane bihevioralne kontrole ima pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

5.4. Analiza sadržaja

U prvoj fazi istraživanja (*F1*) metodološki pristup bio je usmjeren na prvi istraživački problem: Na osnovi relevantne literature te "crnih" i „bijelih" popisa utvrditi obilježja i elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete. Navedene časopise razlikuje niz kriterija na koje će biti stavljen naglasak u ovom dijelu rada.

Ciljevi ove faze istraživanja su:

- izrada popisa formalnih i kvalitativnih obilježja časopisa koja će poslužiti kao varijable za središnju fazu istraživanja
- izrada kriterija za razlikovanje časopisa upitne i dokazane kvalitete.

U prvoj fazi istraživanja provedena je *analiza sadržaja* (Slika 11), koja se sastojala od sljedećih dionica istraživanja ^{44 45}:

- Prva dionica (dalje u tekstu i: *F1D1*) predstavlja *tematsku analizu sadržaja* članaka o *publikacijskim ponašanjima autora*
- Druga dionica (*F1D2*) sastoji se od sljedećih dijelova:
 - *tematska analiza sadržaja* članaka na temu *časopisa upitne kvalitete* (dalje u tekstu i: *F1D2a*)
 - analiza sadržaja popisa Cabells i *Committee on Publication Ethics* (COPE) u potrazi za obilježjima časopisa upitne kvalitete (dalje u tekstu i: *F1D2b*)
 - analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete dostavljenih kao *spam* e-mail poruke (dalje u tekstu i: *F1D2c*)
 - sinteza istraživanja provedenih u sklopu druge dionice (dalje u tekstu i: *F1D2S*)
- Treća dionica (dalje u tekstu i: *F1D3*) predstavlja analizu sadržaja mrežnih sjedišta časopisa s popisa Cabells i DOAJ⁴⁶

⁴⁴ U nastavku se navode "šifre" pojedinih dionica prve faze istraživanja koje će se koristiti dalje u tekstu. Vidi Tablicu 1.

⁴⁵ Navedene dionice prve faze istraživanja će biti detaljno razrađene u sljedećim potpogavljinama.

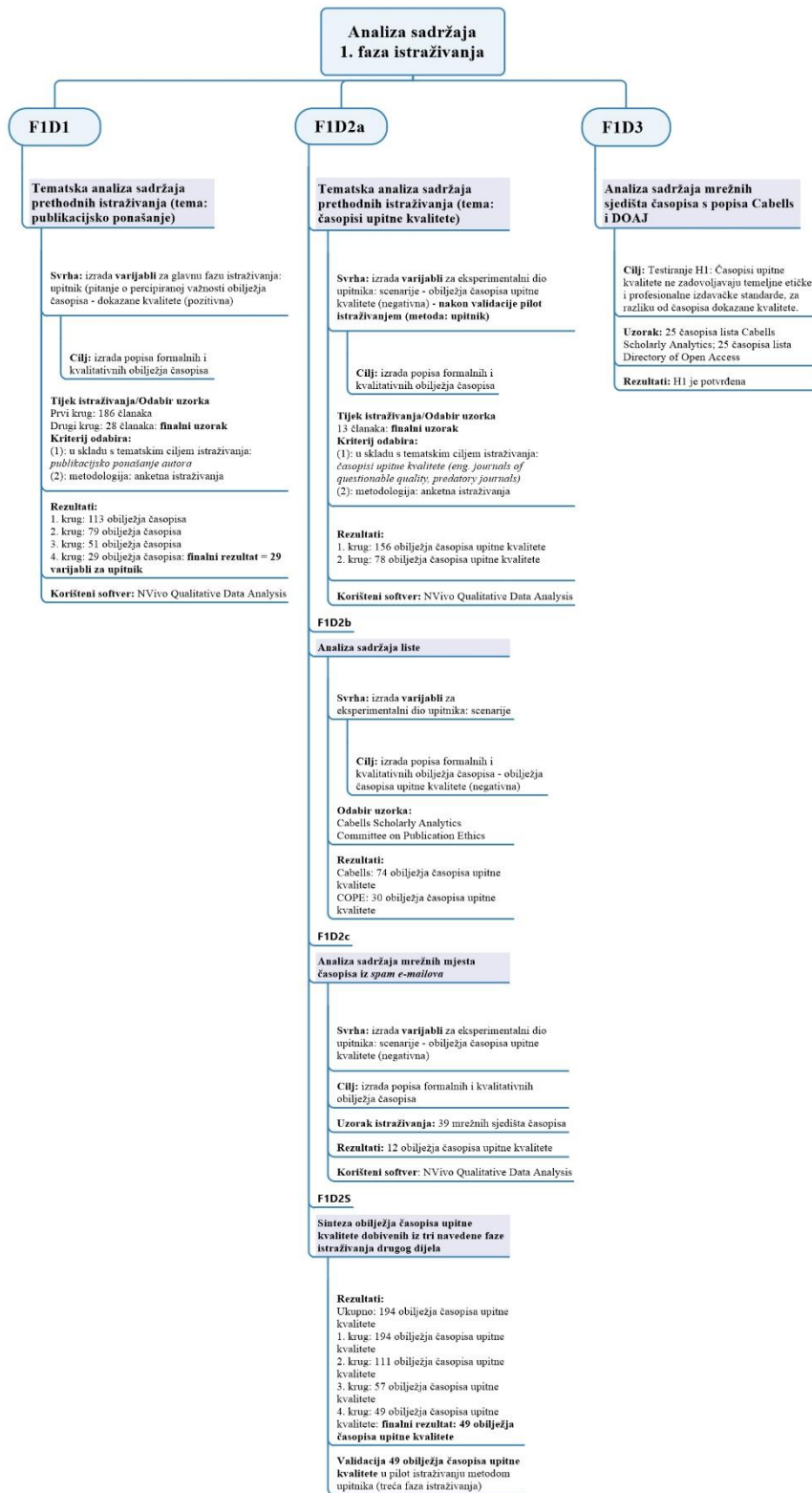
⁴⁶ Directory of Open Access Journals. DOAJ. Pristupljeno 13. ožujka 2020. <https://doaj.org/>

FID1 i *FID2* su provedene *metodom tematske analize sadržaja*. Prema Neuendorfu (2019, str. 213) istraživač u provedbi *tematske analize sadržaja* bilježi obrasce i teme iz teksta koje se kao rezultat najčešće prikazuju u obliku hijerarhijskog izvještaja. Schreirer (2012, str. 170) definira kvalitativnu analizu sadržaja (eng. *Qualitative Content Analysis - QCA*) kao postupak sistematskog označavanja značenja kvalitativnih podataka. U ovakvoj vrsti analize tekstualni podaci se analiziraju na način da nema unaprijed zadanih kategorija, već teme proizlaze iz samih tekstualnih podataka (Hsieh i Shannon, 2005, str. 1279). Često se za provedbu tematske analize sadržaja koriste softveri za kvalitativnu obradu podataka kao što je NVivo.⁴⁷

Faze provedbe tematske analize sadržaja uključuju:

1. Upoznavanje s podacima: transkripcija podataka (ako je potrebno), čitanje (i ponovno čitanje), zapisivanje ideja
2. Početno kodiranje: kodiranje zanimljivih značajki podataka i spajanje podataka s relevantnim kodom
3. Traženje tema: okupljanje kodova u relevantne teme
4. Pregledavanje tema: izrada *tematske mape* analize (provjeravanje slažu li se kodovi s temama (razina 1 provjere) i s cjelokupnim setom podataka (razina 2 provjere)
5. Definiranje i imenovanje tema: rad na definiranju nazivlja za svaku od tema
6. Izrada izvještaja (Braun i Clarke, 2006, str. 87).

⁴⁷ Nvivo Qualitative Data Analysis. Pristupljeno 12. travnja 2021. <https://www.qsrinternational.com/nvivo-qualitative-data-analysis-software/home>

Slika 11. Prikaz analize sadržaja

Tablica 1. Šifrarnik dionica prve faze istraživanja: analiza sadržaja

Šifra	Opis dionice
F1D1	Tematska analiza sadržaja članaka na temu publikacijsko ponašanje
F1D2a	Tematska analiza sadržaja članaka na temu časopisi upitne kvalitete
F1D2b	Analiza sadržaja Cabells i COPE popisa
F1D2c	Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz neželjene elektroničke pošte
F1D2S	Sinteza dionica F1D2a, F1D2b, F1D2c
F1D3	Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa s popisa Cabells i DOAJ

5.4.1. Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja na temu publikacijskog ponašanja (F1D1)

Svrha *F1D1* je identifikacija varijabli potrebnih za izradu pitanja o percipiranoj važnosti obilježja časopisa pri donošenju odluke o objavi rada u anketnom upitniku (četvrta faza istraživanja) i dijelom za izradu scenarija u eksperimentalnom dijelu anketnog upitnika (scenariji s pozitivnim obilježjima časopisa).

U prvom krugu odabrano je 186 članaka za analizu koji su tematski pripadali području *publikacijskog ponašanja* autora. Nakon detaljnijeg pregleda odabranih članaka, izbor je sužen na ukupno 28 članaka koji su ujedno činili konačni uzorak. Odabir uzorka za analizu temeljio se na dva kriterija:

1. prethodna istraživanja koja su tematski u skladu s ciljem i temom istraživanja: *publikacijsko ponašanje autora* (eng. *publishing behavior*)
2. prethodna istraživanja u čijoj metodologiji su korištena *anketna istraživanja*.

5.4.2. Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja na temu časopisa upitne kvalitete (F1D2)

Svrha druge dionice analize sadržaja (F1D2) je identifikacija varijabli za eksperimentalni dio anketnog upitnika, konkretnije za sastavljanje scenarija s negativnim obilježjima časopisa upitne kvalitete. Prije ispitivanja varijabli u glavnom anketnom upitniku, varijable su prethodno validirane u pilot istraživanju metodom anketnog upitnika (Vidi Poglavlje 5.6. *Pilot istraživanje*). Cilj ovog dijela istraživanja je izrada popisa obilježja časopisa.

U *F1D2a* odabrano je 78 članaka za analizu koji su tematski usmjereni na istraživanje *publikacijskih ponašanja* autora. Nakon detaljnijeg pregleda odabranih članaka, izbor je sužen na ukupno 13 članaka koji su ujedno činili konačni uzorak. Odabir uzorka za analizu temeljio se na dva kriterija:

1. prethodna istraživanja koja su tematski u skladu s ciljem i temom istraživanja: časopisi upitne kvalitete (eng. *journals of questionable quality, questionable journals, predatory journals*)
2. prethodna istraživanja u čijoj su metodologiji korištena anketna istraživanja

U dionici *F1D2b* provedena je analiza sadržaja popisa obilježja časopisa zastupljenih u bazi Cabells Scholarly Analytics i kriterija za prepoznavanje *predatorskih* časopisa Udruge za etiku u objavljivanju (COPE, Committee on Publication Ethics): Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing⁴⁸

U dionici *F1D2c* provedena je analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa koji su slali spam e-mail poruke. Uzorak je činilo ukupno 39 mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete. Svrha ove dionice također je bila izrada varijabli za eksperimentalni dio anketnog upitnika.

U *F1D2S* provedena je sinteza obilježja časopisa upitne kvalitete dobivenih iz triju dionica: F1D2a, F1D2b i F1D2c. Na temelju provedenog postupka izdvojeno je ukupno 49 obilježja časopisa upitne kvalitete (Tablica 16). Navedena obilježja su kao varijable uključena u pilot istraživanje (Vidi Poglavlje 5.6).

⁴⁸ COPE: Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing. Pristupljeno 22. travnja 2021. <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

5.4.3. Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa s popisa Cabells i DOAJ (F1D3)

U ovoj fazi istraživanja (*F1D3*) testirana je hipoteza H1 koja glasi: *Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete.*

Dionica *F1D3* proveden je metodom kvalitativne analize sadržaja u na mrežnim sjedištima časopisa. Kod kvalitativne analize sadržaja cilj je utvrditi *postojanje ili nepostojanje* određenih pojava ili obilježja koja se analiziraju. Hsieh i Shannon (2005, str. 1278) analizu sadržaja definiraju kao istraživačku metodu tumačenja tekstualnih podataka kroz proces identifikacije tema ili obrazaca. U literaturi postoje razni pristupi i opisi dizajna istraživanja utemeljenog na analizi sadržaja. U ovom istraživanju kvalitativna analiza sadržaja provedena je prema predloženoj shemi iz literature (Neuendorf, 2017; Milas, 2007; Mcmillan, 2000) i sastoji se od sljedećih koraka:

1. Uzorkovanje (objašnjenje korpusa istraživanja)
2. Određivanje jedinica analize
3. Određivanje sadržaja kategorija (izrada sheme kodiranja)
4. Kodiranje
5. Analiza rezultata

Prema prethodno navedenoj shemi, dizajn istraživanja dionice *F1D3* postavljen je na sljedeći način:

- U uzorak istraživanja (1)⁴⁹ su uključena mrežna sjedišta časopisa s popisa *Cabells Scholarly Analytics "Predatory Reports"*⁵⁰ i mrežna sjedišta časopisa s popisa *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*⁵¹. Uzorak predstavlja jednostavni slučajni uzorak. (Vidi Prilog 4: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz baze Cabells i Prilog 5: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa – DOAJ).
- Jedinice analize (2) predstavljaju mrežna sjedišta odabranih časopisa iz uzorka (N=25, Cabells i N=25, DOAJ)

Prema Milas (2007, str. 509–10), "varijable i kategorije se u analizi sadržaja u pravilu određuju tek nakon detaljnog upoznavanja dokumenata i njihovih zajedničkih elemenata, čime se jamči

⁴⁹ Zagrade označavaju korake prema shemi izrade analize sadržaja iz prethodnog paragrafa.

⁵⁰ Cabells Predatory Reports. Pristupljeno 22. veljače 2021. <https://www2.cabells.com/about-predatory>

⁵¹ Directory of Open Access Journals. DOAJ. Pristupljeno 22. veljače 2021. <https://doaj.org/>

iscrpnost kategorija i njihova međusobna isključivost“. Kategoriziranjem se "određuje pojmovni okvir unutar kojeg se opisuje sadržaj". Pri određivanju sadržaja kategorija i izradi sheme kodiranja (3) slijedile su se preporuke iz literature i pretpostavljeni kriteriji iz hipoteze H1 ovog rada. Kriteriji odabrani za analizu slijede pojmove iz hipoteze 1: (H1) Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete, te su stoga glavne kategorije za analizu *etički i profesionalni nakladnički standardi*. Odabrane kategorije utemeljene su u prethodnoj literaturi i rezultatima prethodna dva istraživanja provedena metodom tematske analize sadržaja.

- Kodiranje (4) je provedeno binarnim određivanjem sukladno načelu: pojavilo se „=1 i nije se pojavilo =0 (Milas, 2007, str. 512).
- Analiza rezultata (5) provedena je uz pomoć metoda deskriptivne (opisne) statistike.

5.5. Analiza zastupljenosti časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI)

Metodološki pristup druge faze istraživanja (F2) bio je usmjeren na drugi istraživački problem: Na temelju postojećih "crnih popisa" istražiti zastupljenost časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI) i usporediti rezultate s rezultatima sličnih međunarodnih istraživanja i testiranje sljedeće hipoteze: H2 Očekuje se izvjesna zastupljenost časopisa iz "crnih popisa" u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI).

U ovom dijelu istraživanja korišteni su podaci prikupljeni iz dviju baza podataka: popis časopisa *Cabells Scholarly Analytics* (dalje u tekstu i: CSA)⁵² i Hrvatska znanstvena bibliografija (dalje u tekstu i: CROSBI). Metodom pobiranja s weba (eng. *web scraping*) i usporedbom dvaju skupova podataka analizirana je zastupljenost časopisa s Cabellovog popisa časopisa upitne kvalitete (*Predatory reports*) u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji. Analiza je provedena na temelju podataka zastupljenih unutar dva polja bibliografskog zapisa koja u međusobnoj kombinaciji omogućuju jedinstvenu identifikaciju časopisa. Riječ je o ISSN oznaci, Međunarodnom standardnom broju serijske publikacije (eng. *International Standard Serial Number*) i naslovu/podnaslovu časopisa. U analizi je korišten CSA popis *Predatory Reports* koji je u trenutku provedbe istraživanja sadržavao ukupno 10.526 jedinstvenih naslova časopisa i CROSBI baza koja je istom periodu sadržavala ukupno 191.749 radova.

⁵² Cabells Scholarly Analytics. Pristupljeno 21. siječnja 2021. <https://www2.cabells.com/>

5.6. Pilot istraživanje

Cilj treće faze (*F3*) istraživanja bio je identificirati obilježja časopisa koja ispitanicima u najvećoj mjeri ukazuju da je riječ o časopisu upitne kvalitete. Analizom prikupljenih podataka izdvojeni su indikatori koji su kasnije primijenjeni u eksperimentalnom dijelu upitnika.

Pilot istraživanjem obuhvaćen je uzorak autora iz područja društvenih i humanističkih znanosti. Upitnik je poslan na ukupno 100 e-mail adresa znanstvenika iz Republike Hrvatske u znanstveno-nastavnim zvanjima i suradničkim zvanjima poslijedoktoranda. Ukupno 63 ispitanika je u potpunosti ispunilo upitnik, od čega 39 iz područja društvenih znanosti i 24 ispitanika iz humanističkih znanosti u suradničkim (poslijedoktorandi) i znanstveno-nastavnim zvanjima.

Upitnik je izrađen na temelju rezultata dionica *F1D1* i *F1D2* i sadržavao je 49 obilježja časopisa upitne kvalitete. Od ispitanika se očekivala procjena u kojoj mjeri navedena obilježja ukazuju na to da je časopis upitne kvalitete (Tablica 16). Ispitanicima su bili ponuđeni odgovori na ljestvici od 1-5 (1) u potpunosti se ne slažem; (5) u potpunosti se slažem, a ponuđena obilježja su mogli dodatno komentirati kroz otvorene odgovore. Upitnik je proveden u svibnju 2021. godine, a sadržaj je dostupan u Tablici Tablica 50.

5.7. Analiza obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u kontekstu prepoznavanja časopisa

Središnji empirijski dio istraživanje provedeno je korištenjem dviju istraživačkih metoda: anketnog upitnika s eksperimentalnim scenarijima. Upitnik je sastavljen na temelju prethodnih faza istraživanja (*F1* i *F3*) i proveden je na uzorku autora iz društvenog i humanističkog područja znanosti u Republici Hrvatskoj. Prikupljanje podataka provedeno je od lipnja do rujna 2021. godine. Cjeloviti upitnik dostupan je u Prilogu 1 Prilog 1: Skripta anketnog upitnika i eksperimenta. Upitnik je izrađen u online softveru Psytoolkit kao standardnom alatu za izradu i provedbu kognitivno-psiholoških eksperimenata i upitnika (Stoet, 2010, 2017). U upitnik je ugrađen eksperimentalni dio te je kao jedna cjelina bio predstavljen ispitanicima. Upitnik se zajedno s eksperimentalnim dijelom usmjerio se na ispitivanje sljedećih istraživačkih problema:

- Istraživački problem 3: Ispitati povezanost važnosti percipiranog značaja odabranih obilježja časopisa te akademskog statusa i područja znanosti autora.
- Istraživački problem 4: Ispitati povezanost refleksivnog kognitivnog stila i uspješnosti u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.
- Istraživački problem 5: Ispitati ulogu stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u formiranju namjere za objavljivanje u časopisima upitne ili dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

U četvrtoj fazi testirane su sljedeće hipoteze:

- H3 *Očekuje se pozitivna povezanost između višeg akademskog statusa i percipirane važnosti prestiža pri objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete. Za razliku od toga, očekuje se pozitivna povezanost između nižeg akademskog statusa i percipirane važnosti lakoće i brzine objavljivanja u časopisima upitne kvalitete. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.*
- H4 *Ispitanici s izraženijim refleksivnim kognitivnim stilom imat će bolje rezultate u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Ne očekuju se razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.*
- H5a *Pozitivni stavovi prema časopisima dokazane kvalitete imaju pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u takvim časopisima kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.*
- H5b *Viši percipirani značaj preskriptivnih normi ima negativan efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod ispitanika u nižem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti.*
- H5c *Veći stupanj percipirane bihevioralne kontrole ima pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.*

5.7.1. Uzorak istraživanja

Empirijski dio istraživanja obuhvatio je uzorak autora iz društvenih i humanističkih znanosti u Republici Hrvatskoj. Uzorak ima karakteristike namjernog i prigodnog uzorka. Odabrani su ispitanici koji pripadaju društvenom i humanističkom području znanosti. Uzorak je prigodan budući je riječ o ispitanicima koji su dobrovoljno pristupili istraživanju. Popis znanstvenika prikupljen je na temelju podataka o ustanovama iz sustava znanosti na stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja⁵³ (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021), te popisa zaposlenika dostupnih na mrežnim sjedištima ustanova. Riječ je o osobama koje su zaposlenici ili vanjski suradnici na sljedećim vrstama ustanova: sveučilišta, fakulteti, javni instituti, visoke škole, ostale znanstvenoistraživačke pravne osobe i ustanove od posebnog značaja za Republiku Hrvatsku. Upitnik je poslan na ukupno 4.053 e-mail adrese. Upitniku je pristupilo 1.415

⁵³ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Ustanove iz sustava znanosti. Pristupljeno 13. svibnja 2021. http://pregledi.mzos.hr/Ustanove_Z.aspx

ispitanika (35%). Cjeloviti upitnik ispunilo je 623 ispitanika, a nakon konačne provjere⁵⁴ ukupan broj ispitanika u analizi iznosio je N=613, što čini stopu odziva od 15%.

U istraživanju je prema kategoriji *spol* sudjelovalo ukupno 181 muškaraca (N=181) i 432 žene (N=432) (Tablica 2).

Tablica 2. Distribucija frekvencija uzorka prema spolu (N=613)

Spol	Frekvencija	Postotak
M	181	29.4%
Ž	432	70.2%
Ostalo	2	0.3%

Tablica 3 prikazuje podjelu ispitanika prema kategoriji *dob*. Najviše ispitanika (N=252) je u dobi od 30-39 godina.

Tablica 3. Distribucija frekvencija uzorka prema dobi

Dob	Frekvencija	Postotak
do 29 godina	46	7.5%
30 – 39 godina	252	41.0%
40 – 49 godina	206	33.5%
50 – 59 godina	83	13.5%
60 i više godina	28	4.6%

⁵⁴ Iz uzorka je izuzeto 10 ispitanika koji nisu pripadali društvenom ili humanističkom području znanosti.

Ispitanici su podijeljeni prema *statusu*. U istraživanju je sudjelovalo 327 ispitanika u višem akademskom statusu (53.3%) te 286 ispitanika u nižem akademskom statusu (46.7%) (Tablica 4).

Tablica 4. Distribucija frekvencije uzorka prema statusu

Demografske karakteristike	Frekvencija	Postotak
Viši akademski status	327	53.3 %
Niži akademski status	286	46.7 %

Podjela ispitanika prema statusu klasificirana je prema *Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju).⁵⁵ Ispitanici koji su uzorku klasificirani kao *viši akademski status* stekli su:

1. Znanstveno-nastavna zvanja: docent, izvanredni profesor, redoviti profesor i redoviti profesor u trajnom zvanju
2. Znanstvena zvanja: znanstveni suradnik, viši znanstveni suradnik, znanstveni savjetnik, znanstveni savjetnik u trajnom zvanju.

Ispitanici koji su u uzorku klasificirani kao *niži akademski status* su:

1. Nastavna zvanja: predavač, viši predavač, profesor visoke škole, lektor, viši lektor
2. Suradnička zvanja: asistent/doktorand i poslijedoktorand
3. Stručna zvanja: stručni suradnik, viši stručni suradnik i stručni savjetnik

Ispitanici su podijeljeni i prema pripadnosti području znanosti (Tablica 5).

Podjela ispitanika prema području znanosti klasificirana je prema *Pravilniku o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama: Klasifikacija znanstvenih i umjetničkih područja i polja* (Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima i granama, 2009).⁵⁶ U Tablica 5 su prikazana polja iz društvenog i humanističkog područja znanosti.

⁵⁵ Prema: Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. NN 123/03,198/03, 105/04, 174/04, 2/07 - OUSRH, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13 I 101/14 - O i RUSRH.

⁵⁶ Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama. Pristupljeno 24. travnja 2021. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_09_118_2929.html

Tablica 5. Polja iz društvenog i humanističkog područja znanosti

Društveno područje znanosti	Humanističko područje znanosti
Ekonomija	Filozofija
Pravo	Teologija
Politologija	Filologija
Informacijske i komunikacijske znanosti	Povijest
Sociologija	Povijest umjetnosti
Psihologija	Znanost o umjetnosti
Pedagogija	Arheologija
Edukacijsko-rehabilitacijske znanosti	Etnologija i antropologija
Logopedija	Religijske znanosti (interdisciplinarno polje)
Kineziologija	Interdisciplinarne humanističke znanosti
Demografija	
Socijalne djelatnosti	
Sigurnosne i obrambene znanosti	
Interdisciplinarne društvene znanosti	

U istraživanju je sudjelovalo 320 ispitanika iz društvenih znanosti (52.2%) te 293 ispitanika iz humanističkih znanosti (47.8%) (Tablica 6).

Tablica 6. Distribucija frekvencija uzorka prema području znanosti (N=613)

Demografske karakteristike	Frekvencija	Postotak
Društveno područje	320	52.2 %
Humanističko područje	293	47.8 %

Zaključno, ukupni broj ispitanika koji su završili cjeloviti upitnik je N=613. Raspoređenost po osnovnim grupama za analizu iznosi:

1. Društveno područje, viši status: 159 ispitanika
2. Humanističko područje, viši status: 166 ispitanika
3. Društveno područje, niži status: 160 ispitanika
4. Humanističko područje, niži status: 126 ispitanika. (Tablica 7)

Tablica 7. Distribucija frekvencija uzorka prema području znanosti i statusu

Akademski status	Društveno	Humanističko	Ukupno
Viši	159 (26%)	166 (27%)	325 (53%)
Niži	160 (26%)	126 (21%)	286 (47%)
Ukupno	320 (52%)	293 (48%)	613 (100%)

Tablica 8 prikazuje osnovne demografske karakteristike ispitanika prema statusu, dobi i spolu obuhvaćenih uzorkom.

Tablica 8. Distribucija frekvencije uzorka prema statusu, dobi i spolu

Akademski status	Dob	Spol		
		M	Ž	Ostalo
Niži	do 29 godina	10	36	0
	30 – 39 godina	54	114	1
	40 – 49 godina	12	38	0
	50 – 59 godina	4	13	0
	60 i više godina	1	3	0
Viši	do 29 godina	0	0	0
	30 – 39 godina	29	54	0
	40 – 49 godina	47	106	1
	50 – 59 godina	13	53	0
	60 i više godina	10	14	0

Tablica 9 prikazuje Osnovne demografske karakteristika ispitanika prema području znanosti, dobi i spolu.

Tablica 9. Distribucija frekvencija uzorka prema području znanosti, dobi i spolu

Područje	dob	Spol		
		M	Ž	Ostalo
humanističko	do 29 godina	2	13	0
	30 – 39 godina	40	71	0
	40 – 49 godina	27	80	1
	50 – 59 godina	11	31	0
	60 i više godina	5	12	0
društveno	do 29 godina	8	23	0
	30 – 39 godina	43	97	1
	40 – 49 godina	32	64	0
	50 – 59 godina	6	35	0
	60 i više godina	6	5	0

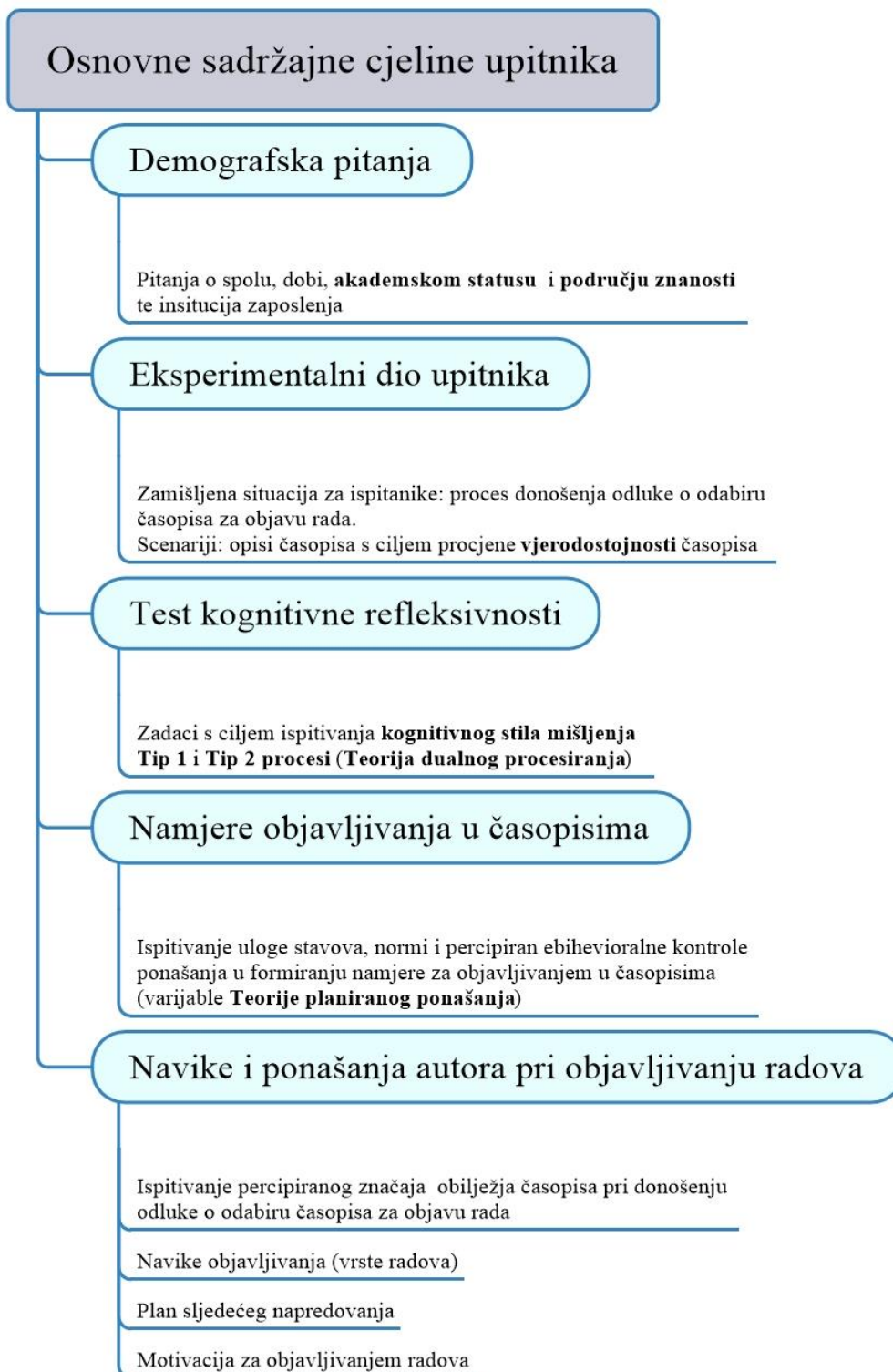
*Područje – akademsko područje znanosti; M – muškarci; Ž – žene

5.7.2. Instrument istraživanja

Upitnik (Prilog 11.1) se sastoji se od šest cjelina:

1. Demografske karakteristike: pitanja o osnovnim podacima ispitanika, spolu, dobu, akademskom statusu, znanstvenom području.
2. Eksperimentalni dio upitnika: niz eksperimentalnih scenarija prema kojima su ispitanici procjenjivali vjerodostojnost časopisa
3. Test kognitivne refleksivnosti (tri zadatka)
4. Varijable teorije planiranog ponašanja koja je korištena kao konceptualni model ovog istraživanja: stav, norme i percipirana bihevioralna kontrola te namjera
5. Percipirana važnost obilježja časopisa
6. Publikacijske navike i prakse ispitanika

Detaljniji sadržajni prikaz upitnika i povezanost upitnika s teorijskim okvirom rada prikazan je na Slici Slika 12 i u poglavlju 7. Rasprava o rezultatima istraživanja.

Slika 12. Sadržaj upitnika

Upitnik je sastavljen od sljedećih dijelova:

1. Demografska pitanja

Demografske karakteristike ispitanika obuhvaćaju ukupno pet pitanja: spol, dob, akademski status, znanstveno područje/polje i institucija.

2. Eksperimentalni dio instrumenta istraživanja

Cilj ovog dijela upitnika je ispitati u kojoj mjeri su ispitanici uspješni u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete. U drugom dijelu upitnika postavljeno je osam eksperimentalnih scenarija na temelju kojih su ispitanici označili stupanj slaganja, na ljestvici od 1-5 (*(1) u potpunosti se ne slažem; (5) u potpunosti se slažem*, s predloženom izjavom „Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan“. Terminologija za navedenu izjavu i pojam vjerodostojnost preuzet je iz prethodne literature te označava *percipiranu vjerodostojnost*. Prema Appelman i Sundar (2016, 14), *"kredibilitet poruke je individualna procjena istinitosti sadržaja komunikacije"*. Navedeni autori razvili su mjernu skalu za mjerenje kredibiliteta informacije: točnost, autentičnost i vjerodostojnost.

Kredibilitet se može definirati na različite načine, ovisno o pristupu i području. Pojam kredibiliteta informacija usko je povezan s pojmom kognitivnog autoriteta. Neke od najvažnijih definicija su:

- *"Kredibilitet je vjerodostojnost."* (Fogg i Tseng, 1999, str. 80)
- *"Kredibilitet je percipirana kvaliteta."* (Fogg i Tseng, 1999, str. 80)
- *Kredibilitet je procjena je li informacija pouzdana, na temelju prethodnog iskustva i znanja* (Rieh, 2010, str.1338).

Karakteristike časopisa koje su korištene za scenarije dobivene su analizom sadržaja u prvoj fazi istraživanja (F1D2), (Tablica 16) te su dodatno validirane pilot istraživanjem (upitnik) u trećoj fazi istraživanja (Vidi Poglavlje 5.6: Treća faza: Pilot istraživanje metodom upitnika).

Ovaj dio upitnika metodološkim se pristupom usmjerava na četvrti istraživački problem: Ispitati povezanost refleksivnog kognitivnog stila i uspješnosti u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora i testiranje Hipoteze 4: Ispitanici s izraženijim refleksivnim kognitivnim stilom imat će bolje rezultate u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Ne očekuju se razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. Svaki od osam eksperimentalnih scenarija sastavljen je od ukupno tri obilježja koji su odabrani kao indikatori časopisa upitne kvalitete Tri indikatora koja su

poslužila za kreiranje eksperimentalnih scenarija dobivena su kvalitativnim kodiranjem varijabli u prvoj fazi istraživanja te faktorskom analizom u trećoj fazi istraživanja. Indikatori su prikazani u Tablici Tablica 10. Tri navedena indikatora odabrana su na temelju sljedećih kriterija:

1. učestalosti pojavljivanja u prethodnoj literaturi (F1D2S)
2. iskustvima i stavovima korisnika (F3: rezultati pilot istraživanja metodom upitnika)

Tablica 10. Indikatori s dvije vrijednosti u eksperimentalnom dizajnu upitnika (scenariji)

Negativne vrijednosti obilježja časopisa	Pozitivne vrijednosti obilježja časopisa
Izdavač obećava brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. tjedan dana)	Časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak
Naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.	Naslov i djelokrug časopisa su u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje Časopis navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.

Svi ispitanici su bili izloženi svim eksperimentalnim situacijama. Primjer jednog od scenarija prikazan je na Slici *Slika 13*.

U procesu ste donošenja odluke o tome u kojem časopisu objaviti rad.

Molimo pročitajte sljedeće kratke opise časopisa i procijenite stupanj (ne) slaganja s navedenom izjavom koristeći sljedeću ljestvicu:
1 = u potpunosti se ne slažem, 2 = djelomično se ne slažem, 3 = nisam siguran/na, 4 = djelomično se slažem, 5 = u potpunosti se slažem

Časopis na web stranici nudi informacije koje navode da časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak.
 Na temelju dostupnih informacija na web stranici ste stekli dojam da naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje.
 Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.

Izjava: Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

Slika 13. Primjer scenarija u eksperimentalnom dijelu upitnika

3. Test kognitivne refleksivnosti

U ovom dijelu istraživanja korišten je test kognitivne refleksivnosti sastavljen od tri čestice, tj. tri problemska zadatka (Vidi [Prilog 2: Test Kognitivne refleksivnosti](#)). Test kognitivne refleksivnosti mjeri sposobnost ispitanika da u postavljenom zadatku nadvlada prvi odgovor koji je snažan, intuitivan i najčešće pogrešan.

U nastavku je naveden i pojašnjen primjer jednog zadatka usmjerenog na testiranje kognitivne refleksivnosti. Zadatak i ponuđeni odgovori glasili su: *Palica i loptica zajedno koštaju 110 kuna. Palica košta 100 kuna više od loptice. Koliko košta loptica?*

1. 5
2. 10
3. 55
4. Ništa od navedenog

Ispitanici u većini slučajeva odabiru odgovor pod rednim brojem (2) uz koji je ponuđena cijena loptice u iznosu od 10 kuna. Nakon aktivacije Tip 1 procesa koji su intuitivne prirode ispitanik odabire odgovor pod rednim brojem (2). Ispravan odgovor zahtijeva aktiviranje Tip 2 procesa, tj. analitičkog stila mišljenja. Za aktiviranje Tip 2 procesa potrebno je nadvladati prvi, intuitivni odgovor te upotrijebiti kognitivnu sposobnost koja će ispitanika dovesti do točnog odgovora, u konkretnom slučaju redni broj (1) uz koji je ponuđena cijena loptice u iznosu od 5 kuna.

4. Ispitivanje namjera objavljivanja u časopisima

U četvrtom dijelu upitnika korištenjem varijabli teorije planiranog ponašanja ispitala se uloga stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u formiranju namjere za objavljivanje u časopisima upitne ili dokazane kvalitete. Ovaj dio upitnika izrađen je u skladu s preporukama autora teorije planiranog ponašanja (Ajzen 1991; Francis 2004) i prema prethodnim istraživanjima koja su koristila ovaj konceptualni okvir uz naknadnu prilagobu istraživačkim problemima ove doktorske disertacije. U niže navedenim tablicama (11-14) prikazana je operacionalizacija varijabli teorije planiranog ponašanja: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola te namjera. Za bilježenje stupnja slaganja s izjavama o varijablama korištena je ljestvica od pet stupnjeva: (1) *u potpunosti se ne slažem*; (5) *u potpunosti se slažem*.

5. Stav

Varijabla *stav* kojom se mjeri *stav prema časopisima dokazane kvalitete* operacionalizirana je kroz pet čestica (Tablica 11).

Tablica 11. Stav - operacionalizacija varijabli

Varijabla	Opis varijable
Stav 1	Objavljivanje radova u časopisima koji jamče neuobičajeno brz recenzijski postupak (npr. tjedan dana) je pogrešan način objavljivanja i ne bi se trebalo bodovati kod izbora u viša zvanja.
Stav 2	Poželjno je da znanstvenici objavljuju što više radova u bilo kakvim časopisima
Stav 3	Vjerujem samo prestižnim časopisima i onima u čiju kvalitetu sam se osobno uvjerio.
Stav 4	Objavljivanje radova u prestižnim časopisima je jedini ispravan način objavljivanja.
Stav 5	Objavljivanje radova u časopisima koji ne provode kvalitetan recenzijski postupak ne šteti znanosti.

6. Norme

Varijable kojima se mjeri ulogu normi u formiranju namjere objavljivanja u časopisima upitne kvalitete operacionalizirane su kroz pet čestica (Tablica 12). Prve tri čestice ispituju utjecaj i podršku kolega i okoline (deskriptivne norme), dok se posljednje dvije čestice odnose na preskriptivne norme i percipirani institucijski i društveni pritisak.

Tablica 12. Norme - operacionalizacija varijabli

Varijabla	Opis varijable
Deskriptivna norma - podrška	Moje kolege me podržavaju u odluci da objavljujem radove samo u najuglednijim časopisima.
Deskriptivna norma	Kolege do čijeg mišljenja mi je stalo očekuju od mene da objavljujem radove samo u časopisima koji su kvalitetni i prestižni.
Deskriptivna norma - utjecaj	Na donošenje odluke o odabiru časopisa u kojem ću objaviti svoj rad utječu kolege do čijeg mi je mišljenja stalo.
Preskriptivne norme - utjecaj	Na donošenje odluke o odabiru časopisa u kojem ću objaviti svoj rad najviše utječu kriteriji navedeni u Pravilnicima o uvjetima za izbor u zvanja.
Preskriptivne norme - pritisak	Pod velikim sam pritiskom da objavljujem radove zbog uvjeta koje moram steći kako bih napredovao.

7. Varijabla percipirana bihevioralna kontrola

Varijabla kojom se mjeri percipirana bihevioralna kontrola pri objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete operacionalizirana je kroz pet čestica (Tablica 13). Prve dvije čestice odnose se na samoefikasnost, dok se druga i treća čestica odnose na percipiranu sposobnost (eng. capacity) (Fishbein i Ajzen, 2015) koja se u kontekstu ovog rada odnosi na percipiranu sposobnost ispitanika za ostvarenjem svog cilja za napredovanjem i percipirane lakoće prepoznavanja časopisa upitne kvalitete. Posljednja, peta čestica odnosi se na percipiranu autonomnost (eng. *autonomy*) (Fishbein i Ajzen, 2015) koja se u kontekstu ovog rada odnosi na stupanj kontrole ispitanika o donošenju odluka o odabiru časopisa za objavu rada.

Tablica 13. Percipirana bihevioralna kontrola - operacionalizacija varijabli

Varijabla	Opis varijable
Samoefikasnost 1	Objavljivanje u uglednim časopisima za mene nije nepremostiv problem.
Samoefikasnost 2	Posjedujem znanja i vještine potrebne za objavljivanje radova u najboljim časopisima u svom području.
Percipirana vještina 1	Sposoban sam ostvariti svoj cilj za napredovanjem.
Percipirana vještina 2	S lakoćom prepoznajem lažne časopise.
Percipirana autonomnost	Donošenje odluke o odabiru časopisa za objavu rada je isključivo pod mojom kontrolom (ja odlučujem gdje ću objaviti rad).

8. Varijabla namjera

Zavisna varijabla konceptualnog modela teorije planiranog ponašanja *namjera* prema Ajzenu (Ajzen, 1991) obuhvaća motivacijske faktore koji utječu na ponašanje, za razliku od prethodno spomenute varijable percipirane bihevioralne kontrole koja obuhvaća ne-motivacijske čimbenike.⁵⁷ Varijabla kojom se mjeri *namjera objavljivanja* u časopisima dokazane kvalitete (H5a i H5c) i časopisima upitne kvalitete (H5b) operacionalizirana je kroz tri čestice (Tablica 14).

Tablica 14. Namjere - operacionalizacija varijabli

Varijabla	Opis varijable
Namjera 1	Namjera mi je zadržati posao i spreman sam objaviti rad u bilo kojem časopisu koji se boduje kod napredovanja u području.
Namjera 2	Buduće članke namjeravam objaviti u časopisima koje smatram prestižnim.
Namjera 3	U cilju znanstvenog napredovanja bih objavio rad u časopisu koji jamči neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u iznimno kratkom vremenskom periodu.

9. Navike i ponašanja autora pri objavljivanju radova

U upitniku je ispitanicima predstavljeno ukupno 29 obilježja časopisa (Tablica 15). Ispitanici su navodili važnost svakog pojedinog obilježja časopisa pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Ispitanicima je ponuđena ljestvica od 1-5: (1) uopće nije važno; (5) vrlo je važno.

Nadalje su ispitane publikacijske prakse i navike ispitanika: pitanja o vrstama publikacija koje su objavili, planiranju daljnjeg napredovanja i motivaciji za objavljivanjem radova.

⁵⁷ Kako je i objašnjeno u teorijskom dijelu rada, u poglavlju 4.1. *Teorija planiranog ponašanja*, percipirana bihevioralna kontrola je kao nova varijabla teorije planiranog ponašanja uvedena naknadno, upravo zbog kritika ove teorije da ponašanje nije uvijek pod voljnom kontrolom. Varijabla percipirana bihevioralna kontrola se odnosi na to koliko je neko ponašanje pod kontrolom donositelja odluke.

5.7.3. Etički aspekti istraživanja

Glavni dio istraživanja proveden je putem online upitnika koji je odobren od strane Etičkog povjerenstva Sveučilišta u Zadru⁵⁸.

Online upitnik i zamolba za sudjelovanjem u istraživanju upućeni su na e-mail adrese prikupljene s javno dostupnih stranica objavljenih na mrežnim sjedištima hrvatskih visokoškolskih i znanstvenih institucija (vidi Prilog 1 i Prilog 3)⁵⁹. Istraživanje je provedeno u razdoblju od srpnja do rujna 2021. godine. Svi izrazi koji su korišteni u upitniku, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod. Kao podrška tijekom i nakon istraživanja ponuđena je elektronička adresa autorice na kojoj su se mogli zatražiti dodatni podaci o istraživanju. U istraživanju je svim ispitanicima zajamčeno dragovoljno sudjelovanje, povjerljivost, tajnost i anonimnost podataka.

U istraživanju je korištena platforma PsyToolkit⁶⁰ i prikupljeni podaci su pohranjeni na njihovom poslužitelju⁶¹. Prikupljeni podaci su sukladno GDPR regulativi anonimizirani i ne mogu se izravno povezati s ispitanicima. Pristup poslužitelju i podacima moguć je isključivo autorici.

Svi rezultati prikupljeni u istraživanju analizirani su na grupnoj, a ne individualnoj razini. Podaci su obrađeni u skladu s načelima Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4. 5. 2016.) (Europski parlament. (2016). Uredba (EU) Europskog Parlamenta i Vijeća (Opća uredba o zaštiti podataka))⁶² i Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“ 42/18)(NN 2018)⁶³. Znanstveno-istraživački rad proveden je u skladu s pravilima dobre znanstvene prakse kako je to određeno

⁵⁸ Suglasnost za provedbu istraživanja. KLASA: 114-06/21-01/16, URBROJ: 15-21-02 od 01. srpnja 2021. godine

⁵⁹ Za sadržaj online upitnika Vidi Prilog [Skripta upitnika i eksperimenta](#). Za sadržaj Zamolbe za sudjelovanjem u istraživanju Vidi Prilog [Zamolba za sudjelovanjem u istraživanju](#).

⁶⁰ Psytoolkit. [Pristupljeno 12. travnja 2021. https://www.psytoolkit.org/](https://www.psytoolkit.org/)

⁶¹ Psytoolkit je besplatna online platforma za provođenje kognitivnih psiholoških eksperimenata i upitnika te se koristi za akademska istraživanja i edukaciju.

⁶² Opća uredba o zaštiti podataka.

⁶³ Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka.

Etičkim kodeksom Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju (2006)⁶⁴ i Etičkim kodeksom Sveučilišta u Zadru (2010).⁶⁵

⁶⁴ Etički kodeks Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju. (KLASA: 640-01/06-04/06, URBROJ: 533-045-06-02 od 13. studenoga 2006. godine, KLASA: 035-05/07-01/0002, URBROJ:355-01-03-15-19 od 15. lipnja 2015. godine.

⁶⁵ Etički kodeks Sveučilišta u Zadru. (KLASA: 012-03/10-01/04, URBROJ: 2198/1-79-06-09 od 25. svibnja 2010. godine.

6. Analiza rezultata istraživanja

U ovom poglavlju predstavljena je metodologija obrade podataka, te su slijedom postavljenih istraživačkih problema i hipoteza predstavljeni rezultati istraživanja

6.1. Metodologija obrade podataka

Istraživanje doktorske disertacije provedeno je eksplorativno sekvencijalnim nacrtom istraživanja. U prvoj fazi istraživanja (F1D1 i F1D2 - tematska analiza sadržaja) korištene su kvalitativne metode tematske analize sadržaja. Podaci su se prikupljali korištenjem softvera za kvalitativnu obradu podataka Nvivo. U F1D3 analizi sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne i dokazane kvalitete koristile su se metode deskriptivne statistike (postotna relativna frekvencija). U trećoj fazi istraživanja (F3 - pilot istraživanje) korištena je faktorska analiza: metoda glavnih komponenti (PCA – *Principal component analysis*). U obradi i analizi prikupljenih podataka u glavnoj fazi istraživanja (F4 - četvrta faza) korišten je statistički paket Jamovi⁶⁶. U svrhu ostvarenja ciljeva istraživanja i testiranja postavljenih hipoteza u glavnom istraživanju (četvrta faza) korištene su metode deskriptivne i inferencijalne statističke metode. Za testiranje valjanosti mjernih skala korištena je faktorska analiza i analiza pozdanosti (Cronbach α koeficijent). U glavnoj analizi i testiranju istraživačkih hipoteza korištene su multivarijantne statističke metode (višestruka hijerarhijska regresijska analiza).

6.2. Istraživački problem 1

Prvi istraživački problem usmjeren je na obilježja časopisa te elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete: Istraživački problem 1. Na osnovi relevantne literature te „crnih“ i „bijelih“ popisa utvrditi obilježja i elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete.

Iz navedenog istraživačkog problema proizlazi sljedeća hipoteza: *H1 Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete.*

Prva faza istraživanja podijeljena je u tri dionice, a glavna svrha ove faze je izrada varijabli za glavnu (četvrtu) fazu istraživanja (prema eksplorativno sekvencijalnom nacrtu istraživanja). Glavna faza istraživanja provedena je metodom anketnog upitnika u kojem su ugrađeni eksperimentalni scenariji.

⁶⁶ Jamovi. Pristupljeno 1. rujna 2021. <https://www.jamovi.org/>

6.2.1. Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja o publikacijskom ponašanju

Svrha dionice *FIDI*⁶⁷ je identifikacija varijabli potrebnih za izradu pitanja o percipiranoj važnosti obilježja časopisa pri donošenju odluke o objavi rada u anketnom upitniku⁶⁸ (četvrta faza istraživanja) i dijelom za izradu scenarija u eksperimentalnom dijelu anketnog upitnika (scenariji s pozitivnim obilježjima časopisa)⁶⁹. Nakon prvog kruga (186 članaka), u drugom krugu je odabrano 28 članaka na temelju dva kriterija: 1) prethodna istraživanja koja su tematski u skladu s ciljem i temom istraživanja: *publikacijsko ponašanje autora* te 2) prethodna istraživanja koja su provedena na temelju *anketnog upitnika*. Tematska analiza sadržaja provedena je uz pomoć NVivo softvera za kvalitativnu analizu podataka.

Rezultati:

- krug: 113 obilježja časopisa
- krug: 79 obilježja časopisa
- krug: 51 obilježje časopisa
- krug: 29 obilježja časopisa: finalni rezultat = 29 varijabli za anketni upitnik (Tablica 15).

⁶⁷ Vidi Tablica 1. Šifarnik dionica prve faze istraživanja: analiza sadržaja

⁶⁸ Pitanje: "Navedite u kojoj mjeri su Vam važne navedene tvrdnje i obilježja časopisa kada donosite odluku u kojem ćete časopisu objaviti rad. Vidi 11.1. Prilog 1- Skripta anketnog upitnika i eksperimentalnih scenarija.

⁶⁹ Vidi SlikuSlika 13. Primjer scenarija u eksperimentalnom dijelu upitnika.

Tablica 15. Rezultati tematske analize sadržaja - obilježja časopisa (publikacijsko ponašanje)

Obilježja časopisa	Kategorija	P
Časopis je prestižan i ugledan.	Prestiž - ugled časopisa / Metrike	37
Časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak.	Politika časopisa / Urednička politika; Recenzijski postupak	21
Časopis ima veliku čitateljsku publiku.	Vidljivost	21
Časopis je usko vezan s temom ili područjem mog znanstvenog interesa.	Obilježja povezana s autorom	18
Časopis ima visoke bibliometrijske pokazatelje (npr. impact factor i sl.).	Prestiž - ugled časopisa / Metrike	17
Časopis jamči kratak period od predaje do objave rada.	Politika časopisa / Urednička politika; Recenzijski postupak; Brzina objave	17
Časopis ima ugledne članove uredništva	Politika časopisa/Urednička politika	13
Časopis stavlja radove u otvoreni pristup.	Vidljivost	13
Imam pozitivno prethodno iskustvo objavljivanja u tom časopisu.	Obilježja povezana s autorom; Prethodno iskustvo	13
Dostupnost tehničkih značajki (npr. mogućnost online predaja rada na objavu s mogućnošću praćenja, elektroničko upozorenje)	Tehničke značajke	12
Časopis su mi preporučili kolege.	Obilježja povezana s autorom	12
Časopis je indeksiran u prestižnim bibliografskim i citatnim bazama podataka	Prestiž - ugled časopisa / Metrike	10
Časopis ima visoku stopu prihvaćanja radova za objavu.	Politika časopisa / Urednička politika; Recenzijski postupak; Lakoća objave	9
Časopis često izlazi.	Politika časopisa/Urednička politika; Izlaženje	8
Časopis jamči potpuno besplatnu objavu rada.	Politika časopisa/Urednička politika, Troškovi	6
Časopis jasno navodi cijenu naplate troškova objave članaka (Article processing charges - APC).	Politika časopisa/Urednička politika, Troškovi	5
Časopis ima dugu tradiciju izlaženja.	Politika časopisa/Urednička politika; Izlaženje	5
Časopis dolazi iz države poznate po visokoj kvaliteti znanstvenih istraživanja.	Politika časopisa/Urednička politika; Izlaženje	5
Objavljivanje u tom časopisu mi podiže ugled u znanstvenoj zajednici.	Obilježja povezana s autorom	5

Časopis ima visoke altmetrijske pokazatelje (npr. broj downloada, broj dijeljenja na društvenim mrežama i sl.).	Prestiž - ugled časopisa / Metrike	4
Časopis objavljuje samo mali broj prijavljenih radova.	Politika časopisa / Urednička politika; Recenzijski postupak, Visoka stopa odbijanja radova	4
Časopis ima tiskanu i online inačicu.	Politika časopisa/Urednička politika	4
Časopis omogućuje autoru da zadrži autorska prava.	Politika časopisa/Urednička politika	4
Časopis ima niske troškove objave.	Politika časopisa/Urednička politika, Troškovi	3
Časopis ima jasno navedene smjernice i upute za autora.	Politika časopisa/Urednička politika	3
Osobno poznajem urednike ili članove uredništva časopisa.	Obilježja povezana s autorom	2
Časopis ima dopadljiv i suvremen dizajn.	Tehničke značajke	1
Časopis objavljuje radove uglednih autora.	Obilježja povezana s autorom	1
Redovito pratim i čitam radove objavljene u tom časopisu .	Obilježja povezana s autorom	1

*P – pojavnost u literaturi iz analize sadržaja (F1D1) (N=29)

6.2.2. Tematska analiza sadržaja prethodnih istraživanja o časopisima upitne kvalitete

Konačni rezultat drugog dijela analize sadržaja proveden je sintezom (*FID2S*) rezultata sve tri dionice: *FID2a*, *FID2b* i *FID2c*⁷⁰. Na temelju provedenog postupka izdvojeno je ukupno 49 obilježja časopisa upitne kvalitete (Tablica 16). Navedena obilježja su kao varijable uključena u pilot istraživanje (Vidi Poglavlje 5.6).

Tablica 16. Rezultati tematske analize sadržaja: obilježja časopisa upitne kvalitete

Pokazatelj upitne kvalitete*P – pojavnost u literaturi iz analize sadržaja	Kategorija	P
Časopis ne provodi recenzijski postupak.	Neetičnost/Loši urednički postupci/loše prakse)	16
Časopis koristi lažne metrike (npr. izmišljeni JIF, CiteScore, SJR i sl.).	Neetičnost	12
Izdavač obećava neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. manje od 4 tjedna, jedan tjedan ili 48h).	Loše publikacijske prakse	8
Časopis ne dodjeljuje jedinstvene identifikatore objavljenim člancima (npr. DOI).	Loši urednički postupci	7
Naslov časopisa je identičan ili vrlo sličan naslovu uglednog časopisa.	Neodgovarajući naslov	5
Podaci o urednicima i ostalim članovima uredničkog odbora su netransparentni ili izmišljeni (npr. nisu navedena imena članova uredništva, navedena su izmišljena imena ili imena stručnjaka koji su preminuli).	Neetičnost	4
Časopis provodi neadekvatan recenzijski postupak (npr. lažni postupak, jedan je recenzent, recenzent pregledava radove koji su izvan njegovog područja).	Neetičnost	4
Adresa web stranice (URL) časopisa je sumnjiva.	Loša mrežna stranica	4
Časopis neprestano šalje spam e-mailove i ne reagira na zamolbe primatelja za prestankom primanja obavijesti.	Neetičnost	4
Na mrežnoj stranici časopisa i u člancima se koristi nestandardni jezik i ima gramatičkih pogrešaka.	Loša mrežna stranica	4
Izdavač objavljuje radove koji su već objavljeni u drugim časopisima.	Neetičnost	4

⁷⁰ Vidi Poglavlje 5.6

Časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.	Loši urednički postupci	4
Naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje.	Neodgovarajući naslov	4
Na mrežnoj stranici nije navedena fizička adresa izdavača.	Loša mrežna stranica	4
Na mrežnoj stranici časopisa postoje neispravne ili mrtve poveznice/linkovi.	Loša mrežna stranica	4
U naslovu časopisa su navedeni pojmovi koji (pre)naglašavaju međunarodni karakter časopisa (npr. International, Global, World, Universal).	Neodgovarajući naslov	4
Mrežna stranica časopisa je loše dizajnirana i nekvalitetna.	Loša mrežna stranica	4
Troškovi objave rada (APC) su netransparentni i autori ih saznaju tek nakon obavijesti o prihvaćanju rada za objavu.	Neetičnost	3
Časopis koristi lažni ili nepostojeći ISSN broj.	Neetičnost	3
Časopis objavljuje znanstveno sporne, diskutabilne, kontroverzne ili pseudoznanstvene članke.	Neetičnost	3
Časopis je odjednom znatno povećao broj objavljenih članaka.	Loše publikacijske prakse	3
Vlasnik (osnivač) izdavačke kuće je ujedno i (glavni) urednik svih časopisa u izdanju istog izdavača.	Loši urednički postupci	3
Članovi uredništva dolaze s ograničenog zemljopisnog područja, a časopis se promovira kao međunarodni.	Loši urednički postupci	3
Izdavač istovremeno objavljuje više časopisa i pokreće veliki broj novih naslova.	Loše publikacijske prakse	3
Na mrežnoj stranici časopisa nisu dostupne ili jasno navedene smjernice o recenzijskom postupku za autore.	Loši urednički postupci	2
Mrežna stranica časopisa je "nevidljiva" i nije ju moguće pronaći pomoću tražilica.	Loša mrežna stranica	2
Časopis ne reagira i ne provodi postupke u slučajevima opravdane sumnje u znanstvenu nečestitost.	Neetičnost	2
Članovi uredništva časopisa nisu iz akademske zajednice.	Loši urednički postupci	2
Cjelovitom tekstu dijela ili svih objavljenih članaka nije moguće pristupiti ili ih se ne može preuzeti.	Loše publikacijske prakse	2
Uredništvo časopisa koristi besplatnu adresu elektroničke pošte koja nije povezana domenom izdavača/organizacije (Gmail, Hotmail, Yahoo).	Loše publikacijske prakse	2

Izdavač objavljuje sve radove za koje autor plati bez obzira na njihovu kvalitetu ili temu.	Neetičnost	1
Časopis ne provodi stručno, jezično i/ili likovno-grafičko uređivanje teksta (npr. lektura, korektura).	Loše publikacijske prakse	1
Časopis naplaćuje objavu rada bez provođenja recenzijskog postupka i uobičajenih uređivačkih postupaka.	Neetičnost	1
Časopis nudi mogućnost avansnog plaćanja troškova objave za buduće radove.	Neetičnost	1
Izdavač je povezan s organizacijom <i>predatorskih</i> konferencija.	Neetičnost	1
Mrežna stranica časopisa pokušava instalirati neželjeni softver na računalo posjetitelja.	Loša mrežna stranica	1
Izdavač neistinito tvrdi da su svi dostupni članci u otvorenom pristupu.	Neetičnost	1
Časopis navodi lažne informacije o postotku odbijenih radova.	Neetičnost	1
Smjernice o autorskim pravima nisu dostupne ili su loše napisane.	Loši urednički postupci	1
Izdavač uklanja članke i časopise s weba bez privole autora.	Loši urednički postupci	1
Autori objavljuju veći broj članaka sličnog sadržaja ili naslova.	Loše publikacijske prakse	1
Časopis nema arhiv prethodno objavljenih sadržaja.	Loši urednički postupci	1
Časopis navodi samo osobna imena i/ili fotografije urednika i ostalih članova uredništva, a objavljene fotografije su nekvalitetne (npr. razmjer proporcija ukazuje na moguće preuzimanje slika s drugih stranica bez prilagodbe i sl.	Loši urednički postupci	1
Časopis obećava mogućnost objave konferencijskog priopćenja u časopisu s visokim čimbenikom utjecaja (Journal Impact Factor).	Loše publikacijske prakse	1
Časopis ne omogućava povlačenje rada iz recenzijskog/uredničkog postupka.	Neetičnost	1
Urednik redovito objavljuje vlastite članke u časopisu.	Loše publikacijske prakse	1
Časopis traži odricanje od autorskih prava u korist izdavača ili časopisa.	Loše publikacijske prakse	1
Autori objavljuju veći broj članaka u istom časopisu i/ili svesku.	Loše publikacijske prakse	1

Izdavač ili časopisi nije dostupan/indeksiran u relevantnim bazama podataka (npr. Scopus, WoS i dr.).	Loši urednički postupci	1
Na mrežnoj stranici časopisa nisu dostupne jasno navedene upute za pripremu rukopisa.	Loši urednički postupci	1

*P – pojavnost u literaturi iz analize sadržaja (FIDS)

6.2.3. Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne i dokazane kvalitete

U FID3 testirala se hipoteza 1: *Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete.*

Kriteriji potrebni za analizu dijelom su preuzeti iz sljedećih publikacija i rezultata prve faze istraživanja:

- iz dokumenta *Principles of transparency and best practice in scholarly publishing* koje su zajednički objavili Udruga za etiku u objavljivanju (eng. *Comittee on Publication Ethics, COPE*)⁷¹, Svjetska udruga medicinskih urednika (eng. *World Association of Medical Editors*)⁷², Direktorij časopisa u otvorenom pristupu (eng. *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*)⁷³, Udruga znanstvenih izdavača u otvorenom pristupu (eng. *Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA)*)⁷⁴ te dokumenta *Core practices* Udruge za etiku u objavljivanju.
- iz članaka Kratochvila (2020) i Strinzela i suradnika (2019)
- iz rezultata drugog dijela tematske analize časopisa (F1D2S) (Tablica 16).

Konačni kriteriji za analizu izrađeni su na način da su odabrani kriteriji koji su bili zastupljeni u sva tri navedena izvora (podudarnost kategorija)⁷⁵ te u skladu s pretpostavljenom hipotezom 1, koja je za glavne značajke naglasila *etičke i profesionalne nakladničke standarde.*

Kriteriji su:

- a. transparentni troškovi objave navedeni na stranici
- b. transparentni podaci o uredništvu
- c. lažne metrike

⁷¹ Udruga za etiku u objavljivanju. Pristupljeno 1. ožujka 2021. <https://publicationethics.org/>

⁷² Svjetska udruga medicinskih urednika. Pristupljeno 1. ožujka 2021. <https://www.wame.org/>

⁷³ Direktorij časopisa u otvorenom pristupu. Pristupljeno 1. ožujka 2021. <https://doaj.org/>

⁷⁴ Udruga znanstvenih izdavača u otvorenom pristupu. Pristupljeno 1. ožujka 2021. <https://oaspa.org/>

⁷⁵ Kratochvil (2020), Strinzela (2019) te rezultata drugog dijela tematske analize časopisa (Tablica 16).

- d. podaci o recenzijskom postupku,
- e. naslov časopisa koji naglašava njegov međunarodni karakter.

Tablica 17 prikazuje navedene kriterije tj. kodni plan analize sadržaja, u kojem su navedeni kriteriji za analizu. Kategorije su za potrebe analize prikazane u pozitivnom polu: oznaka 1 u analizi označava da časopis zadovoljava etičke standarde prema kriterijima analize, a oznaka 0 da ne zadovoljava. Kategorije su prikazane u pozitivnom polu kako bi se lakše radila analiza u skladu s postavljenom hipotezom. Binarna oznaka (1) pridavala se mrežnoj stranici u slučaju kad bi časopis zadovoljio kriterij, a oznaka (0) kada časopis ne bi zadovoljio kriterij. U drugom dijelu navedene tablice prikazan je primjer analize dodavanjem binarnih oznaka na pet časopisa iz uzorka.

Tablica 17. Kodni plan analize sadržaja (F1D3) i primjer pridavanja binarnih kodova u analizi sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne (N=25) i dokazane kvalitete (N=25)

Časopis	Kriterij 1	Kriterij 2	Kriterij 3	Kriterij 4	Kriterij 5
Redni broj časopisa - Časopis upitne i dokazane kvalitete	Transparentni troškovi objave	Transparentni podaci o uredništvu	Na mrežnoj stranici nisu dostupne lažne metrike	Izdavač ne obećava neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. manje od 4 tjedna, jedan tjedan ili 48h).	U naslovu časopisa nisu navedeni pojmovi koji (pre)naglašavaju međunarodni karakter časopisa (npr. International, Global, World, Universal).
Časopis RB	Kriterij 1	Kriterij 2	Kriterij 3	Kriterij 4	Kriterij 5
Časopis 1	0	0	0	0	1
Časopis 2	1	0	0	0	1
Časopis 3	0	0	0	0	1
Časopis 4	1	0	0	0	1
Časopis 5	1	1	0	0	1

Uzorak istraživanja – popis časopisa iz analize F1D3 dostupni su u: Prilog 4: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz baze Cabells (N=25) i Prilog 5: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa – DOAJ (N=25)

Tablica 18 prikazuje rezultate F1D3. Izračunom postotka kršenja kriterija utvrđeno je kako je kršenje etičkih i profesionalnih nakladničkih standarda među časopisima upitne kvalitete zabilježeno kod kriterija: isticanja lažnih metrika (80%), nepostojanja jasne transparentnosti o radu uredništva (72%), obećavanja neuobičajeno brzog recenzijskog postupka i objave rada u kratkom periodu (64%), netransparentnih troškova objave (60%). Kod kriterija: prenaplašavanja pojmova koji ističu međunarodni karakter časopisa rezultati su pokazali najmanje kršenja kriterija kod časopisa upitne kvalitete (48%). Časopisi iz baze Directory of Open Access (DOAJ) u potpunosti zadovoljavaju sve kriterije te se može zaključiti da časopisi iz uzorka ne krše navedene kriterije etičkih i profesionalnih izdavačkih standarda.

Tablica 18. Rezultati analize sadržaja 25 časopisa upitne kvalitete (F1D3)

Kriterij (rb)	Kriterij - opis	Postotak kršenja kriterija
Kriterij 1	Na mrežnoj stranici su dostupne lažne metrike	80 %
Kriterij 2	Nepostojanja jasne transparentnosti o radu uredništva	72 %
Kriterij 3	Izdavač obećava neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. manje od 4 tjedna, jedan tjedan ili 48h).	64 %
Kriterij 4	Netransparentni troškovi objave	60 %
Kriterij 5	U naslovu časopisa su navedeni pojmovi koji (pre)naglašavaju međunarodni karakter časopisa (npr. International, Global, World, Universal).	48 %

Na temelju provedene analize postotka kršenja kriterija navedenih u prethodnoj tablici, može se zaključiti da je **Hipoteza 1**: Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete: **potvrđena**.

6.3. Istraživački problem 2

Istraživački problem 2: Na temelju postojećih "crnih popisa" istražiti zastupljenost časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBI) i usporediti ih s rezultatima sličnih međunarodnih istraživanja. Analiza rezultata ovog dijela istraživanja (Tablica 19) pokazala je da u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji ima 1139 radova iz časopisa koje je baza Cabells Scholarly Analytics Predatory Reports označila kao *predatorske*, odnosno „upitne kvalitete“, što čini 0.59% od ukupno 191 749 radova u dostupnih CROSBI bazi u periodu provođenja istraživanja.

Tablica 19. Zastupljenost CROSBİ radova koji su objavljeni u časopisima upitne kvalitete

	Broj radova
Ukupan broj CROSBİ radova	191749
Broj CROSBİ radova objavljenih u CSA časopisima	1139
Zastupljenost CROSBİ radova objavljenih u CSA časopisima	0,59%

*CROSBİ - Hrvatska znanstvena bibliografija, CSA - Cabells Scholarly Analytics

Može se zaključiti kako je **Hipoteza 2**: Očekuje se izvjesna zastupljenost časopisa iz tzv. "crnih popisa" u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBİ) **potvrđena**.

6.4. Analiza navika objavljivanja autora iz društvenog i humanističkog područja

Vrste publikacija prema području znanosti i akademskom statusu

U tablicama *Tablica 20* i *Tablica 21* prikazane su vrste publikacija koje su ispitanici objavljivali u razdoblju od 2019. do 2021. godine⁷⁶, s obzirom na područje znanosti i akademski status ispitanika. Analiza razlika između autora iz društvenog i humanističkog područja (*Tablica 20*) pokazuje da postoje statistički značajne razlike ($p < .001$) između ispitanika iz društvenih i humanističkih znanosti s obzirom na sve navedene vrste radova koje objavljuju. Autori iz humanističkog područja objavljuju više autorskih knjiga ($M=0.505$) od ispitanika iz društvenog područja ($M=0.288$). Uredničke knjige ($M=0.553$) te poglavlja u knjigama ($M=1.345$) su također vrste publikacija koje se više objavljuju u humanističkom području. Autori iz društvenog područja znanosti više objavljuju radova u časopisima ($M=4.094$) i zbornicima skupova ($M=2.705$) od svojih kolega iz humanističkog područja znanosti (*Tablica 20*). Nadalje, rezultati su pokazali kako autori u višem akademskom statusu objavljuju više od ispitanika u nižem akademskom statusu sve vrste publikacija (*Tablica 21*).

⁷⁶ Približan broj radova.

Tablica 20. Vrsta i broj publikacija objavljenih od 2019. - 2021. godine s obzirom na područje znanosti

	Područje znanosti	M	SD	U	p
Autorske knjige	Humanističko	0.505	1.02		
	Društveno	0.288	0.76	39307	< .001
Uredničke knjige	Humanističko	0.553	1.06		
	Društveno	0.298	0.80	39929	< .001
Poglavlja u knjigama	Humanističko	1.345	2.51		
	Društveno	1.266	2.84	42548	0.04
Radovi u časopisima	Humanističko	3.078	4.43		
	Društveno	4.094	7.04	41060	0.009
Radovi u zbornicima skupova	Humanističko	1.901	2.7		
	Društveno	2.705	5.68	42358	0.041

*M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija; U – Mann Whitney U

Tablica 21. Vrsta i broj publikacija objavljenih od 2019.-2021. godine s obzirom na akademski status

	Akademski status	M	SD	U	p
Autorske knjige	Niži	0.213	0.65		
	Viši	0.552	1.04	36602	< .001
Uredničke knjige	Niži	0.154	0.61		
	Viši	0.663	1.11	32557	< .001
Poglavlja u knjigama	Niži	0.584	1.87		
	Viši	1.936	3.11	25842	< .001
Radovi u časopisima	Niži	2.196	3.09		
	Viši	4.893	7.44	28305	< .001
Radovi u zbornicima skupova	Niži	1.661	2.16		
	Viši	2.929	5.82	39334	< .001

*M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija; U – Mann Whitney U

6.5. Istraživački problem 3

Istraživački problem 3 glasi: Ispitati povezanost važnosti percipiranog značaja odabranih obilježja časopisa te akademskog statusa i područja znanosti autora. Iz navedenog istraživačkog problema proizlazi sljedeća hipoteza: H3 *Očekuje se pozitivna povezanost između višeg akademskog statusa i percipirane važnosti prestiža pri objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete. Za razliku od toga, očekuje se pozitivna povezanost između nižeg akademskog statusa i percipirane važnosti lakoće i brzine objavljivanja u časopisima upitne kvalitete. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.*

6.5.1. Percipirana važnost obilježja časopisa s obzirom na akademski status i područje znanosti autora

Tablica 22 prikazuje deskriptivnu statistiku percipirane važnosti obilježja časopisa i tvrdnji koje su autorima važne pri donošenju odluka o odabiru časopisa za objavu rada. Ispitanici su na ljestvici od 1-5 (1=uopće nije važno, 5=vrlo je važno) označavali važnost pojedinih obilježja časopisa i tvrdnji koje su im važne kod donošenja odluka o odabiru časopisa za objavu rada..

Tablica 22. Percipirana važnost obilježja časopisa s obzirom na znanstveno područje i akademski status autora (skala 1-5)

Obilježje časopisa	Cijeli uzorak		Humanističko područje				Društveno područje			
			Niži status		Viši status		Niži status		Viši status	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Recenzijski postupak (pravedan i transparentan)	4,60	0,61	4,67	0,52	4,70	0,53	4,44	0,70	4,60	0,63
Jasno navedene smjernice za autora	4,54	0,66	4,59	0,58	4,45	0,76	4,58	0,67	4,57	0,61
Područje interesa	4,43	0,69	4,40	0,73	4,53	0,63	4,38	0,74	4,42	0,65
Indeksiranost	4,42	0,74	4,21	0,84	4,22	0,76	4,47	0,74	4,76	0,47
Besplatna objava	4,17	0,92	4,17	0,83	4,15	0,96	4,05	1,03	4,33	0,82
Prestiž i ugled	4,16	0,77	4,05	0,76	4,23	0,73	4,09	0,76	4,28	0,80
Pozitivno prethodno iskustvo	4,09	0,86	4,00	0,85	4,23	0,79	4,03	0,95	4,07	0,84
Bibliometrijski pokazatelji (IF)	4,04	0,86	3,92	0,83	3,92	0,85	4,14	0,83	4,18	0,89
Otvoreni pristup	4,01	0,87	3,98	0,80	4,25	0,74	3,88	0,95	3,94	0,91
Mogućnost zadržavanja autorskih prava	3,98	0,99	4,22	0,85	4,04	0,95	4,08	0,99	3,62	1,05
Osobni ugled pri objavljivanju	3,98	0,83	3,83	0,79	4,06	0,81	4,06	0,84	3,94	0,85
Čitateljska publika	3,91	0,87	3,90	0,76	4,05	0,81	3,94	0,95	3,76	0,90
Jasno navedeni troškovi objave	3,87	1,06	3,94	0,92	3,60	1,19	4,04	0,90	3,92	1,13

Duga tradicija izlaženja	3,80	0,96	3,79	0,85	3,80	1,05	3,80	0,96	3,82	0,97
Niski troškovi objave	3,74	1,02	3,63	0,97	3,47	1,09	3,84	0,98	4,03	0,97
Online predaja rada	3,73	1,05	3,63	0,99	3,33	1,12	3,96	0,96	3,99	0,98
Ugledni autori	3,72	0,92	3,60	0,98	3,87	0,89	3,76	0,91	3,63	0,91
Ugledni članovi uredništva	3,65	0,96	3,66	0,96	3,75	0,98	3,64	0,91	3,58	0,98
Preporuka kolega	3,64	0,87	3,67	0,86	3,58	0,86	3,78	0,90	3,53	0,85
Čitam taj časopis	3,64	0,92	3,54	0,92	3,87	0,81	3,53	0,95	3,60	0,98
Altmetrijski pokazatelji	3,56	0,96	3,58	0,92	3,66	0,91	3,49	1,02	3,54	0,97
Redovitost izlaženja	3,46	0,94	3,30	0,80	3,49	0,93	3,46	0,99	3,55	0,98
Država izlaženja	3,36	0,99	3,28	0,97	3,60	0,87	3,26	1,02	3,28	1,06
Tiskana i online verzija izlaženja	3,14	1,15	3,40	0,98	3,46	1,05	2,96	1,22	2,78	1,18
Brzina objave	3,14	1,08	3,15	1,02	3,01	1,16	3,26	1,01	3,15	1,12
Recenzijski postupak (strog)	2,97	0,86	2,90	0,79	3,02	0,92	2,96	0,88	2,97	0,85
Lakoća objave	2,83	0,99	2,74	0,91	2,70	1,00	3,13	0,98	2,72	0,99
Dizajn	2,64	1,03	2,63	1,01	2,57	1,11	2,83	1,01	2,53	0,97
Osobno poznajem urednike	2,42	1,05	2,40	1,04	2,56	1,01	2,38	1,09	2,31	1,05

* M - aritmetička sredina; SD - Standardna devijacija; Podaci su sortirani prema prosječnim odgovorima za cijeli uzorak.

Tablica 23 prikazuje izdvojena najvažnija četiri obilježja časopisa autorima iz društvenog i humanističkog područja znanosti i u višem i nižem akademskom statusu. Rezultati su pokazali da je *autorima iz humanističkog područja, neovisno o akademskom statusu, najvažniji pravedan i transparentan recenzijski postupak*, ($M=4.76$; niži status; $M=4.70$; viši status) dok je *autorima iz društvenog područja u višem zvanju* ($M=4.76$) najvažnija *indeksiranost časopisa u relevantnim bazama podataka*. Autorima iz humanističkog područja je indeksiranost časopisa u relevantnim bazama podataka također važna, premda u manjem prosjeku ($M=4.22$). Među četiri najvažnija izdvojena obilježja, svim ispitanicima (društveno – humanističko područje / viši – niži status) podjednako je važno da je *časopis usko vezan s temom ili područjem njihovog znanstvenog interesa* i da časopis ima *jasno navedene smjernice i upute za autora*.

Tablica 23. Rezultati istraživanja: najvažnija obilježja časopisa autorima

Obilježje časopisa	Humanističko područje		Društveno područje	
	Niži status	Viši status	Niži status	Viši status
	M	M	M	M
Recenzijski postupak (pravedan i transparentan)	4,67	4,70	4,44	4,60
Jano navedene smjernice za autora	4,59	4,45	4,58	4,57
Područje interesa	4,40	4,53	4,38	4,42
Indeksiranost	4,21	4,22	4,47	4,76

*M – aritmetička sredina; Niži status – niži akademski status (nastavna, suradnička i stručna zvanja); Viši status – viši akademski status (znanstveno – nastavna zvanja).

6.5.2. Faktorska analiza za skale percipirane važnosti obilježja časopisa

Eksploratornom faktorskom analizom (Tablica 24) ispitana je valjanost mjernih skala *Percipirani prestiž časopisa* i *Percipirana brzina i lakoća objave*. Na temelju tematske kvalitativne analize sadržaja u prvoj fazi istraživanja (F1D1) identificirane su teme: 1) Tehničke značajke, 2) Prestiž časopisa i metrički pokazatelji, 3) Politika časopisa (Urednička politika), 4) Vidljivost i 5) Obilježja povezana s autorom (Tablica 15). U okviru treće teme: politika časopisa (urednička politika) identificiran je niz pod-tema: recenzijski postupak (pravedan i transparentan, brzina i lakoća objave, urednička politika, troškovi, izlaženje, transparentnost: smjernice i upute, autorska prava). Za testiranje postavljene hipoteze 3 relevantna je tema *Prestiž časopisa* te tema *Politika časopisa* (urednička politika), koja se odnosi na podtemu *recenzijski postupak*, tj. obilježja *brzina objave* i *lakoća objave*. Za faktorsku analizu odabrano je šest obilježja časopisa važnih za ispitivanje treće hipoteze obuhvaćenih u te dvije teme kako bi se ispitala valjanost mjernih skala vezanih za hipotezu 3. Analizom je potvrđena pripadnost tvrdnji navedenim temama. Mjerne skale su *Percipirani prestiž časopisa* i *Percipirana brzina i lakoća objave*. Skala *Prestiž časopisa* sastoji se od sljedećih obilježja: percipirani prestiž i ugled časopisa, visoki bibliometrijski pokazatelji (npr. *impact factor*), indeksiranost časopisa u relevantnim bibliografskim i citatnim bazama podataka (npr. Web of Science i Scopus), altmetrijski pokazatelji (npr. broj preuzimanja članaka, broj dijeljenja na društvenim mrežama). *Brzina objave* odnosi se na to da časopis jamči kratak period od predaje do objave rada. *Lakoća objave* se odnosi na to da časopis ima visoku stopu prihvaćanja radova.

Tablica 24. Faktorska analiza za skale: Prestiž časopisa i Brzina i lakoća objave

Faktor

	Prestiž časopisa (rIF F1)	Brzina i lakoća objave (rIF F2)	Specificitet
Prestiž i ugled	0.719		0.492
Bibliometrijski pokazatelji	0.894		0.195
Indeksiranost	0.726		0.474
Altmetrijski pokazatelji	0.47		0.742
Brzina objave		0.702	0.503
Lakoća objave		0.747	0.446

*rIF – faktorske saturacije s faktorima 1 (F1) i 2 (F2); F1 – faktor 1 – Prestiž časopisa; F2 – Brzina i lakoća objave

6.5.3. Hijerarhijska regresijska analiza: prestiž časopisa i brzina i lakoća objave

Provedbom regresijske analize prognozira se rezultat *kriterijske varijable (kriterij)*, a varijabla na temelju koje se radi navedeno predviđanje naziva se *prediktorska varijabla (prediktor)* (Petz, 2012, 344). Kod višestruke regresijske analize potrebno je odrediti β -pondere i b – koeficijente, a to se postiže provedbom *multiple korelacije*, koja označava maksimalno mogući koeficijent korelacije između dva ili više prediktora i jednog kriterija, čime se dobiva optimalna “težina” svakog pojedinog prediktora (Petz, 2012, 346). Prvi korak⁷⁷ je odabir kriterijske varijable te se potom prediktori stavljaju u koracima, redosljedom koji odredi istraživač (Petz, 2012, 621).⁷⁸

Hijerarhijska regresijska analiza u okviru treće istraživačke hipoteze provedena je kako bi se ispitala povezanost važnosti percipiranog značaja odabranih obilježja časopisa te akademskog statusa i područja znanosti autora.

Prestiž časopisa

Tablica 25 sadrži temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi hipoteze 3 (povezanost percipirane važnosti prestiža časopisa pri objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti), tzv. *model fit*, tj. vrijednost multiple korelacije te njenu statističku značajnost⁷⁹. Redosljed uvrštavanja varijabli i prediktora u provedbi hijerarhijske regresijske analize su: (1) odabrana je zavisna varijabla *prestiž časopisa* te (2) odabrani su prediktori *područje znanosti*: društveno i humanističko područje znanosti i *akademski status*: viši i niži. Iz podataka je vidljivo kako je nakon uvođenja prediktora akademski status i područje znanosti koeficijent multiple korelacije $R=0.136$ ($R^2=$

⁷⁷ Pojam *Korak* se koristi kao istoznačnica s pojmovima *model* i *blok* (prema (Petz, 2012, 623).

⁷⁸ Ovaj paragraf se ne ponavlja u daljnjem tekstu te vrijedi za sve provedene hijerarhijske regresijske analize u testiranju hipoteza ovog istraživanja.

⁷⁹ Objašnjenje *model fit* vrijedi za svaku tablicu temeljnih informacija provedenih hijerarhijskih regresijskih analiza u testiranju hipoteza ovog istraživanja.

0.0186). U Modelu 1 (prvi blok prediktora) dolazi do statistički značajne promjene u objašnjenju varijanci ($F=5.77$, $p=0.003$). Model⁸⁰ 2 nije prikazan jer se u modelu 2 interakcija između akademskog statusa i znanstvenog područja nije pokazala značajnom te model 2 ne doprinosi većem postotku objašnjene varijance u odnosu na model 1.

Tablica 25. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi - model H3 - percipirani prestiž časopisa

Model	R	R ²	Adjusted R ²	Overall Model Test			
				F	df1	df2	p
1	0.136	0.0186	0.0154	5.77	2	608	0.003

*R – koeficijent multiple korelacije; R² - koeficijent determinacije (varijanca procjene kriterijske varijable); Adjusted R² - modificirani R²; F- vrijednost ukupnog F- omjera; df -stupnjevi slobode; p - statistička značajnost

Rezultati analize povezanosti percipirane važnosti prestiža objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora prikazani su u Tablici 26. Značajnim prediktorima u odnosu na zavisnu varijablu *percipirani prestiž časopisa* pokazali su se akademski status ($\beta=0.168$, $p=0.038$) i područje znanosti ($\beta=0.227$, $p=0.005$). **Sukladno očekivanjima, autorima u višem akademskom statusu su pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada najvažnija obilježja časopisa koja tematski pripadaju kategoriji *prestiz časopisa*: časopis je prestižan i ugledan, časopis ima visoke bibliometrijske pokazatelje (npr. *impact factor* i sl.), časopis je indeksiran u relevantnim bibliografskim i citatnim bazama podataka (npr. WoS, Scopus itd.), časopis ima visoke altmetrijske pokazatelje (npr. broj downloada, broj dijeljenja na društvenim mrežama i sl.). Suprotno očekivanjima, utvrđene su razlike u području znanosti autora. **Rezultati istraživanja pokazuju kako je percipirana važnost prestiža časopisa izraženija kod ispitanika u društvenom području.****

Tablica 26. Koeficijenti prediktora hijerarhijskog regresijskog modela (Hipoteza 3 – područje znanosti i akademski status za kriterij percipirani prestiž časopisa)

Prediktor	B	SE	β	t	p
Akademski status (viši – niži) ^a	0.109	0.0523	0.168	2.08	0.038
Znanstveno područje (društveno – humanističko) ^a	0.147	0.0522	0.227	2.82	0.005

^a Prilikom analize Akademski status je kodiran 1 = viši, 0 = niži; Znanstveno područje je kodirano 1 = društveno, 0 = humanističko

* B - nestandardizirani B koeficijent⁸¹; SE - standardna pogreška regresijskog koeficijenta; β – (standardizirani) regresijski koeficijent; t – test – testiranje statističke značajnosti B; p - statistička značajnost.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **hipoteza H3a djelomično potvrđena.**

⁸⁰ Blok ili Model. U daljnjem tekstu su istoznačnice. Prema Petz (2012).

⁸¹ Nestandardizirani B koeficijenti reprezentiraju promjenu u kriterijskoj varijabli povezanu s promjenom za jednu jedinicu u toj prediktorskoj varijabli (sve druge nezavisne varijable drže se konstantnima) (Petz, 2012, str. 617).

Tablica 27 sadrži temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi hipoteze 3 (povezanost percipirane važnosti brzine i lakoće pri objavljivanju u časopisima upitne kvalitete s akademskim statusom i područjem znanosti). Redosljed uvrštavanja varijabli i prediktora u provedbu hijerarhijske regresijske analize su: (1) odabrana je zavisna varijabla *brzina i lakoća objave* te (2) odabrani su prediktori *područje znanosti*: društveno i humanističko područje znanosti i *akademski status*: viši i niži. Iz podataka je vidljivo kako je nakon uvođenja prediktora akademski status i znanstveno područje multipla korelacija: $R=0.135$ ($R^2=0.0183$). Model 1 je statistički značajan ($F=5.56$, $p=0.004$).

Tablica 27. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi – model H3 - brzina i lakoća objave

Overall Model Test							
Model	R	R ²	Adjusted R ²	F	df1	df2	p
1	0.135	0.0183	0.015	5.66	2	608	0.004

R – koeficijent multiple korelacije; R² - koeficijent determinacije (varijanca procjene kriterijske varijable); Adjusted R² - modificirani R²; F- vrijednost ukupnog F- omjera; df -stupnjevi slobode; p - statistička značajnost

Tablica 28 prikazuje rezultate analize povezanosti percipirane brzine i lakoće objavljivanja u časopisima upitne kvalitete s akademskim statusom i područjem znanosti autora. Značajnim prediktorima u odnosu na kriterijsku varijablu brzina i lakoća objave pokazali su se akademski status ($\beta = -0.194$, $p=0.016$) i znanstveno područje ($\beta=0.175$, $p=0.03$). Pritom je akademski status negativni prediktor, što znači da je autorima u nižem akademskom statusu važnija brzina i lakoća objave. Prilikom analize akademski status je kodiran: 1 = viši, 0 = niži, dok je znanstveno područje kodirano: 1 = društveno, 0 = humanističko. Znanstveno područje je pozitivan prediktor, što znači da je autorima u društvenom području važnija brzina i lakoća objave. Sukladno očekivanjima, rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su kako je **autorima u nižem akademskom statusu pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada u manjoj mjeri važnije nego autorima u višem akademskom statusu da časopis jamči kratak period od prijave do objave rada te da ima visoku stopu prihvaćanja radova. Suprotno očekivanjima, utvrđene su razlike u području znanosti autora jer su rezultati pokazali kako je autorima iz društvenog područja važnija brzina i lakoća objave.**

Tablica 28. Koeficijenti prediktora (Hipoteza 3 - područje znanosti i akademski status za kriterij važnost brze i lake objave)

Prediktor	B	SE	β	t	p
Akademski status (viši – niži) ^a	-0.176	0.0729	-0.194	-2.41	0.016
Znanstveno područje (društveno – humanističko) ^a	0.158	0.0728	0.175	2.17	0.03

^aPrilikom analize Akademski status je kodiran 1 = viši, 0 = niži; Znanstveno područje je kodirano 1 = društveno, 0 = humanističko

* B - nestandardizirani B koeficijent; Estimates - procjena regresijskih koeficijenata (nestandardiziranih B i standardiziranih β), te njihova statistička značajnost; SE - standardna pogreška regresijskog koeficijenta; β – (standardizirani) regresijski koeficijent; t – test – testiranje statističke značajnosti B; p - statistička značajnost.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **hipoteza H3b djelomično potvrđena.**

6.6. Analiza rezultata pilot istraživanja

Cilj pilot istraživanja bio je identificirati obilježja koja ispitanicima u najvećoj mjeri ukazuju da je riječ o časopisu upitne kvalitete. Rezultati pilot istraživanja korišteni su s ciljem odabira tri indikatora koji će kasnije biti korišteni u eksperimentalnom dijelu upitnika (Tablica 10). Kriteriji za odabir pojedinih čestica koji su odabrani kao indikatori časopisa upitne kvalitete za formiranje scenarija u eksperimentalnom dijelu upitnika s ciljem preciznosti mjerenja bili su:

1. učestalost pojave u prethodnim istraživanjima (rezultati analize sadržaja)
2. srednje vrijednosti aritmetičkih sredina i visoke faktorske saturacije.

Tablica 51 prikazuje rezultate pilot istraživanja. Analiza podataka provedena je korištenjem metode (*analize*) *glavnih komponenta* (eng. *PCA - Principal component analysis*), kao jednog od najčešće korištenih modela eksplorativne faktorske analize (Dizdar 2006, 218).⁸²

Tri odabrana indikatora časopisa upitne kvalitete odabrani su prema navedenim kriterijima i prikazani su u Tablici 29.

Tablica 29. Vrijednosti odabrana tri indikatora iz pilot istraživanja za scenarije

Pokazatelj upitne kvalitete	r_{IF}	M	SD	P	Kategorija
Izdavač obećava neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u	0.833	3.889	1.321	8	Loše publikacijske prakse

⁸² Cilj statističke obrade podataka metodom glavnih komponenta, "Što je i cilj svake faktorske analize"[Str. 224] jest "utvrditi manji broj faktora pomoću kojih je moguće što bolje objasniti promatrani skup manifestnih varijabli"

kratkom periodu (npr. manje od 4 tjedna, jedan tjedan ili 48h).

Časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.	0.823	3.841	1.221	4	Loši urednički postupci
Naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje.	0.779	3.857	1.281	4	Neodgovarajući naslov

*rIF - faktorske saturacije s faktorom Upitnosti kvalitete časopisa; M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija; P – pojavnost u literaturi iz analize sadržaja (FIDS)

Radi preciznosti mjerenja (optimalne težine prepoznavanja indikatora časopisa upitne kvalitete) kao kriterij odabira uzete su srednje vrijednosti aritmetičkih sredina (M) i visoke vrijednosti faktorske saturacije (rIF) s faktorom *Upitnosti kvalitete časopisa*. U obzir su uzete i vrijednosti dobivene analizom sadržaja iz prve faze istraživanja, tj. pojavnosti iz analiziranog uzorka istraživanja. Visoke vrijednosti faktorske saturacije (rIF) upućuju na to da je obilježje visoki pokazatelj upitne kvalitete.

6.7. Istraživački problem 4

Četvrti istraživački problem vezan je za eksperimentalni dio upitnika. Hijerarhijska regresijska analiza provedena je kako bi se ispitala povezanost refleksivnog kognitivnog stila i uspješnosti u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

Iz navedenog istraživačkog problema proizlazi sljedeća hipoteza: H4 *Ispitanici s izraženijim refleksivnim kognitivnim stilom imat će bolje rezultate u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Ne očekuju se razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.*

6.7.1. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete

Tablica 30 prikazuje deskriptivnu statistiku uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete u odnosu na viši i niži akademski status te društveno i humanističko područje znanosti. Ispitanici su procjenjivali stupanj vjerodostojnosti časopisa na skali od 1-5 (1= u potpunosti se ne slažem; 5=u potpunosti se slažem).

Tablica 30. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti (skala 1-5)

Akademski status	Područje	M	Medijan	SD
niži	humanističko	3.79	3.75	0.598
	društveno	3.78	3.75	0.611
viši	humanističko	3.93	4	0.648
	društveno	3.92	4	0.656

*N = 613; M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

Tablica 31 prikazuje redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu vezanu za Hipotezu 4.

Koraci u provedbi hijerarhijske regresijske analize su:

1. Odabrana je zavisna varijabla *uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete*. Navedena varijabla se sastoji od prosjeka uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete u osam scenarija eksperimentalnog nacrtu istraživanja (Vidi *Eksperimentalni dio instrumenta istraživanja*, str. 73).
2. U prvom koraku (odabir varijabli za Blok 1) dodana su dva prediktora (prediktorske, nezavisne varijable): *akademski status*: viši i niži status i *područje znanosti*: društveno i humanističko područje znanosti.
3. U drugom koraku (odabir varijabli za Blok 2) dodan je prediktor *refleksivni kognitivni stil*.

Tablica 31. Redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (akademski status, područje znanosti i refleksivni kognitivni stil) za kriterij uspješnost prepoznavanja časopisa

Model 1	Model 2
Akademski status (viši i niži)	Refleksivni kognitivni stil
Znanstveno područje (društveno i humanističko)	

Tablica 32 prikazuje temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi hipoteze 4 (uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status, područje znanosti i refleksivni kognitivni stil). Iz podataka je vidljivo kako je nakon uvođenja prva dva prediktora: akademski status i područje znanosti koeficijent multiple korelacije: $R = 0.112$ ($R^2=0.0125$). Uvođenjem trećeg prediktora: refleksivni kognitivni stil, koeficijent multiple korelacije iznosi $R=0.154$, $R^2=0.0238$. U donjem dijelu tablice prikazana je usporedba modela,

tj. statistička značajnost multiple korelacije iz oba bloka. U drugom bloku dolazi do statistički značajne promjene ($F = 4.93$, $p = 0.002$).

Tablica 32. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi – model H4 - uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete

Overall Model Test							
Model	R	R ²	Adjusted R ²	F	df1	df2	p
1	0.112	0.0125	0.00928	3.86	2	608	0.022
2	0.154	0.0238	0.01895	4.93	3	607	0.002
Usporedba modela							
ΔR^2				F	df1	df2	p
0.0112				6.99	1	607	0.008

*R – koeficijent multiple korelacije; R² - koeficijent determinacije (varijanca procjene kriterijske varijable); Adjusted R² - modificirani R²; F- vrijednost ukupnog F- omjera; df -stupnjevi slobode; p - statistička značajnost

Tablica 33 prikazuje rezultate analize povezanosti reflektivnog kognitivnog stila i uspješnosti u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. Suprotno očekivanjima, rezultati su pokazali da **ispitanici koji su u višem akademskom statusu uspješnije prepoznaju časopise upitne kvalitete od ispitanika u nižem akademskom statusu** ($\beta = 0.22$, $p=0.006$). U skladu s očekivanjima, **nije utvrđena značajna razlika između ispitanika s obzirom na pripadnost području znanosti**. Također, u skladu s očekivanjima, **ispitanici s izraženijim reflektivnim kognitivnim stilom uspješnije prepoznaju časopise upitne kvalitete** ($\beta = 0.1073$, $p<0.01$).

Tablica 33. Regresijska analiza za kriterij uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status, područje znanosti i reflektivni kognitivni stil

Prediktor	B	SE	β	t	p
Akademski status (viši - niži) ^a	0.1399	0.051	0.2209	2.744	0.006
Znanstveno područje (društveno - humanističko) ^a	-0.0343	0.0515	-0.0541	-0.665	0.506
Reflektivni kognitivni stil ^a	0.06	0.0227	0.1073	2.644	0.008

^aPrilikom analize Akademski status je kodiran 1 = viši, 0 = niži; Znanstveno područje je kodirano 1 = društveno, 0 = humanističko; Reflektivni kognitivni stil kodiran je 1; Intuitivni kognitivni stil kodiran je = 0

* B - nestandardizirani B koeficijent; SE - standardna pogreška regresijskog koeficijenta; β – (standardizirani) regresijski koeficijent; ; t – test – testiranje statističke značajnosti B; p - statistička značajnost.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **H4: djelomično potvrđena**. Djelomična potvrda hipoteze odnosi se na to da su rezultati ipak pokazali kako postoje određene razlike s obzirom na akademski status autora.

6.8. Istraživački problem 5

U sljedećim potpoglavljima bit će prikazana testiranja valjanosti i pouzdanosti mjernih skala: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola i namjera te analiza rezultata hijerarhijske regresijske analize slijedom postavljenih hipoteza. Hijerarhijska regresijska analiza u okviru pete istraživačke hipoteze provedena kako bi se ispitala uloga stavova, normi i percipirane bihevioralne kontrole ponašanja u formiranju namjere za objavljivanje u časopisima upitne ili dokazane kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. Iz navedenog istraživačkog problema proizlaze sljedeće hipoteze:

H5a Pozitivni stavovi prema časopisima dokazane kvalitete imaju pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u takvim časopisima kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

H5b Viši percipirani značaj preskriptivnih normi ima negativan efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod ispitanika u nižem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti.

H5c Veći stupanj percipirane bihevioralne kontrole ima pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.

6.8.1. Testiranje valjanosti i pouzdanosti mjernih skala: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola i namjera

Stav

Eksploratornom faktorskom analizom ispitana je valjanost mjerne skale *stav* (Tablica 52). Varijabla *stav* sastojala se od ukupno pet (5) čestica (Tablica 11). Varijable 2 i 5 su rekodirane te je za te varijable napravljen obrnuti smjer. Tablica 34 prikazuje rezultate analize pouzdanosti za mjernu skalu *stav*. Za testiranje pouzdanosti mjerne skale *stav* koristio se Cronbach α koeficijent. Vrijednost Cronbach α za mjernu skalu *stav* nalazi se u granicama prihvatljivosti i iznosi 0.582. Kompozitna varijabla sastoji se od svih pet varijabli stava (Tablica 11).

Tablica 34. Analiza pouzdanosti za skalu stav

	M	SD	Cronbach's α
Skala stav	3.61	0.666	0.582

*M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

Preskriptivne norme

Eksploratornom faktorskom analizom ispitana je valjanost mjerne skale *norme* (Tablica 53). Varijabla preskriptivnih i deskriptivnih normi sastojala se od ukupno pet (5) čestica (Tablica 12). Prve tri varijable odnose se na *deskriptivne norme*, dok se posljednje dvije varijable odnose na *preskriptivne norme*. Deskriptivne norme odnose se na utjecaj kolega i okoline, dok se preskriptivne norme odnose na percipirani i institucijski društveni pritisak. Tablica 35 prikazuje rezultate analize pouzdanosti za skalu preskriptivne norme. Za testiranje pouzdanosti mjerne skale *preskriptivne norme* koristio se Cronbach α koeficijent. Vrijednost Cronbach α za mjernu skalu *preskriptivne norme* iznosi 0.597. Za daljnju analizu koristit će se skala preskriptivnih normi (pn1u i pn2⁸³) (Tablica 53), sastavljene od dvije čestice.⁸⁴

Tablica 35. Analiza pouzdanosti za skalu preskriptivne norme

	M	SD	Cronbach's α
Skala preskriptivne norme	3.26	0.714	0.597

*M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

Percipirana bihevioralna kontrola

Eksploratornom faktorskom analizom ispitana je valjanost mjerne skale *Percipirana bihevioralna kontrola* (Tablica 54). Varijabla *Percipirana bihevioralna kontrola* sastojala se od ukupno pet (5) čestica (Tablica 13). Prve dvije varijable odnose se na samoeфикаsnost, dok se sljedeće tri varijable odnose na percipiranu bihevioralnu kontrolu ponašanja. Faktorska analiza pokazuje da percipirana biohevioralna kontrola i samoeфикаsnost čine jedan faktor, koji se primarno odnosi na percipiranu bihevioralnu kontrolu. Tablica 36 prikazuje rezultate analize pouzdanosti za mjernu skalu *Percipirana bihevioralna kontrola*. Za testiranje pouzdanosti mjerne skale *Percipirana bihevioralna kontrola* koristio se Cronbach α koeficijent. Vrijednost Cronbach α za mjernu skalu *Percipirana bihevioralna kontrola* iznosi 0.732. Vrijednost

⁸³ Pn1 i pn2 = preskriptivna norma 1 i 2

⁸⁴ Više informacija u Poglavlju 7.6.2.

Cronbach α koeficijenta nalazi se u granicama prihvatljivosti. Kompozitna varijabla sastoji se od svih pet varijabli na skali Percipirana bihevioralna kontrola (Tablica 13).

Tablica 36. Analiza pouzdanosti za skalu Percipirana bihevioralna kontrola

	M	SD	Cronbach's α
Skala PBK	3.9	0.616	0.732

*Skala PBK – skala Percipirana bihevioralna kontrola; M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

Namjera

Varijabla *namjera* sastojala se od ukupno tri (3) čestice (Tablica 14). Varijable 1 i 3 su rekodirane te je za te varijable napravljen obrnuti smjer. Tablica 37 prikazuje rezultate analize pouzdanosti za mjernu skalu namjere. Za testiranje pouzdanosti mjerne skale namjere koristio se Cronbach α koeficijent. Vrijednost Cronbach α za mjernu ljestvicu namjere iznosi 0.425. Za daljnju analizu koristit će se kompozitna varijabla od koja se sastoji od sve tri varijable namjere (Tablica 14).

Tablica 37. Analiza pouzdanosti za skalu namjere

	M	SD	Cronbach's α
Skala namjera	3.34	0.769	0.425

*M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

6.8.2. Hijerarhijska regresijska analiza: stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola i namjere

U sljedećem potpoglavlju prikazana je hijerarhijska regresijska analiza slijedom postavljenih hipoteza u okviru petog istraživačkog problema.

Hijerarhijska regresijska analiza: stav i namjere

Tablica 38 prikazuje redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu vezanu za Hipotezu H5a. Koraci u provedbi hijerarhijske regresijske analize su:

1. Odabrana je zavisna varijabla *namjera*.
2. U prvom koraku (odabir varijabli za Blok 1) odabran je jedan prediktor: *područje znanosti*: društveno i humanističko područje znanosti, kako bi se testirala značajnost razlike između autora iz navedena dva područja znanosti u namjeri objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete.

3. U drugom koraku (odabir varijabli za Blok 2) dodana su dva prediktora: *akademski status* (viši – niži) i *stav*.
4. U trećem koraku (odabir varijabli za Blok 3) odabrana je interakcija stava i akademskog statusa, budući da se pokazalo da područje znanosti nije značajan prediktor.

Tablica 38. Redoslijed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (područje znanosti, akademski status i stav) za kriterij namjere

Model 1	Model 2	Model 3
Znanstveno područje (društveno i humanističko)	Akademski status (viši - niži)	Interakcija stava i akademskog statusa
	Stav	

Tablica 39 prikazuje temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi hipoteze H5a (uloga stavova prema časopisima dokazane kvalitete u formiranju namjere objavljivanja u takvim časopisima). Iz podataka je vidljivo kako je nakon uvođenja dva prediktora: akademski status i stav u drugi model multipla korelacija $R=0.5184$ ($R^2=0.26872$). U donjem dijelu tablice prikazana je usporedba modela, tj. statistička značajnost multiple korelacije iz oba bloka. Model 2 ($F=107.51$, $p<0,001$) i Model 3 ($F=4.10$, $p=0.043$) su statistički značajni.

Tablica 39. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi - model (stav i namjera)

Overall Model Test							
Model	R	R ²	Adjusted R ²	F	df1	df2	p
1	0.0544	0.00296	0.00132	1.81	1	609	0.179
2	0.5136	0.26377	0.26013	72.49	3	607	< .001
3	0.5184	0.26872	0.26389	55.67	4	606	< .001
Usporedba modela							
Model	ΔR ²			F	df1	df2	p
2	0.26081			107.51	2	607	< .001
3	0.00495			4.1	1	606	0.043

*R – koeficijent multiple korelacije; R² - koeficijent determinacije (varijanca procjene kriterijske varijable); Adjusted R² - modificirani R²; F- vrijednost ukupnog F- omjera; df - stupnjevi slobode; p - statistička značajnost

Tablica 40 prikazuje rezultate analize uloge stavova prema časopisima dokazane kvalitete na formiranje namjere objavljivanja u takvim časopisima. Značajnim prediktorima u odnosu na zavisnu varijablu *namjere* pokazali su se stav ($\beta=0.387$, $p<0.001$) i interakcija stava i akademskog statusa ($\beta=0.143$, $p=0.043$). Područje znanosti nema statistički značajan doprinos.

U skladu s očekivanjima, ispitanici s pozitivnim stavom prema objavi u prestižnim časopisima imaju i višu namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete. Također, u skladu s očekivanjima, interakcija pokazuje kako je povezanost stava i namjere viša

kod ispitanika u višem akademskom statusu, nego kod ispitanika koji su u nižem akademskom statusu te nema značajne razlike s obzirom na područje znanosti.

Tablica 40. Koeficijenti prediktora (područje znanosti, stav, akademski status za kriterij namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete)

Prediktori	B	SE	β	t	p
Znanstveno područje (društveno – humanističko)	-0.067	0.054	-0.087	-1.250	0.213
Stav	0.448	0.061	0.387	7.350	<.001
Akademski status (viši – niži)	-0.342	0.298	0.330	-1.150	0.252
Stav x Akademski status (viši - niži)	0.165	0.081	0.143	2.030	0.043

*Prilikom analize Akademski status je kodiran 1 = viši, 0 = niži; Znanstveno područje je kodirano 1 = društveno, 0 = humanističko

** B - nestandardizirani B koeficijent; SE - standardna pogreška regresijskog koeficijenta; β – (standardizirani) regresijski koeficijent; t – test – testiranje statističke značajnosti B; p - statistička značajnost.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **hipoteza H5a potvrđena.**

Hijerarhijska regresijska analiza: preskriptivne norme i namjere

Tablica 41 prikazuje redoslijed uvrštavanja nezavisnih varijabli (prediktora) u hijerarhijski regresijski model za hipotezu H5b. Koraci u provedbi hijerarhijske regresijske analize su:

1. Odabrana je zavisna varijabla (kriterij) *namjera*.
2. U prvom koraku (odabir varijabli za Blok 1) odabran je jedan prediktor: *područje znanosti*: društveno i humanističko područje znanosti, kako bi se testirala značajnost razlike između autora iz navedena dva područja znanosti u namjeri objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete.
3. U drugom koraku (odabir varijabli za Blok 2) odabrana su dva prediktora: *akademski status*: (viši – niži) i *preskriptivne norme*.
4. U trećem koraku (odabir varijabli za Blok 3) odabrana je interakcija⁸⁵ preskriptivnih normi i akademskog statusa, budući da se pokazalo da područje znanosti nije značajan prediktor.

⁸⁵ U daljnjim tablicama interakcija je u tablicama prikazana oznakom x.

Tablica 41. Redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (područje znanosti, akademski status, preskriptivne norme) za kriterij namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete

Redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu za preskriptivne norme i namjere		
Model 1	Model 2	Model 3
Znanstveno područje (društveno i humanističko)	Akademski status (viši - niži) Preskriptivne norme	Interakcija preskriptivnih normi i akademskog statusa

Tablica 42 prikazuje temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi hipoteze H5b (uloga preskriptivnih normi na formiranje namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete). Preskriptivne norme se odnose se na percipirani institucijski i društveni pritisak za objavljivanjem radova. Iz podataka je vidljivo kako je nakon uvođenja prediktora akademski status i preskriptivne norme, multipla korelacija $R=0.3943$ ($R^2=0.15544$). U donjem dijelu tablice prikazana je usporedba modela, tj. statistička značajnost multiple korelacije iz oba bloka. Model 2 je statistički značajan ($F=53,81$, $p<0,001$), za razliku od Modela 3 ($F=1.68$, $p=0.196$). Rezultati pokazuju kako akademski status nema statistički značajnu interakciju s preskriptivnim normama (model 3).

Tablica 42. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi: model preskriptivne norme i namjere

Overall Model Test							
Model	R	R ²	Adjusted R ²	F	df1	df2	p
1	0.0544	0.00296	0.00132	1.81	1	609	0.179
2	0.3913	0.1531	0.14892	36.58	3	607	<.001
3	0.3943	0.15544	0.14986	27.88	4	606	<.001
Usporedba modela							
Model	Model	ΔR ²	F	df1	df2	p	
	1	2	0.15014	53.81	2	607	<.001
	2	3	0.00234	1.68	1	606	0.196

*R – koeficijent multiple korelacije; R² - koeficijent determinacije (varijanca procjene kriterijske varijable); Adjusted R² - modificirani R²; F- vrijednost ukupnog F- omjera; df -stupnjevi slobode; p - statistička značajnost

Tablica 43 prikazuje rezultate analize uloge preskriptivnih normi na formiranje namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete s obzirom na područje znanosti i akademski status ispitanika. Nezavisne varijable (prediktori) su: preskriptivne norme, akademski status i područje znanosti. Zavisna varijabla (kriterij) je namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete. Područje znanosti nema statistički značajan doprinos u modelu. Akademski status je značajan pozitivan prediktor namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete. Preskriptivne norme predstavljaju značajan negativan prediktor u hijerarhijskom modelu

($p < 0.001$). Pokazalo se da nema značajne interakcije akademskog statusa i preskriptivnih normi ($p = 0.196$).

Tablica 43. Koeficijenti prediktora (preskriptivne norme, akademski status i područje znanosti) za kriterij namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete

Prediktori	B	SE	β	t	p
Znanstveno područje (društveno – humanističko)	-0.0118	0.0581	-0.0153	-0.203	0.839
Preskriptivne norme	-0.1995	0.0401	-0.2747	-4.977	< .001
Akademski status (niži - viši)	0.5384	0.1949	0.3868	2.763	0.006
Preskriptivne norme x Akademski status (viši - niži)	-0.0707	0.0546	-0.0973	-1.294	0.196

*Prilikom analize Akademski status je kodiran 1 = viši, 0 = niži; Znanstveno područje je kodirano 1 = društveno, 0 = humanističko

** B - nestandardizirani B koeficijent; SE - standardna pogreška regresijskog koeficijenta; β – (standardizirani) regresijski koeficijent; t – test – testiranje statističke značajnosti B; p - statistička značajnost.

Preskriptivne norme se odnose na percipirani pritisak za objavljivanjem radova zbog uvjeta koje autori moraju steći kako bi napredovali te na ulogu kriterija navedenih u Pravilnicima o uvjetima za izbor u zvanja koji utječu na donošenje odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Rezultati hijerarhijske regresijske analize su pokazali da je akademski status značajni samostalni (pozitivan) prediktor, kao i preskriptivne norme (negativan prediktor), ali nema značajne interakcije akademskog statusa i preskriptivnih normi. Autori koji su pod višim pritiskom objavljivanja zbog napredovanja u struci imaju slabiju namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima, a pritisak djeluje na sve autore neovisno o akademskom statusu. Sam status je samostalni prediktor, što znači da autori u višem zvanju imaju višu namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima. Hipoteza je djelomično potvrđena jer preskriptivne norme imaju **negativan efekt na namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima kod ispitanika u nižem statusu. Međutim, isti takav efekt preskriptivne norme imaju i kod autora u višem akademskom statusu. U skladu s očekivanim, nema značajne razlike s obzirom na područje znanosti.**

Prema navedenom, može se zaključiti kako je Hipoteza **H5b djelomično potvrđena.**

Tablica 44 prikazuje redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu vezanu za hipotezu H5c.

Koraci u provedbi hijerarhijske regresijske analize su:

1. Odabrana je zavisna varijabla *namjera*.
2. U prvom koraku (odabir varijabli za Blok 1) odabran je jedan prediktor: *područje znanosti*: društveno i humanističko područje znanosti.
3. U drugom koraku (odabir varijabli za Blok 2) odabrana su dva prediktora: *akademski status*: (viši –niži) i *percipirana bihevioralna kontrola*.
4. U trećem koraku (odabir varijabli za Blok 3) odabrana je interakcija percipirane bihevioralne kontrole i akademskog statusa, budući da se pokazalo da područje znanosti nije značajan prediktor.

Tablica 44. Redosljed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (područje znanosti, akademski status i percipirana bihevioralna kontrola) za kriterij namjera

Model 1	Model 2	Model 3
Znanstveno područje (društveno i humanističko)	Akademski status (viši - niži)	Interakcija percipirane bihevioralne kontrole i akademskog statusa
	Percipirana bihevioralna kontrola	

Tablica 45 prikazuje temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi. Iz podataka je vidljivo kako je nakon uvođenja prediktora akademski status i percipirana bihevioralna kontrola multipla korelacija $R=0.368$ ($R^2=0.13541$). U donjem dijelu tablice prikazana je usporedba modela, tj. statistička značajnost multiple korelacije iz oba bloka. U trećem bloku ne dolazi do statistički značajne promjene ($F=3.16$, $p=0.076$). Rezultati pokazuju kako akademski status nema statistički značajnu interakciju s percipiranom bihevioralnom kontrolom (model 3).

Tablica 45. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi: model percipirana bihevioralna kontrola i namjera

Model	Overall Model Test						
	R	R²	Adjusted R²	F	df1	df2	p
1	0.0544	0.00296	0.00132	1.81	1	609	0.179
2	0.3618	0.13091	0.12661	30.48	3	607	<.001

3 0.368 0.13541 0.12971 23.73 4 606 < .001

Usporedba modela

Model	Model	ΔR^2	F	df1	df2	p
1	2	0.12795	44.68	2	607	< .001
2	3	0.00451	3.16	1	606	0.076

*R – koeficijent multiple korelacije; R² - koeficijent determinacije (varijanca procjene kriterijske varijable); Adjusted R² - modificirani R²; F- vrijednost ukupnog F- omjera; df -stupnjevi slobode; p - statistička značajnost

Tablica 46 prikazuje rezultate analize uloge percipirane bihevioralne kontrole na formiranje namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete s obzirom na područje znanosti i akademski status autora. Iz regresijskog modela vidljivo je kako je percipirana bihevioralna kontrola samostalno značajan prediktor, dok nema statistički značajan utjecaj u interakciji sa akademskim statusom (p=0.076). Područje znanosti nema statistički značajan doprinos modelu.

Tablica 46. Koeficijenti prediktora hijerarhijskog regresijskog modela: percipirana bihevioralna kontrola i namjere

Prediktor	B	SE	β	t	p
Znanstveno područje (društveno – humanističko)	-0.0332	0.0588	-0.0431	-0.565	0.573
Percipirana bihevioralna kontrola	0.3059	0.0685	0.2446	4.466	< .001
Akademski status (viši – niži)	-0.553	0.4051	0.2027	-1.365	0.173
Percipirana bihevioralna kontrola x Akademski status (viši – niži)	0.1819	0.1023	0.1455	1.777	0.076

*Prilikom analize Akademski status je kodiran 1 = viši, 0 = niži; Znanstveno područje je kodirano 1 = društveno, 0 = humanističko

* B - nestandardizirani B koeficijent; SE - standardna pogreška regresijskog koeficijenta; β – (standardizirani) regresijski koeficijent; t – test – testiranje statističke značajnosti B; p - statistička značajnost.

Rezultati analize su pokazali kako je veza između percipirane bihevioralne kontrole i namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete značajna. **Autori koji imaju više percipiranu sposobnost u ostvarivanju ciljeva napredovanja, prepoznavanja lažnih časopisa, višu percipiranu autonomnost u donošenju odluke o odabiru časopisa, ali i veću sigurnost u vlastite sposobnosti objavljivanja pokazuju i višu namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete.** Suprotno očekivanjima, **nije utvrđena značajna razlika s obzirom na akademski status autora.** U skladu s očekivanjima, **nije utvrđena značajna razlika s obzirom na područje znanosti autora.**

Prema navedenom, može se zaključiti kako je hipoteza **H5c djelomično potvrđena.**

U sljedećem poglavlju slijedi rasprava rezultata istraživanja.

7. Rasprava o rezultatima istraživanja

7.1. Pregled poglavlja

Cilj doktorske disertacije je ispitati ulogu različitih obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane kontrole ponašanja u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete i formiranju namjere za objavljivanjem.

Poglavlje 7. Rasprava rezultata istraživanja daje pregled dobivenih rezultata, uz interpretaciju i u odnosu na postojeće teorije i rezultate prethodnih istraživanja. Struktura i logika organizacije poglavlja slijedi redoslijed istraživačkih problema postavljenih u radu iz kojih su analizom i interpretacijom obrađenih podataka proizašle određene teme koje su raspravljene u sljedećim potpoglavljima.

7.2. Rasprava uz prvi istraživački problem

Prvi istraživački problem usmjeren je na istraživanje obilježja časopisa i elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete. Istraživački problem bio je utvrditi obilježja časopisa, te elemente za prepoznavanje časopisa upitne i dokazane kvalitete. Testirana je sljedeća hipoteza H1: *Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete.*

Metoda analiza sadržaja pokazala se primjenjivom u različitim kontekstima (McMillan, 2000) pa tako i na webu (Kim i Kuljis, 2010). Kim i Kuljis (2010) primijenili su analizu sadržaja u istraživanju blogova. Iako navode i nekoliko nedostataka ove metode, kao što je veličina uzorka i pristranost istraživača u analizi, pokazalo se da je analiza sadržaja primjenjiva metoda koja se može koristiti u web okruženju.

Na osnovu relevantne literature, zatim uzorka časopisa upitne kvalitete prikupljenih iz tzv. *spam e-mailova*, te raznih popisa koje upućuju na časopise upitne kvalitete, provedena je tematska analiza sadržaja. Obradom podataka i kvalitativnom sintezom dobivenih rezultata utvrđena su ključna obilježja časopisa dokazane i upitne kvalitete. Rezultati istraživanja su prikazani u Tablici 15 - Rezultati tematske analize sadržaja - obilježja časopisa (publikacijsko ponašanje). Važno je naglasiti da cilj ovog dijela istraživanja nije bio izraditi novi popis "dobrih" i "loših" časopisa, već su rezultati prve faze istraživanja poslužili kako bi se formirale varijable za glavno istraživanje, prema eksplorativno sekvencijalnom nacrtu istraživanja. Rezultati analiza iz prve faze, kvalitativnog dijela istraživanja, poslužili za određivanje varijabli koje će se testirati u kvantitativnoj fazi istraživanja (prema: Creswell i Creswell, 2020, str. 225–27). Također, obilježja časopisa upitne kvalitete validirana su u pilot istraživanju metodom

upitnika kako bi se dodatno potvrdila pouzdanost podataka ispitivanjem mišljenja *autora* o tome koja obilježja predstavljaju potencijalne indikatore za prepoznavanje časopisa upitne kvalitete. Ovakav pristup je potvrđen i u prethodnoj literaturi koja ističe da je isključivo oslanjanje na formalne kriterije nepotpun postupak (Frandsen, 2019a). Tematsku analizu sadržaja također su koristili Koerber i ostali (2020) u svom istraživanju raznih popisa obilježja *predatorskih* časopisa .

Rezultati istraživanja analize sadržaja mrežnih sjedišta časopisa s popisa Cabells i DOAJ (F1D3) su pokazali kako je najviše kršenja etičkih i profesionalnih nakladničkih standarda među časopisima upitne kvalitete zastupljeno u isticanju lažnih metrika (80%), zatim netransparentnosti rada i djelovanja uredništva (72%), obećavanju neuobičajeno brzog recenzijskog postupka i objave rada u kratkom periodu (64%). Kod kriterija: (pre)naglašavanja pojmova koji ističu međunarodni karakter časopisa rezultati su pokazali najmanje kršenja kriterija kod časopisa upitne kvalitete (48%). Časopisi iz uzorka iz baze Directory of Open Access (DOAJ) u potpunosti zadovoljavaju sve kriterije iz analize. Na temelju provedenog istraživanja može se zaključiti da je **hipoteza H1: Časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete potvrđena.**

Rezultati analize sadržaja pokazali su kako časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne standarde. Najviše kršenja etičkih i profesionalnih nakladničkih standarda zabilježeno je u kategoriji lažnih metrika. Časopisi na mrežnim stranicama prikazuju razne (izmišljene) metrike koje nisu u skladu sa znanstvenom etikom i standardnim nakladničkim praksama, ne navode očekivane informacije o sastavu, radu i djelovanju uredništva, te nude neuobičajeno brz recenzijski postupak. Najmanje kršenja nakladničkih standarda zabilježeno je u odnosu na naslove koji bi pretjerano isticali međunarodni karakter časopisa.

Razni „*crni popisi*“ koji konkretno navode nazive tzv. *predatorskih* izdavača i naslove „lažnih“ časopisa u literaturi su predmet raznih kritika (Teixeira da Silva i Tsigaris, 2020; Teixeira da Silva i Tsigaris, 2018). Jedan od razloga je terminološke naravi pa je Cabells International 2020. godine "bijeli popis" (eng. "*whitelist*") preimenovao u "*Journalytics*", a "crni popis" (eng. "*blacklist*") u "*Predatory Reports*". („Cabell’s. Scholarly analytics“). Koerber i ostali (2020) u svom istraživanju koristi termine *watchlists*, za popise kojima je cilj identificirati *predatorske* časopise i *safelists* za popise kojima je cilj identificirati i javnosti predstaviti legitimne časopise. Strinzel i suradnici (2019) su analizirali dva tzv. *safe* popisa, Cabellov *Journalytics* i *Directory of Open Access Journals*, te dva *watch* popisa, Beallov i

Cabellsov *Predatory Reports*. Rezultati istraživanja pokazali su da „bijeli popisi“ veću važnost pridaju transparentnosti (npr. podaci o uredništvu, smjernice i nakladničke prakse), a „crni popisi“ izdavačkoj etici (npr. lažne informacije i metrike) i profesionalnim nakladničkim standardima (npr. informacije na mrežnom sjedištu i razne poslovne prakse povezane s marketinškim aktivnostima i indeksiranjem).

7.3. Rasprava uz drugi istraživački problem

Analiza rezultata je pokazala da je Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji CROSBİ zastupljeno ukupno 1139 (0.59%) radova objavljenih u časopisima koje Cabells Scholarly Analytics *Predatory Reports* označava kao potencijalne *predatorske* časopise. Na temelju navedenog nalaza **potvrđena je hipoteza H2 prema kojoj se očekuje se izvjesna zastupljenost časopisa iz tzv. "crnih popisa" u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji (CROSBİ).**

U određenom broju međunarodnih istraživanja također je analiziran problem objavljivanja radova u časopisima upitne kvalitete (Macháček i Srholec, 2021; Shen i Björk, 2015) i rezultati su pokazali da su najzastupljeniji kod autora koji dolaze iz tzv. zemalja u razvoju, te da su u određenoj mjeri takvi radovi zastupljeni u nacionalnim bibliografskim bazama podataka časopisa (Bagues, Sylos-Labini i Zinovyeva, 2019; Eykens i sur., 2019; Nelhans i Bodin, 2020).

Bagues i ostali (2019) istraživali su razmjer radova iz *predatorskih* časopisa autora u Italiji. Rezultati njihovog istraživanja su pokazali kako je u uzorku od 1.8 milijuna radova iz nacionalne bibliografske baze, 5798 dio Beallove *predatorskog* popisa časopisa. Prema autorima ovog istraživanja, takav rezultat od 0.322% broja radova talijanskih autora zastupljenih u „crnom popisu“ Beallovih časopisa je relativno malen, ali nije zanemariv. Slično istraživanje provedeno je u Švedskoj 2020. godine, analizom zastupljenosti radova iz nacionalne baze popisa radova švedskih znanstvenika. Nelhans i Bodin (2020) istražili su zastupljenost radova švedskih znanstvenika u tri „crna popisa“ uzimajući u obzir razdoblje od pet godina (2012-2017). Tri popisa časopisa upitne kvalitete bila su: Cabellsov popis, popis časopisa upitne kvalitete koje održava Minstarstvo u Iranu te listu časopisa upitne kvalitete koji su izlistani iz baze DOAJ. Rezultati navedenog istraživanja su pokazali zastupljenost od 1743 rada u popima časopisa upitne kvalitete, što čini ukupnu zastupljenost prosječno 0.5%-0.9%. Eykens i suradnici (2019) istraživali su zastupljenost radova iz područja društvenih i humanističkih znanosti dostupnih u nacionalnoj bibliografskoj bazi radova autora iz Belgije. Rezultati navedenog istraživanja pokazali su kako nema razlike u objavljivanju radova u časopisima upitne kvalitete između autora u višem i nižem akademskom statusu jer su rezultati

pokazali njihovu podjednaku zastupljenost. Korišteni „crni popisi“ u ovom istraživanju su: Cabells i Bealova lista *predatorskih* časopisa, dok je za „bijeli popis“ korišten popis DOAJ i baza podataka Web of Science Core Collection.

Autori Nelhans i Bodin (2020) i Bagues i suradnici (2019) najavili su buduća istraživanja o temi zastupljenosti radova u časopisima upitne kvalitete, budući da su im do sad provedene analize pokazale kako postoji trend porasta radova u nacionalnim bibliografskim bazama podataka radova znanstvenika visokoškolskih institucija zastupljenih u raznim „crnim popisima“ časopisa upitne kvalitete. Što se tiče trenda porasta radova u časopisima upitne kvalitete, Eykens i suradnici (2019) došli su do različitih zaključaka. Naime, njihovo je istraživanje pokazalo da ipak dolazi do smanjenja broja radova u časopisima upitne kvalitete od 2012. godine. Mogući razlog smanjenja broja navedenih radova je nacionalna inicijativa pokrenuta od strane visokoškolskih institucija u Belgiji koja je za cilj imala podizanje svijesti znanstvenika o problemu časopisa upitne kvalitete (Eykens i sur., 2019, str. 9).

Navedeni rezultati istraživanja ukazuju na važnost istraživanja problema časopisa upitne kvalitete te pokazuju nedostatak opsežnijih analiza trendova objavljivanja radova u časopisima upitne kvalitete u nacionalnom i međunarodnom nakladničkom kontekstu.

7.4. Rasprava uz treći istraživački problem

U okviru trećeg istraživačkog problema analizirana je *povezanost važnosti percipiranog značaja odabranih obilježja časopisa i akademskog statusa i područja znanosti autora*. Pregled rasprave rezultate istraživanja uz treći istraživački problem u prvom će se dijelu prikazati objašnjenjem najvažnijih percipiranih obilježja znanstvenog časopisa. Zatim slijedi rasprava rezultata u okviru treće istraživačke hipoteze: *percipirane važnosti prestiža časopisa te brzine i lakoće objave* u časopisu.

7.4.1. Percipirana važnost obilježja časopisa

Rezultati deskriptivne statistike percipirane važnosti obilježja časopisa s obzirom na područje znanosti i akademski status ispitanika (Tablica 22) su pokazali da je autorima iz humanističkog područja, neovisno o akademskom statusu (viši i niži status) najvažnije da časopis ima *pravedan i transparentan recenzijski postupak* (M=4.76; niži status; M=4.70; viši status). Autorima iz društvenog područja u višem akademskom statusu najvažnije obilježje časopisa pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada je *indeksiranost* u relevantnim bibliografskim i citatnim bazama podataka (npr. Web of Science i Scopus) (viši status, M=4.76; niži status M=4.47). Autorima iz humanističkog područja je indeksiranost časopisa u relevantnim bazama

podataka također važna, premda u manjem prosjeku (viši status, M=4.22; niži status, M=4.21). Među četiri najvažnija izdvojena obilježja (Tablica 23), svim ispitanicima (društveno – humanističko područje / viši – niži status) podjednako je važno da je *časopis usko vezan s temom ili područjem njihovog znanstvenog interesa* i da časopis ima *jasno navedene smjernice i upute za autora*. Obilježja časopisa koja su ispitanicima najmanje važna pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada su: strog recenzijski postupak, lakoća objave, dizajn mrežne stranice i osobno poznavanje urednika.

Neka od najvažnijih istraživanja u području informacijskog ponašanja u znanstvenoj komunikaciji provedena su od strane CIBER istraživačkog tima (Tenopir, Levine i sur. 2016), autora Rowlandsa i Nicholasa (2005) te projekta *Trust and Authority in Scholarly Communications in the Light of the Digital Transition* (Nicholas i sur., 2014). Navedena istraživanja provedena su s ciljem utvrđivanja autoriteta i povjerenja u informacijske izvore koje autori koriste, citiraju ili u kojima objavljuju vlastite publikacije. Prethodno provedena istraživanja potvrđuju da su znanstvenicima kod donošenja odluka o odabiru znanstvenog časopisa za objavu vlastitog rada bitna sljedeća obilježja:

- Percipirani prestiž i ugled časopisa (npr. indeksiranost u relevantnim bazama podataka i razne metrike) (Rowley i sur., 2020; Niles i sur., 2020; Lee, Yang, i Oh 2020; Tenopir, Levine, i sur. 2016; Luukkonen, 1992)
- Pravedan i transparentan recenzijski postupak (Rowley i sur., 2020; Lee, Yang, and Oh 2020; Nicholas i sur., 2015, 2014; Dalton, 2013; Solomon i Björk, 2012)
- Čitateljska publika (Tenopir, Levine, i sur. 2016; Rowlands i Nicholas, 2005; Gordon 1984)
- Povezanost časopisa s temom ili područjem interesa autora (Nicholas i sur., 2015; Dalton 2013; Solomon i Björk, 2012)
- Brzina objave (Solomon i Björk, 2012; Mulligan i Mabe, 2011; Rowlands i Nicholas, 2005).

Tablica 47 prikazuje najvažnija obilježja časopisa sastavljen na temelju prethodnih istraživanja publikacijskog ponašanja autora i usporedbu s rezultatima trećeg istraživačkog problema ove doktorske disertacije. Na temelju rezultata ove doktorske disertacije (oznaka A u navedenoj tablici) utvrđena je podudarnost percipiranog značaja pojedinih obilježja časopisa i obilježja zastupljenih u prethodnim istraživanjima. Najveća podudarnost očitovala se kod sljedećih obilježja:

- Percipirani prestiž i ugled časopisa (npr. indeksiranost u relevantnim bazama podataka i metrike)
- Tematska povezanost časopisa s temom ili područjem interesa autora
- Pravedan i transparentan recenzijski postupak

Obilježje časopisa koje je prema rezultatima ove doktorske disertacije važno autorima iz uzorka obuhvaćenog u doktorskoj disertaciji – *Jasno navedene smjernice i upute za autora* – nije se pokazalo osobito važnim u prethodnim istraživanjima publikacijskog ponašanja navedenih u tablici.

Tablica 47. Najvažnija obilježja časopisa - doktorska disertacija u odnosu na prethodna istraživanja

Obilježje	Pojavnost	Izvor
Prestiž/Metrike	9	A, B, C, D, E, F, G, K, M
Povezanost s područjem interesa	8	A, B, C, G, H, I, J, K, M
Recenzijski postupak	7	A, B, C, H, I, J, K, M
Čitateljska publika	3	D, F, M
Brza objava	3	K, L, M
Jasne upute za autora	1	A

*A - Doktorska disertacija; B - (Lee, Yang, i Oh 2020); C - (Rowley i sur., 2020); D - (Niles i sur., 2020); E - (Wijewickrema i Petras, 2017); F - (Tenopir, Levine, i sur. 2016); G - (Tenopir i sur. 2016); H - (Nicholas i sur., 2015); I - (Nicholas i sur. 2014); J - (Dalton, 2013); K - (Solomon i Björk 2012); L - (Mulligan i Mabe, 2011); M - (Rowlands i Nicholas, 2005)

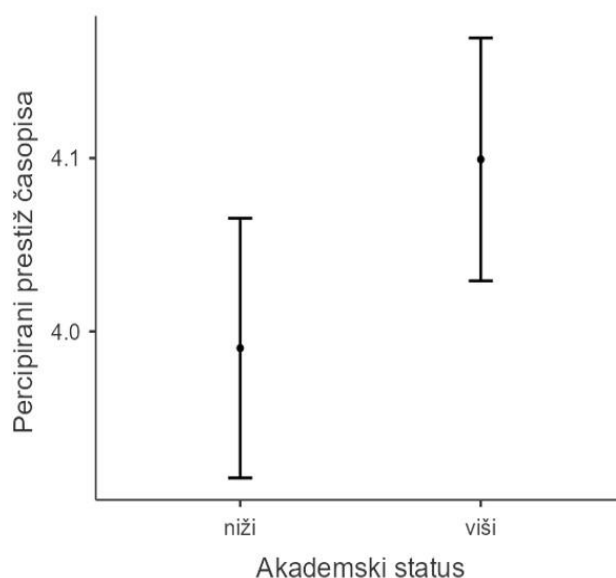
Može se zaključiti da ne postoji neko jedinstveno obilježje časopisa koje je najvažnije svim autorima, a taj zaključak potvrđuju i prethodna istraživanja (Dalton 2013; Rowlands i Nicholas, 2005; Bjork i Holmstrom, 2006).

U sljedeća dva potpoglavlja raspravljani su rezultati treće hipoteze *H3* kojom se hijerarhijskom regresijskom analizom mjerila povezanost akademskog statusa i područja znanosti te percipirane važnosti prestiža časopisa te brzine i lakoće objave.

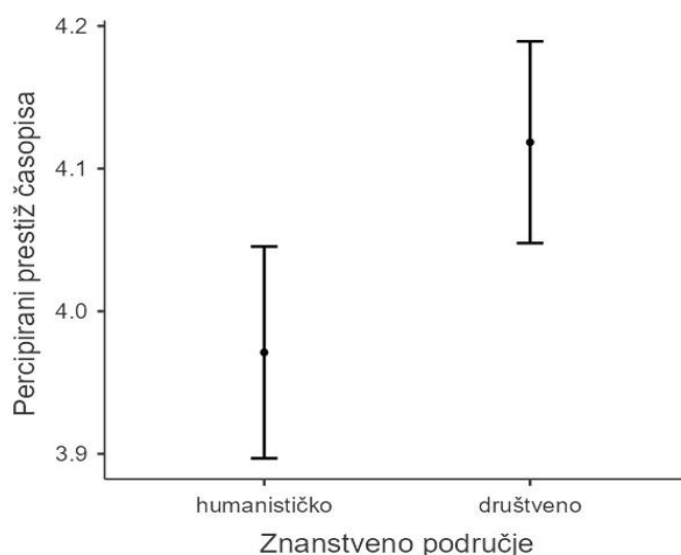
7.4.2. Percipirana važnost prestiža časopisa

Prema trećoj hipotezi, očekivala se pozitivna povezanost između višeg akademskog statusa i percipirane važnosti prestiža objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete. Nisu se očekivale značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da i akademski status ($\beta=0.168$, $p=0.038$) i znanstveno područje ($\beta=0.227$, $p=0.005$) imaju efekt u hijerarhijskom modelu. Prema rezultatima hijerarhijske regresijske analize, **autorima u višem akademskom statusu važniji je prestiž časopisa pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada** od kolega koji još nisu stekli znanstveno-nastavna zvanja (u nižem akademskom statusu) (Slika 14). Suprotno od očekivanog, analiza rezultata je pokazala da **postoje određene razlike u percipiranju važnosti prestiža časopisa s obzirom na područje znanosti budući da je kod autora u društvenom području potvrđena izraženija percipirana važnost prestiža časopisa** (Slika 15). U sklopu faktora *prestiž časopisa* uključena su sljedeća obilježja: časopis je prestižan i ugledan, časopis ima visoke bibliometrijske pokazatelje (npr. *impact factor* i sl.), časopis je indeksiran u relevantnim bibliografskim i citatnim bazama podataka (npr. WoS, Scopus itd.), časopis ima visoke altmetrijske pokazatelje (npr. broj downloada, broj dijeljenja na društvenim mrežama i sl.). Moguće objašnjenje ovakvih rezultata je da su autori iz društvenog područja znanosti više usmjereni na objavljivanje radova u časopisima nego što su to kolege iz humanističkog područja znanosti, što se odražava i u njihovim publikacijskim navikama. Autori iz društvenog područja u razdoblju od dvije godine u prosjeku objave četiri rada u časopisima, dok autori iz humanističkog područja objave u istom razdoblju u prosjeku tri rada.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **hipoteza H3a djelomično potvrđena.**

Slika 14. Percipirana važnost prestiža časopisa u odnosu na akademski status autora

Slika 15. Percipirana važnost prestiža časopisa u odnosu na znanstveno područje autora

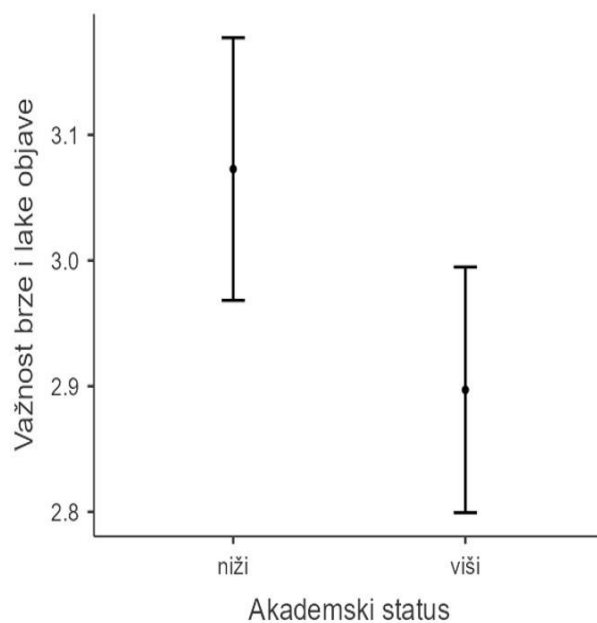
Brojna prethodna istraživanja ukazuju na to da su prestiž časopisa i metrički pokazatelji najvažnija obilježja časopisa kod donošenja odluke o objavi rada u određenom časopisu (Niles i sur., 2020; Lee, Yang, i Oh 2020; Rowley i sur., 2020; Wijewickrema i Petras 2017; Tenopir, Levine, i sur. 2016; Tenopir, Dalton, i sur. 2016; Solomon i Björk, 2012; Rowlands i Nicholas, 2005; Luukkonen, 1992). Percipirana važnost prestiža časopisa se pokazala posebno važnom kod autora u višem akademskom statusu (Tenopir, Levine, i sur. 2016; Rowlands i Nicholas, 2006; Rowlands i Nicholas, 2005). U literaturi je razvidan nedostatak istraživanja najvažnijih obilježja časopisa s obzirom na različita područja znanosti, posebice u razlikama društvenog i

humanističkog područja. Može se zaključiti kako je prestiž časopisa i metrički pokazatelji najvažnije obilježje časopisa prema prethodnim istraživanjima. Rezultati istraživanja autora u ovoj disertaciji ne upućuju na takve rezultate. Prestiž časopisa i metrički pokazatelji su važni ispitanicima, ali to ipak nije najvažnije autorima pri odabiru časopisa za objavu rada. Među najvažnijim obilježjima istaknuo se pravedan i jasan recenzijski postupak.

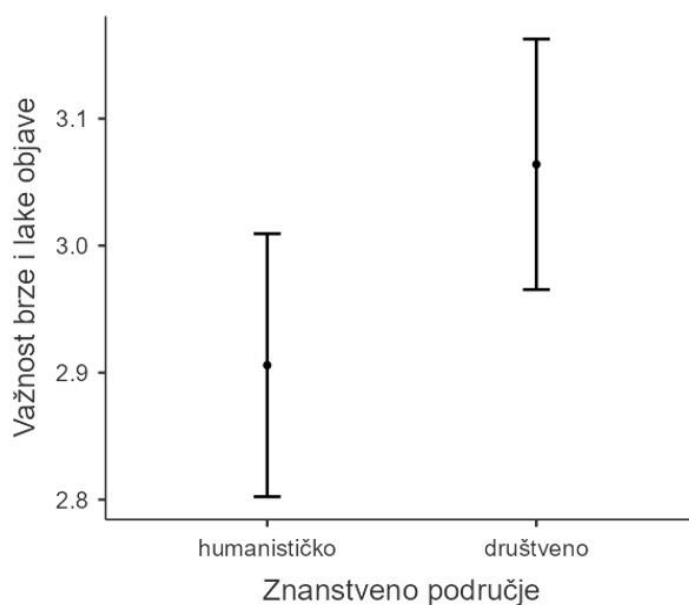
7.4.3. Percipirana važnost brzine i lakoće objave

Prema trećoj hipotezi (drugi dio), očekivala se pozitivna povezanost između nižeg akademskog statusa i percipirane važnosti lakoće i brzine objavljivanja u časopisima upitne kvalitete. Nisu se očekivale značajne razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da i akademski status ($\beta = -0.194$, $p = 0.016$) i znanstveno područje ($\beta = 0.175$, $p = 0.03$) imaju efekt u hijerarhijskom modelu. Prema rezultatima hijerarhijske regresijske analize, **autorima u nižem akademskom statusu važnija je brzina i lakoća objave, koja se odnosi na obilježje časopisa da jamči kratak period od predaje do objave rada te da ima visoku stopu prihvaćanja radova.** Slika 16 prikazuje odnos varijable *percipirana važnost brzine i lakoće objave* u odnosu na akademski status autora. Suprotno od očekivanog, analiza rezultata je pokazala da postoje određene razlike u percipiranju važnosti brzine i lakoće objave s obzirom na područje znanosti autora budući da je **kod autora u društvenom području (Slika 17) izraženija važnost brze i lake objave** pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada, od njihovih kolega u humanističkom području znanosti. Moguće objašnjenje ovakvih rezultata je da su autori u društvenom području vjerojatno pod većim pritiskom objavljivanja u časopisima zbog Pravilnika za izbor u zvanja.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **hipoteza H3b djelomično potvrđena.**

Slika 16. Percipirana važnost brze i lake objave u odnosu na akademski status autora

Slika 17. Percipirana važnost brze i lake objave u odnosu na znanstveno područje autora

Prema prethodnim istraživanjima, autorima koji su u ranoj fazi znanstvene karijere, važna je *brzina i lakoća objave* (Solomon i Björk, 2012; Mulligan i Mabe, 2011; Rowlands i Nicholas, 2005), tj. da časopis jamči kratak period od prijave do objave rada i da ima visoku

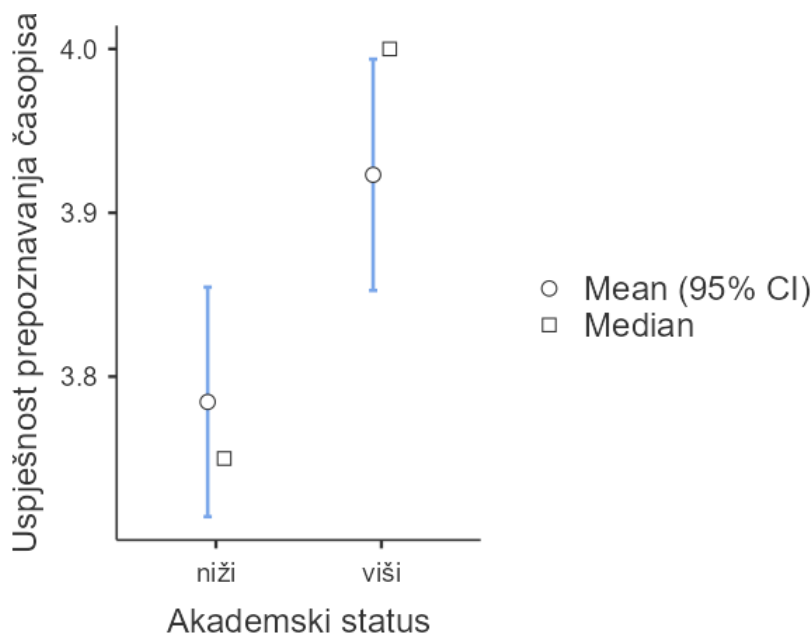
stopu prihvaćanja radova, što ujedno je jedna od značajki koja izraženija kod časopisa upitne kvalitete. Za razliku od autora u nižem akademskom statusu, njihovim kolegama u višem akademskom statusu su važniji časopisi koji su u znanstvenoj zajednici stekli određeni status i predstavljaju poželjna mjesta za objavu vlastitih publikacija, te kao takvi mogu pozitivno utjecati na razvoj znanstvene karijere (Tenopir, Levine, i ostali 2016; Nicholas, Huntington, i Rowlands, 2005; Rowlands i Nicholas, 2005).

7.5. Rasprava uz četvrti istraživački problem

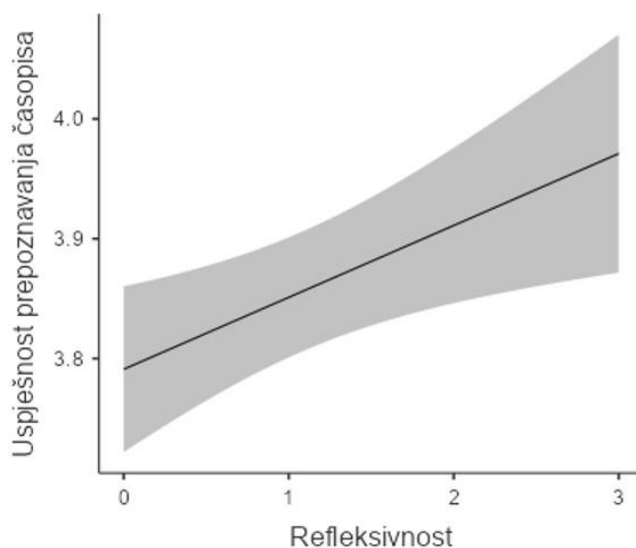
U okviru četvrtog istraživačkog problema hijerarhijskom regresijskom analizom ispitala se povezanost refleksivnog kognitivnog stila i uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti.

7.5.1. Kognitivni stilovi i uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete

Prema četvrtoj hipotezi, očekivalo se kako će ispitanici s izraženijim refleksivnim kognitivnim stilom imati bolje rezultate u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Nisu se očekivale značajne razlike s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da autori u višem akademskom statusu uspješnije prepoznaju časopise upitne kvalitete ($\beta = 0.22$, $p=0.006$) (Slika 18), što je suprotno očekivanjima. Moguće objašnjenje ovakvih rezultata je da autori u višem akademskom statusu imaju veće iskustvo objavljivanja, ali i zbog činjenice da većina autora u višim zvanjima na različite načine aktivno sudjeluje u znanstvenoj komunikaciji, npr. kroz pripremu prijedloga znanstvenih projekata ili recenziju rukopisa drugih znanstvenika, te su tijekom godina bavljenja znanstveno-istraživačkim radom naučili razlikovati „legitimne“ i „nelegitimne“, „stvarne“ i *predatorske*, odnosno časopise dokazane i upitne kvalitete.

Slika 18. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status
 U skladu s očekivanjima, autori koji imaju izraženiji reflektivni kognitivni stil (neovisno o zvanju) uspješnije prepoznaju časopise upitne kvalitete (Slika 19). Također, u skladu s očekivanjima, nije utvrđena značajna razlika u uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na znanstveno područje autora.

Slika 19. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete u odnosu na reflektivni kognitivni stila autora.

Prema navedenom, može se zaključiti kako je **hipoteza H4 djelomično potvrđena.**

Test kognitivne reflektivnosti pokazao se uspješnom mjerom u objašnjavanju kako ljudi traže, koriste i vrednuju informacije u različitim istraživačkim kontekstima (Toplak, West i

Stanovich, 2014, 2011) te u određivanju kognitivnih stilova ispitanika. Kognitivni stilovi svoje uporište imaju u *racionalnom mišljenju*. Pojedinaac donosi racionalne odluke koristeći svoje kognitivne vještine (West, Toplak i Stanovich, 2008). Prema Stanovichu i ostalima (2018, 12): „vještine prosuđivanja i donošenja odluka su kognitivne sposobnosti koje uporište imaju u racionalnom razmišljanju“. Kognitivni stilovi predstavljaju tipične načine rješavanja problema. Jedna od podjela kognitivnih stilova je na reflektivni (analitički) i intuitivni stil (Kozhevnikov, 2007). Autori koji su uspješniji u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete prilikom odgovaranja na zadatke iz testa kognitivne reflektivnosti aktivirali su se *Tip 2 procesi*, tj. sustavi mišljenja. Upuštanjem u *analitičko promišljanje* odbacuje se prvi, intuitivni odgovor (*Tip 1 proces*) (Neys 2018; Mata, i sur., 2013), koji je pogrešan. Razlike u analitičkom mišljenju bile su predmet brojnih istraživanja u različitim istraživačkim kontekstima (Ross, Rand, i Pennycook, 2021; Pennycook, Fugelsang, i Koehler, 2015).

U nedostatku istraživanja uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete, poveznica se može naći s prethodnim istraživanjima koja su za cilj imala prepoznavanje lažnih vijesti. Rezultati istraživanja autora Bago, Rand i Pennycook iz 2020. godine pokazala su kako ispitanici (N=1635) koji se više oslanjaju na intuiciju pokazuju lošije rezultate u prepoznavanju lažnih novinskih naslovnica članaka (Bago, Rand, i Pennycook, 2020).

Mnogobrojna prethodna istraživanja uspješnosti prepoznavanja lažnih vijesti došla su do sličnih zaključaka (Pennycook, Fugelsang i Koehler, 2015; Pennycook i sur., 2020; Pennycook i Rand, 2019; Bronstein i sur., 2019). Ispitanici koji su uspješniji u prepoznavanju lažnih vijesti u pravilu prilikom prepoznavanja ne slijede intuitivni kognitivni stil mišljenja, već se upuštaju u analitičko promišljanje prilikom čega im se aktiviraju Tip 2 procesi.

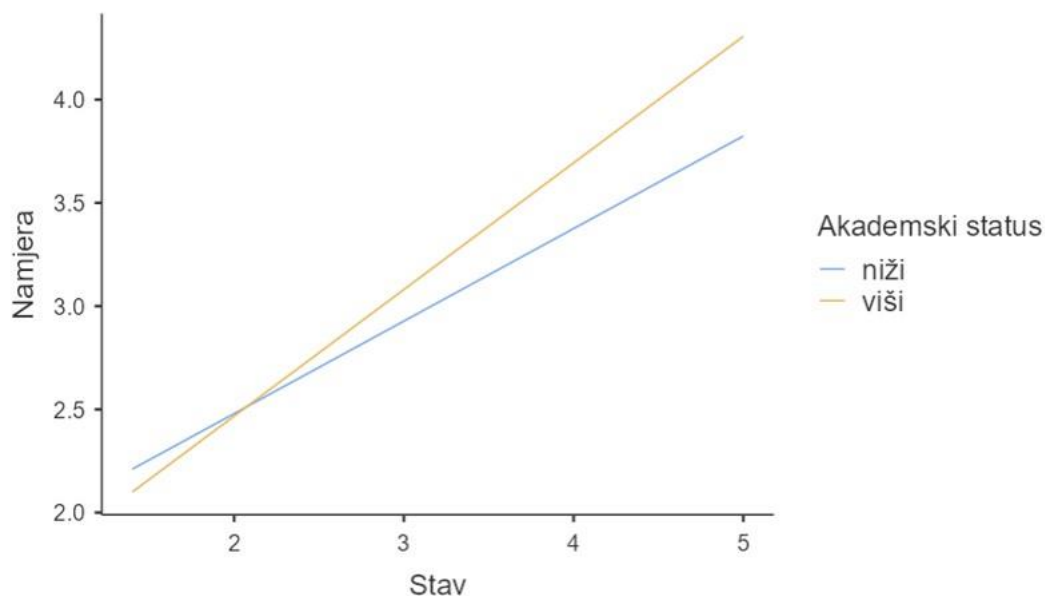
7.6. Rasprava uz peti istraživački problem

Peti istraživački problem ispituje varijable teorije planiranog ponašanja – stav, norme i percipiranu bihevioralnu kontrolu ponašanja – u odnosu na formiranje namjere ispitanika za objavljivanje u časopisima upitne ili dokazane kvalitete. U sljedećim potpoglavljima raspravljani su rezultati istraživanja slijedom postavljenih hipoteza. Matrica korelacija za varijable teorije planiranog ponašanja prikazana je u Tablici 55.

7.6.1. Uloga stava u formiranju namjere objavljivanja u časopisima

Prema Ajzenu i Fishbeinu stav se definira kao "stupanj prema kojem osoba ima pozitivnu ili negativnu procjenu ponašanja" (Fishbein i Ajzen, 2015; Ajzen, 1991). U kontekstu ovog rada stav označava procjenu koliko je dobro ili loše objaviti u određenom časopisu, kao što je definirano u istraživanju Klobas i Clyde (2010), tj. odgovara se (prema Ajzenu, 1991) na pitanje *Želim li to učiniti?*

Hijerarhijskom regresijskom analizom testirana je sljedeća hipoteza vezana za peti istraživački problem (uloga *stava* prema časopisima dokazane kvalitete u formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima): *H5a: Pozitivni stavovi prema časopisima dokazane kvalitete imaju pozitivan efekt na namjeru objavljivanja u takvim časopisima kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.* Cilj testiranja hipoteze *H5a* bio je utvrditi ulogu stava u formiranju namjere za objavljivanjem u časopisima dokazane kvalitete kod ispitanika u višem akademskom statusu. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da stav ima značajan efekt u hijerarhijskom modelu te je utvrđena statistički značajna interakcija između stava i akademskog statusa od $p=0.043$. Slika 20 prikazuje odnos varijable namjera i stav u odnosu na akademski status. Stav i namjera su pozitivno povezani te je ta veza viša kod ispitanika u višem akademskom statusu. Rezultati regresijske analize su pokazali kako *stav* ima značajan efekt u odnosu na namjeru.

Slika 20. Uloga stava u formiranju namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete U skladu s očekivanjima, rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su da je **veza između stava i namjere izraženija kod ispitanika u višem akademskom statusu nego kod ispitanika koji su u nižem akademskom statusu. U skladu s očekivanjima, nema značajne razlike s obzirom na područje znanosti. Može se zaključiti kako je hipoteza H5a potvrđena.**

Takvi rezultati su u skladu s nekim prethodnim istraživanjima (Moksness i Olsen, 2017; Masrek i Yaakub, 2015; Jeger, 2013; Dulle i Minishi-Majanja, 2011). Jeger (2013) je u svojoj doktorskoj disertaciji utvrdila statistički značajnu povezanost osobnog stava i poduzetničkih namjera, a ostala navedena istraživanja pokazuju povezanost stava kao prediktora namjere objavljivanja u otvorenom pristupu. Značaj stava potvrđen je i u prethodnim istraživanjima u objašnjavanju navika i ponašanja autora pri objavljivanju u različitim kontekstima (Moksness, Olsen i Tuu, 2020; Moksness i Olsen, 2017; Migheli i Ramello, 2014). Ovi rezultati usporedivi su s drugim istraživanjima u kojima je potvrđeno da pozitivni stavovi prema prijevarama potiču takvo ponašanje (Marar i Hamza, 2020; Stone, Jawahar, i Kisamore, 2010). Moksness je u svom istraživanju namjera objavljivanja u časopisima u otvorenom pristupu zaključio kako viši stupanj pozitivnih stavova znači i veću namjeru objavljivanja u takvim časopisima (Moksness i Olsen 2017, str. 63). Zaključno, rezultati ove doktorske disertacije pokazuju kako autori koji su u višem akademskom statusu i u društvenom i humanističkom području znanosti većinom imaju pozitivne stavove prema časopisima dokazane kvalitete, tj. vjeruju samo onim časopisima koje smatraju prestižnima, u čiju su se kvalitetu uvjerali i smatraju da je objavljivanje u takvim časopisima jedini ispravan način objavljivanja. Također, autori u višem akademskom statusu

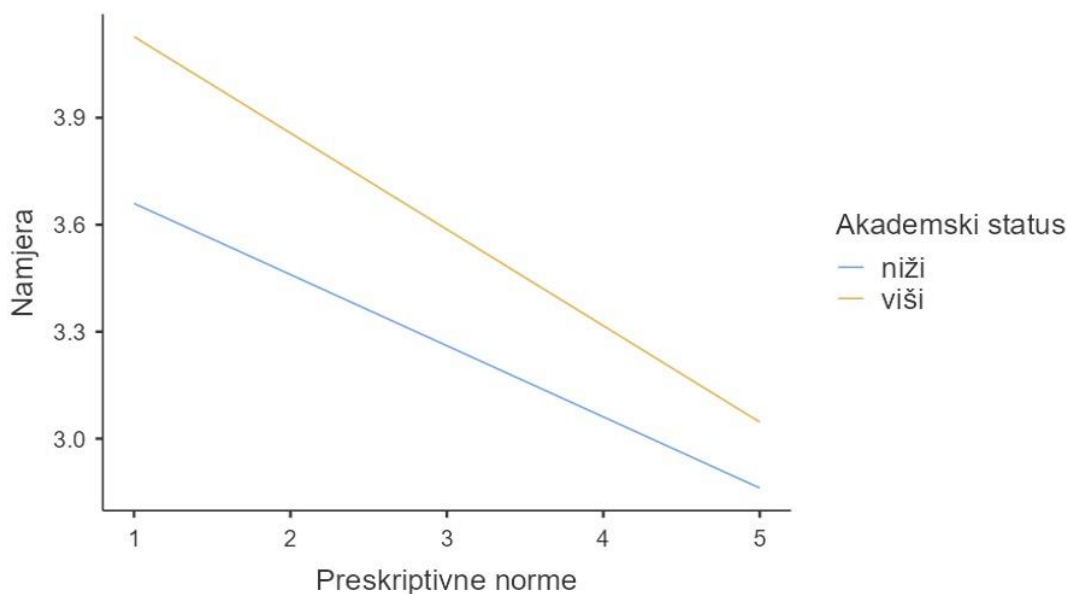
većinom smatraju da je objavljivanje radova koji jamče neuobičajeno brz recenzijski postupak pogrešan način objavljivanja.

7.6.2. Uloga normi u formiranju namjere objavljivanja u časopisima

U ovom istraživanju naglasak je stavljen na *preskriptivne norme* koje se u kontekstu ovog rada odnose na percipirani institucijski i društveni pritisak u kontekstu objavljivanja. Norme koje predstavljaju neku vrstu „pritiska“ prisutne su u istraživanjima znanstveno-istraživačkog rada, znanstvene komunikacije i ponašanja autora pri objavljivanju radova (Braxton 2010; Merton, 1968). Prema Fishbeinu i Ajzenu (2015), norme predstavljaju *pritisak*.

Hijerarhijskom regresijskom analizom testirana je sljedeća hipoteza: *H5b Viši percipirani značaj preskriptivnih normi ima negativan efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod ispitanika u nižem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti.*

Akademski status ima značajan efekt u hijerarhijskom modelu ($p=0.006$), kao i preskriptivne norme ($p<0.001$). Interakcija statusa i preskriptivnih normi u modelu nije statistički značajna ($p=0.196$). Slika 21 prikazuje odnos varijable namjera i preskriptivne norme u odnosu na akademski status.

Slika 21. Uloga preskriptivnih normi u formiranju namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete

Preskriptivne norme se odnose na percipirani pritisak za objavljivanjem radova zbog uvjeta koje autori moraju steći kako bi napredovali te na ulogu kriterija navedenih u Pravilnicima o

uvjetima za izbor u zvanja koji utječu na donošenje odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Rezultati hijerarhijske regresijske analize su pokazali da je akademski status značajni samostalni (pozitivan) prediktor, kao i preskriptivne norme (negativan prediktor), ali nema značajne interakcije akademskog statusa i preskriptivnih normi. Autori koji su pod višim pritiskom objavljivanja zbog napredovanja u struci imaju slabiju namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima, a pritisak djeluje na sve autore neovisno o akademskom statusu. Sam status je samostalni prediktor, što znači da autori u višem zvanju imaju višu namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima. Preskriptivne norme imaju **negativan efekt na namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima kod ispitanika u nižem statusu. Međutim, isti takav efekt preskriptivne norme imaju i kod autora u višem akademskom statusu.**

Prema navedenom, može se zaključiti kako je Hipoteza **H5b djelomično potvrđena jer se očekivalo da će efekt biti postignut samo kod autora u nižem akademskom statusu.**

Takvi rezultati upućuju i na razlike s obzirom na neka druga istraživanja u kojima se norme nisu pokazale statistički značajne u odnosu na namjere, kao što je to bio slučaju u istraživanju Jeger (2013). Navedeno se istraživanje ne može u potpunosti usporediti s rezultatima u ovom istraživanju, budući je naglasak u ovoj doktorskoj disertaciji na preskriptivnim normama, a u doktorskoj disertaciji Marine Jeger naglasak je stavljen na subjektivne norme. Subjektivne norme se prema Ajzenu (1991) odnose na motivaciju pojedinca da njihovo mišljenje bude u skladu s drugima, tj. više se odnose na utjecaj kolega i drugih ljudi na ponašanje pojedinca i odgovara na pitanje (prema Ajzenu, 1991): *Žele li drugi ljudi da to učinim?* Jeger u svojoj doktorskoj disertaciji (2013, 140) zaključuje da ukoliko pojedincu nije važno što drugi misle da bi trebao činiti, tada će uloga subjektivnih normi biti zanemariva. Također, Klobas i Clyde (2010) su u svom istraživanju zaključili kako postoji utjecaj akademskog statusa u publikacijskim navikama ispitanika. Na navike objavljivanja autora u višim akademskim zvanjima utječu institucijske norme, dok na autore u nižim akademskim zvanjima više utječu kolege i suradnici (Klobas i Clyde, 2010). Deskriptivne norme se mogu opisati kao tendencija objavljivanja u časopisima koji su visoko rangirani i poželjni za objavljivanje od strane značajnih ljudi iz okoline⁸⁶ (Migheli i Ramello, 2014).

U ovom radu te u sklopu navedene hipoteze H5b također je dodatno uvedena varijabla *pritiska* kao dijela *preskriptivnih normi* koje autori imaju zbog obveze napredovanja s postavljenim pitanjem: *"Pod velikim sam pritiskom da objavljujem radove zbog uvjeta koje moram steći kako bih napredovao"*. Pritisak je varijabla koju koristi i Moksness u svojoj

⁸⁶ U literaturi istraživanja TPP u engleskoj terminologiji: *important others*.

doktorskoj disertaciji u kojoj tvrdi da autori koji su pod pritiskom objavljivanja mogu previdjeti agresivne marketinške taktike nekih izdavača (Moksness i Olsen, 2017, str. 25). Zaključno, pritisak za objavljivanjem zbog uvjeta i kriterija napredovanja imaju efekt na namjeru objavljivanja, tj. na donošenje odluke o odabiru časopisa za objavu rada.

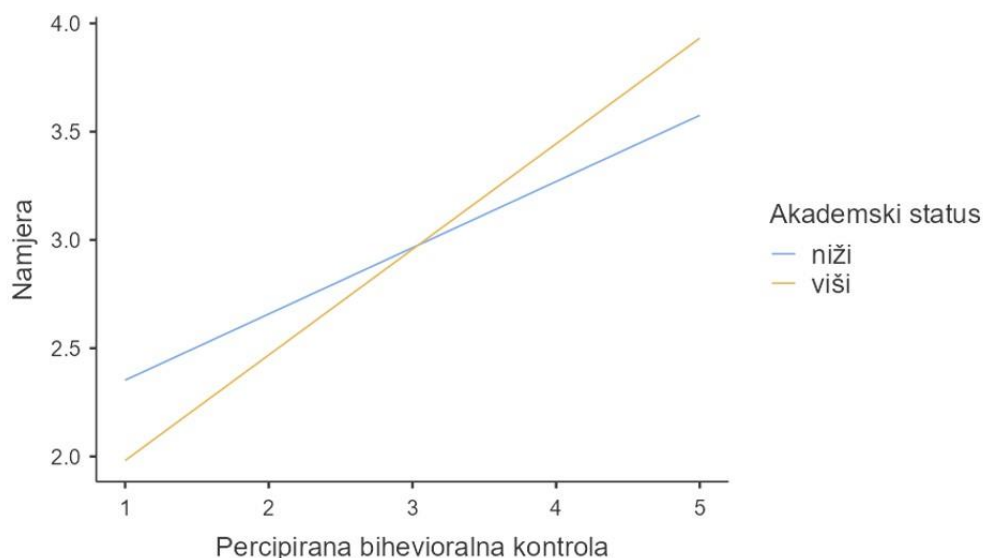
7.6.3. Uloga percipirane bihevioralne kontrole u formiranju namjere objavljivanja u časopisima

Prema Ajzenu (1991) *percipirana bihevioralna kontrola* odnosi se na to koliko je neko ponašanje pod kontrolom donositelja odluke. Percipirana bihevioralna kontrola se prema Ajzenu i Fishbeinu (2011) mjeri pomoću dvije varijable: percipirana vještina i autonomnost, što je primjenjivo i na kontekst objavljivanja radova: "percipirana bihevioralna kontrola je procjena vlastitih vještina i kontrole za objavu rada u časopisima otvorenog pristupa" (Moksness i Olsen, 2017) i autonomnost, tj. "*percipirana procjena je li objava isključivo ovisi o njima*". U kontekstu ovog rada, percipirana bihevioralna kontrola odnosi se na percipiranu vještinu ostvarivanja ciljeva napredovanja i prepoznavanja lažnih časopisa, percipiranu autonomnost u donošenju odluke o odabiru časopisa, ali i na samoeфикаsnost, tj. sigurnost autora u vlastite sposobnosti objavljivanja.

Hijerarhijskom regresijskom analizom testirana je sljedeća hipoteza vezana za peti istraživački problem (uloga *percipirane bihevioralne kontrole* u formiranju namjere za objavljivanje u časopisima): *H5c Veći stupanj percipirane bihevioralne kontrole ima pozitivni efekt na namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete kod autora u višem akademskom statusu. Ne očekuju se značajne razlike s obzirom na područje znanosti autora.*

Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da status ima značajan efekt u hijerarhijskom modelu ($p=0.173$), a također i percipirana bihevioralna kontrola ($p<0.001$). Interakcija statusa i percipirane bihevioralne kontrole nije statistički značajna ($p=0.076$).

Slika 22 prikazuje odnos varijabli percipirane bihevioralne kontrole i namjere u odnosu na akademski status.

Slika 22. Uloga percipirane bihevioralne kontrole u formiranju namjere za objavljivanjem u časopisima dokazane kvalitete

Rezultati analize su pokazali kako je veza između percipirane bihevioralne kontrole i namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete značajna. **Autori koji imaju više percipirane sposobnosti u ostvarivanju ciljeva napredovanja, prepoznavanja lažnih časopisa, višu percipiranu autonomnost u donošenju odluke o odabiru časopisa, ali i veću sigurnost u vlastite sposobnosti objavljivanja pokazuju i višu namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete, neovisno o akademskom statusu i području znanosti. Može se zaključiti kako je hipoteza H5c djelomično potvrđena.**

U istraživanju autora Stone i suradnika (2010), percipirana bihevioralna kontrola se pokazala čak boljim prediktorom namjere i ponašanja plagiranja od stavova i normi. Jeger (2013) je u doktorskoj disertaciji utvrdila statistički značajnu povezanost percipirane kontrole ponašanja i poduzetničke namjere. Takvi rezultati su u skladu s nekim prethodnim istraživanjima kao što je istraživanje Becka i Ajzena (1991), dok se u nekim drugim istraživanjima o neetičnim ponašanjima studenata, percipirana bihevioralna kontrola nije pokazala značajnom (Harding i sur., 2007). Niska razina percipirane bihevioralne kontrole se prema istraživanju Stone i suradnika (2010) pokazala značajnom u poticanju namjere za počinjenjem prijevera u akademskom kontekstu.

7.6.4. Zaključna rasprava o konceptualnom modelu teorije planiranog ponašanja: ponašanje autora i namjere objavljivanja u časopisima

Stavovi, preskriptivne norme i percipirana bihevioralna kontrola ponašanja su povezane s namjerom ponašanja. Ovakvo poimanje je i temelj teorije planiranog ponašanja (Fishbein i Ajzen, 2015; Ajzen, 1991). Zaključno za analizu rezultata varijabli teorije planiranog ponašanja, na temelju rezultata u potpunosti se potvrđuje hipoteza *H5a*, dok se djelomično potvrđuju hipoteze *H5b* i *H5c*. Može se zaključiti da se publikacijsko ponašanje autora u kontekstu časopisa upitne ili dokazane kvalitete mora promatrati kao skup kompleksnih veza koja oblikuju *namjere* pojedinca da se ponaša na određeni način. U kontekstu ovog istraživanja, autori u znanstveno-nastavnim zvanjima (akademski status: viši) iz društvenih i humanističkih znanosti imaju nešto pozitivnije stavove prema časopisima dokazane kvalitete od kolega koji su u ostalim zvanjima (akademski status: niži) pa prema tome i izraženiju namjeru da svoje radove objavljuju u časopisima za koje smatraju da su dokazane kvalitete. Što se tiče percipirane bihevioralne kontrole, autori koji posjeduju znanja i sposobnosti za ostvarivanje svojih ciljeva za napredovanjem i smatraju se autonomnima u donošenju odluka, bez obzira na akademski status/zvanje, imaju izraženiju namjeru objavljivanja u časopisima za koje smatraju da su dokazane kvalitete. Namjera objavljivanja u časopisima upitne kvalitete pokazala se višom kod autora koji su pod pritiskom objavljivanja radova zbog uvjeta koje moraju steći da bi napredovali u zvanjima. Pritisak za objavljivanjem zbog propisanih uvjeta i kriterija za izbor u zvanja imaju efekt na namjeru objavljivanja, tj. na donošenje odluke o odabiru časopisa za objavu rada.

8. Zaključak

U ovom poglavlju su na početku predstavljena zaključna razmatranja o provedenom istraživanju, nakon čega slijede odgovori na istraživačke probleme na temelju pregleda analize hipoteza postavljenih u radu.⁸⁷ Na kraju poglavlja predstavljen je znanstveni doprinos i ograničenja doktorske disertacije.

8.1. Zaključna razmatranja

Glavna svrha ovog istraživanja bila je dobiti uvid u navike i ponašanja autora iz društvenog i humanističkog područja znanosti u Republici Hrvatskoj pri objavljivanju radova u časopisima. Ovo se istraživanje usmjerilo na *autore* jer je kontekst posljednje krize u sustavu znanosti i znanstvene komunikacije ukazao na potrebu za kvalitetnijim razumijevanjem *publikacijskog ponašanja autora* u procesu donošenja odluka, posebice njihovog *prepoznavanja časopisa upitne kvalitete* te percipiranog značaja različitih *obilježja časopisa* u procesu donošenja odluka o odabiru časopisa za objavu rada. Donošenje odluka autora se u kontekstu ovog rada promatra kroz nekoliko čimbenika: ulogu obilježja časopisa, važnosti radne okoline u kojoj autor djeluje, koja je uvjetovana legislativnim okvirima važnih pri izborima u zvanja autora i kognicije ljudi i s time povezanih *kognitivnih stilova* koji su važni pri procjeni vjerodostojnosti časopisa za objavu rada. U radu je korišteno nekoliko teorijskih i konceptualnih modela. Prvi teorijski okvir korišten u disertaciji je pregled prethodnih istraživanja u kontekstu informacijskog ponašanja autora u znanstvenoj komunikaciji (*publikacijsko ponašanje*) i nove krize u znanstvenoj komunikaciji, *časopisa upitne kvalitete*. Konceptualni okviri korišteni u radu su teorija planiranog ponašanja, čije su varijable (stav, norme, percipirana bihevioralna kontrola i namjere) korištene u glavnom dijelu istraživanja. Drugi konceptualni okvir je teorija dualnog procesiranja, čiji su koncepti poslužili za ispitivanje kognitivnih stilova pri procjeni vjerodostojnosti časopisa. Istraživački problemi ovog rada ispitali su se u četiri faze istraživanja. U prvoj fazi istraživanja provela se analiza sadržaja članaka vezanih za teme publikacijskog ponašanja autora i časopisa upitne kvalitete te analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne i dokazane kvalitete. U drugoj fazi istraživanja provela se kvantitativna analiza zastupljenosti radova upitne kvalitete u Republici Hrvatskoj. U trećoj fazi istraživanja provelo se pilot istraživanje metodom upitnika. Četvrta faza istraživanja predstavlja glavni dio istraživanja doktorske disertacije: upitnik u kojem je integriran eksperimentalni nacrt istraživanja.

⁸⁷ U skladu s uputom iz udžbenika: Mejovšek, Milko. Uvod u metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2013. Str. 109

8.2. Odgovori na istraživačke probleme

Osnovni cilj doktorske disertacije bio je ispitati ulogu različitih obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane kontrole ponašanja u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete i formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima s obzirom na akademski status i područje znanosti autora.

U okviru **prvog istraživačkog problema** utvrđeno je da časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde, za razliku od časopisa dokazane kvalitete te se može zaključiti kako je H1 potvrđena. Rezultati su pokazali kako časopisi upitne kvalitete iz baze Cabells (N=25) krše najviše kriterija koji se tiču etičkih i nakladničkih standarda u isticanju lažnih metrika (80%), zatim slijedi nepostojanje jasne transparentnosti o uredništvu (72%) te da izdavač obećava neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (64%) netransparentni troškovi objave (60%). Kod kriterija prenaplašavanja pojmova koji ističu međunarodni karakter časopisa rezultati su pokazali najmanje kršenja kriterija kod časopisa upitne kvalitete (48%). Časopisi iz baze Directory of Open Access (DOAJ) (N=25) u potpunosti zadovoljavaju sve kriterije te se može zaključiti da ne krše navedene kriterije etičkih i profesionalnih nakladničkih standarda.

U okviru **drugog istraživačkog problema** utvrđeno je kako postoji izvjesna zastupljenost radova upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji CROSBİ koji su objavljeni u časopisima iz baze Cabells *Scholarly Analytics Predatory Reports* od 0.59%. Ukupno je 1139 radova objavljeno u časopisima upitne kvalitete. Može se zaključiti kako je H2 potvrđena.

Rezultati analize u okviru **trećeg istraživačkog problema** su pokazali kako je autorima (N=613) iz humanističkog područja, neovisno o tome u kojem su akademskom statusu, najvažniji pravedan i transparentan recenzijski postupak, dok je autorima iz društvenog područja u višem zvanju najvažnije da je časopis indeksiran u relevantnim bibliografskim i citatnim bazama podataka, kao npr. Web of Science i Scopus. Autorima iz humanističkog područja je indeksiranost časopisa u relevantnim bazama podataka također važna (iako u nešto manjem prosjeku, M=4.22). Među četiri najvažnija izdvojena obilježja, svim ispitanicima (društveno i humanističko područje, sva zvanja) podjednako je važno da je časopis usko vezan s temom ili područjem njihovog znanstvenog interesa te da časopis ima jasno navedene smjernice i upute za autora. Percipirana važnost prestiža časopisa izraženija je kod autora u društvenom području i u višem akademskom statusu. Rezultati analize pokazali su kako i akademski status i područje znanosti imaju značajan efekt u odnosu na percipiranu važnost

prestiza časopisa. Može se zaključiti kako je Hipoteza 3a djelomično potvrđena. Djelomična potvrda hipoteze odnosi se na to da ipak postoje razlike između područja znanosti autora, što se nije očekivalo u postavljenoj hipotezi. Percipirana važnost lakoće i brzine objave se prema rezultatima analize pokazala izraženija kod autora u nastavnim, suradničkim i stručnim zvanjima i u društvenom području. Važnost brzine i lakoće objave odnosi se na to da časopis jamči kratak period od predaje do objave rada te da ima visoku stopu prihvaćanja radova. Može se zaključiti kako je Hipoteza 3b djelomično potvrđena. Djelomična potvrda hipoteze odnosi se na to da su rezultati pokazali kako područje znanosti autora ipak ima značajan efekt, što se nije očekivalo u postavljenoj hipotezi u okviru ovog istraživačkog problema.

U okviru **četvrtog istraživačkog problema**, rezultati analize su pokazali kako autori u višem akademskom statusu uspješnije prepoznaju časopise upitne kvalitete. Također, autori koji su na rezultatima CRT testa imali izraženiji reflektivni kognitivni stil također uspješnije prepoznaju časopise upitne kvalitete. Pri procjeni vjerodostojnosti časopisa kod ispitanika koji imaju izraženiji reflektivni (analitički) kognitivni stil aktivirao se Tip 2 proces te su prepoznali pogrešan, intuitivan odgovor Tip 1 procesa i upustili se u *analitičko promišljanje*. U skladu s očekivanjem, rezultati su pokazali da znanstveno područje nema značajan efekt na uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete. Hipoteza 4 djelomično je potvrđena. Djelomična potvrda hipoteze odnosi se na to da su rezultati analize ipak pokazali kako je akademski status povezan s prepoznavanjem časopisa upitne kvalitete.

Nadalje, od hipoteza u okviru **petog istraživačkog problema** potvrđena je Hipoteza 5a, dok su Hipoteze 5b i 5c djelomično potvrđene.

U okviru hipoteze H5a, veza između stava i namjere prema objavljivanju u časopisima dokazane kvalitete izraženija je kod ispitanika u višem akademskom statusu, nego kod ispitanika koji su u nižem akademskom statusu. Autori koji su u višem akademskom statusu imaju pozitivne stavove prema časopisima dokazane kvalitete, tj. vjeruju samo onim časopisima koje smatraju prestižnima, u čiju su se kvalitetu uvjerali i smatraju da je objavljivanje u takvim časopisima jedini ispravan način objavljivanja. Također smatraju da je objavljivanje radova koji jamče neuobičajeno brz recenzijski postupak pogrešan način objavljivanja. U skladu s očekivanjem, nema značajne razlike s obzirom na područje znanosti. Hipoteza 5a je potvrđena.

U okviru hipoteze H5b, preskriptivne norme se u kontekstu ovog rada odnose na percipirani institucijski i društveni pritisak u kontekstu objavljivanja. Autori koji su pod višim pritiskom objavljivanja zbog napredovanja u struci imaju slabije izraženu namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima, a pritisak djeluje na sve autore neovisno o akademskom statusu. Sam

status je samostalni prediktor, što znači da autori u višem zvanju imaju višu namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima. Hipoteza je djelomično potvrđena jer preskriptivne norme imaju negativan efekt na namjeru objavljivanja u kvalitetnim časopisima kod ispitanika u nižem statusu. Međutim, isti takav efekt preskriptivne norme imaju i kod autora u višem akademskom statusu. U skladu s očekivanim, nema značajne razlike s obzirom na područje znanosti. Zaključuje se da su radna okolina i kontekst u kojem autori djeluju, kao što je normativni pritisak, važni u objašnjavanju navika i ponašanju autora pri objavljivanju radova. Prema navedenom, može se zaključiti kako je Hipoteza H5b djelomično potvrđena.

U kontekstu ovog rada, percipirana bihevioralna kontrola odnosi se na percipiranu vještinu ostvarivanja ciljeva napredovanja i prepoznavanja lažnih časopisa, percipiranu autonomnost u donošenju odluke o odabiru časopisa, ali i na samoeфикаsnost, tj. sigurnost autora u vlastite sposobnosti objavljivanja. Rezultati analize su pokazali kako je veza između percipirane bihevioralne kontrole i namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete značajna. Autori koji imaju višu percipiranu sposobnost u ostvarivanju ciljeva napredovanja, prepoznavanja lažnih časopisa, višu percipiranu autonomnost u donošenju odluke o odabiru časopisa, ali i veću sigurnost u vlastite sposobnosti objavljivanja pokazuju i višu namjeru objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete, bez obzira na akademski status i područje znanosti. Može se zaključiti kako je Hipoteza 5c djelomično potvrđena. Publikacijsko ponašanje autora u kontekstu objavljivanja u časopisima upitne ili dokazane kvalitete potrebno je promatrati kao skup kompleksnih veza koje oblikuju *namjere* autora da se ponaša na određeni način. U kontekstu ovog istraživanja, autori u znanstveno-nastavnim zvanjima (viši status) iz društvenih i humanističkih znanosti imaju nešto pozitivnije stavove prema časopisima dokazane kvalitete od kolega koji su u ostalim zvanjima pa prema tome i izraženiju namjeru da svoje radove objavljuju u časopisima za koje smatraju da su dokazane kvalitete. Što se tiče percipirane bihevioralne kontrole, autori u svim zvanjima koji posjeduju znanja i sposobnost za ostvarivanje svojih ciljeva za napredovanjem te se percipiraju autonomnima u donošenju odluka imaju izraženiju namjeru objavljivanja u časopisima za koje smatraju da su dokazane kvalitete. Namjera objavljivanja u časopisima upitne kvalitete pokazala se višom kod autora koji su pod pritiskom objavljivanja radova zbog uvjeta koje moraju steći da bi napredovali u zvanjima. Može se zaključiti da na donošenje odluka u okviru publikacijskog ponašanja autora utječu kriteriji navedeni u Pravilnicima o uvjetima za izbor u zvanja te da je ovom problemu potrebno posvetiti više prostora u budućim istraživanjima. Zaključno, na temelju rezultata u potpunosti se prihvaća hipoteza 5a, dok se djelomično prihvaćaju hipoteze 5b i 5c.

8.3. Znanstveni doprinos i ograničenja istraživanja

Doprinos doktorske disertacije ogleda se u boljem razumijevanju publikacijskog ponašanja autora iz društvenog i humanističkog područja znanosti u znanstveno-nastavnim, znanstvenim, nastavnim, suradničkim i stručnim zvanjima u Republici Hrvatskoj. Prethodna istraživanja informacijskog ponašanja dionika uključenih u znanstvenu komunikaciju uglavnom su se bavila korištenjem, čitanjem i citiranjem informacijskih izvora. Ovo istraživanje upotpunjuje nedostatak istraživanja informacijskog ponašanja autora pri donošenju odluka o odabiru časopisa za objavu rada. To se posebice odnosi na prepoznavanje časopisa upitne kvalitete kod autora u njihovom procesu donošenja odluka za odabir časopisa za objavu rada. Ovo istraživanje također doprinosi ukazivanju na složenost sustava znanstvene komunikacije, posebice u današnje vrijeme kada smo okruženi lažnim informacijama. Na temelju predloženih konceptualnih okvira ovog rada testirala se primjena teorije planiranog ponašanja i teorije dualnog procesiranja na predloženu temu, čime su se otvorile nove mogućnosti za daljnju primjenu ovih konceptualnih okvira u širem području informacijskih znanosti. Doprinos istraživanja također se ogleda i u eksperimentalnom nacrtu istraživanja koji se može primijeniti u području znanstvene komunikacije i prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete. Ovo istraživanje ima doprinos i u ispitivanju raznih čimbenika koji utječu na donošenje odluka autora o odabiru časopisa za objavu rada: percipirana važnost obilježja časopisa, osobne karakteristike autora kao što su kognitivni stilovi, ali i ostale karakteristike kao što je pritisak za objavlivanjem radova. Ograničenje istraživanja je uloga jednog evaluatora u provođenju analize sadržaja mrežnih sjedišta časopisa u prvoj istraživačkoj fazi zbog moguće subjektivnosti pri provođenju analize. Također, buduća istraživanja uključit će iscrpniji uvid u navike i ponašanja autora u okviru njihovih publikacijskih aktivnosti, kao i ispitivanje uloge organizacije i šireg konteksta i razlika u publikacijskim navikama te zahtjevima za izbore u viša zvanja autora u različitim područjima znanosti. Jedno od ograničenja istraživanja te smjernica za buduća istraživanja publikacijskog ponašanja je istraživanje koje bi u obzir uzelo sve vrste publikacija. Ovo se istraživanje usmjerilo na objavljivanje u časopisima, dok je npr. autorima iz humanističkog područja znanosti monografija važnija vrsta publikacije u znanstveno-istraživačkom radu. Buduća će istraživanja uzeti u obzir i druge vrste publikacija. Čitateljska ponašanja nisu dijelom ovog istraživanja, iako se prema prethodnim istraživanjima često istražuje autor i čitatelj, s obzirom na dvostruke uloge koje imaju u znanstvenoj komunikaciji. Buduća istraživanja će uključiti i autore kao čitatelje, kako bi se ispitale određene (a)simetrije u čitateljskim i publikacijskim ponašanjima. Ograničenja u eksperimentalnom dijelu istraživanja uključuju nemogućnost potpune kontrole-eksperimentalnih situacija i potrebu za metodološki strožijim eksperimentalnim dizajnom. Također se u buduća istraživanja planira

uključiti različite testove koji bi ispitivali metakognitivne sposobnosti ispitanika, sigurnost u točnost vlastitog odgovora, kao i vrijeme odgovaranja. Jedna od mogućih budućih smjernica istraživanja je uz eksperimentalni dizajn uključiti i vizualne metode poput metode praćenja oka (eng. *eye tracking methods*), koje bi omogućile eksperimentalnu kontrolu. Jedno od ograničenja ovog rada i smjernice za buduća istraživanja je testiranje modela teorije planiranog ponašanja s većim brojem čestica uključenih u instrument istraživanja, uključujući nadogradnju modela koje bi dovelo do razumijevanja kompleksnosti informacijskog prostora u kojem autori djeluju. U kontekstu teorije planiranog ponašanja, to se posebice odnosi na institucijski i kontekstualni pritisak za napredovanjem. Stoga je za buduća istraživanja nužno uključiti i elemente organizacijske sociologije u ispitivanje navika i ponašanja autora pri objavljivanju, posebice u kontekstu različitih neetičkih ponašanja u znanosti. Zanimljivi rezultati pokazali su se i u percipiranoj važnosti obilježja časopisa pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada. Među najvažnijim obilježjima autorima izdvojile su se *jasno navedene smjernice i upute za autora*, što je zanimljiv podatak za buduća istraživanja za uredništva časopisa.

Ovaj rad daje uvid u navike i ponašanja autora pri objavljivanju radova u časopisima, s naglaskom na problem prepoznavanja časopisa upitne kvalitete i namjere objavljivanja u časopisima, koja su izložena različitim kontekstualnim i individualnim čimbenicima. Ovakvim pristupom problemu časopisa upitne kvalitete iz perspektive informacijskog ponašanja autora i kognitivnih stilova autora, ovo istraživanje upotpunjuje nedostatak istraživanja u kontekstu donošenja odluka pri objavljivanju radova u časopisima te načinima percipiranja kvalitete u formalnoj znanstvenoj komunikaciji.

9. Literatura

1. Agosto, D. E. (2002a). A model of young people's decision-making in using the Web. *Library & information science research*, 24(4), 311-341.
2. Agosto, D. E. (2002b). Bounded rationality and satisficing in young people's Web-based decision making. *Journal of the American society for Information Science and Technology*, 53(1), 16-27.
3. Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50(2), 179–211.
4. Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior 1. *Journal of applied social psychology*, 32(4), 665-683.
5. Ajzen, I. (2020). The theory of planned behavior: Frequently asked questions. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(4), 314-324.
6. Ajzen, I., Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Upper Saddle River, N.J: Prentice-Hall.
7. Allen, D. (2011). Information behavior and decision making in time-constrained practice: A dual-processing perspective. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(11), 2165-2181.
8. Appelman, A., Sundar, S. S. (2016). Measuring message credibility: Construction and validation of an exclusive scale. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 93 (1), 59–79.
9. Armitage, C. J, Conner, M. (2001). Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review. *British Journal of Social Psychology* 40(4), 471–99.
10. Ayeni, P., Adetoro, O. N., (2017). Growth of predatory open access journals: Implication for quality assurance in library and information science research. *Library Hi Tech News* 34(1), 17–22.
11. Bago, B., De Neys, W. (2017). Fast Logic? Examining the time course assumption of dual process theory. *Cognition*, 158, 90–109.
12. Bago, B., Rand, D. G. i Pennycook, G. (2020). Fake news, fast and slow: Deliberation reduces belief in false (but not true) news headlines. *Journal of Experimental Psychology: General* 149(8), 1608.
13. Bagues, M., Sylos-Labini, M. i Zinovyeva, N. (2019). A walk on the wild side: ‘Predatory’ journals and information asymmetries in scientific evaluations. *Research Policy* 48(2), 462–77.
14. Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review* 84(2), 191-215.

15. Becher, T., Trowler, P. 2001. *Academic tribes and territories*. McGraw-Hill Education (UK).
16. Beck, L., Ajzen, I. (1991). Predicting dishonest actions using the theory of planned behavior. *Journal of Research in Personality* 25(3), 285–301.
17. Björk, B. C. (2005). A lifecycle model of the scientific communication process. *Learned Publishing* 18 (3): 165–76.
18. Björk, B. C., Holmstrom, J. (2006). Benchmarking scientific journals from the submitting author's viewpoint. *Learned Publishing* 19(2), 147–55.
19. Björk, B. C., Öörni, A. (2009). A method for comparing scholarly journals as service providers to authors. *Serials Review* 35(2), 62–69.
20. Björk, B. C., Kanto-Karvonen, S. i Harviainen, J. T. (2020). How frequently are articles in predatory open access journals cited. *Publications* 8(2), 17
21. Blankstein, M., Wolff-Eisenberg, C. (2019). Ithaka S+R US faculty survey 2018: report. [New York, N.Y.] : Ithaka S + R.
22. Bohannon, J. (2013). Who's Afraid of Peer Review? *Science*, 342(6154), 60-65.
23. Borgman, C. L. (2010). *Scholarship in the digital age: Information, infrastructure, and the internet*. Cambridge, MA: The MIT Press.
24. Borgman, C. L., Furner, J. (2002). Scholarly communication and bibliometrics. *Annual Review of Information Science and Technology* 36(1), 2–72.
25. Bornmann, Lutz, and Rüdiger Mutz. (2015). Growth rates of modern science: A bibliometric analysis based on the number of publications and cited references. *Journal of the Association for Information Science and Technology* 66(11), 2215–2222.
26. Bourdieu, P. (1988). *Homo academicus*. Stanford University Press.
27. Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77–101.
28. Braxton, J. M. (2010). Norms and the work of colleges and universities: Introduction to the special issue—norms in academia. *The Journal of Higher Education* 81(3), 243–50.
29. Bronstein, M. V., Pennycook, G., Bear, A., Rand, D. G. i Cannon, T. D. (2019). Belief in fake news is associated with delusionality, dogmatism, religious fundamentalism, and reduced analytic thinking. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 8(1), 108-117.
30. Cabell's International (2021). Scholarly Analytics. <https://www2.cabells.com/>.

31. Campbell, R., Pentz, E., & Borthwick, I. (2012). *Academic and professional publishing*. Oxford: Chandos Publishing.
32. Cialdini, R. B., Kallgren, C. A., i Reno, R. R. (1991). A focus theory of normative conduct: A theoretical refinement and reevaluation of the role of norms in human behavior. U: *Advances in Experimental Social Psychology*, 24, 201–34. Elsevier.
33. Cobey, K. D., Lalu, M. M., Skidmore, B., Ahmadzai, N., Grudniewicz, A., i Moher, D. (2018). What is a predatory journal? A scoping review. *F1000Research*, 7, 1001.
34. Conner, M., Armitage, C. J. (1998). Extending the theory of planned behavior: A review and avenues for further research. *Journal of Applied Social Psychology*, 28(15), 1429-1464.
35. Creswell, J. W., Creswell, J. D. (2020). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.
36. Dalton, M. (2013). A Dissemination Divide? The factors that influence the journal selection decision of library and information studies (LIS) researchers and practitioners. *Library and Information Research*, 37(115), 33-57.
37. De Neys, W. (2006). Dual processing in reasoning: Two systems but one reasoner. *Psychological Science*, 17(5), 428-433.
38. De Neys, W. (2018). *Dual process theory 2.0*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
39. De Neys, W., Glumicic, T. (2008). Conflict monitoring in dual process theories of thinking. *Cognition* 106(3), 1248–99.
40. De Solla Price, D. J. (1963). *Little Science, Big Science*. Columbia University Press.
41. Demir, S. B. (2018). Predatory journals: Who publishes in them and why? *Journal of Informetrics*, 12(4), 1296-1311.
42. Dizdar, D. (2006). *Kvantitativne Metode*. Zagreb: Kineziološki Fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
43. Dulle, F. W., Minishi-Majanja, M. K. The suitability of the unified theory of acceptance and use of technology (UTAUT) model in open access adoption studies. *Information Development*, 27(1), 32-45.
44. Eagly, A. H., Chaiken, S. (2007). The Advantages of an inclusive definition of attitude. *Social Cognition*, 25(5), 582-602.
45. Europski parlament. (2016). Uredba (EU) Europskog Parlamenta i Vijeća (Opća uredba o zaštiti podataka). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=PT>

46. Evans, J. S. B. T. (2003). In two minds: Dual-process accounts of reasoning. *Trends in Cognitive Sciences* 7(10), 454–59.
47. Evans, J. S. B. T. (2008). Dual-processing accounts of reasoning, judgment, and social cognition. *Annual Review of Psychology*, 59(1), 255-278.
48. Evans, J. S. B. T., Barston, J. L., i Pollard, P. (1983). On the conflict between logic and belief in syllogistic reasoning. *Memory & Cognition*, 11(3), 295-306.
49. Evans, J. S. B. T., Stanovich, K. E. (2013). Dual-process theories of higher cognition: Advancing the debate. *Perspectives on Psychological Science*, 8(3), 223-241.
50. Eykens, J., Guns, R., Rahman, A. I. M. J., Engels, T. C. E., i Useche, S. A. (2019). Identifying publications in questionable journals in the context of performance-based research funding. *Plos One*, 14, 11.
51. Fishbein, M., Ajzen, I. (2015). *Predicting and changing behavior: The reasoned action approach*. New York, NY; London : Routledge.
52. Fogg, B. J., Tseng, H. (1999). The elements of computer credibility. U: *Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in Computing Systems*, 80-87. New York, NY : Association for Computing Machinery
53. Forrester, A., Björk, B. C. i Tenopir. 2017. New web services that help authors choose journals. *Learned Publishing* 30(4), 281–87.
54. Francis, J., Eccles, M. P., Johnston, M., Walker, A. E., Grimshaw, J. M., Foy, R., Kaner, E. F. S. i Bonetti, D. (2004). *Constructing questionnaires based on the theory of planned behaviour: A manual for health services researchers*. Centre for Health Services Research, University of Newcastle upon Tyne.
55. Frandsen, T. F. (2017). Are predatory journals undermining the credibility of science? A bibliometric analysis of citers. *Scientometrics* 113(3), 1513–28.
56. Frandsen, T. F. (2019a). How can a questionable journal be identified: Frameworks and checklists. *Learned Publishing* 32(3), 221–26.
57. Frandsen, T. F. (2019b). Why do researchers decide to publish in questionable journals? A Review of the Literature. *Learned Publishing* 32(1), 57–62.
58. Frederick, S. (2005). Cognitive reflection and decision making. *Journal of Economic Perspectives* 19(4), 25–42.
59. Fry, J. (2006). Scholarly research and information practices: A domain analytic approach. *Information Processing and Management*, 42(1), 299.
60. Fry, J., Oppenheim, C., Creaser, C., Johnson, W., Summers, M., White, S., Butters, G., Craven, J., Griffiths, J. i Hartley, D. (2009). *Communicating knowledge: How and why UK researchers publish and disseminate their findings*. The Research Information

- Network (RIN) and the Joint Information Systems Committee (JISC).
<http://www.jisc.ac.uk/media/documents/publications/communicatingknowledge>
61. report.pdf
 62. Fry, J., Talja, S., (2004). The cultural shaping of scholarly communication: Explaining e-journal use within and across academic fields. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology* 41(1), 20–30.
 63. Garvey, W. D. (1979). *Communication: The essence of science: Facilitating information exchange among librarians, scientists, engineers and students*. Pergamon Press.
 64. Garvey, W. D. (1981). Social dimensions of science. *Journal of Research Communication Studies* 3(3), 257–71.
 65. Garvey, W. D., Griffith, B. C. (1967). Scientific communication as a social system. *Science*, 157(3792), 1011–16.
 66. Garvey, W. D., Griffith, B. C. (1971). Scientific communication: Its role in the conduct of research and creation of knowledge. *American Psychologist* 26(4), 349.
 67. Garvey, W. D., Griffith, B. C. (1972). Communication and information processing within scientific disciplines: Empirical findings for psychology. *Information Storage and Retrieval* 8 (3), 123–136.
 68. Godin, B. (2007). From Eugenics to Scientometrics: Galton, Cattell, and men of science. *Social Studies of Science* 37(5), 691–728.
 69. Gordon, M. D. (1984). How authors select journals: A test of the reward maximization model of submission 14(1), 27–43.
 70. Handley, S. J, Trippas, D. (2015). Dual processes and the interplay between knowledge and structure: A new parallel processing model. U: *Psychology of Learning and Motivation*, 62, 33–58.
 71. Harding, T. S., Mayhew, M. J., Finelli, C. J., & Carpenter, D. D. (2007). The theory of planned behavior as a model of academic dishonesty in engineering and humanities undergraduates. *Ethics & Behavior*, 17(3), 255-279.
 72. Hebrang Grgić, I. (2015a). Open access - deus ex machina for publishing scholarly journals? *Libellarium: Journal for the Research of Writing, Books, and Cultural Heritage Institutions*, 8(2), 1-11.
 73. Hebrang Grgić, I. (2015b). *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti*. Školska knjiga.

74. Hebrang Grgić, I., Romić, K. (2018). " Znanstvene" informacije u predatorskim časopisima: prijetnja napretku znanosti. *Slobodan pristup informacijama: 18. okrugli stol: Knjižnice i alternativna (druga) istina: zbornik radova*, 45-58.
75. Hicks, D. (2004). The four literatures of social science. U: Moed, H.F., Glänzel, W., Schmoch, U. (Ur.) *Handbook of Quantitative Science and Technology Research* (str. 473-496). Springer, Dordrecht.
76. Higgins, M. (1999). Meta-information, and time: Factors in human decision making. *Journal of the American Society for Information Science*, 50(2), 132-139.
77. Hsieh, H. F., Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.
78. Jamali, H. R., Nicholas, D., Watkinson, A., Herman, E., Tenopir, C., Levine, K., Allard, S., ... Nichols, F. (2014). How scholars implement trust in their reading, citing and publishing activities: Geographical differences. *Library & Information Science Research*, 36(3-4), 192-202.
79. Jeger, M. (2013). *Efektualizacija i razvoj poduzetničkih namjera* (Doktorska disertacija). Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku.
80. Johnson, R., Watkinson, A., Mabe, M. (2018). *The STM Report: An overview of scientific and scholarly publishing*. Fifth edition. International Association of Scientific, Technical and Medical Publishers.
81. Jubb, M. (2016). Peer review: The current landscape and future trends: Peer review landscape. *Learned Publishing*, 29, 1, 13-21.
82. Kahneman, D. (2013). *Misliti brzo i sporo*. Mozaik Knjiga, Zagreb.
83. Khan, M. L., & Idris, I. K. (2019). Recognise misinformation and verify before sharing: a reasoned action and information literacy perspective. *Behaviour & Information Technology*, 38, (12), 1194-1212.
84. Kim, I., Kuljis, J. (2010). Applying content analysis to web-based content. *Journal of Computing and Information Technology*, 18(4), 369-376.
85. Kim, Y., & Stanton, J. M. (2016). Institutional and individual factors affecting scientists' data-sharing behaviors: A Multilevel Analysis. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(4), 776-799.
86. Kling, R., & McKim, G. (1999). Scholarly communication and the continuum of electronic publishing. *Journal of the American Society for Information science*, 50(10), 890-906.

87. Klobas, J. E., & Clyde, L. A. (2010). Beliefs, attitudes and perceptions about research and practice in a professional field. *Library and Information Science Research*, 32(4), 237-245.
88. Koerber, A., Starkey, J. C., Ardon-Dryer, K., Cummins, R. G., Eko, L., & Kee, K. F. (2020). A qualitative content analysis of watchlists vs safelists: How do they address the issue of predatory publishing? *The Journal of Academic Librarianship*, 46(6), 102236.
89. Kozhevnikov, M. (2007). Cognitive styles in the context of modern psychology: Toward an integrated framework of cognitive style. *Psychological Bulletin* 133(3), 464.
90. Kratochvíl, J., Plch, L., Sebera, M., & Korit'áková, E. (2020). Evaluation of untrustworthy journals: Transition from formal criteria to a complex view. *Learned Publishing*, 33(3), 308-322.
91. Krelja Kurelović, E. (2017). *Prihvaćanje otvorenog pristupa znanstvenim informacijama i obrazovnim sadržajima u hrvatskoj akademskoj zajednici* (Doktorska disertacija). Sveučilište u Zagrebu.
92. Lacetera, N., Zirulia, Z. (2011). The economics of scientific misconduct. *The Journal of Law, Economics, & Organization* 27(3), 568–603.
93. Larsen, P., Von Ins, M. (2010). The rate of growth in scientific publication and the decline in coverage provided by Science Citation Index. *Scientometrics*, 84(3), 575-603.
94. Lee, J., Yang, K. i Oh, D. G. (2020). Factors influencing the choice of a publication venue in library and information science. *Learned Publishing*, 33(3), 323-332.
95. Liu, Z. (2004). Perceptions of credibility of scholarly information on the web. *Information Processing & Management*, 40(6), 1027-1038.
96. Luukkonen, T. (1992). Is scientists' publishing behaviour rewardseeking? *Scientometrics*, 24(2), 297-319.
97. Mabe, M., Amin, M. (2001). Growth dynamics of scholarly and scientific journals. *Scientometrics*, 51(1), 147-162.
98. Mabe, M. A. (2010). Scholarly communication: A long view. *New Review of Academic Librarianship*, 16(1), 132-144.
99. Mabe, M. A., Amin, M. (2002). Dr Jekyll and Dr Hyde: author-reader asymmetries in scholarly publishing. U: *Aslib Proceedings* 54(3), 149-157.

100. Macan, B., Petrak, J. (2014). Bibliometrijski pokazatelji za procjenu kvalitete znanstvenih časopisa. U: Hebrang Grgić, I. (Ur.), *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti* (str. 37 - 53). Školska knjiga.
101. Macháček, Vít, and Martin Srholec. 2021. Predatory publishing in Scopus: Evidence on cross-country differences. *Scientometrics*, 126(3): 1897–1921.
102. Marar, S. D., Hamza, M. A. (2020). Attitudes of researchers towards plagiarism: A study on a tertiary care hospital in Riyadh, Saudi Arabia. *Learned Publishing* 33(3), 270-276.
103. Marušić, A., Marušić, M. (2015). Znanstveni časopisi u Hrvatskoj: teška pitanja na koja nije teško odgovoriti. U: Hebrang Grgić, I. (Ur.), *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti* (str. 15-36). Školska knjiga.
104. Masrek, M. N., Yaakub, M. S. (2015). Intention to publish in open access journal: the case of Multimedia University Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 3420-3427.
105. Mata, A., Ferreira, M. B. i Sherman, S. J. (2013). The Metacognitive advantage of deliberative thinkers: A dual-process perspective on overconfidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(3), 353-373.
106. Mcmillan, S. J. (2000). The microscope and the moving target: The challenge of applying content analysis to the World Wide Web. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 77(1), 80-98.
107. Meadows, A. J. (1998). *Communicating research*. San Diego: Academic Press.
108. Memon, A. R. (2018). Predatory journals spamming for publications: What should researchers do? *Science and Engineering Ethics*, 24(5), 1617-1639.
109. Merton, R. K. (1968). The Matthew Effect in science: The reward and communication systems of science are considered. *Science* 159(3810), 56–63.
110. Merton, R. K., Storer, N. W. (1973). *The sociology of science: Theoretical and empirical investigations*. Chicago: University of Chicago Press.
111. Merton, R. K. (1968). *Social theory and social structure*. Simon and Schuster.
112. Migheli, M., Ramello, G. B. (2013). Open access, social norms and publication choice. *European Journal of Law and Economics* 35(2), 149–67.
113. Migheli, M., Ramello, G. B. (2014). Open access journals and academics behavior. *Economic Inquiry* 52(4), 1250–66.
114. Milas, G. (2007). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Zagreb. Naklada slap.

115. Mills, D., Inouye, K. (2021). Problematizing ‘predatory publishing’: A systematic review of factors shaping publishing motives, decisions, and experiences. *Learned Publishing* 34(2), 89–104.
116. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Etički kodeks odbora za etiku i znanost u visokom obrazovanju (2006). Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju (OEZVO). Zagreb: Narodne Novine. br. 123/03., 198/03., 105/04. i 174/04. : <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/StrucnaTijela/Eti%C4%8Dki%20kodes%20odbora%20za%20etiku%20u%20znanosti%20i%20visokom%20obrazovanju.pdf>
117. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2021). Ustanove iz sustava znanosti. : http://pregledi.mzos.hr/Ustanove_Z.aspx
118. Mishra, J. L., Allen, D. K. i Pearman, A. D. (2015a). Understanding decision making during emergencies: A key contributor to resilience. *EURO Journal on Decision Processes* 3(3–4), 397–424. <https://doi.org/10.1007/s40070-015-0039-z>.
119. Mishra, J., Allen, D. K. i Pearman, A. D. (2015b). Information seeking, use, and decision making. *Journal of the Association for Information Science and Technology* 66(4), 662–73.
120. Moksness, L., Olsen, S. O. (2017). Understanding researchers’ intention to publish in open access journals. *Journal of Documentation* 73(6), 1149–1166.
121. Moksness, L., Olsen, S. O. i Tuu, H. H. (2020). Exploring the effects of habit strength on scholarly publishing. *Journal of Documentation* 76(6), 1393-1411.
122. Mulligan, A., Mabe, M. (2011). The effect of the internet on researcher motivations, behaviour and attitudes. *Journal of Documentation* 67(2), 290–311.
123. Nelhans, G., Bodin, T. (2020). Methodological considerations for identifying questionable publishing in a national context: The case of Swedish Higher Education Institutions. *Quantitative Science Studies* 1(2), 505–24.
124. Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. Los Angeles. Sage.
125. Neuendorf, K. A. (2019). Content analysis and thematic analysis. U: P. Brough (Ur.), *Research methods for applied psychologists: Design, analysis, and reporting* (str. 211-223). New York: Routledge.
126. Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj (2009). *Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama.* NN118/09., 82/12, 32/13. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_09_118_2929.html

127. Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj (2017). *Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja*. NN 28/2017. : https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_28_652.html
128. Nicholas, D., Herman, E., Jamali, H. R., Abrizah, A., Boukacem-Zeghmouri, C., Xu, J., Rodríguez-Bravo, B., Watkinson, A., Polezhaeva, T. i Świgoń, M. (2020). Millennial researchers in a metric-driven scholarly world: An international study. *Research evaluation*, 29(3), 263-274.
129. Nicholas, D., Huntington, P. i Rowlands, I. (2005). Open access journal publishing: The views of some of the world's senior authors. *Journal of Documentation* 61 (4), 497–519.
130. Nicholas, D., Huntington, P., Jamali, H. R., & Dobrowolski, T. (2008). The information-seeking behaviour of the digital consumer: Case study of the virtual scholar. U: Nicholas, D., Rowlands, I. (Ur.). *Digital consumers: Reshaping the information professions* (str. 113-158). London: Facet.
131. Nicholas, D., Rodríguez-Bravo, B., Watkinson, A., Boukacem-Zeghmouri, C., Herman, E., Xu, J., Abrizah, A. i Świgoń, M. (2017). Early career researchers and their publishing and authorship practices. *Learned Publishing*, 30(3), 205-217.
132. Nicholas, D., Watkinson, A., Jamali, H. R., Herman, E., Tenopir, C., Volentine, R., Allard, S. i Levine, K. (2015). Peer review: Still king in the digital age. *Learned Publishing*, 28(1), 15-21.
133. Nicholas, D., Watkinson, A., Volentine, R., Allard, S., Levine, K., Tenopir, C. i Herman, E. (2014). Trust and authority in scholarly communications in the light of the digital transition: setting the scene for a major study. *Learned Publishing*, 27(2), 121-134.
134. Niles, M. T., Schimanski, L. A., McKiernan, E. C. i Alperin, J. P. (2020). Why we publish where we do: Faculty publishing values and their relationship to review, promotion and tenure expectations. *Plos One*, 15, 3.
135. Oraić Tolić, D. (2011). *Akademsko pismo*. Zagreb: Naklada Ljevak.
136. Pehar, F. (2010). Od statističke bibliografije do bibliometrije. Povijest razvoja kvantitativnog pristupa istraživanju pisane riječi. *Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti*, 3(1), 1-28.
137. Pennycook, G., Bear, A., Collins, E. T. i Rand, D. G. (2020). The implied truth effect: Attaching warnings to a subset of fake news headlines increases perceived accuracy of headlines without warnings. *Management Science*, 66(11), 4944-4957.

138. Pennycook, G., Cannon, T. D. i Rand, D. G. (2018). Prior exposure increases perceived accuracy of fake news. *Journal of experimental psychology: general*, 147(12), 1865-1880.
139. Pennycook, G., Cheyne, J. A., Seli, P., Koehler, D. J., & Fugelsang, J. A. (2012). Analytic cognitive style predicts religious and paranormal belief. *Cognition*, 123(3), 335-46.
140. Pennycook, G., Cheyne, J. A., Barr, N., Koehler, D. J. i Fugelsang, J. A. (2015). On the reception and detection of pseudo-profound bullshit. *Judgment and Decision making*, 10(6), 549-563.
141. Pennycook, G., Fugelsang, J. A. i Koehler, D. J. (2015). Everyday consequences of analytic thinking. *Current Directions in Psychological Science*, 24 (6), 425-432.
142. Pennycook, G. i Rand, D. G. (2019). Lazy, not biased: Susceptibility to partisan fake news is better explained by lack of reasoning than by motivated reasoning. *Cognition*, 188, 39-50.
143. Pennycook, G., Trippas, D., Handley, S. J. i Thompson, V. A. (2014). Base rates: Both neglected and intuitive. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 40(2), 544-554.
144. Pepermans, G., Rousseau, S. (2016). The decision to submit to a journal: Another example of a valence-consistent shift? *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(6), 1372-1383.
145. Petz, B. (2012). *Osnove statističke metode za nematematičare*. Naklada Slap, Jastrebarsko.
146. Phillips, A., & Bhaskar, M. (Ur.) (2019). *The Oxford Handbook of Publishing*. Oxford Handbooks.
147. Quayle, J. D. i Ball, L. J. (2000). Working memory, metacognitive uncertainty, and belief bias in syllogistic reasoning. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology Section A*, 53(4), 1202-1223.
148. Ravetz, J. R. (2020). *Scientific knowledge and its social problems*. Routledge.
149. Rieh, S. Y. (2002). Judgment of information quality and cognitive authority in the Web. *Journal of the American society for information science and technology*, 53(2), 145-161.
150. Rieh, S. Y. (2010). Credibility and cognitive authority of information. U: Bates, M., Maack, M.N. (Ur.), *Encyclopedia of Library and Information Sciences* (str. 1337-1344). Taylor & Francis, New York.

151. Rieh, S. Y., Belkin, N. (2000). Interaction on the Web: Scholars' judgement of information quality and cognitive authority. In *Proceedings of the annual meeting- American society for information science*, 37, 25-38.
152. Rieh, S. Y., Danielson, D. R. (2007). Credibility: A multidisciplinary framework. *Annual review of information science and technology*, 41(1), 307-364.
153. Ross-White, A., Godfrey, C. M., Sears, K. A. i Wilson, R. (2019). Predatory publications in evidence syntheses. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 107(1), 57-61.
154. Ross, R. M., Rand, D. G., Pennycook, G. (2021). Beyond" fake news": Analytic thinking and the detection of false and hyperpartisan news headlines. *Judgment & Decision Making*, 16(2), 484-504.
155. Rowlands, I., Nicholas, D. (2005). Scholarly communication in the digital environment: The 2005 survey of journal author behaviour and attitudes. *Aslib Proceedings*, 57(6), 481-497.
156. Rowlands, I., Nicholas, D. (2006). The changing scholarly communication landscape: an international survey of senior researchers. *Learned Publishing*, 19(1), 31-55.
157. Rowley, J., Sbaffi, L., Sugden, M. i Gilbert, A. (2020). Factors influencing researchers' journal selection decisions. *Journal of Information Science*, 48(3), 321-335.
158. Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. London: Sage publications.
159. Shehata, A. M. K. (2019). Exploring the scholarly communication styles of Arab social science and humanities scholars. *Learned Publishing*, 32(4), 304-311.
160. Shehata, A. M. K., Elgllab, M. F. M. (2018). Where Arab social science and humanities scholars choose to publish: Falling in the predatory journals trap. *Learned Publishing*, 31(3), 222-229.
161. Shen, C., Björk, B. C. (2015). 'Predatory' open access: a longitudinal study of article volumes and market characteristics. *BMC medicine*, 13(1), 1-15.
162. Shenhav, A., Rand, D. G. i Greene, J. D. (2012). Divine Intuition: Cognitive style influences belief in God. *Journal of Experimental Psychology: General*, 141(3), 423-428.
163. Simon, H. A. (1955). A behavioral model of rational choice. *The Quarterly Journal of Economics*, 69, 99-118.
164. Simon, H.A. (1966). Theories of decision-making in economics and behavioral science. U: *Surveys of Economic Theory* (str. 1-28). Palgrave Macmillan, London.

165. Simon, H. A. (2000). Bounded rationality in social science: Today and tomorrow. *Mind & Society*, 1(1), 25-39.
166. Smith, E. R., DeCoster, J. (2000). Dual-process models in social and cognitive psychology: Conceptual integration and links to underlying memory systems. *Personality and Social Psychology Review*, 4 (2), 108-131.
167. So, J. C. F., Bolloju, N. (2005). Explaining the intentions to share and reuse knowledge in the context of IT service operations. *Journal of Knowledge Management*, 9(6), 30-41.
168. Solomon, D. J., Björk, B. C. (2012). Publication fees in open access publishing: Sources of funding and factors influencing choice of journal. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(1), 98-107.
169. Søndergaard, T. F., Andersen, J. i Hjørland, B. (2003). Documents and the communication of scientific and scholarly information: Revising and updating the UNISIST model. *Journal of Documentation*, 59(3).
170. Stanovich, Keith. (2009). Distinguishing the reflective, algorithmic, and autonomous minds: Is it time for a tri-process theory? U: Evans, J. S. B. T., Frankish, K. (Ur.), *In two minds: Dual processes and beyond*. Oxford University Press.
171. Stanovich, K. E., West, R. F. (2000). Individual differences in reasoning: Implications for the rationality debate? *Behavioral and brain sciences*, 23(5), 645-665.
172. Stanovich, K. E., West, R. F. i Toplak, M. E. (2018). *The rationality quotient: Toward a test of rational thinking*. MIT Press.
173. Stipčević, A. (2006). *Povijest Knjige*. Zagreb: Matica Hrvatska, 339–417.
174. Stoet, G. (2010). PsyToolkit - A software package for programming psychological experiments using Linux. *Behavior Research Methods*, 42(4), 1096-1104.
175. Stoet, G. (2017). PsyToolkit: A novel web-based method for running online questionnaires and reaction-time experiments. *Teaching of Psychology*, 44(1), 24-31.
176. Stojanovski, J. (2015). (R)evolucija znanstvenih časopisa. U: Hebrang Grgić, I. (Ur.), *Hrvatski znanstveni časopisi : iskustva, gledišta, mogućnosti* (str. 62-93). Zagreb: Školska knjiga, 2015.
177. Stone, T. H., Jawahar, I. M. i Kisamore, J. L. (2010). Predicting academic misconduct intentions and behavior using the theory of planned behavior and personality. *Basic and Applied Social Psychology*, 32(1), 35-45.
178. Strinzel, M., Severin, A., Milzow, K., Egger, M. i Wolf, J. M. (2019). Blacklists and Whitelists to tackle predatory publishing: a cross-sectional comparison and thematic analysis. *MBio*, 10 (3), e00411-19.

179. Stupple, E. J., Pitchford, M., Ball, L. J., Hunt, T. E. i Steel, R. (2017). Slower is not always better: Response-time evidence clarifies the limited role of miserly information processing in the Cognitive Reflection Test. *PloS one*, 12(11), e0186404.
180. Sveučilište u Zadru. (2010). *Etički Kodeks Sveučilišta u Zadru*. <https://www.unizd.hr/o-nama/propisi-i-dokumenti/eticki-kodeks>.
181. Teixeira Da Silva, J. A., Tsigaris, P. (2020). Issues with criteria to create blacklists: An epidemiological approach. *The Journal of Academic Librarianship*, 46(1), 102070.
182. Teixeira da Silva, J. A., Tsigaris, P. (2018). What value do journal whitelists and blacklists have in academia? *The Journal of Academic Librarianship*, 44(6), 781-792.
183. Tenopir, C., Allard, S., Douglass, K., Aydinoglu, A. U., Wu, L., Read, E., Manoff, M. i Frame, M. (2011). Data sharing by scientists: practices and perceptions. *PloS one*, 6(6), e21101.
184. Tenopir, C., Dalton, E., Fish, A., Christian, L., Jones, M. i Smith, M. (2016). What motivates authors of scholarly articles? The importance of journal attributes and potential audience on publication choice. *Publications*, 4(3), 22.
185. Tenopir, C., Levine, K., Allard, S., Christian, L., Volentine, R., Boehm, R., Nichols, F., ... Watkinson, A. (2016). Trustworthiness and authority of scholarly information in a digital age: Results of an international questionnaire. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67 (10), 2344-2361.
186. Toplak, M. E., West, R. F. i Stanovich, K. E. (2011). The Cognitive Reflection Test as a predictor of performance on heuristics-and-biases tasks. *Memory and Cognition*, 39(7), 1275-1289.
187. Toplak, M. E., West, R. F. i Stanovich, K. E. (2014). Assessing miserly information processing: An expansion of the Cognitive Reflection Test. *Thinking & Reasoning*, 20(2), 147-168.
188. Tversky, A., Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases: biases in judgments reveal some heuristics of thinking under uncertainty. *Science*, 185(4157), 1124-1131.
189. Valerjev, P., Dujmović, M. (2019). Performance and metacognition in scientific reasoning: The covariation detection task. *Psihologijske teme*, 28(1), 93-113.
190. Van Dalen, H. P., Henkens, C. J. I. M. (2012). Intended and unintended consequences of a publish-or-perish culture: a worldwide survey. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63 (7), 1282-1293.
191. Vlada Republike Hrvatske. Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (2007). NN 58/2007. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

192. Ware, M. (2008). *Peer review: benefits, perceptions and alternatives*. London: Publishing Research Consortium.
193. Wason, P. C., Evans, J. S. B. T. (1974). Dual processes in reasoning? *Cognition*, 3(2), 141-154.
194. Watkinson, A., Nicholas, D., Thornley, C., Herman, E., Jamali, H. R., Volentine, R., Allard, S., Levine, K. i Tenopir, C. (2016). Changes in the digital scholarly environment and issues of trust: An exploratory, qualitative analysis. *Information Processing and Management*, 52(3), 446-458.
195. Wei, C. C. (2009). Use and early warning effectiveness: Perspectives and prospects. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 60(5), 1071-1082.
196. West, R. F., Toplak, M. E., Stanovich, K. E. (2008). Heuristics and biases as measures of critical thinking: Associations with cognitive ability and thinking dispositions. *Journal of Educational Psychology*, 100 (4), 930-941.
197. Whitley, R. (2006). *The intellectual and social organization of the sciences*. Oxford University Press.
198. Wijewickrema, M., Petras, V. (2017). Journal selection criteria in an open access environment: A comparison between the medicine and social sciences: journal selection criteria. *Learned Publishing*, 30(4), 289-300.
199. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka : NN 42/18 ; Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage, Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka): tekst značajan za EGP. (2018). Zagreb: Narodne novine. : https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html
200. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. (2003), NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_123_1742.html.
201. Zauder, K. (2014). *Razvoj scienotometrije praćen kroz časopis Scientometrics od početka izlazenja 1978. do 2010. godine*. (Doktorska disertacija). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
202. Ziman, J. (1979). *Reliable knowledge: An exploration of the grounds for belief in science*. Cambridge University Press.
203. Zwemer, R. L. (1970). Identification of journal characteristics useful in improving input and output of a retrieval system. *Federation Proceedings* 29(5), 1595-1604).

10. Sažetak

Glavna svrha ovog istraživanja je dobiti uvid u publikacijsko ponašanje autora iz društvenih i humanističkih znanosti u Republici Hrvatskoj u kontekstu znanstvene komunikacije, s naglaskom na objavljivanje radova u časopisima i prepoznavanje časopisa upitne kvalitete. Znanost i znanstvena komunikacija kao dio složenog i promjenjivog društvenog sustava stalno su izloženi utjecajima i promjenama, a posljednjih desetljeća se često navodi da je tradicionalni sustav znanstvene komunikacije u krizi. Jedna od kriza u znanstvenoj komunikaciji je pojava časopisa i izdavača upitne kvalitete. Prethodna istraživanja su se uglavnom usmjerila na znanstvenu komunikaciju u kontekstu korištenja i citiranja izvora te se u literaturi se uočava nedostatak istraživanja o čimbenicima koji utječu na publikacijsko ponašanje autora te načina percipiranja kvalitete i povjerenja u formalnoj znanstvenoj komunikaciji. U ovom radu istražit će se informacijsko ponašanje autora u Republici Hrvatskoj iz društvenih i humanističkih znanosti pri objavljivanju radova u časopisima. Ispitat će se uloga različitih obilježja časopisa te kontekstualnih i individualnih čimbenika u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete i formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima. Budući da fenomen časopisa upitne kvalitete i s njima povezana nova kriza znanstvene komunikacije narušava integritet, kredibilitet i autoritet cjelokupnog sustava znanosti, ovom je problemu potrebno posvetiti više prostora. Također su potrebna empirijska istraživanja informacijskog ponašanja svih dionika u znanstvenoj komunikaciji u Republici Hrvatskoj, kako bi se istražilo informacijsko ponašanje ove važne korisničke skupine. Ovo istraživanje će se usmjeriti na informacijsko ponašanje autora u kontekstu znanstvene komunikacije, tj. donošenje odluka kroz diseminaciju radova kroz publikacije i odabir informacijskog izvora (časopisa) za objavu rada, uz naglasak na ispitivanje prepoznavanja časopisa upitne kvalitete. Časopisi upitne kvalitete ne ispunjavaju temeljne funkcije znanstvenog časopisa te je stoga procjena vjerodostojnosti znanstvenog časopisa važnija nego ikad. Cilj doktorske disertacije je ispitati ulogu različitih obilježja časopisa, kognitivnog stila, stavova, normi i percipirane kontrole ponašanja u prepoznavanju časopisa upitne i dokazane kvalitete i formiranju namjere za objavljivanje u takvim časopisima s obzirom na akademski status i područje znanosti autora. Ovo istraživanje koristi nekoliko teorijskih i konceptualnih okvira. Prvi teorijski okvir prikazuje istraživanja publikacijskog ponašanja prikazom prema modelima znanstvene komunikacije, koji naglašavaju obilježja časopisa koja su važna autorima u procesu donošenja odluka odabira časopisa za objavu rada. Dva konceptualna okvira korištena u ovom radu su Teorija planiranog ponašanja i Teorija dualnog procesiranja. Teorija planiranog ponašanja koristila se za ispitivanje uloge stavova,

normi i percipirane kontrole ponašanja u formiranju namjere ispitanika za objavljivanjem u časopisima. Ponašanje autora u procesu donošenju odluka povezano je s raznim kontekstualnim čimbenicima, ali i s osobnim karakteristikama pojedinaca. Osobne karakteristike uključuju podložnost i osjetljivost na dezinformacije i kognitivni stil pojedinca. Njihova će se uloga u kontekstu ovog rada objasniti kroz primjenu teorije dualnog procesiranja koja se često primjenjuje u ispitivanju donošenja odluka i razlika u logičkom zaključivanju kod ljudi. U istraživanju je sudjelovalo 613 autora iz društvenog i humanističkog područja znanosti, u znanstveno – nastavnim zvanjima, znanstveno – nastavnim zvanjima u znanstvenoj komponenti, nastavnim i suradničkim zvanjima te stručnim zvanjima. Kako bi se ispunio cilj doktorske disertacije i testirale pretpostavljene hipoteze, proveden je mješoviti istraživački pristup, prema sekvencijalnom nacrtu istraživanja. Prva faza istraživanja obuhvatila je kvalitativnu analizu sadržaja relevantnih istraživanja i mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete s ciljem dobivanja obilježja časopisa koje su se koristile kao varijable za glavnu istraživačku metodu: anketni upitnik s eksperimentalnim dijelom. Obilježja časopisa dobivena u ovoj fazi dodatno su validirana u trećoj fazi istraživanja metodom upitnika. Rezultati istraživanja su pokazali kako časopisi upitne kvalitete ne zadovoljavaju temeljne etičke i profesionalne nakladničke standarde. U drugoj fazi istraživanja ispitala se zastupljenost časopisa upitne kvalitete u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji te su rezultati pokazali kako postoji izvjesna zastupljenost takvih časopisa. Četvrta faza istraživanja predstavlja glavnu fazu istraživanja metodom upitnika, s eksperimentalnim dijelom. Uz ispitivanje demografskih karakteristika ispitanika, ispitana je percipirana važnost obilježja časopisa pri donošenju odluke o odabiru časopisa za objavu rada. U eksperimentalnom dijelu istraživanja ispitala se uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete na način da su ispitanici procjenjivali vjerodostojnost časopisa predstavljenih u scenarijima. Ispitanici su također rješavali zadatke iz testa kognitivne refleksivnosti, koji se koristio za ispitivanje kognitivnog stila mišljenja ispitanika. Ispitanici koji su imali viši refleksivni (analitički) kognitivni stil bili su uspješniji u prepoznavanju časopisa upitne kvalitete. Prethodna su se istraživanja ponašanja dionika uključenih u znanstvenu komunikaciju uglavnom bavila korištenjem, čitanjem i citiranjem izvora. Ovo istraživanje doprinosi boljem razumijevanju informacijskog ponašanja autora pri donošenju odluka o odabiru časopisa za objavu rada, posebice s naglaskom na prepoznavanje vjerodostojnosti znanstvenog časopisa.

Ključne riječi: informacijsko ponašanje, znanstvena komunikacija, znanstveni časopis, časopisi upitne kvalitete, teorija dualnog procesiranja, teorija planiranog ponašanja, test kognitivne refleksivnosti

10.1. Abstract

The main purpose of this research is to gain insight into the publishing behavior of authors in social sciences and humanities in the Republic of Croatia, in the context of scientific communication, with an emphasis on publication of papers in scientific journals and identification of journals of questionable quality. Science and scientific communication as part of a complex and changing social system are constantly exposed to influences and changes, and in recent decades it has often been reported that the traditional system of scientific communication is in crisis. Questionable journals and publishers are an increasing problem in scientific communication nowadays. Previous research on this topic has mainly focused on scientific communication in the context of using and quoting sources, and the findings point to a lack of examination of factors affecting the authors' publishing behavior and ways of perceiving quality and trust in formal scientific communication. The following thesis investigates information behavior of authors in the Republic of Croatia, who publish articles in journals in the field of social sciences and humanities. It examines the role of different characteristics of journals, as well as contextual and individual factors involved in the identification of journals of questionable quality and the authors' intentions of publishing their work in such journals. Since the phenomenon of journals of questionable quality and the corresponding new crisis in scientific communication violates the integrity, credibility and authority of the entire system of science, more space needs to be devoted to this problem. Furthermore, the situation calls for empirical research of information behavior of all stakeholders in scientific communication in the Republic of Croatia, with the aim of investigating the information behavior of this important user group. This research focuses on the information behavior of authors in scientific communication, i.e., the authors' decision-making process in the context of publication of their work and the selection of information source (journals) for such publication, with an emphasis on the identification of journals of questionable quality. Journals of questionable quality do not fulfill the basic functions of a scientific journal and therefore a proper assessment of the credibility of a scientific journal is more important than ever. The aim of this doctoral dissertation is to examine the role of different characteristics of journals, as well as the role of the authors' cognitive style, attitudes, norms, and perceived behavioral control in the process of identifying journals of questionable and proven quality and forming an intention to publish their work in such journals, taking into consideration their academic status and field of science of authors. This research employs several theoretical and conceptual frameworks. The first theoretical framework presents research of publication based on models of scientific communication, which emphasize the characteristics of journals that are important to authors when selecting journals for the

publication of their work. The two conceptual frameworks used in this paper are the theory of planned behavior and dual process theory. The theory of planned behavior was used to examine the role of attitudes, norms, and perceived behavioral control in the formation of the participants' intention to publish in journals. The behavior of authors in the decision-making process is associated with various contextual factors, but also with personal traits of individuals. Personal traits include susceptibility and sensitivity to misinformation and the cognitive style. Their role in the context of this paper will be explained through the application of the theory of dual processing, which is often applied in the examination of decision-making processes and differences in logical reasoning in humans. The research included 613 authors from the field of social sciences and humanities, who occupy scientific and teaching positions, scientific and teaching positions in the scientific component, teaching and associate positions, and professional positions. To achieve the aim of the doctoral dissertation and to test the assumed hypotheses, a mixed research approach was taken, in accordance with the sequential outline of the study. The first phase of the study included a qualitative analysis of the relevant studies and websites of journals of questionable quality, with the aim of defining the characteristics of journals that were used as variables for the main research method, a questionnaire with an experimental segment. The characteristics of the journals obtained at this stage were further validated in the third phase of the study, using the questionnaire method. The results of the research showed that journals of questionable quality did not meet basic ethical and professional publishing standards. The second phase of the research focused on the prevalence of journals of questionable quality in the Croatian Scientific Bibliography, and the findings indicated that such journals were represented in the bibliography to a certain extent. The fourth phase of the research is also the main phase. It employs the questionnaire method, with an experimental segment. In addition to defining the demographic characteristics of the participants, journal publishing habits and behaviors of authors were examined, with an emphasis on the perceived importance of the journal characteristics when selecting a journal for publication of own work. In the experimental part of the study, the successfulness of identification of questionable journals was examined by asking the participants to assess the credibility of the journals presented in the scenarios. The participants also completed tasks from a cognitive reflection test, which was used to examine the participants' cognitive style of thinking. The participants who had a higher reflective (analytical) cognitive style were more successful in identifying journals of questionable quality. Previous research into the behavior of stakeholders involved in scientific communication mainly dealt with the using, reading and quoting of sources. This research contributes to a better understanding of the information behavior of authors when

making decisions about the selection of journals for publication of their paper, with a particular focus on assessing the credibility of the scientific journal.

Keywords: information behavior, scientific communication, scientific journal, questionable journals, dual process theory, theory of planned behavior, cognitive reflection test

11. Prilozi

11.1. Prilog 1: Skripta anketnog upitnika i eksperimentalnih scenarija

Psytoolkit skripta: ⁸⁸

scale: Slaganje

- score = 1 (1) uopće se ne slažem
- score = 2 (2) uglavnom se ne slažem
- score = 3 (3) ne mogu ocijeniti
- score = 4 (4) uglavnom se slažem
- score = 5 (5) u potpunosti se slažem

scale: Važnost

- score = 1 (1) uopće nije važno
- score = 2 (2) uglavnom nije važno
- score = 3 (3) niti je važno, niti je nevažno
- score = 4 (4) uglavnom je važno
- score = 5 (5) vrlo je važno

scale: Odnosi

- score = 1 (1) uopće se ne odnosi na mene
- score = 2 (2) uglavnom se ne odnosi na mene
- score = 3 (3) niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene
- score = 4 (4) uglavnom se odnosi na mene
- score = 5 (5) potpuno se odnosi na mene

l: Demografska

t: info

⁸⁸ Anketni upitnik i eksperimentalni scenariji izrađeni su u softveru Psytoolkit. Pristupljeno 11. travnja 2021.
<https://www.psytoolkit.org/>

q: Pitanja se odnose na osnovne demografske podatke te na Vaše znanstveno područje i radno iskustvo

l: Spol

t: radio

q: Označite Vaš spol

- M

- Ž

- Ostalo

l: Dob

t: radio

q: Označite kojoj dobnoj skupini pripadate.

- do 29 godina

- 30-39 godina

- 40-49 godina

- 50-59 godina

- 60 i više godina

l: Akadstatus

t: radio

q: Označite svoj akademski status (znanstveno – nastavno, umjetničko – nastavno, nastavno zvanje, suradničko ili stručno zvanje).

- Redoviti profesor u trajnom zvanju

- Redoviti profesor

- Izvanredni profesor

- Docent

- Viši asistent/poslijedoktorand

- Doktorand

- Profesor visoke škole

- Viši predavač

- Predavač

- Viši lektor

- Lektor

- Viši stručni suradnik

- Stručni suradnik

- Lektor

- Ostali statusi

l: skokAkadstatus

t: jump

- if \$Akadstatus == 15 then goto Akadstatus

- if \$Akadstatus != 15 then goto Polje

l: Akadstatus

t: textbox

q: Navedite svoj akademski status (znanstveno – nastavno, umjetničko – nastavno, nastavno zvanje, suradničko ili stručno zvanje).

- Akademski status

l: Polje

t: radio

q: Odaberite znanstveno polje kojem pripadate ili u kojem planirate daljnje napredovanje:

- Demografija

- Edukacijsko-rehabilitacijske znanosti

- Ekonomija

- Informacijske i komunikacijske znanosti

- Interdisciplinarne društvene znanosti

- Kineziologija

- Logopedija

- Pedagogija

- Politologija

- Pravo

- Psihologija

- Socijalne djelatnosti

- Sociologija

- Sigurnosne i obrambene znanosti

- Arheologija

- Etnologija i antropologija

- Filologija

- Filozofija

- Interdisciplinarne humanističke znanosti
- Teologija
- Povijest
- Povijest umjetnosti
- Religijske znanosti (interdisciplinarno polje)
- Znanost o umjetnosti
- Drugo

l: skokPolje

t: jump

- if \$Polje == 25 then goto Polje

- if \$Polje != 25 then goto Institucija

l: Polje

t: textbox

q: Navedite komentar ili kojem znanstvenom polju pripadate ili u kojem planirate daljnje napredovanje.

- Komentar

l: Institucija

t: textbox

q: Navedite naziv trenutnog poslodavca - tvrtke, ustanove ili organizacije, npr. Sveučilište u Rijeci. Pitanje nije obvezno.

- Institucija

l: Scenariji

t: info

**q: Slijedi kratki niz procjena o vjerodostojnosti časopisa. Probajte što brže odlučiti o odgovoru.
**

U procesu ste donošenja odluke o tome u kojem časopisu objaviti rad. Molimo pročitajte sljedeće kratke opise časopisa i procijenite stupanj (ne) slaganja s navedenom izjavom koristeći sljedeću ljestvicu: (1) uopće se ne slažem, (2) uglavnom se ne slažem, (3) ne mogu ocijeniti, (4) uglavnom se slažem, (5) u potpunosti se slažem

Izjava: Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

VAŠ ODABIR OZNAČIT ĆE SE ZELENOM BOJOM.

random: begin

l: Scenarij1

t: scale Slaganje

o: boxes

**q: Izdavač na web stranici obećava brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. tjedan dana). Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij2

t: scale Slaganje

o: boxes

q: Časopis na web stranici nudi informacije koje navode da časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak. Na temelju dostupnih informacija na web stranici

ste stekli dojam da naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij3

t: scale Slaganje

o: boxes

**q: Izdavač na web stranici obećava brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. tjedan dana). Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da su naslov i djelokrug časopisa u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij4

t: scale Slaganje

o: boxes

**q: Časopis na web stranici nudi informacije koje navode da časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak. Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da su naslov i djelokrug časopisa u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij5

t: scale Slaganje

o: boxes

q: Izdavač na web stranici obećava brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. tjedan dana). Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje.

**Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij6

t: scale Slaganje

o: boxes

**q: Časopis na web stranici nudi informacije koje navode da časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak. Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij7

t: scale Slaganje

o: boxes

**q: Izdavač na web stranici obećava brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. tjedan dana). Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da su naslov i djelokrug časopisa u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

l: Scenarij8

t: scale Slaganje

o: boxes

**q: Časopis na web stranici nudi informacije koje navode da časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak. Na temelju dostupnih informacija ste stekli dojam da su naslov i djelokrug časopisa u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje. Pregledom dijela objavljenih članaka na web stranici ste utvrdili da časopis navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.
**

- Časopis s ovim karakteristikama je vjerodostojan.

random: end

l: Kratkiopisi

t: info

q: Slijedi nekoliko pitanja. Probajte na njih što brže odgovoriti.

random: begin

l: CRTtest1

t: radio

q: Palica i loptica zajedno koštaju 110 kuna. Palica košta 100 kuna više od loptice. Koliko košta loptica?

- 5

- 10

- 55

- Ništa od navedenog

l: CRTtest2

t: radio

q: Ako je potrebno 5 minuta da bi 5 strojeva napravilo 5 naprava, koliko će vremena biti potrebno da 100 strojeva izradi 100 naprava?

- 5

- 100

- 50

- Ništa od navedenog

l: CRTtest3

t: radio

q: U jezeru se nalazi mnoštvo lopoča. Svakog dana površina lopoča na jezeru se udvostručuje. Ako je potrebno 48 dana da bi lopoči prekrili čitavo jezero, koliko je vremena potrebno lopočima da prekriju polovicu jezera?

- 47

- 24

- 22

- Ništa od navedenog

random: end

l: Stavovinamjere

t: info

**q: Ova skupina pitanja se odnosi na Vaše stavove i namjere pri objavljivanju radova u časopisima.
**

VAŠ ODABIR OZNAČIT ĆE SE ZELENOM BOJOM.

l: Stav

t: scale Slaganje

o: boxes

q: Molimo Vas da u nastavku izrazite stupanj (ne)slaganja s navedenim izjavama.

- Objavljivanje radova u časopisima koji jamče neuobičajeno brz recenzijski postupak (npr. tjedan dana) je pogrešan način objavljivanja i ne bi se trebalo bodovati kod izbora u viša zvanja.

- Poželjno je da znanstvenici objavljuju što više radova u bilo kakvim časopisima.

- Vjerujem samo prestižnim časopisima i onima u čiju kvalitetu sam se osobno uvjerio.

- Objavljivanje radova u prestižnim časopisima je jedini ispravan način objavljivanja.

- Objavljivanje radova u časopisima koji ne provode kvalitetni recenzijski postupak ne šteti znanosti.

l: Norme

t: scale Slaganje

o: boxes

q: Molimo Vas da u nastavku izrazite stupanj (ne)slaganja s navedenim izjavama.

- Moje kolege me podržavaju u odluci da objavljujem radove samo u najuglednijim časopisima.

- Kolege do čijeg mišljenja mi je stalo očekuju od mene da objavljujem radove samo u časopisima koji su kvalitetni i prestižni.
- Na donošenje odluke o odabiru časopisa u kojem ću objaviti svoj rad utječu kolege do čijeg mi je mišljenja stalo.
- Na donošenje odluke o odabiru časopisa u kojem ću objaviti svoj rad najviše utječu kriteriji navedeni u Pravilnicima o uvjetima za izbor u zvanja.
- Pod velikim sam pritiskom da objavljujem radove zbog uvjeta koje moram steći kako bih napredovao.

l: PBK

t: scale Slaganje

o: boxes

q: Molimo Vas da u nastavku izrazite stupanj (ne)slaganja s navedenim izjavama.

- Objavljivanje u uglednim časopisima za mene nije nepremostiv problem.
- Posjedujem znanja i vještine potrebne za objavljivanje radova u najboljim časopisima u svom području.
- Sposoban sam ostvariti svoj cilj za napredovanjem.
- S lakoćom prepoznajem lažne časopise.
- Donošenje odluke o odabiru časopisa za objavu rada je isključivo pod mojom kontrolom (ja odlučujem gdje ću objaviti rad).

l: Namjere

t: scale Slaganje

o: boxes

q: Molimo Vas da u nastavku izrazite stupanj (ne)slaganja s navedenim izjavama.

- Namjera mi je zadržati posao i spreman sam objaviti rad u bilo kojem časopisu koji se boduje kod napredovanja u području.
- Buduće članke namjeravam objaviti u časopisima koje smatram prestižnim.
- U cilju znanstvenog napredovanja bih objavio rad u časopisu koji jamči neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u iznimno kratkom vremenskom periodu.

l: Obilježja

t: info

**q: Percipirana važnost obilježja časopisa.
**

VAŠ ODABIR OZNAČIT ĆE SE ZELENOM BOJOM.

l: Vaznost

t: scale Važnost

o: boxes

q: Navedite u kojoj mjeri su Vam važne navedene tvrdnje i obilježja časopisa kada donosite odluku u kojem ćete časopisu objaviti rad.

- Imam mogućnost online predaje rada i praćenja statusa.
- Časopis ima dopadljiv i suvremen dizajn.
- Časopis je prestižan i ugledan.
- Časopis ima visoke bibliometrijske pokazatelje (npr. impact factor i sl.).
- Časopis je indeksiran u relevantnim bibliografskim i citatnim bazama podataka (npr. WoS, Scopus itd.).
- Časopis ima visoke altmetrijske pokazatelje (npr. broj downloada, broj dijeljenja na društvenim mrežama i sl.).
- Časopis provodi pravedan i transparentan recenzijski postupak.
- Časopis jamči kratak period od predaje do objave rada.

- Časopis ima visoki postotak prihvaćanja radova za objavu.
- Časopis objavljuje samo mali broj prijavljenih radova.
- Časopis ima ugledne članove uredništva.
- Časopis jasno navodi cijenu naplate troškova objave članka (Article processing charges - APC).
- Časopis jamči potpuno besplatnu objavu rada.
- Časopis ima niske troškove objave.
- Časopis ima dugu tradiciju izlaženja.
- Časopis često izlazi.
- Časopis dolazi iz države poznate po visokoj kvaliteti znanstvenih istraživanja.
- Časopis ima tiskanu i online inačicu.
- Časopis ima jasno navedene smjernice i upute za autora.
- Časopis omogućuje autoru da zadrži autorska prava.
- Časopis stavlja radove u otvoreni pristup.
- Časopis ima veliku čitateljsku publiku.
- Imam pozitivno prethodno iskustvo objavljivanja u tom časopisu.
- Časopis su mi preporučili kolege.
- Objavljivanje u tom časopisu mi podiže ugled u znanstvenoj zajednici.
- Osobno poznajem urednike ili članove uredništva časopisa.
- Časopis objavljuje radove uglednih autora.
- Redovito pratim i čitam radove objavljene u tom časopisu.
- Časopis je usko vezan s temom ili područjem mog znanstvenog interesa.

l: Vaznostotv

t: textbox

q: Ima li nekih obilježja časopisa koja su Vam važna prilikom donošenja odluka o odabiru časopisa za objavu rada, a da nisu bila navedena u prethodnom pitanju? Molimo navedite koja su to obilježja.

- Obilježja komentar:

l: Publikacijskeprakse

t: info

q: Pitanja se odnose na Vaše navike i prakse pri objavljivanju radova

l: Vrstarada

t: textline

o: required

q: Molimo vas unesite približan broj radova koje ste objavili u razdoblju od 2019. do 2021. godine u niže navedenim vrstama publikacija (ako želite, ovaj podatak možete jednostavno provjeriti u CROSBİ bazi dostupnoj na adresi: <https://www.bib.irb.hr.>).

Adresu otvorite 1) u novom prozoru ili kao novu stranicu, 2) pronađite vlastite radove, 3) filtrirajte radove objavljene u razdoblju od 2019. – 2021., 4) filtrirajte pronađene radove kroz ponuđene vrste radova).

- required Autorske knjige

- required Uredničke knjige

- required Poglavlja u knjigama

- required Radovi u časopisima

- required Radovi u zbornicima skupova

l: Napredovanje

t: radio

q: Odaberite kada planirate Vaše sljedeće napredovanje u zvanje ili kad Vam ističe ugovor o radu (uvjet predaje doktorske disertacije).

- do kraja 2021. godine

- do kraja 2022. godine

- do kraja 2023. godine
- do kraja 2024. godine
- do kraja 2025. godine ili kasnije

l: Motivacija

t: scale Odnosi

o: boxes

q: Procijenite koliko se sljedeće tvrdnje odnose na Vas.

Koji su razlozi zbog kojih objavljujete radove?

VAŠ ODABIR OZNAČIT ĆE SE ZELENOM BOJOM. - Suradnik sam na projektu u sklopu kojeg se očekuje objavljivanje rezultata istraživanja.

- Objavljivanjem radova povećat će se mogućnost financiranje budućih istraživanja i projekta.
- Želim javnost upoznati s rezultatima vlastitog rada. - Povećati će mi se plaća.
- Na taj način izravno doprinosim napretku znanosti.
- Uživam u istraživanju i pisanju.
- Rado prihvaćam nove znanstvene izazove.
- Želim se afirmirati kao samostalni znanstvenik.
- Prikupljam bodove za sljedeće napredovanje.

11.2. Prilog 2: Skripta: Test kognitivne refleksivnosti

Kratki opisi

info

Slijedi nekoliko pitanja. Probajte na njih što brže odgovoriti.

random: begin

CRTtest1

radio

Palica i loptica zajedno koštaju 110 kuna. Palica košta 100 kuna više od loptice. Koliko košta loptica?

- 5

- 10

- 55

- Ništa od navedenog

l: CRTtest2

t: radio

q: Ako je potrebno 5 minuta da bi 5 strojeva napravilo 5 naprava, koliko će vremena biti potrebno da 100 strojeva izradi 100 naprava?

- 5

- 100

- 50

- Ništa od navedenog

l: CRTtest3

t: radio

q: U jezeru se nalazi mnoštvo lopoča. Svakog dana površina lopoča na jezeru se udvostručuje. Ako je potrebno 48 dana da bi lopoči prekrili čitavo jezero, koliko je vremena potrebno lopočima da prekriju polovicu jezera?

- 47

- 24

- 22

- Ništa od navedenog

random: end

11.3. Prilog 3: Zamolba za sudjelovanjem u istraživanju

Poštovani/a,
molim Vas da za potrebe istraživanja koje provodim u sklopu izrade doktorske disertacije pod naslovom
"Navike i ponašanja autora iz društvenih i humanističkih znanosti pri objavljivanju radova u časopisima" ispunite upitnik dostupan na sljedećoj poveznici:
<https://www.psytoolkit.org/c/3.3.2/survey?s=bvraE>

Upitnik je namijenjen autorima iz područja društvenih i humanističkih znanosti u RH, u znanstveno-nastavnim zvanjima, nastavnim zvanjima, suradničkim ili stručnim zvanjima, bez obzira na mjesto zaposlenja.

Upitnik je odobren od strane Etičkog povjerenstva Sveučilišta u Zadru.

Unaprijed se zahvaljujem na sudjelovanju!

Slika 23. Zamolba za sudjelovanjem u istraživanju

11.4. Prilog 4: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz baze Cabells

Tablica 48. Uzorak - analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz baze Cabells (N=25)

Časopis Cabells baza	URL
Academic Web Journal of Educational Research (AWJER)	http://academicwebpublishers.org/journals/AWJER/home.htm
Advances in Science, Technology and Engineering Systems Journal	http://astesj.com/
American International Journal of Humanities and Social Science	http://aijhss.cgrd.org/
Canadian Open Business and Rural Development Studies Journal	http://www.crapub.com/Canadian%20Open%20Business%20and%20Rural%20Development%20Studies%20Journal/Canadian%20Open%20Business%20and%20Rural%20Development%20Studies%20Journal.php
Commonwealth Journal of Commerce & Management Research	http://cjcmr.org/
English Language Teaching	http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt
International Journal in IT and Engineering	http://www.ijmr.net.in/aboutijite.php
International Journal in Physical and Applied Sciences	http://www.ijmr.net.in/aboutijpas.php
International Journal of Advance Research in Science and Engineering	http://ijarse.com/
International Journal of Business Management and Commerce	http://www.ijbmcnet.com/
International Journal of Computing and Corporate Research	http://www.ijccr.com/
International Journal of Emerging Trends in Engineering Research (IJETER)	http://www.warse.org/IJETER/
A Free Lance	http://www.amitdeliberativeresearch.com/2017/01/19/research-journal-of-social-science-sociology-issn-2322-018x-2/
International Journal of Microwaves Applications (IJMA)	http://www.warse.org/IJMA/

AASCIT Communications	http://www.aascit.org/communications/index
International Journal of Science and Applied Information Technology (IJSAIT)	http://www.warse.org/IJSAIT/
International Journal of Sociology of the Family	http://www.serialsjournals.com/journal-detail.php?journals_id=48
AASCIT Journal of Materials	http://www.aascit.org/journal/materials
Open Access Journal of Coal Science & Technology	http://medcraveonline.com/OAJCST/
Physical Chemistry: An Indian Journal	http://www.tsijournals.com/journals/physical-chemistry-an-indian-journal.html
Research Journal of Pharmacognosy and Phytochemistry	http://rjpponline.org/Home.aspx?Journal=Research%20Journal%20of%20Pharmacognosy%20and%20Phytochemistry
TJPRC: International Journal of General Pediatrics and Medicine	http://www.tjprc.org/journals/journal-of-pediatrics
TJPRC: International Journal of Mechanics and Thermodynamics	http://www.tjprc.org/journals/tjprcinternational-journal-of-mechanics-and-thermodynamics2116
US Open Cleaner Production Journal	http://www.arepub.com/US%20Open%20Cleaner%20Production%20Journal/US%20Open%20Cleaner%20Production%20Journal.php
IJRDO-Journal Of Educational Research	http://www.ijrdo.org/Journal%20Of%20Educational%20Research.php

11.5. Prilog 5: Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa – DOAJ

Tablica 49. Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa iz DOAJ (N=25)

Časopis DOAJ baza	URL
Acta Mycologica	https://pbsociety.org.pl/journals/index.php/am/index
Acta Psychologica	https://www.journals.elsevier.com/acta-psychologica
Africa Spectrum	https://journals.sagepub.com/home/afr
Journal of Scientific and Industrial Research Kemija u Industriji	http://op.niscair.res.in/index.php/jsir http://www.hdki.hr/kui
Journal of Arts and Social Sciences	https://journals.adrri.org/index.php/adrriass/index
International Journal of Information Science and Management	https://ijism.ricest.ac.ir/index.php/ijism
Journal of Craniomaxillofacial Research	https://jcr.tums.ac.ir
Journal of Nursing and Midwifery Sciences	http://www.jnmsjournal.org/
International Journal of Body, Mind and Culture	http://ijbmc.org
Frontiers in Biomedical Technologies	https://fbt.tums.ac.ir
Categories and General Algebraic Structures with Applications	https://cgasa.sbu.ac.ir/
Cognitive Research	https://cognitiveresearchjournal.springeropen.com/
International Journal of Hospital Based Health Technology Assessment	http://www.cybelepress.com/ijhbhta.html
International Journal of Health Preference Research	http://www.cybelepress.com/ijhpr.html
Journal of Project Management	http://growingscience.com/jpm/jpm.html
Journal of Engineering Mechanics and Machinery	https://www.clausiuspress.com/journal/JEMM.html
Research Briefs on Information & Communication Technology Evolution	http://rbisyou.wixsite.com/rebictc
Studies in Visual Arts and Communication Methods and Protocols	https://journalonarts.org/ http://www.mdpi.com/journal/mps
Philosophies	http://www.mdpi.com/journal/philosophies
International Journal of Business Administration and Management Research	http://researchplusjournals.com/index.php/IJBAMR

International Journal of Advanced Research in Engineering	http://researchplusjournals.com/index.php/IJARE
International Journal of Research in Science	http://researchplusjournals.com/index.php/IJRS
The International Journal of Information, Diversity, & Inclusion	https://jps.library.utoronto.ca/index.php/ijidi/index
Central European Journal of Educational Research	https://ojs.lib.unideb.hu/CEJER

11.6. Prilog 6: Upitnik u pilot istraživanju

Tablica 50. Upitnik - pilot istraživanje

RB	Pitanje u upitniku
1	Kojem znanstvenom području pripadate?
2	Koliko Vam je znanstvenih radova prihvaćeno za objavu od 1. siječnja 2020. godine? Kao odgovor unesite broj radova. Molimo Vas da u nastavku procijenite u kojoj mjeri ove tvrdnje ukazuju na to da je časopis upitne kvalitete. Za procjenu koristite sljedeću ljestvicu: 1 = u potpunosti se ne slažem, 2 = djelomično se ne slažem, 3 = nisam siguran/na, 4 = djelomično se slažem 5 = u potpunosti se slažem
3	
4	Ukoliko imate nekih komentara slobodno ih upišite.

11.7. Prilog 7: Rezultati pilot istraživanja

Tablica 51. Rezultati pilot istraživanja

Pokazatelj upitne kvalitete	rIF	M	SD	P	Oznaka kategorije
Troškovi objave rada (APC) su netransparentni i autori ih saznaju tek nakon obavijesti o prihvaćanju rada za objavu.	0.895	4.206	1.310	3	A
Podaci o urednicima i ostalim članovima uredničkog odbora su netransparentni ili izmišljeni (npr. nisu navedena imena članova uredništva, navedena su izmišljena imena ili imena stručnjaka koji su p	0.891	4.302	1.213	4	A
Izdavač objavljuje sve radove za koje autor plati bez obzira na njihovu kvalitetu ili temu.	0.88	4.413	1.213	1	A
Časopis ne provodi stručno, jezično i/ili likovno-grafičko uređivanje teksta (npr. lektura, korektura).	0.873	4.063	1.343	1	B
Časopis koristi lažni ili nepostojeći ISSN broj.	0.867	4.444	1.241	3	A
Na mrežnoj stranici časopisa nisu dostupne ili jasno navedene smjernice o recenzijskom postupku za autore.	0.863	3.873	1.264		C
Časopis ne provodi recenzijski postupak.	0.862	4.365	1.274	16	A,B,C
Časopis provodi neadekvatan recenzijski postupak (npr. lažni postupak, jedan je recenzent, recenzent pregledava radove koji su izvan njegovog područja).	0.861	4.302	1.145	4	A
Mrežna stranica časopisa je "nevidljiva" i nije ju moguće pronaći pomoću tražilica.	0.851	4.143	1.255	2	D
Časopis objavljuje znanstveno sporne, diskutabilne, kontroverzne ili pseudoznanstvene članke.	0.851	4.143	1.176	3	A
Časopis naplaćuje objavu rada bez provođenja recenzijskog postupka i uobičajenih uređivačkih postupaka.	0.849	4.349	1.233	1	A
Adresa web stranice (URL) časopisa je sumnjiva.	0.845	4.000	1.257	4	D
Časopis neprestano šalje spam e-mailove i ne reagira na zamolbe primatelja za prestankom primanja obavijesti.	0.842	4.333	1.332	4	A
Na mrežnoj stranici časopisa nisu dostupne jasno navedene upute za pripremu rukopisa.	0.842	3.968	1.191		C
Na mrežnoj stranici časopisa i u člancima se koristi nestandardni jezik i ima gramatičkih pogrešaka.	0.839	4.238	1.266	4	D

Izdavač objavljuje radove koji su već objavljeni u drugim časopisima.	0.835	4.143	1.293	4	A
Izdavač obećava neuobičajeno brz recenzijski postupak i objavu rada u kratkom periodu (npr. manje od 4 tjedna, jedan tjedan ili 48h).	0.833	3.889	1.321	8	B
Časopis ne reagira i ne provodi postupke u slučajevima opravdane sumnje u znanstvenu nečestitost.	0.829	4.270	1.139	2	A
Časopis ne navodi kontakt podatke i institucijsku pripadnost autora objavljenih članaka.	0.823	3.841	1.221	4	C
Časopis nudi mogućnost avansnog plaćanja troškova objave za buduće radove.	0.818	4.095	1.316	1	A
Izdavač je povezan s organizacijom "predatorskih" konferencija.	0.817	4.413	1.173	1	A
Mrežna stranica časopisa pokušava instalirati neželjeni softver na računalo posjetitelja.	0.815	4.238	1.316	1	D
Izdavač neistinito tvrdi da su svi dostupni članci u otvorenom pristupu.	0.815	4.127	1.238	1	A
Naslov časopisa je identičan ili vrlo sličan naslovu uglednog časopisa.	0.805	3.889	1.193	5	E
Časopis navodi lažne informacije o postotku odbijenih radova.	0.792	4.079	1.140	1	A
Smjernice o autorskim pravima nisu dostupne ili su loše napisane.	0.792	3.683	1.175	1	C
Članovi uredništva časopisa nisu iz akademske zajednice.	0.789	3.905	1.341	2	C
Izdavač uklanja članke i časopise s weba bez privole autora.	0.788	3.730	1.273	1	C
Autori objavljuju veći broj članaka sličnog sadržaja ili naslova.	0.781	3.714	1.211	1	B
Naslov i djelokrug časopisa nisu u skladu sa sadržajem i temama koje časopis objavljuje.	0.779	3.857	1.281	4	E
Časopis koristi lažne metrike (npr. izmišljeni JIF, CiteScore, SJR i sl.).	0.752	4.127	1.314	12	A
Časopis nema arhiv prethodno objavljenih sadržaja.	0.741	3.667	1.448	1	C
Časopis navodi samo osobna imena i/ili fotografije urednika i ostalih članova uredništva, a objavljene fotografije su nekvalitetne (npr. razmjer proporcija ukazuje na moguće preuzimanje s dru	0.739	4.016	1.276	1	C

Na mrežnoj stranici nije navedena fizička adresa izdavača.	0.737	3.556	1.341	4	D
Časopis je odjednom znatno povećao broj objavljenih članaka.	0.732	3.206	1.166	3	B
Vlasnik (osnivač) izdavačke kuće je ujedno i (glavni) urednik svih časopisa u izdanju istog izdavača.	0.709	3.714	1.349	3	C
Časopis ne dodjeljuje jedinstvene identifikatore objavljenim člancima (npr. DOI).	0.705	3.492	1.413	7	C
Časopis obećava mogućnost objave konferencijskog priopćenja u časopisu s visokim čimbenikom utjecaja (Journal Impact Factor).	0.703	3.540	1.148	1	B
Na mrežnoj stranici časopisa postoje neispravne ili mrtve poveznice/linkovi.	0.699	3.460	1.268	4	D
Časopis ne omogućava povlačenje rada iz recenzijskog/uredničkog postupka.	0.686	3.921	1.097	1	A
Cjelovitom tekstu dijela ili svih objavljenih članaka nije moguće pristupiti ili ih se ne može preuzeti.	0.636	3.048	1.419	2	B
Članovi uredništva dolaze s ograničenog zemljopisnog područja, a časopis se promovira kao međunarodni.	0.632	3.556	1.118	3	C
Urednik redovito objavljuje vlastite članke u časopisu.	0.62	3.492	1.134	1	B
Uredništvo časopisa koristi besplatnu adresu elektroničke pošte koja nije povezana domenom izdavača/organizacije (Gmail, Hotmail, Yahoo).	0.613	3.429	1.552	2	B
Izdavač istovremeno objavljuje više časopisa i pokreće veliki broj novih naslova.	0.593	3.302	1.253	3	B
Časopis traži odricanje od autorskih prava u korist izdavača ili časopisa.	0.561	3.238	1.341	1	B
U naslovu časopisa su navedeni pojmovi koji (pre)naglašavaju međunarodni karakter časopisa (npr. International, Global, World, Universal).	0.551	3.286	1.337	4	E
Autori objavljuju veći broj članaka u istom časopisu i/ili svesku.	0.539	3.397	1.264	1	B
Mrežna stranica časopisa je loše dizajnirana i nekvalitetna.	0.531	3.429	1.146	4	D
Izdavač ili časopisi nije dostupan/indeksiran u relevantnim bazama podataka (npr. Scopus, WoS i dr.).	0.433	2.937	1.366	1	C

*rIF - faktorske saturacije s faktorom Upitnosti kvalitete časopisa; M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija; P – pojavnost u literaturi iz analize sadržaja (FIDS); Oznake kategorije: A (Neetičnost), B (Publikacijske prakse, loše), C (Urednički postupci, loši), D (Mrežna stranica, loša), E (Neodgovarajući naslov)

11.8. Prilog 8: Faktorske analize za skale varijabli Teorije planiranog ponašanja

Tablica 52. Faktorska analiza za skalu stav

	Faktor	
	Stav	Specificitet
stav01	0.396	0.843
stav02_r	0.275	0.925
stav03	0.75	0.437
stav04	0.682	0.535
stav05_r	0.238	0.943

Tablica 53. Faktorska analiza za skalu deskriptivne i preskriptivne norme

	Faktor		
	Deskriptivne norme	Preskriptivne norme	Specificitet
dn1p	0.426		0.77542
dn2	1.002		0.00194
dn1u	0.301		0.80371
pn1u		0.705	0.50555
pn2		0.597	0.64474

Tablica 54. Faktorska analiza za skalu Percipirana bihevioralna kontrola

	Faktor	
	1	Specificitet
sef1	0.648	0.58
sef2	0.807	0.349
pbk1v	0.653	0.573
pbk2v	0.42	0.823
pbk2a	0.5	0.75

11.9. Prilog 9: Matrica korelacija za varijable Teorije planiranog ponašanja

Tablica 55. Matrica korelacija za varijable Teorija planiranog ponašanja

	Namjera		Stav		Preskriptivne norme		Deskriptivne norme		Percipirana bihevioralna kontrola	
Namjera	—									
Stav	0.483	***	—							
Preskriptivne norme	-0.34	***	-0.062	—						
Deskriptivne norme	0.119	**	0.345	***	0.248	***	—			
Percipirana bihevioralna kontrola	0.349	***	0.241	***	-0.181	***	0.05	—		
status_f - Transform 9	0.213	***	0.101	*	-0.066		-0.084	*	0.361	***

12. Popis slika i tablica

12.1. Popis slika

Slika 1. Faze istraživanja.....	3
Slika 2. Životni ciklus istraživanja	8
Slika 3. Model neto vrijednosti znanstvenog publiciranja	11
Slika 4. Nakladnički lanac.....	13
Slika 5. Začarani krug nekvalitete znanstveno slabe sredine.	19
Slika 6. Primjer spam -e maila (neželjene pošte) - časopis upitne kvalitete	21
Slika 7. Status domene na primjeru časopisa upitne kvalitete	22
Slika 8. Primjer mrežne stranice časopisa upitne kvalitete: International Journal of Business and Applied Social Science.....	23
Slika 9. Primjer korisničkog društvenog označavanja na temu časopisa upitne kvalitete	24
Slika 10. Primjer prikaza indeksiranosti na mrežnom sjedištu časopisa upitne kvalitete	25
Slika 11. Prikaz analize sadržaja	60
Slika 12. Sadržaj upitnika.....	74
Slika 13. Primjer scenarija u eksperimentalnom dijelu upitnika.....	76
Slika 14. Percipirana važnost prestiža časopisa u odnosu na akademski status autora.....	122
Slika 15. Percipirana važnost prestiža časopisa u odnosu na znanstveno područje autora	122
Slika 16. Percipirana važnost brze i lake objave u odnosu na akademski status autora	124
Slika 17. Percipirana važnost brze i lake objave u odnosu na znanstveno područje autora...	124
Slika 18. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status	126
	190

Slika 19. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete u odnosu na reflektivni kognitivni stila autora.....	126
Slika 20. Uloga stava u formiranju namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete	129
Slika 21. Uloga preskriptivnih normi u formiranju namjere objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete	130
Slika 22. Uloga percipirane bihevioralne kontrole u formiranju namjere za objavljivanjem u časopisima dokazane kvalitete	133
Slika 23. Zamolba za sudjelovanjem u istraživanju	179

12.2. Popis tablica

Tablica 1. Šifarnik dionica prve faze istraživanja: analiza sadržaja	61
Tablica 2. Distribucija frekvencija uzorka prema spolu (N=613).....	68
Tablica 3. Distribucija frekvencija uzorka prema dobi	68
Tablica 4. Distribucija frekvencije uzorka prema statusu	69
Tablica 5. Polja iz društvenog i humanističkog područja znanosti	70
Tablica 6. Distribucija frekvencija uzorka prema području znanosti (N=613).....	70
Tablica 7. Distribucija frekvencija uzorka prema području znanosti i statusu	72
Tablica 8. Distribucija frekvencije uzorka prema statusu, dobi i spolu	72
Tablica 9. Distribucija frekvencija uzorka prema području znanosti, dobi i spolu.....	72
Tablica 10. Indikatori s dvije vrijednosti u eksperimentalnom dizajnu upitnika (scenariji)....	76
Tablica 11. Stav - operacionalizacija varijabli	78
Tablica 12. Norme - operacionalizacija varijabli	78
Tablica 13. Percipirana bihevioralna kontrola - operacionalizacija varijabli.....	79
Tablica 14. Namjere - operacionalizacija varijabli	80
Tablica 15. Rezultati tematske analize sadržaja - obilježja časopisa (publikacijsko ponašanje)	85
Tablica 16. Rezultati tematske analize sadržaja: obilježja časopisa upitne kvalitete.....	87
Tablica 17. Kodni plan analize sadržaja (F1D3) i primjer pridavanja binarnih kodova u analizi sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne (N=25) i dokazane kvalitete (N=25).....	92
Tablica 18. Rezultati analize sadržaja 25 časopisa upitne kvalitete (F1D3).....	93

Tablica 19. Zastupljenost CROSBI radova koji su objavljeni u časopisima upitne kvalitete..	94
Tablica 20. Vrsta i broj publikacija objavljenih od 2019. - 2021. godine s obzirom na područje znanosti.....	95
Tablica 21. Vrsta i broj publikacija objavljenih od 2019.-2021. godine s obzirom na akademski status.....	95
Tablica 22. Percipirana važnost obilježja časopisa s obzirom na znanstveno područje i akademski status autora (skala 1-5)	96
Tablica 23. Rezultati istraživanja: najvažnija obilježja časopisa autorima	98
Tablica 24. Faktorska analiza za skale: Prestiž časopisa i Brzina i lakoća objave	98
Tablica 25. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi - model H3 - percipirani prestiž časopisa.....	100
Tablica 26. Koeficijenti prediktora hijerarhijskog regresijskog modela (Hipoteza 3 – područje znanosti i akademski status za kriterij percipirani prestiž časopisa)	100
Tablica 27. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi – model H3 - brzina i lakoća objave.....	101
Tablica 28. Koeficijenti prediktora (Hipoteza 3 - područje znanosti i akademski status za kriterij važnost brze i lake objave)	102
Tablica 29. Vrijednosti odabrana tri indikatora iz pilot istraživanja za scenarije	102
Tablica 30. Uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status i područje znanosti (skala 1-5)	104
Tablica 31. Redoslijed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (akademski status, područje znanosti i reflektivni kognitivni stil) za kriterij uspješnost prepoznavanja časopisa.....	104

Tablica 32. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi – model H4 - uspješnost prepoznavanja časopisa upitne kvalitete	105
Tablica 33. Regresijska analiza za kriterij uspješnosti prepoznavanja časopisa upitne kvalitete s obzirom na akademski status, područje znanosti i reflektivni kognitivni stil	105
Tablica 34. Analiza pouzdanosti za skalu stav	107
Tablica 35. Analiza pouzdanosti za skalu preskriptivne norme	107
Tablica 36. Analiza pouzdanosti za skalu Percipirana bihevioralna kontrola.....	108
Tablica 37. Analiza pouzdanosti za skalu namjere	108
Tablica 38. Redoslijed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (područje znanosti, akademski status i stav) za kriterij namjere	109
Tablica 39. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi - model (stav i namjera)	109
Tablica 40. Koeficijenti prediktora (područje znanosti, stav, akademski status za kriterij namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete)	110
Tablica 41. Redoslijed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (područje znanosti, akademski status, preskriptivne norme) za kriterij namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete	111
Tablica 42. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi: model preskriptivne norme i namjere.....	111
Tablica 43. Koeficijenti prediktora (preskriptivne norme, akademski status i područje znanosti) za kriterij namjera objavljivanja u časopisima dokazane kvalitete	112
Tablica 44. Redoslijed uvrštavanja varijabli u regresijsku analizu (područje znanosti, akademski status i percipirana bihevioralna kontrola) za kriterij namjera.....	113

Tablica 45. Temeljne informacije o hijerarhijskoj regresijskoj analizi: model percipirana bihevioralna kontrola i namjera.....	113
Tablica 46. Koeficijenti prediktora hijerarhijskog regresijskog modela: percipirana bihevioralna kontrola i namjere.....	114
Tablica 47. Najvažnija obilježja časopisa - doktorska disertacija u odnosu na prethodna istraživanja	120
Tablica 48. Uzorak - analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa upitne kvalitete iz baze Cabells (N=25).....	180
Tablica 49. Uzorak - Analiza sadržaja mrežnih sjedišta časopisa iz DOAJ (N=25).....	182
Tablica 50. Upitnik - pilot istraživanje.....	184
Tablica 51. Rezultati pilot istraživanja.....	185
Tablica 52. Faktorska analiza za skalu stav	188
Tablica 53. Faktorska analiza za skalu deskriptivne i preskriptivne norme.....	188
Tablica 54. Faktorska analiza za skalu Percipirana bihevioralna kontrola	188
Tablica 55. Matrica korelacija za varijable Teorija planiranog ponašanja	189

12.3. Prilog: Životopis

Nikolina Peša Pavlović rođena je 11. listopada 1979. godine u Zadru gdje je završila opću gimnaziju i diplomski studij engleskog jezika i književnosti i sociologije. U listopadu 2012. godine upisuje izvanredni dvogodišnji diplomski sveučilišni studij informacijskih znanosti - knjižničarstva na Sveučilištu u Zadru te 2014. godine stječe naziv magistre knjižničarstva. Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij Društvo znanja i prijenos informacija na Sveučilištu u Zadru upisuje 2016. godine. Od 2006. do 2011. godine zaposlena je u privatnom sektoru, gdje radi na poslovima unapređenja prodaje i marketinških aktivnosti na mjestu prodajnog predstavnika. Od 2015. do 2016. godine zaposlena je u Gradskoj knjižnici Zadar na mjestu diplomiranog knjižničara. Iste godine radi kao vanjski suradnik na mjestu naslovnog asistenta na Sveučilištu u Zadru, Odjel za informacijske znanosti. Od ožujka 2016. godine zaposlena je na mjestu asistenta. Uključena je u nastavu na preddiplomskoj i diplomskoj razini Odjela za informacijske znanosti te na preddiplomskom stručnom studiju Informacijske tehnologije. Sudjeluje u izvođenju seminara i vježbi iz kolegija: Informacijsko ponašanje korisnika, Interakcija-čovjek računalo, Informacijska arhitektura, Pretraživanje informacija, Informacijski sustavi u obrazovanju. Trenutno je suradnik na projektu 2CODE - Cooperation for Development of Cross Border Business Environment Enhanced, Interreg IPA CBC, (2020.-2022). Provela je Erasmus + mobilnost u laboratoriju za istraživanje upotrebljivosti i korisničkog iskustva na Sveučilištu za primijenjene znanosti u Churu, Švicarska, (2017. godine). Pohađala je školu Autumn School for Information Retrieval and Information Foraging, Leibniz Center for Informatics, Njemačka, (2017. godine). Sudjeluje na znanstvenim skupovima i u raznim neformalnim oblicima edukacija.

12.4. Biography

Nikolina Peša Pavlović was born on October 11, 1979 in Zadar, where she finished high school and completed her graduate studies in English language and Literature and Sociology. In October 2012 she enrolled in a part-time two-year graduate university study programme in information and library sciences at the University of Zadar, earning the title of Master of Library Science in 2014. In 2016, she enrolled in postgraduate university doctoral study programme Knowledge Society and Information Transfer at the University of Zadar. From 2006 to 2011, she was employed in private sector, working in sales promotion and marketing as a sales representative. From 2015 to 2016, she was working at the Zadar Public Library as a graduate librarian. In the same year, she worked as an external associate at the University of Zadar, Department of Information Sciences, occupying the position of an adjunct teaching assistant. In March 2016, she was appointed as a teaching assistant. She teaches undergraduate and graduate courses at the Department of Information Sciences and undergraduate courses of Information Technology, assisting in the seminars and exercises of the following subjects: Human information behavior, Human-computer interaction, Information architecture, Information searching, Information system in education. Currently, she is an associate in project 2CODE – Cooperation for Development of Cross Border Business Environment Enhanced, Interreg IPA CBC, (2020-2022). She was a visiting Erasmus+ student in a mobility programme of Usability and User Experience (UX) Lab at the University of Applied Sciences HTW Chur, Switzerland (2017). Peša Pavlović also attended the Autumn School for Information Retrieval and Information Foraging, Leibniz Center for Informatics, Germany, (2017). She regularly takes part in scientific conferences and various non-formal forms of education.